

ДЕРЖАВНА АУДИТОРСЬКА СЛУЖБА УКРАЇНИ

**УПРАВЛІННЯ ПІВНІЧНОГО ОФІСУ ДЕРЖАУДИТСЛУЖБИ В
ЧЕРКАСЬКІЙ ОБЛАСТІ**

від "9" лютого 2018 року

№ 08-33/1

АУДИТОРСЬКИЙ ЗВІТ

*за результатами державного фінансового аудиту
діяльності Державного підприємства Науково-виробничий
комплекс "Фотоприлад" за період з 01.10.2016 по
31.10.2017*

Черкаси 2018

В аудиторському звіті представлено результати державного фінансового аудиту діяльності Державного підприємства Науково-виробничий комплекс "Фотоприлад" (далі – ДП НВК "Фотоприлад", Підприємство) за період з 01.10.2016 по 31.10.2017.

Аудиторське дослідження проведено відповідно до п. 4.3.6.1 Плану проведення заходів державного фінансового контролю Північного офісу Держаудитслужби на IV квартал 2017 року, Порядку проведення Державною аудиторською службою, її міжрегіональними територіальними органами державного фінансового аудиту діяльності суб'єктів господарювання, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25.03.2006 № 361, та Методики проведення Державною фінансовою інспекцією України, її територіальними органами державного фінансового аудиту діяльності суб'єктів господарювання, затвердженої наказом Міністерства фінансів України від 26.06.2014 № 728.

Аудиторське дослідження проведено відповідно до програми аудиту діяльності, затвердженої начальником Управління Північного офісу Держаудитслужби в Черкаській області Велько Т.М., перший примірник якої передано 10.01.2018 генеральному директору Підприємства Кореву Г.С.

Аудиторський звіт призначений для керівництва ДП НВК "Фотоприлад" та органу управління – Державного концерну "Укроборонпром" (далі – ДК "Укроборонпром", Концерн), інших зацікавлених осіб.

За рішенням начальника Управління Північного офісу Держаудитслужби в Черкаській області результати аудиту можуть бути надісланими іншим зацікавленим органам державної влади, а також органам місцевого самоврядування та оприлюднені.

Підготовлено відділом контролю в органах влади, оборони, правоохоронних органах та за місцевими бюджетами Управління Північного офісу Держаудитслужби в Черкаській області (Курченко І.Г., Золотарьова Н.О., Перканюк Б.В., Чорна І.О., Шеремет Т.В., Бугаєва О.М.).

ЗМІСТ

I. Вступ	5
1.1 Інформація про об'єкт аудиту та обґрунтування причин проведення аудиту	5
II. Результати аудиторських процедур	7
2.1 Результати аналізу фінансово-господарської діяльності Підприємства	7
2.2 Результати дослідження факторів ризику (ризикових операцій) фінансово-господарської діяльності об'єкта аудиту.	31
2.2.1 Недостатні заходи з боку ДК "Укроборонпром" як уповноваженого Урядом України суб'єкта управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі не сприяють підвищенню ефективності діяльності Підприємства.	31
2.2.2 Укладання договорів комісії з ДК "Укрспецекспорт", уповноваженим на здійснення зовнішньоекономічної діяльності у сфері експорту та імпорту продукції і послуг військового та спеціального призначення (спецекспортером), на умовах, що обмежують права комітента, призводить до втрати можливості отримати додатковий дохід.	33
2.2.3 Неприйняття представником замовника частини фактично здійснених Підприємством витрат негативно впливає на рентабельність його діяльності при виконанні контрактів, до яких Підприємство залучене як співвиконавець державного оборонного замовлення (ДОЗ), та не сприяє досягненню основної мети діяльності Підприємства – одержання прибутку.	53
2.2.4 Діюча на підприємстві система проведення закупівель та кваліфікації учасників не забезпечує повною мірою економічний захист підприємства від недобросовісної конкуренції між постачальниками. Придбання підприємством комплектуючих виробів, матеріалів для виготовлення продукції (надання послуг) не у виробників або офіційних дистриб'юторів, а у посередників, призводить до додаткових витрат Підприємства.	64
2.2.5 Відсутність єдиної системи закупівлі деталей, які не виготовляються вітчизняними виробниками (імпортуються), призводить до невиконання (несвоєчасного виконання) Підприємством контрактів та може призвести до додаткових витрат Підприємством на оплату штрафних санкцій.	68
2.2.6 Інші недоліки з управління доходами усіх видів діяльності, прийняття неефективних управлінських рішень в частині здійснення витрат Підприємством може призвести (призвело) до зниження доходів та завищення витрат і, як наслідок, може мати негативний вплив на результати	73

фінансово-господарської діяльності Підприємства.

2.2.7 Недостатній рівень ефективності управління майном може мати негативний вплив на результати фінансово-господарської діяльності Підприємства. 102

2.2.8 Неналежна організація внутрішнього контролю може не дозволити своєчасно і в повній мірі виявити всі недоліки в діяльності Підприємства та може призвести до надання уповноваженим користувачам недостовірної інформації при веденні та оформленні господарських операцій. 122

III. Висновки 126

IV. Рекомендації 131

V. Додатки 132

I. ВСТУП

1.1. Інформація про об'єкт аудиту та обґрунтування причин проведення аудиту

Підприємство є державним комерційним підприємством, яке засноване на державній власності та передане Міністерством промислової політики України в управління Державного концерну "Укроборонпром".

Підприємство створене наказом Міністерства машинобудування, військово-промислового комплексу і конверсії України від 28.12.1992 № 228 [26] на базі реорганізованого виробничого об'єднання "Фотоприлад". Підприємство є правонаступником заводу "Фотоприлад", створеного 01.11.1961 постановою Черкаського раднаргоспу від 29.11.1961 № 313, та виробничого об'єднання "Фотоприлад", утвореного на базі заводу наказом Міністерства оборонної промисловості СРСР від 05.07.1991 № 655 [25].

Підприємство входить до Переліку об'єктів державної власності, що мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 04.03.2015 № 83 [10].

На момент проведення аудиту Підприємство здійснювало свою діяльність на підставі Статуту, зареєстрованого виконавчим комітетом Черкаської міської ради 27.02.2013 та затвердженого наказом генерального директора ДК "Укроборонпром" від 13.02.2013 № 46 (зі змінами від 18.11.2014) (далі – Статут)[41].

Метою діяльності Підприємства згідно Статуту є отримання прибутку за рахунок виробничої та підприємницької діяльності.

Предметом діяльності Підприємства є:

- ❖ виробництво оптичних приладів і фотографічного устаткування;
- ❖ постачання пари, гарячої води та кондиціонованого повітря;
- ❖ дослідження й експериментальні розробки у сфері природничих і технічних наук;
- ❖ стоматологічна практика;
- ❖ оптова торгівля іншими машинами й устаткуванням;
- ❖ ремонт і технічне обслуговування машин і устаткування промислового призначення;
- ❖ виробництво електронних компонентів;
- ❖ технічні випробування та дослідження;
- ❖ виробництво електричних побутових приладів;
- ❖ неспеціалізована оптова торгівля продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами;
- ❖ неспеціалізована оптова торгівля;
- ❖ загальна медична практика;
- ❖ спеціалізована медична практика;

- ❖ діяльність засобів розміщування на період відпустки та іншого тимчасового проживання;
- ❖ постачання інших готових страв;
- ❖ управління нерухомим майном за винагороду або на основі контракту.

Підприємство має два структурні підрозділи, які не є окремими юридичними особами:

- центральне конструкторське бюро "Сокіл";
- випробувально-технічний центр "Метріс".

Для здійснення діяльності Підприємством отримано ліцензію з розроблення, виготовлення, реалізації, ремонту і модернізації військової техніки і боєприпасів до військової зброї (серія АВ № 597996) від 21.05.2014, яка видана Міністерством економічного розвитку і торгівлі України (строк дії ліцензії - необмежений).

Майно Підприємства є державною власністю і закріплюється за ним на праві господарського відання. Відчуження Підприємством майнових об'єктів, що належать до основних фондів, здійснюється виключно на конкурентних засадах за погодженням з Концерном в порядку, встановленому законодавством.

Управління Підприємством здійснює директор, який призначається на посаду ДК "Укроборонпром" шляхом укладання з ним контракту. Протягом досліджуваного періоду керівництво Підприємством здійснював директор Підприємства Корево Г.С. (контракт від 14.03.2016 №17к/16, термін дії контракту до 14.03.2019).

Основними видами діяльності за КВЕД-2010 були:

- 26.70 Виробництво оптичних приладів і фотографічного устаткування;
- 25.62.20 Послуги з механічного оброблення виробів металевих;
- 33.13.19 Послуги з ремонту й технічного обслуговування устаткування електронного професійного призначення;
- 72.19 Дослідження й експериментальні розробки у сфері інших природничих і технічних наук.

Підприємство здійснює свою діяльність згідно з фінансовим планом, що затверджується ДК "Укроборонпром" (орган управління).

Середньооблікова чисельність працівників Підприємства на 01.10.2016 становила 775 осіб, на 01.01.2017, 30.09.2017 - 774 особи.

З метою регулювання трудових і соціально-економічних відносин працівників і Підприємства укладено колективний договір Державного підприємства Науково-виробничий комплекс "Фотоприлад" на 2016 – 2018 роки, який прийнято на конференції трудового колективу Підприємства.

Підприємство здійснює бухгалтерський облік на підставі Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій

підприємств і організацій, Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу і зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджених наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 № 291 [28], та на підставі наказу директора Підприємства "Про облікову політику ДП НВК "Фотоприлад" від 12.02.2013 № 76 (зі змінами) (далі - облікова політика). Відповідно до п. 2 наказу для ведення бухгалтерського обліку Підприємство застосовує журнально-ордерну систему обліку з використанням комп'ютерної програми "1-С Підприємство" та програм, створених підприємством, які забезпечують формування первинних документів та облікових реєстрів.

Причиною проведення державного фінансового аудиту з урахуванням того, що Підприємство відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 04.03.2015 № 83 «Про затвердження переліку об'єктів державної власності, які мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави» [10] відноситься до об'єктів, що мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави, є виконання вимог п. 3 Порядку проведення Державною аудиторською службою, її міжрегіональними територіальними органами державного фінансового аудиту діяльності суб'єктів господарювання, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25.03.2006 № 361 [9], та п. 4.3.6.1 Плану проведення заходів державного фінансового контролю Північного офісу Держаудитслужби на IV квартал 2017 року.

Попередній державний фінансовий аудит діяльності Підприємства проводився Управлінням за період з 01.06.2015 по 30.09.2016.

II. РЕЗУЛЬТАТИ АУДИТОРСЬКИХ ПРОЦЕДУР

2.1. Результати аналізу фінансово-господарської діяльності Підприємства

Для проведення аналізу фінансово-господарської діяльності Підприємства використано Методику аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки, затверджену наказом Міністерства фінансів України від 14.02.2006 № 170 (далі - Методика №170) [29]. Основні фінансові показники діяльності Підприємства за період, який досліджується, наведено в *таблиці 1*.

Таблиця 1

Дані щодо основних фінансових показників діяльності Підприємства за 2016 рік, IV квартал 2016 року, I-III квартал 2017 року

тис. грн

Найменування показників	2016 рік			в тому числі IV квартал 2016 року			I-III квартал 2017 року		
	План	Факт	%	План	Факт	%	План	Факт	%

Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	99246,0	161702,0	162,9	21090,00	68311,0	323,90	174051,0	221049,0	127
Інші операційні доходи	2848,0	8146,0	286,0	900,0	4204,0	467,1	4389,0	7179,0	163,56
Інші доходи	0	36,0	-	0	0	0	345,0	345,0	100
Всього доходів	102094,0	169884,0	166,40	21990,0	72515,0	329,76	178785,0	228573,0	127,84
Собівартість реалізованої продукції	76869,0	109497,0	142,4	14424,0	40215,0	278,0	127976,0 0	140717,0	109,95
Адміністративні витрати	6781,0	6681,0	98,5	1847,0	2143,0	116,0	6136,0	6992,0	113,95
Витрати на збут	9215,0	17622,0	191,2	2239,0	6552,0	292,6	10447,0	12887,0	123,35
Інші операційні витрати	8574,0	21204,0	247,3	2611,0	9362,0	358,6	9169,0	24932,0	291,91
Фінансові витрати	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Інші витрати	0	314,0	-	0	312,0	-	2845	2830	99,47
Витрати з податку на прибуток	118,0	2474,0	2096,6	118,0	2474,0	2096,6	4204,0	7909,0	
Всього витрат	101557,0	157792,0	155,37	21239,0	61058,0	287,48	160777,0	196267,0	122,07
Чистий прибуток	537,00	12092,00	2251,8	751,0	11457,0	1525,6	18008,00	32306,00	179,4

Основною сферою діяльності Підприємства є розробка, конструювання, виробництво оптико-електронних приладів, спецтехніки, надання послуг по ремонту вимірювальних приладів (виготовлення запчастин), модернізації електронно-оптичних приладів та приладів спецтехніки.

На підприємстві проведені роботи з впровадження відповідності міжнародному стандарту ISO 9001-2008.

Підприємство протягом періоду дослідження виробляло та реалізовувало наступну основну продукцію:

- 1) танковий панорамний прицільний комплекс (пнк – б);

- 2) танковий приціл навідника (1Г46М);
- 3) танковий тепловізійний прицільний комплекс (ПТТ-2-3);
- 4) трубки холодної пристрілки (ТХП-7-195, ТХП-1-30-515);
- 5) прицільний комплекс ТО1-КО1Е/ЕР;

6) запасні частини до військової техніки (блок стабілізаційний, пульт керування, голівка (ТПН-4Е), синусно-косинусний трансформатор СКТ – 265Д кл. 1, випромінювач, приймач, панель, візир, блок управління (БУ-52), блок управління індикацією, блок далекоміру, випромінювач часових інтервалів).

Проведеним дослідженням показників фінансово-господарської діяльності Підприємства встановлено, що обсяг сукупного доходу протягом дослідженого періоду зростає.

Так, у 2016 році обсяг сукупного доходу становив 169884,0 тис. грн, що у 2,4 рази більше аналогічного показника 2015 року (70559,0 тис. грн). За IV квартал 2016 року обсяг сукупного доходу становив 72515,0 тис. гривень. За I-III квартал 2017 року обсяг сукупного доходу становив 228573,00 тис. грн, що у 2,3 рази більше аналогічного показника 2016 року (97369,00 тис. грн).

Проведеним дослідженням встановлено, що Підприємством протягом 2016 року та 9 місяців 2017 року показники фінансового плану щодо обсягу сукупного доходу виконано на 166,4 % та 127,84 % відповідно у зв'язку із перевищенням обсягів реалізованої продукції, порівняно з тими, які були передбачені при складанні планових показників.

У складі сукупних доходів Підприємства основну частку, майже 95%, займає чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг).

Для проведення аналізу планування показників фінансових планів Підприємством надано лише розрахунок "Бюджет продажу", в якому зазначено найменування договорів та очікувані суми надходжень від їх виконання, тобто розрахунок доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг). Слід зазначити, що розрахунок "Бюджет продажу" не підписано посадовою особою Підприємства. Будь-яких інших розрахунків щодо складання проектів фінансових планів на 2016, 2017 роки у розрізі всіх статей до аудиту не надано.
Занят у Додатку 1 до звіту.

Аудиторським дослідженням формування планових показників в частині розрахунку доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), внесених ДП НВК «Фотоприлад» до фінансових планів на 2016-2017 роки, встановлено, що Підприємством допущено факти неуррахування окремих джерел доходів при формуванні фінансових планів.

Так, при формуванні доходної частини фінансового плану на 2016 рік в частині отримання чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) було заплановано отримання чистого доходу на загальну суму 99 246,51 тис.грн, а саме за рахунок виконання наступних договорів:

– постачання товару ДП «Завод імені В.О.Малишева» за договором від 27.11.2012 №1354дп комплекс в кількості 7 одиниць на суму 33726,91 тис. грн;

комплекс в кількості 5 одиниць на суму 2800,95 тис. грн; виріб в кількості 5 одиниць на суму 9144,93 тис. грн;

- постачання товару за договором комісії від 04.07.2014 №142 в кількості 9 одиниць на суму 972630,00 дол. США на суму 23123,84 тис. грн;
- постачання 29 найменувань обладнання, за договором комісії від 15.07.2014 №173 на суму 239440,41 дол. США на суму 4353,41 тис. грн;
- постачання запасних частин за договором комісії від 06.10.2014 №248 в кількості 36 позицій на суму 120203,25 дол. США на суму 2868,27 тис. грн;
- постачання продукції за договором поставки від 10.12.2015 №2915/796-15 в кількості 9 позицій на суму 600,69 тис. грн;
- постачання продукції за договором від 16.10.2015 №2715 в кількості 1 одиниці на суму 71,62 тис. грн; елемент контрольний за договором від 18.12.2015 №3215 в кількості 2 одиниць на суму 66,22 тис. грн та проведення ремонту однієї одиниці виробу за договором від 16.09.2015 №2015 на суму 40,18 тис. грн;
- виконання дослідно-конструкторської роботи за договором від 17.04.2014 №833 в частині етапу 2 – на суму 2833,50 тис. грн та етапу 3 – на суму 250,00 тис. грн;
- виконання складової частини дослідно-конструкторської роботи за договором від 01.09.2015 №838 в частині підетапу 1.1 – на суму 1966,07 тис. грн; підетапу 1.2 – на суму 4803,39 тис. грн;
- виконання складової частини дослідно-конструкторської роботи за договором від 24.12.2014 №834 в частині етапу 3 – на суму 10359,80 тис. грн;
- інше на загальну суму 2236,73 тис. гривень.

Водночас, із 16-ти укладених договорів, чинних на момент складання проекту фінансового плану на 2016 рік, та термін виконання яких визначено цими договорами протягом 2016 року, показники 6-ти з них в частині реалізації продукції та 1-го в частині отримання коштів від покупця не були враховані Підприємством.

Крім того, за 3-ма договорами комісії, які були враховані при плануванні, доларовий еквівалент в гривнях розраховано і включено до проекту плану за курсом НБУ, який фактично не відповідав тому, що діяв на момент розрахунку планових показників.

Враховуючи вищезазначене, Підприємством при плануванні показників доходу на 2016 рік не були включені прогностні обсяги в частині отримання чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) на загальну суму 55572,64 тис. грн, а саме:

- постачання запасних частин за договором комісії від 10.07.2015 №122 на комісію у строк не більше 9 місяців від дати підписання договору (тобто квітень 2016 року) на суму 665203,56 дол. США, на суму 17440,44 тис. грн (на момент складання фінансового плану за курсом НБУ на 01.04.2016);

- постачання запасних частин за договором комісії від 10.07.2015 №124 на комісію у строк не більше 9 місяців від дати підписання договору (тобто квітень 2016 року) на суму 650012,00 дол. США, на суму 17042,14 тис.грн (на момент складання фінансового плану за курсом НБУ на 01.04.2016);
- постачання запасних частин за договором комісії від 20.07.2015 №145 на комісію у строк не більше 9 місяців від дати підписання договору (тобто квітень 2016 року) на суму 367581,63 дол. США, на суму 9637,33 тис. грн (на момент складання фінансового плану за курсом НБУ на 01.04.2016);
- постачання запасних частин за договором комісії від 10.07.2015 №127 на комісію у строк не більше 9 місяців від дати підписання договору (тобто квітень 2016 року) на суму 237127,20 дол. США, на суму 6217,05 тис. грн (на момент складання фінплану за курсом НБУ на 01.04.2016);
- надання послуг за договором від 06.10.2015 №223 на суму 96,00 тис. грн;
- виготовлення та поставки продукції за договором від 21.12.2015 №3515 на суму 2702,87 тис. грн (за даним договором Підприємство виконало свої зобов'язання в повному обсязі ще в грудні 2015 року, але кошти від ДК «Шепетівський ремонтний завод» не надійшли, тому було укладено додаткову угоду від 20.04.2016 № 1 щодо проведення остаточного розрахунку до 31.12.2016);
- виготовлення та поставки продукції за договором від 14.07.2016 № 4816, дія якого визначена до 31.12.2016, на суму 2436,81 тис.грн (Підприємство не скористувалось правом, визначеним п. 8 Порядку складання, затвердження та контролю виконання фінансового плану суб'єкта господарювання державного сектору економіки, затвердженого наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 02.03.2015 № 205 (далі – Порядок № 205) [23], та не відкоригувало вдруге протягом звітного року фінансовий план шляхом внесення змін з урахуванням даного договору).

Враховуючи, що на момент складання фінансового плану курс НБУ становив 26,2182 грн за 1 дол.США (на 01.04.2016), то за договорами комісії (№142, №173, №248) загальною сумою 1332273,66 дол.США, гривневий еквівалент становить 34929,82 тис.грн, тобто на 4584,30 тис.грн більше, ніж було розраховано та включено до проекту фінансового плану ДП НВК "Фотоприлад" (30345,52 тис. грн).

Отже, при умові врахування 16-ти договорів на реалізацію продукції (товарів, робіт, послуг) станом на 01.04.2016 (складання проекту фінансового плану), чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) повинен становити 159 378,54 тис. грн, що на 60 132,02 тис.грн більше, ніж було заплановано. При відповідному плануванні фактичне перевиконання плану становило б лише 1,5 відсотка.

Як наслідок, неповне врахування всіх діючих договорів, про які зазначено вище, вплинуло на формування інших показників фінансового плану.

При формуванні доходної частини фінплану на 9 місяців 2017 року в частині отримання чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) було заплановано отримання чистого доходу на загальну суму 174051,12 тис.грн, за рахунок виконання наступних договорів:

- постачання товару ДП "Завод імені В.О.Малишева" за договором від 27.11.2012 №1354дп (комплекс в кількості 20 одиниць на суму 67644,82 тис.грн; комплекс в кількості 20 одиниць на суму 7360,30 тис.грн; виріб в кількості 20 одиниць на суму 40077,80 тис.грн;
- постачання продукції за договором від 26.01.2017 №5217 на суму 107,72 тис.грн;
- виконання складової частини дослідно-конструкторської роботи в частині першого етапу, термін виконання якого – 20.02.2017 за договором від 01.09.2016 №840 на суму 1255,81 тис.грн;
- постачання запасних частин за договором комісії від 26.07.2016 №145 на суму 1195359,20 дол.США на суму 30679,27 тис.грн;
- часткове постачання запасних частин за договором комісії від 26.07.2016 №136 на суму 889363,40 дол.США на суму 22840,31 тис.грн;
- постачання запасних частин за договором комісії від 22.12.2016 №209 на суму 122382,20 дол.США на суму 3209,10 тис.грн;
- інше на загальну суму 876,00 тис.гривень.

Водночас, із 11-ти укладених договорів, які діяли на момент складання проекту фінансового плану на 2017 рік в I-III кварталів, та термін виконання яких визначено цими договорами протягом I-III кварталів 2017 року, показники 3-ох з них в частині реалізації продукції (виготовлення дослідно-конструкторської документації) не були враховані Підприємством.

Крім того, за 3-ма договорами комісії, які були враховані при плануванні, доларовий еквівалент в гривнях розраховано і включено до проекту плану за курсом НБУ, який фактично не відповідав тому, що діяв на момент розрахунку планових показників.

Враховуючи вищезазначене, Підприємством при плануванні показників доходу на III квартал 2017 року не були включені прогностні обсяги в частині отримання чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) на загальну суму 17809,85 тис.грн, а саме:

- постачання запасних частин за договором комісії від 10.07.2015 №124 на комісію у строк не більше 9 місяців від дати підписання договору (тобто квітень 2016 року, який протягом 2016 року не було виконано) на суму 650012,00 дол.США, на суму 17258,79 тис.грн;
- виконання науково-дослідної та дослідно-конструкторської роботи за договором від 21.04.2017 №841, дія якого визначена до 31.07.2017, на суму 391,93 тис.грн;

– виготовлення, постачання та передачу складові частини габаритно-вагового макета за договором на поставку продукції від 21.04.2017 №842, дія якого визначена до 31.07.2017, на суму 159,13 тис.грн;

Враховуючи, що на момент складання фінансового плану курс НБУ становив 26,5515 грн за 1 дол.США (на 01.05.2017), то за договорами комісії (№145, №136, №209) загальною сумою 2207104,80 дол.США, гривневий еквівалент становить 58601,94 тис.грн, тобто на 1873,27 тис.грн більше, ніж було розраховано та включено до проекту фінансового плану (I-III квартал 2017 року) ДП НВК «Фотоприлад» (56728,67 тис.гривень).

Отже, при умові врахування 11-ти договорів на реалізацію продукції (товарів, робіт, послуг) при складання проекту фінансового плану, чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) повинен становити 193734,24 тис. грн, що на 19683,12 тис.грн більше, ніж було заплановано. При відповідному плануванні фактичне перевиконання плану на 9 місяців 2017 року становило б лише 14,3 відсотки.

Як наслідок, неповне врахування всіх діючих договорів, про які зазначено вище, в подальшому вплинуло на формування всіх інших показників фінансового плану на I-III квартали 2017 року.

Генеральний директор ДП НВК "Фотоприлад" Корево Г.С. пояснив, що: *«Доходна частина фінансових планів на 2016 і 2017 роки складалась з урахуванням виробничих можливостей підприємства та пріоритетності поставок (основний договір 1354дп від 27.11.12 – поставка продукції для інозамовника, виконання якого знаходиться на особистому контролі Президента України). Враховуючи досвід роботи з замовником, підприємство намагалось передбачити ризики, що впливають на фактичне виконання фінпланів.*

Оскільки не існує нормативних документів, що визначають порядок перерахунку валютних договорів у національну валюту та складно передбачити коливання курсу, за договорами комісії був обраний розрахунковий курс валют.

Договір №4816 був укладений у липні 2016 року, зміни до фінплану вносились раніше – у червні 2016 року.» Запит та пояснення генерального директора ДП НВК "Фотоприлад" Корево Г.С. у Додатку 2 до звіту.

Проведеним аналізом фактичного виконання фінансових планів встановлено, що основною складовою сукупних доходів ДП НВК «Фотоприлад» є чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), питома вага якого в загальній сумі доходів, отриманих від усіх видів діяльності, становила у 2016 році 95,2 % (161702,0 тис.грн), в тому числі у 4 кварталі 2016 року – 94,2 % (72515,0 тис.грн), за 9 місяців 2017 року – 96,7 % (221049,0 тис. гривень).

Аналіз структури чистих доходів Підприємства від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) в цілому протягом періоду аудиторського дослідження засвідчив, що найбільшу питому вагу займають доходи від реалізації на внутрішньому ринку – 193013,00 тис. грн (без ПДВ) або 66,70 % від обсягу реалізації. На зовнішньому ринку – 96347,00 тис. грн (без ПДВ) або 33,30 % від

обсягу реалізації (ДК "Укрспецекспорт"). Аналіз структури доходів Підприємства рис. 1.

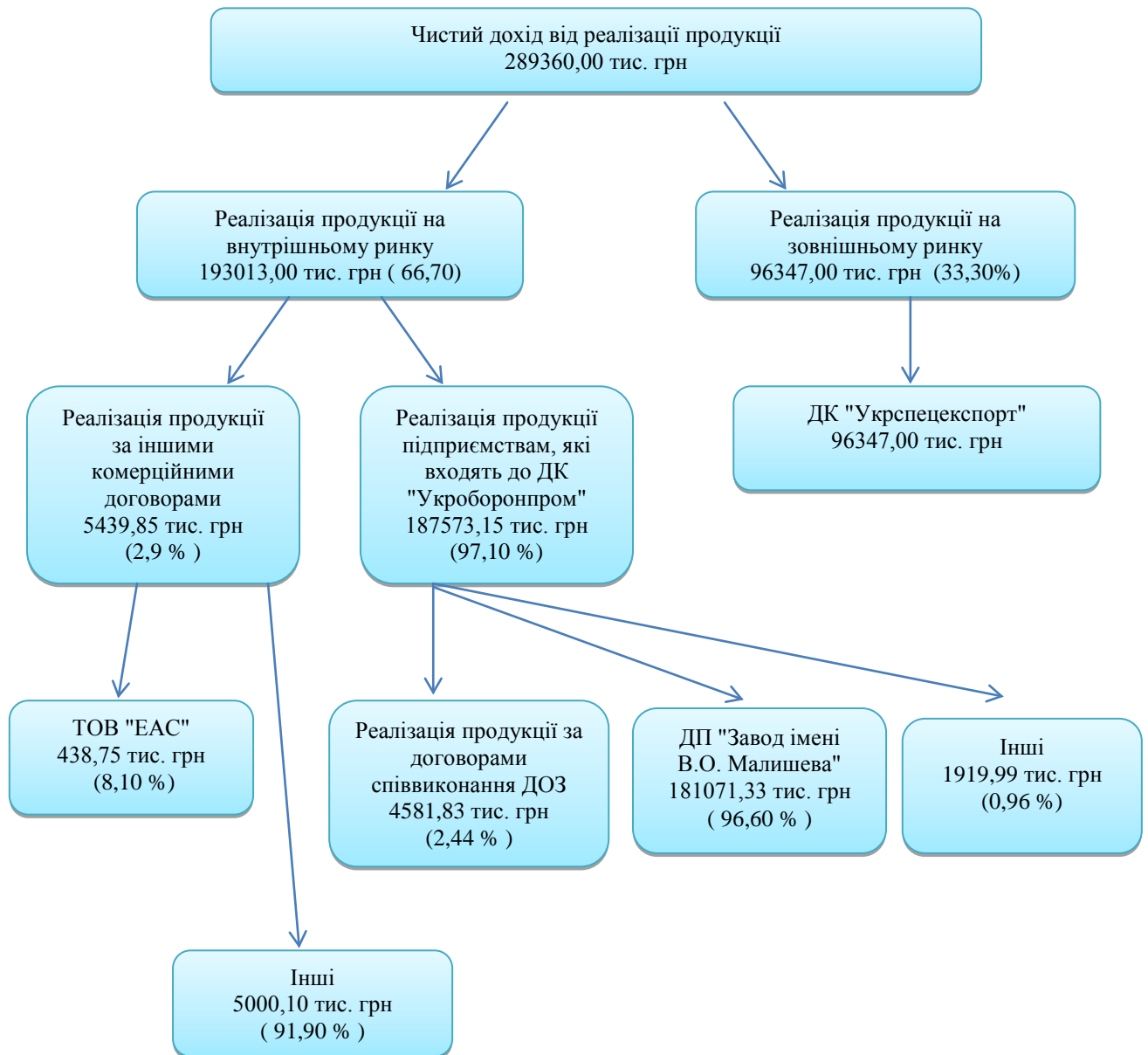

Рис.1 Аналіз структури доходів Підприємства

На внутрішньому ринку основними покупцями продукції Підприємства були підприємства, що входять до складу ДК "Укроборонпром", а саме: ДП "Завод імені В.О. Малишева" (217285,51 тис. грн з ПДВ), що становить 62,57 % від чистого доходу та 93,8 % у загальній сумі реалізації на внутрішньому ринку, ДП "Київський бронетанковий завод" (2557,35 тис. грн з ПДВ), що становить 0,73 % від чистого доходу та 1,1 % у загальній сумі реалізації на внутрішньому ринку.

Слід зазначити, що Підприємство протягом періоду аудиторського дослідження не було безпосереднім виконавцем державного замовлення, а виконувало замовлення на виробництво окремих складових продукції за

договорами із виконавцями державного оборонного замовлення у межах укладених ними державних контрактів, а саме з ДП "Київський бронетанковий завод" (2557,35 тис. грн з ПДВ), що становить 0,73 % від чистого доходу від реалізації продукції, та ДП "ДККБ "Луч" (2940,85 тис. грн з ПДВ), що становить 0,84 % від чистого доходу від реалізації продукції.

Таким чином, Підприємством здебільшого здійснювалась реалізація продукції за комерційними договорами, питома вага реалізації за якими становить 98,43 % у загальній сумі чистого доходу від реалізації продукції.

Проведеним аналізом встановлено, що контрагенти Підприємства не входять до переліку підприємств, до яких застосовані персональні спеціальні економічні та інші обмежувальні заходи (санкції), відповідно до рішень Ради національної безпеки і оборони України (від 17.09.2015, 20.05.2016, 16.09.2016).

Інші операційні доходи в досліджуваному періоді становили 15706,00 тис. грн, зокрема за IV квартал 2016 року – 4204,00 тис. грн, за I-III квартал 2017 року – 7524,00 тис. грн. Інші операційні доходи Підприємства впродовж досліджуваного періоду сформовані за рахунок доходу від операційних курсових різниць, відсотків, отриманих на залишок коштів на рахунках банківських установ, реалізації запасів та інших необоротних активів і доходу від операційної оренди.

Крім того, за 9 місяців 2017 року Підприємство отримало 345,0 тис.грн інших доходів.

Сукупні витрати Підприємства протягом періоду аудиторського дослідження також мали тенденцію до зростання.

Так, за 2016 рік сукупні витрати становили 157792,0 тис.грн, що у 2,2 рази більше аналогічного показника 2015 року (70456,00 тис грн). За IV квартал 2016 року обсяг сукупних витрат становив 61058,0 тис.грн. За I-III квартал 2017 року обсяг сукупних витрат – 196267,0 тис.грн, що у 2,03 рази більше аналогічного показника 2016 року (96734,00 тис. гривень).

Найбільшу питому вагу у складі сукупних витрат займає собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), яка за 2016 рік становила 140717,00 тис. грн (70,61 % у загальній сумі сукупних витрат), в тому числі за IV квартал 2016 року – 40215,00 тис. грн (65,86 % у загальній сумі сукупних витрат), за I-III квартали 2017 року – 140717,00 тис. грн (71,7 % у загальній сумі сукупних витрат).

Основними елементами собівартості були витрати на сировину і матеріали, на оплату праці, відрахування на соціальні заходи. Так, основну питому вагу у собівартості за елементами витрат становили матеріальні затрати, а саме: у 2016 році – 43,5 %, за 9 місяців 2017 року – 42,8 відсотків.

Зростання собівартості продукції відбулось внаслідок зростання обсягу реалізованої продукції, а також цін на комплектуючі, матеріали, енергоносії тощо.

Проведеним аналізом витрат на оплату праці працівників встановлено, що фонд оплати праці за I-III квартали 2017 року збільшився у порівнянні з

аналогічним періодом попереднього року на 39787,50 тис. грн або на 123,04 % при тому, що абсолютна чисельність працівників зменшилась. Зазначене збільшення відбулося внаслідок збільшення розміру середньої заробітної плати, яка зросла на 1805,6 грн або на 106,0 % і на 30.09.2017 становить 11,57 тис. грн (на 01.10.2016 середня зарплата по Підприємству становила 5,63 тис. грн). Слід відмітити, що заробітна плата, розмір премії та інших доплат директора визначаються виключно умовами контракту і наказами ДК "Укроборонпром".

Дані про чисельність працівників, фонд оплати праці Підприємства, структуру заробітної плати наведено в *таблицях 2, 3*.

Таблиця 2

Дані про чисельність працівників Підприємства

Назва показника	Дані про чисельність працівників та фонд оплати праці		Зміна показника за період	
	На 01.10.2016	На 01.10.2017	в абсолютному виразі	у відносному виразі, %
Чисельність, осіб	775	774	-1	1
Фонд оплати праці, тис грн	32338,00	72125,50	39787,50	223,04

Таблиця 3

Структура заробітної плати Підприємства

тис. грн

Назва показника	IV квартал 2016 року		I квартал 2017 року		II квартал 2017 року		III квартал 2017 року	
	сума	%	сума	%	сума	%	сума	%
Фонд основної заробітної плати	8 790,00	50,30	13 560,00	54,81	13 931,00	69,93	13 153,20	49,06
Фонд додаткової заробітної плати	2 661,00	15,23	3 458,00	13,98	5 609,40	28,16	7 151,90	26,67
Заохочувальні та компенсаційні витрати	6 025,00	34,48	7 721,00	31,21	380,00	1,91	6 507,60	24,27
Всього:	17 476,00		24 739,00		19 920,40		26 812,70	

Таким чином, основна заробітна плата становить близько половини фонду оплати праці.

Крім зазначеного, до складу сукупних витрат віднесено адміністративні витрати, витрати на збут, інші операційні витрати, інші витрати, дані щодо яких наведено у таблиці 1.

Аналізом структури та динаміки активів встановлено, що протягом періоду, який підлягав аудиту, спостерігається тенденція до зменшення загальної вартості активів, а саме: на 01.10.2016 їх вартість становила

233832,00 тис. грн, на 01.10.2017 – 221425,00 тис. грн, тобто відбулося зменшення на 5,00 % або на 12407,00 тис. гривень.

Зазначені зміни вартості активів пояснюються зменшенням за досліджуваний період вартості оборотних та необоротних активів, а саме внаслідок списання запасів, інших активів, в тому числі необоротних, та реалізації готової продукції.

У загальній вартості активів основну питому вагу на 01.10.2016 займають оборотні активи – 89,1 % (208256,00 тис. грн), на 30.09.2017 – 89,5 % (198158,00 тис. грн).

Найбільша частка у складі оборотних активів на 01.10.2016 та на 30.09.2017 припадає на запаси, вартість яких становила 108218,00 тис. грн або 52,0 % загальної вартості оборотних активів і 100626,00 тис. грн або 50,8 % загальної вартості оборотних активів, а також незавершене виробництво, вартість якого становить 77890,00 тис. грн або 37,4 % загальної вартості оборотних активів і 66421,00 тис. грн або 33,5 % загальної вартості оборотних активів відповідно.

У загальній вартості активів питома вага необоротних активів на 01.10.2016 становила 10,9 % (25576,00 тис. грн), на 30.09.2017 — 10,5 % (23267,00 тис. грн).

Найбільша частка у складі необоротних активів припадає на основні засоби: на 01.10.2016 – 98,36 % (25157,00 тис. грн), на 30.09.2017 – 97,72 % (22737,00 тис. грн). Основною причиною зменшення вартості основних засобів відбулось у зв'язку з передачею до комунальної власності будівлі медико-санітарної частини по вул. Байди Вишневецького, 61, спортивного комплексу з басейном "Сокіл" по вул. Смілянській, 78, дитячого оздоровчого табору "Лісова казка", гуртожитку по вул. Пастерівській, 44, списання транспортних засобів та нарахування зносу.

У складі оборотних активів Підприємства обліковується дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги, та інша поточна дебіторська заборгованість. Так, на 01.10.2016 загальний розмір дебіторської заборгованості становив 23460,00 тис. грн, основну частку в загальній сумі дебіторської заборгованості на 01.10.2016 займала заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги - 11091,00 тис. грн або 47,27 %. Станом на 30.09.2017 загальний розмір дебіторської заборгованості збільшився у порівнянні з заборгованістю, що рахувалася на 01.10.2016, на 1505,00 тис. грн, і становив 24965,00 тис. гривень.

Основне збільшення заборгованості відбулося внаслідок збільшення заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги на 1017,00 тис. гривень. Станом на 30.09.2017 вона становить 12108,00 тис. грн, з якої основна частина - заборгованість по розрахунках з ДК "Укрспецекспорт" – 6759,00 тис. грн, ДП "Завод імені В.О. Малишева" – 3271,00 тис. грн (договір від 27.11.2012 №1354), ДП "Шепетівський ремонтний завод" – 1793,00 тис. гривень.

У складі поточних зобов'язань і забезпечень пасиву балансу Підприємства обліковуються поточні зобов'язання, інформацію про динаміку яких наведено в таблиці 4.

Таблиця 4

Інформація про динаміку поточних зобов'язань Підприємства станом на 30.09.2016, 30.09.2017

тис. грн

Найменування показника	Вартість пасиву		Відхилення, +/-
	На 30.09.2016	На 30.09.2017	
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	2016,0	2085,0	69,0
За розрахунками з бюджетом	3516,0	2746,0	-770,0
В т. ч. з податку на прибуток	0	138,0	+ 138,0
За розрахунками зі страхування	739,0	932,0	+ 193,0
За розрахунками з оплати праці	1232,0	2924,0	+ 1692,0
За одержаними авансами	92612,0	103879,0	+ 11267,0
Інші поточні зобов'язання	332,0	1170,0	+ 838,0
Разом	100447,0	113736,0	+ 13289,0

На 30.09.2016 у структурі поточних зобов'язань Підприємства основну питому вагу становила поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами – 93,00 % (92612,0 тис. грн) та станом на 30.09.2017 – 92,00 % (103879,0 тис. грн).

Протягом періоду з 01.10.2016 по 30.09.2017 спостерігається тенденція до збільшення обсягу поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги на 69,00 тис. грн, за розрахунками зі страхування на 193,00 тис. грн, за розрахунками з оплати праці на 1692,00 тис. грн, поточної кредиторської заборгованості за одержаними авансами на 11267,00 тис. грн, інших поточних зобов'язань на суму 838,00 тис. грн, та зменшення поточної кредиторської заборгованості за розрахунками з бюджетом на 770,00 тис. гривень.

Проведеним аналізом фінансових результатів діяльності Підприємства встановлено, що чистий прибуток за 2016 рік становив 12092,00 тис. грн (в тому числі за IV квартал 2016 року – 11457,00 тис. грн), а за I-III квартали 2017 року – 32306,00 тис. гривень.

Частину чистого прибутку за 2016 рік спрямовано до державного бюджету в сумі 3913,62 тис грн (в тому числі у 4 кварталі 2016 року - 3438,00 тис. грн), за III квартал 2017 року - 9691,00 тис. гривень.

На виконання наказу ДК "Укроборонпром" від 05.10.2017 № 336 "Про сплату регулярних внесків" Підприємством було перераховано регулярний внесок Концерну в сумі 15,0 тис грн (платіжне доручення від 26.10.2017 № 4842) відповідно до фінансового плану. Інші внески Концерну протягом періоду дослідження не перераховувались.

Власний капітал протягом досліджуваного періоду мав тенденцію до збільшення. На 01.10.2016 показник власного капіталу становив 74235,0 тис. грн, а на 30.09.2017 – 104947,0 тис. грн. Збільшення власного капіталу відбулося за рахунок збільшення нерозподіленого прибутку, який на 30.09.2017 становив 19769,0 тис. грн, тобто відбулось накопичення нерозподіленого прибутку.

Згідно з п. 3.12.5 наказу про облікову політику визначено, що розподіл прибутку відбувається за рахунок: нарахування виплати частини чистого прибутку (доходу) в бюджет; інших відрахувань в резерви на підставі установчих і розпорядчих документів відповідно до фінансового плану.

Відповідно до п. 5.7. Статуту Підприємства, останнє має право створювати за рахунок прибутку спеціальні (цільові) фонди, призначені для покриття витрат, пов'язаних з його діяльністю: амортизаційний фонд, фонд розвитку виробництва, фонд споживання (оплати праці), резервний фонд, інші фонди. Фактично за рахунок прибутку жодного фонду Підприємство не створювало.

Аналіз виконання фінансового плану Підприємства.

Відповідно до вимог ч.3. ст. 89 Господарського кодексу України від 16.01.2003 №436 (далі – Господарський кодекс) [2] господарське товариство, у статутному капіталі якого більше 50 відсотків акцій (часток, паїв) прямо чи опосередковано належить державі, зобов'язане на кожний наступний рік складати і виконувати річний фінансовий план відповідно до ст. 75 цього Кодексу [2].

Згідно ч.2 ст. 75 Господарського кодексу [2] фінансовий план підлягає затвердженню до 1 вересня року, що передує плановому, якщо інше не передбачено законом: підприємств, що є суб'єктами природних монополій, та підприємств, плановий розрахунковий обсяг чистого прибутку яких перевищує 50 мільйонів гривень, – Кабінетом Міністрів України; інших підприємств - органами, до сфери управління яких вони належать.

Складання, затвердження та контроль виконання фінансового плану передбачено Порядком № 205 [23].

При складанні та виконанні фінансових планів Підприємством враховано граничні обсяги витрат, встановлені постановою Кабінету Міністрів України від 29.11.2006 № 1673 "Про стан фінансово-бюджетної дисципліни, заходи

щодо посилення боротьби з корупцією та контролю за використанням державного майна і фінансових ресурсів" [20].

Дослідженням дотримання визначеної законодавством процедури складання, затвердження (погодження) фінансового плану встановлено, що фінансовий план ДП НВК "Фотоприлад" на 2016 рік підписано генеральним директором Підприємства Г. Корево та затверджено генеральним директором ДК "Укроборонпром" Р. Романовим 04.09.2015, чим не дотримано вимоги п.2 ст.75 Господарського кодексу [2] та п.5 Порядку № 205 [23].

Пунктом 4 Порядку № 205 передбачено, що проект фінансового плану підприємства з пронумерованими, прошнурованими та скріпленими печаткою сторінками у двох примірниках у паперовому та електронному вигляді подається органу, уповноваженому управляти державним майном або корпоративними правами держави (орган управління), до 01 червня року, що передує плановому.

На запит про надання до аудиту проекту фінансового плану на 2016 рік, який подавався до ДК "Укроборонпром", зазначений документ не надано.

Генеральний директор Корево Г.С. пояснив: *"Подання проекту фінансового плану Підприємства на 2016 рік було здійснено в електронному вигляді до ДК «Укроборонпрому» своєчасно, але надання листування та інших електронних документів, які підтверджують процедуру погодження фінплану неможливо, у зв'язку з кібератакою на сервери і комп'ютери підприємства"*.

Також, до аудиту надано лист від 03.07.2017 №01-12/296, відповідно якого генеральним директором Підприємства направлено повідомлення про вчинення кримінального правопорушення до Соснівського відділу поліції Головного управління Національної поліції в Черкаській області та зазначено, що 27.06.2017 на сервера і комп'ютерами ДП НВК "Фотоприлад" відбулася кібератака вірусом-шифрувальником RetyaA. У результаті цієї кібератаки вийшло з ладу 110 комп'ютерів та 7 серверів, чим фактично завдано шкоди підприємству.

Запит і пояснення разом із листом-повідомленням від 03.07.2017 № 01-12/296 у Додатку 3 до звіту.

У зв'язку із визначенням нових умов оплати праці генерального директора, збільшення рівня мінімальної зарплати, нових ставок податків на заробітну плату та утримань із заробітної плати, збільшення фонду оплати праці, комунальні платежі, збільшення річного обсягу реалізації продукції та собівартості, Підприємством внесено зміни до фінансового плану на 2016 рік, які затверджені 30.06.2016.

Фінансовий план ДП НВК "Фотоприлад" на 2017 рік підписано генеральним директором Підприємства Г. Корево та затверджено т.в.о. генерального директора ДК "Укроборонпром" В.Костицьким 22.08.2016, тобто у терміни, визначені чинним законодавством. Підприємством внесено зміни до фінансового плану на 2017 рік, які затверджені 31.07.2017, у зв'язку із значним збільшенням запланованих обсягів реалізації продукції. Зміни були внесені і в доходну частину, і у витратну.

Проведеним аналізом охоплено фінансові плани Підприємства на 2016, 2017 роки та відповідні розрахунки до них, звіти про виконання фінансових планів за IV квартал 2016 року, за 2016 рік, I-III квартали 2017 року.

За результатами проведеного аналізу показників фінансових планів за доходами встановлено, що для Підприємства основним показником доходності є фактичні показники чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг).

У порівнянні з плановим, фактичний показник чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за 2016 рік перевиконано на 62456,00 тис. грн (або на 62,90 %) і становить 161702,00 тис. грн, зокрема за IV квартал 2016 року на 47221,00 тис. грн (або на 323,90 %) і становить 68311,00 тис. гривень.

За 9 місяців 2017 року фактичний показник чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) перевиконано на 46998,00 тис. грн (або на 27,00 %) і становить 221049,00 тис. гривень.

Значне перевиконання планових показників відбулось внаслідок недоліків при складанні прогнозних показників до проектів фінансових планів, про що детально описано при аналізі фінансово-господарської діяльності Підприємства.

Плановий показник доходу на 2016 рік від інших операційних та інших доходів становив 2848,00 тис. грн, який фактично виконано на суму 8182,00 тис. грн, відсоток виконання становить 287,28 %, плановий показник доходу від інших операційних витрат становить 900,00 тис. грн, який фактично виконано на суму 4204,00 тис. грн. Основна причина перевиконання - збільшення доходів від операційної курсової різниці, отримання відсотків за розміщення коштів на банківських рахунках.

Плановий показник інших операційних доходів на I -III квартали 2017 року становив 3049,00 тис. грн, який фактично виконано на суму 7524,00 тис. грн, відсоток виконання 246,76 %. Основна причина перевиконання – збільшення суми отриманих відсотків за розміщення коштів на банківських рахунках.

Відповідно до даних звітів про виконання фінансових планів плановий показник чистого доходу за 2016 рік становив 99246,00 тис.грн, фактично – 161702,00 тис.грн, тобто Підприємством перевиконано плановий показник на 62456,00 тис. грн, відсоток виконання становить 162,90% (в тому числі за IV квартал 2016 року відбулось фактичне перевиконання запланованого показника на 47221,00 тис. грн, тобто на 223,9%).

Плановий показник чистого доходу (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) на 2017 рік становить 255286,00 тис.грн, в тому числі за 9 місяців 2017 року становить 174051,0 тис.грн (255286,0тис.грн – IV квартал 81235,00 тис.грн), фактично протягом 9 місяців виконання становить 221049,00 тис.грн, тобто Підприємством перевиконано плановий показник на 46998,00 тис. грн., відсоток виконання становить 127 відсотків.

Основною причиною перевищення чистого доходу (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) порівняно із запланованим рівнем пов'язано із недоліками при плануванні обсягу доходу від реалізації продукції, про що було описано вище по тексту розділу.

Аналізом планових та фактичних показників фінансових планів за витратами встановлено, що для Підприємства найбільшим показником витрат за досліджений період є собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), яка в загальній сумі запланованих витрат становить за 2016 рік 75,69 % або 76869,00 тис. грн, в тому числі за IV квартал 2016 року – 67,9 % або 14424,0 тис. грн, за 9 місяців 2017 року - 79,6 % або 127976,00 тис. грн відповідно.

Фактичний показник собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) за 2016 рік більший від планового показника на 42,40 % або на 32628,00 тис. грн, в тому числі за IV квартал 2016 року на 178,80 % або на 25791,00 тис. грн, за 9 місяців 2017 року – на 9,9 % або на 12741,0 тис. грн відповідно. Основною причиною перевищення собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) порівняно із запланованим рівнем пов'язано із недоліками при плануванні обсягу доходу від реалізації продукції, про що було описано вище по тексту розділу.

У структурі планових витрат за 2016 рік значну питому вагу становлять інші операційні витрати – 8,44 % або 8574,00 тис. грн та витрати на збут – 9,07 % або 9215,00 тис. грн, за IV квартал 2016 року інші операційні витрати становлять 12,3 % або 2611,00 тис. грн, витрати на збут 10,5 % або 2239,0 тис. грн, за 9 місяців 2017 року планові інші операційні витрати становлять 5,70 % або 9169,00 тис. грн та витрати на збут 6,5 % або 10447,00 тис. гривень.

Фактичний показник інших операційних витрат за 2016 рік становив 21204,00 тис. грн, що на 12630,00 тис. грн або на 147,30 % більше від запланованих, за IV квартал 2016 року - 9362,00 тис. грн, що на 6751,00 тис. грн більше від запланованих, за 9 місяців 2017 року – 24932,00 тис. грн, що на 15763,00 тис. грн або на 171,91 % більше від запланованих.

Аналізом інших операційних витрат встановлено, що найбільшу частку інших операційних витрат в 2016 році займали: витрати від знецінення запасів в сумі 5031,00 тис. грн (зокрема за IV квартал 2016 року в сумі 1800,00 тис. грн) та премії в сумі 2865,00 тис. грн, за 9 місяців 2017 року виплата премій становила 15415,00 тис. грн, або 61,82 % інших операційних витрат.

Фактичний показник витрат на збут за 2016 рік становив 17622,00 тис. грн, що на 8407,00 тис. грн або на 91,2 % більше від запланованих, в тому числі за IV квартал 2016 року фактичний показник витрат на збут становив 6552,00 тис. грн, що на 4313,00 тис. грн більше від запланованих, за 9 місяців 2017 року – 12887,00 тис. грн, що на 2440,00 грн або на 23,35 % більше від запланованих.

Найбільшу питому вагу у витратах на збут за 2016 рік, а саме 92,42 %, займає комісійна винагорода спецекаспортера – 6157,00 тис грн, що на 2083,00 тис грн менше від запланованих, та витрати на послуги сторонніх організацій

для збуту – 10113,00 тис грн, що на 10102,00 тис грн більше від запланованих. За 9 місяців 2017 року комісійна винагорода спецекекспортера становить 6532,00 тис грн, що на 5181,00 тис грн менше від запланованих, послуги сторонніх організацій на збут – 4708,00 тис грн, що на 1518,00 тис грн більше від запланованих та становлять разом 87,21 % в загальній сумі витрат на збут.

Оскільки до аудиту не було надано розрахунки прогнозних показників по витратах на збут (*запит у Додатку 1*), керівнику було надано перелік питань:

1. Які показники були враховані при плануванні витрат на збут, зокрема витрати на комісійну винагороду спецекекспортера та послуги сторонніх організацій для збуту?
2. Які саме витрати було віднесено Підприємством до витрат на послуги сторонніх організацій?
3. Які причини значних відхилень фактично проведених витрат від запланованих.

Від отримання запиту генеральний директор Корево Г.С. відмовився.

Фінансовим результатом від операційної діяльності Підприємства за 2016 рік та за I-III квартал 2017 року є прибуток. Так, за 2016 рік отримано прибуток від операційної діяльності в розмірі 14844,00 тис. грн, що більше від запланованого показника на 14189,00 тис. грн, в тому числі за IV квартал 2016 року – 14243,00 тис. грн, що більше від запланованого показника на 13374,00 тис. грн, за 9 місяців 2017 року – 19673,00 тис. грн, що більше від запланованого показника на 345,0 тис. гривень.

За результатами аналізу розподілу чистого прибутку Підприємства встановлено, що фактичний показник залишку нерозподіленого прибутку (непокритого збитку) на початок досліджуваного періоду становив 25062,0 тис. грн, що менше від запланованого на 6693,7 тис. гривень.

Станом на 01.10.2016 в бухгалтерському обліку рахувався непокритий збиток в сумі 10865,00 тис. грн, що на 165,40 тис. грн менше порівняно з плановим, станом на 31.12.2016 рахувався непокритий збиток в сумі 2846,00 тис. грн, що на 7504,60 тис. грн менше порівняно з плановим. Станом на 30.09.2017 фактичний показник залишку нерозподіленого прибутку становив 19769,00 тис. грн, що більше від запланованого на відповідний період на 19352,00 тис. гривень.

Частину чистого прибутку за 2016 рік спрямовано до державного бюджету в сумі 3913,62 тис грн, в тому числі у IV кварталі 2016 року – 3438,00 тис. грн (при запланованих 402,00 тис. грн). За січень – вересень 2017 року спрямовано до державного бюджету частину чистого прибутку в сумі 9691,00 тис. грн (при запланованих 5026,00 тис. грн).

Отже, аудиторським дослідженням виконання ДП НВК "Фотоприлад" фінансових планів на 2016 рік та I-III квартал 2017 року встановлено, що перевиконання планових показників доходної частини Підприємством допущено внаслідок неврахування всіх укладених договорів, які діяли на момент складання проектів фінансових планів на

2016 рік, I-III квартал 2017 року, та термін виконання яких визначено цими договорами протягом 2016 року – I-III кварталів 2017 року. Як наслідок, неповне врахування діючих договорів в подальшому вплинуло на планування і затвердження всіх інших показників фінансових планів, а відповідно – і на їх відсоток виконання.

Аналізом виконання фінансових планів в частині витрат встановлено, що за досліджуваний період проводились витрати, які не були передбачені фінансовими планами, на загальну суму у 2016 році – **10480,00 тис. грн**, у IV кварталі 2016 року – **9691,00 тис. грн**, за 9 місяців 2017 року – **4803,00 тис. гривень**. Зокрема:

За 2016 рік.

Адміністративні витрати (інші адміністративні витрати):

- охорона на суму 2,00 тис. грн;
- Витрати на збут:
- доставка продукції споживачам на суму 5,00 тис. грн;
- участь у виставках на суму 66,00 тис. грн;

Інші операційні витрати:

- відрахування до резерву сумнівних боргів на суму 1547,00 тис. грн;
- нестачі і втрати від псування цінностей на суму 2142,00 тис. грн;
- визнані штрафи, пені, неустойки на суму 120,00 тис. грн;
- лікарняні на суму 1093,00 тис. грн;
- інші на суму 5191,00 тис. грн;

Інші витрати:

- безоплатна передача необоротних активів на суму 312,00 тис. грн;
- списання необоротних активів на суму 2,00 тис. гривень.

За IV квартал 2016 року.

Адміністративні витрати:

- консультаційні та інформаційні послуги на суму 54,00 тис. грн;
- юридичні послуги на суму 11,00 тис. грн;
- витрати на поліпшення основних фондів на суму 75,00 тис. грн;

Витрати на збут:

- амортизація основних засобів і нематеріальних активів на суму 2,00 тис. грн;
- доставка продукції споживачам на суму 1,00 тис. грн;
- послуги сторонніх організацій для збуту на суму 4754,00 тис. грн;
- участь у виставках на суму 29,00 тис. грн;

Інші операційні витрати:

- відрахування до резерву сумнівних боргів на суму 710,00 тис. грн;
- нестачі і втрати від псування на суму 5,00 тис. грн;
- соціальні виплати, інші на суму 3738,00 тис. грн;

Інші витрати:

- безоплатна передача необоротних активів на суму 312,00 тис. гривень.

За 9 місяців 2017 року.

Адміністративні витрати:

- охорона на суму 6,00 тис. грн;

Витрати на збут:

- послуги сторонніх організацій для збуту на суму 4708,00 тис. грн;

Інші операційні витрати:

- нестачі і втрати від псування цінностей на суму 81,00 тис. грн;
- визнані штрафи, пені, неустойки на суму 8,00 тис. гривень.

Крім того, протягом досліджуваного періоду Підприємством проведені витрати по окремих статтях в обсягах, що перевищують затверджені фінансовими планами, на загальну суму у 2016 році – **56598,00 тис. грн**, у IV кварталі 2016 року – **32549,00 тис грн**, за 9 місяців 2017 року – **47246,00 тис. гривень**. Зокрема:

За 2016 рік, IV квартал 2016 року.

Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг):

- витрати на сировину та основні матеріали передбачені в сумі 30917,00 тис. грн, фактично становили 39588,00 тис. грн, що більше на 8671,00 тис. грн, зокрема за IV квартал 2016 року передбачені на суму 5873,00 тис. грн, фактично - 11770,00 тис. грн, що більше на 5897,00 тис. грн;
- за IV квартал 2016 року витрати на паливо передбачені на суму 662,00 тис. грн, фактично становили 1249,00 тис. грн, що більше на 587,00 тис. грн;
- витрати на електроенергію передбачені в сумі 4834,00 тис грн, фактично становили 6587,00 тис грн, що більше на 1753,00 тис. грн, зокрема за IV квартал 2016 року передбачені на суму 918,00 тис. грн, фактично - 2659,00 тис. грн, що більше на 1741,00 тис. грн;
- витрати на оплату праці передбачені в сумі 24807,00 тис. грн, фактично станоили в сумі 43206,00 тис. грн, що більше на 18399,00 тис. грн, зокрема за IV квартал 2016 року передбачені на суму 4683,00 тис. грн, фактично - 17226,00 тис. грн, що більше на 12543,00 тис. грн;
- відрахування на соціальні заходи передбачені в сумі 6216,00 тис. грн, фактично становили 9140,00 тис. грн, що більше на 2924,00 тис. грн, зокрема за IV квартал 2016 року передбачені на суму 1030,00 тис. грн, фактично - 3638,00 тис. грн, що більше на 2608,00 тис. грн;
- витрати, що здійснюються для підтримання об'єкта в робочому стані, передбачені в сумі 612,00 тис. грн, фактично становили 3282,00 тис. грн, що більше на 2670,00 тис. грн, зокрема за IV квартал 2016 року передбачені на суму 117,00 тис. грн, фактично - 2189,00 тис. грн, що більше на 2072,00 тис. грн;
- амортизація основних засобів і нематеріальних активів передбачено на суму 2455,00 тис. грн, фактично становили 3436,00 тис. грн, що більше на 981,00 тис. грн, зокрема за IV квартал 2016 року передбачені на суму 468,00 тис. грн, фактично - 1156,00 тис. грн, що більше на 688,00 тис. грн;
- за IV квартал 2016 року сплату податків передбачено на суму 189,00 тис. грн, фактично сплачено в сумі 244,00 тис. грн, що більше на 55,00 тис. гривень.

Адміністративні витрати:

– витрати на службові відрядження передбачені в сумі 59,00 тис. грн, фактично становили 148,00 тис. грн, що більше на 89,00 тис. грн, зокрема за IV квартал 2016 року передбачені на суму 15,00 тис. грн, фактично – 104,00 тис. грн, що більше на 89,00 тис. грн;

– витрати на зв'язок передбачено в сумі 43,00 тис. грн, фактично становили в сумі 59,00 тис. грн, що більше на 16,00 тис. грн, зокрема за IV квартал 2016 року передбачені на суму 9,00 тис. грн, фактично – 18,00 тис. грн, що більше на 18,00 тис. грн;

– витрати на оплату праці передбачено в сумі 3169,00 тис. грн, фактично становили в сумі 3291,00 тис. грн, що більше на 122,00 тис. грн, зокрема за IV квартал 2016 року передбачені на суму 850,00 тис. грн, фактично - 999,00 тис. грн, що більше на 149,00 тис. грн;

– за IV квартал 2016 року відрахування на соціальні заходи передбачено на суму 186,00 тис. грн, фактично становили в сумі 202,00 тис. грн, що більше на 16,00 тис. грн;

– організаційно-технічні послуги передбачено на суму 110,00 тис. грн, фактично становили 168,00 тис. грн, що більше на 58,00 тис. грн;

– консультаційні та інформаційні послуги передбачено на суму 25,00 тис. грн, фактично становили в сумі 90,00 тис. грн, що більше на 65,00 тис. грн;

– юридичні послуги передбачено на суму 7,00 тис. грн, фактично становили на суму 19,00 тис. грн, що більше на 12,00 тис. грн;

– витрати на підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів передбачено на суму 10,00 тис. грн, фактично становили 55,00 тис. грн, що більше на 45,00 тис. грн, зокрема за IV квартал 2016 року передбачені на суму 1,00 тис. грн, фактично - 21,00 тис. грн, що більше на 20,00 тис. грн;

– витрати на утримання основних фондів, інших необоротних активів загальногосподарського використання передбачено на суму 302,00 тис. грн, фактично склали в сумі 351,00 тис. грн, що більше на 49,00 тис. грн, зокрема за IV квартал 2016 року передбачені на суму 72,00 тис. грн, фактично -150,00 тис. грн, що більше на 78,00 тис. грн;

– витрати на поліпшення основних фондів передбачено на суму 63,00 тис. грн, фактично становили на суму 124,00 тис. грн, що більше на 61,00 тис. грн;

– витрати на розрахунково-касове обслуговування передбачено на суму 108,00 тис. грн, фактично становили 138,00 тис. грн, що більше на 30,00 тис. грн, зокрема за IV квартал 2016 року передбачені на суму 31,00 тис. грн, фактично - 37,00 тис. грн, що більше на 6,00 тис. грн;

– за IV квартал 2016 року інші витрати передбачені на суму 8,00 тис. грн, фактично становили в сумі 9,00 тис. грн, що більше на 1,00 тис. грн;

– за IV квартал 2016 року передбачено послуги сторонніх організацій, охорону праці на суму 4,00 тис. грн, фактично становили на суму 14,00 тис. грн, що більше на 10,00 тис. гривень.

Витрати на збут:

– транспортні витрати передбачено на суму 72,00 тис. грн, фактично становили в сумі 73,00 тис. грн, що більше на 1,00 тис. грн;

– витрати на оплату праці передбачено на суму 351,00 тис. грн, фактично становили в сумі 476,00 тис. грн, що більше на 125,00 тис. грн, зокрема за IV

квартал 2016 року передбачені на суму 92,00 тис. грн, фактично - 114,00 тис. грн, що більше на 22,00 тис. грн;

– відрахування на соціальні заходи передбачено на суму 77,00 тис. грн, фактично становили 98,00 тис. грн, що більше на 21,00 тис. грн, зокрема за IV квартал 2016 року передбачені на суму 17,00 тис. грн, фактично становили 23,00 тис. грн, що більше на 6,00 тис. грн;

– амортизація основних засобів і нематеріальних активів передбачено в сумі 1,00 тис. грн, фактично становили 3,00 тис. грн, що більше на 2,00 тис. грн;

– утримання підрозділів, що займаються збутом продукції (за винятком фонду оплати праці) передбачено на суму 69,00 тис. грн, фактично становили в сумі 117,00 тис. грн, що більше на 48,00 тис. грн, зокрема за IV квартал 2016 року передбачені на суму 20,00 тис. грн, фактично становили 60,00 тис. грн, що більше на 40,00 тис. грн;

– послуги сторонніх організацій для збуту передбачено на суму 29,00 тис. грн, фактично становили в сумі 10131,00 тис. грн, що більше на 10102,00 тис. грн;

– інші передбачено на суму 372,00 тис. грн, фактично становили в сумі 496,00 тис. грн, що більше на 124,00 тис. грн, зокрема за IV квартал 2016 року передбачені на суму 35,00 тис. грн, фактично - 67,00 тис. грн, що більше на 32,00 тис. грн;

– передпродажні заходи передбачено на суму 133,00 тис. грн, фактично становили на суму 342,00 тис. грн, що більше на 209,00 тис. грн;

Інші операційні витрати:

– курсові різниці передбачено на суму 314,00 тис. грн, фактично становили в сумі 1739,00 тис. грн, що більше на 1425,00 тис. грн, зокрема за IV квартал 2016 року передбачені на суму 105,00 тис. грн, фактично - 748,00 тис. грн, що більше на 643,00 тис. грн;

– витрати від знецінення запасів передбачено на суму 2026,00 тис. грн, фактично становили в сумі 5031,00 тис. грн, що більше на 3005,00 тис. грн, зокрема за IV квартал 2016 року передбачені на суму 450,00 тис. грн, фактично - 1800,00 тис. грн, що більше на 1350,00 тис. грн;

– витрати на утримання об'єктів соціальної інфраструктури передбачено на суму 2123,00 тис. грн, фактично - в сумі 2280,00 тис. грн, що більше на 157,00 тис. грн;

– собівартість реалізації виробничих запасів на суму 105,00 тис. грн, фактично - в сумі 192,00 тис. грн, що більше на 87,00 тис. грн;

– пільгові, наукові пенсії передбачено на суму 542,00 тис. грн, фактично – 543,00 тис. грн, що більше на 1,00 тис. грн, зокрема за IV квартал 2016 року передбачені на суму 130,00 тис. грн, фактично - 145,00 тис. грн, що більше на 15,00 тис. грн;

– витрати на дослідження і розробки передбачено на суму 1200,00 тис. грн, фактично - в сумі 1326,00 тис. грн, що більше на 126,00 тис. грн, зокрема за IV квартал 2016 року передбачені на суму 600,00 тис. грн, фактично – 1132,00 тис. грн, що більше на 532,00 тис. грн;

– інші витрати операційної діяльності передбачено на суму 2264,00 тис. грн, фактично становили в сумі 6284,00 тис. грн, що більше на 4020,00 тис. грн,

зокрема за IV квартал 2016 року передбачені на суму 674,00 тис. грн, фактично - 4005,00 тис. грн, що більше на 3331,00 тис. гривень.

За I- III квартал 2017 року.

Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг):

– витрати на сировину та основні матеріали передбачено на суму 38362,00 тис. грн, фактично становили в сумі 50289,00 тис. грн, що більше на 11927,00 тис. грн;

– витрати на оплату праці передбачено на суму 48922,00 тис. грн, фактично становили в сумі 61273,00 тис. грн, що більше на суму 12351,00 тис. грн;

– витрати на соціальні заходи передбачено на суму 10775,00 тис. грн, фактично становили в сумі 12887,00 тис. грн, що більше на суму 2112,00 тис. грн;

– витрати, що здійснюються для підтримання об'єкта в робочому стані передбачено на суму 3635,00 тис. грн, фактично становили в сумі 4146,0 тис. грн, що більше на суму на суму 511,00 тис. грн;

Адміністративні витрати:

– витрати, пов'язані з використання власних службових автомобілів передбачено на суму 370,00 тис. грн, фактично становили в сумі 447,00 тис. грн, що більше на суму 77,00 тис. грн;

– витрати на оплату праці передбачено на суму 3185,00 тис. грн, фактично становили в сумі 3754,00 тис. грн, що більше на суму 569,00 тис. грн;

– відрахування на соціальні заходи передбачено на суму 700,00 тис. грн, фактично становили в сумі 778,00 тис. грн, що більше на суму 78,00 тис. грн;

– організаційно-технічні послуги передбачено на суму 70,00 тис. грн, фактично становили в сумі 93,00 тис. грн, що більше на суму 23,00 тис. грн;

– консультаційні та інформаційні послуги передбачено на суму 6,00 тис. грн, фактично становили в сумі 33,00 тис. грн, що більше на суму 27,00 тис. грн;

– юридичні послуги передбачено на суму 8,00 тис. грн, фактично становили в сумі 35,00 тис. грн, що більше на суму 27,00 тис. грн;

– витрати на підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів передбачено на суму 3,00 тис. грн, фактично становили в сумі 21,00 тис. грн, що більше на 18,00 тис. грн;

– витрати на утримання основних фондів, інших необоротних активів загальногосподарського використання передбачено на суму 230,00 тис. грн, фактично становили в сумі 861,00 тис. грн, що більше на суму 631,00 тис. грн;

– витрати на поліпшення основних фондів передбачено на суму 10,00 тис. грн, фактично склали в сумі 299,00 тис. грн, що більше на 289,00 тис. гривень.

Витрати на збут:

– транспортні витрати передбачено на суму 11,00 тис. грн, фактично становили в сумі 148,00 тис. грн, що більше на суму 137,00 тис. грн;

– амортизація основних засобів передбачено на суму 3,00 тис. грн, фактично становили в сумі 4,00 тис. грн, що більше на суму 1,00 тис. грн;

– витрати на участь у виставках передбачено на суму 90,00 тис. грн, фактично становили в сумі 462,00 тис. грн, що більше на суму 372,00 тис. грн;

- гарантійний ремонт, відрядження передбачено на суму 335,00 тис. грн, фактично становили в сумі 604,00 тис. грн, що більше на 269,00 тис. грн;
- інші витрати передбачено на суму 58,00 тис. грн, фактично становили в сумі 193,00 тис. грн, що більше на 135,00 тис. гривень.

Інші операційні витрати:

- курсові різниці передбачено на суму 1646,00 тис. грн, фактично становили 2997,00 тис. грн, що більше на 1351,00 тис. грн;
- собівартість реалізації виробничих запасів передбачено на суму 174,00 тис. грн, фактично становили 566,00 тис. грн, що більше на 392,00 тис. грн;
- інші витрати операційної діяльності передбачено на суму 2954,00 тис. грн, фактично становили в сумі 18903,00 тис. грн, що більше на 15949,00 тис. гривень.

Копії фінансових планів та звітів про їх виконання у Додатку 4 до звіту.

Таким чином, Підприємством у 2016 році та протягом I-III кварталів 2017 року допускалися випадки проведення витрат по окремих статтях в обсягах, що перевищують затверджені фінансовими планами, та які не були передбачені фінансовими планами, за 2016 рік в сумі 67078,00 тис. грн, за IV квартал 2016 року в сумі 42240,00 тис. грн, за 2017 рік в сумі 52049,00 тис. гривень.

При цьому, Підприємство не скористалось правом (2-й раз) внесення змін до фінансового плану на 2016 та 2017 роки, передбачених п. 8 Порядку № 205 [23].

Довідково. Відповідно до пункту 10 Порядку № 205 [23] контроль за своєчасним складанням фінансових планів підприємств та виконанням показників затверджених фінансових планів підприємств здійснюють органи управління/відповідальні органи управління.

З метою оцінки ефективності управління Підприємством, використання його активів, доходів, витрат та результатів діяльності за звітний період, виявлення факторів, які позитивно або негативно вплинули на кінцевий фінансовий результат, аудиторською групою проведено коефіцієнтний аналіз фінансово-господарської діяльності, яким встановлено наступне:

Коефіцієнт рентабельності активів, який відображає розмір чистого прибутку на одну гривню активів, характеризує ефективність її використання (оптимальне значення >0 , збільшення), становить за 9 місяців 2016 року і 9 місяців 2017 року 0,0031 та 0,1463 відповідно. У динаміці простежується збільшення цього показника, що свідчить про збільшення оборотності активів і темпів економічного зростання та розвитку Підприємства за 9 місяців 2017 року.

Коефіцієнт рентабельності власного капіталу відображає частку чистого прибутку, яка припадає на 1 грн власного капіталу. За 9 місяців 2016 року та 9 місяців 2017 року цей показник становить 0,0086 та 0,345 відповідно (оптимальне значення >0 , збільшення). У динаміці простежується значне збільшення частки чистого прибутку у власному капіталі протягом 9 місяців

2017 року, що свідчить про збільшення прибутковості Підприємства та його інвестиційної привабливості.

Коефіцієнт рентабельності діяльності, який показує наявність можливостей Підприємства до відтворення та розширення виробництва (оптимальне значення >1 , збільшення), за 9 місяців 2016 року і 9 місяців 2017 року складав 0,0068 і 0,1462 відповідно, що свідчить про зростання прибутковості діяльності Підприємства та його спроможності до відтворення і розширення діяльності.

Коефіцієнт зносу основних засобів за 9 місяців 2016 року та 9 місяців 2017 року становив 0,7422 і 0,7634, та свідчить про моральне і фізичне зношення основних засобів (більше 50 %), що також підтверджено в ході проведення інвентаризації. Тож, таке зношення основних засобів може привести до збільшення витрат Підприємства на капітальні, поточні ремонти та обслуговування основних засобів, а також до зниження продуктивності виробництва.

Коефіцієнт фінансової стійкості характеризує співвідношення власних та позикових коштів (оптимальне значення – не <1 , збільшення). Протягом досліджуваного періоду власний капітал не забезпечував достатній рівень фінансової стійкості і не в змозі покрити всі боргові зобов'язання Підприємства. Його значення складає 0,4659 за 9 місяців 2016 року та 0,901 за 9 місяців 2017 року. Так, на 1 гривню власного капіталу у досліджуваному періоді припадає, відповідно, 0,47 грн та 0,9 грн залученого.

Коефіцієнт концентрації залученого капіталу (оптимальне значення не <1 , зменшення) протягом досліджуваного періоду становив 0,6822 за 9 місяців 2016 року та 0,5260 за 9 місяців 2017 року, що свідчить про незначну стабільність частки залученого капіталу у валюті балансу. Дані аналізу свідчать, що Підприємство незначною мірою залежить від залученого капіталу, а в більшій мірі покладається на власні ресурси.

Коефіцієнт покриття (оптимальне значення >1 , збільшення) за 9 місяців 2016 року становив 1,3175, за 9 місяців 2017 року – 1,7423, що характеризує достатність оборотних засобів Підприємства для погашення власних поточних зобов'язань та свідчить про досить високу ліквідність Підприємства.

Отже, за результатами аналізу фінансово-господарської діяльності Підприємства, здійсненого за сукупністю коефіцієнтів, встановлено, що впродовж досліджуваного періоду простежується ріст прибутковості діяльності Підприємства та його інвестиційної привабливості; Підприємство незначною мірою залежить від залученого капіталу, в більшій мірі покладається на власні ресурси, які все ж таки не забезпечують достатній рівень фінансової стійкості. Негативним фактором є моральне та фізичне зношення основних засобів, яке становить $> 50\%$, що може вплинути на зниження продуктивності виробництва.

Загальна оцінка ефективності управління Підприємством протягом періоду дослідження за оцінкою ефективності управління за фінансовими

коефіцієнтами та оцінкою ступеня виконання фінансового плану має **середній рівень**.

2.2. Результати дослідження факторів ризику (ризикових операцій) фінансово-господарської діяльності об'єкта аудиту.

2.2.1. Недостатні заходи з боку ДК «Укроборонпром» як уповноваженого Урядом України суб'єкта управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі не сприяють підвищенню ефективності діяльності Підприємства.

ДК "Укроборонпром" відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 29.12.2010 №1221 "Про утворення Державного концерну "Укроборонпром" [11] утворено з метою підвищення ефективності функціонування державних підприємств, які провадять господарську діяльність у сфері розроблення, виготовлення, реалізації, ремонту, модернізації та утилізації озброєння, військової і спеціальної техніки та боєприпасів і беруть участь у військово-технічному співробітництві з іноземними державами.

Статут ДК "Укроборонпром" затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 31.08.2011 № 993 "Деякі питання Державного концерну "Укроборонпром" (далі – Статут Концерну) [12].

Законом України "Про особливості управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі" від 16.06.2011 № 3531-VI (далі – Закон № 3531) [3], Статутом Концерну [40] та Статутом Підприємства [41], Концерн наділений повноваженнями, функціями, правами та завданнями стосовно його підприємств учасників, зокрема і Підприємства.

В ході аудиту встановлено, що ДК "Укроборонпром" у процесі управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі не належно управляє Підприємством, зокрема:

2.2.1.1. В частині нерозроблення стратегії розвитку Підприємства та незатвердження річних інвестиційних планів та інвестиційних планів на середньострокову перспективу (3-5 років), як це передбачено п.п.5,6 ст.7 Закону № 3531.

Так, аудитом встановлено, що всупереч п.п. 5, 6 ст. 7 Закону № 3531 [3] Концерном не розроблено стратегії розвитку Підприємства та не затверджено річні інвестиційні плани та інвестиційні плани на середньострокову перспективу (3-5 років).

Згідно з поясненням генерального директора Підприємства Корева Г.С.: *"...стосовно питання із затвердження стратегії розвитку та інвестиційних планів інформую про те, що згідно з листом ДК "Укроборонпром" від 21.09.2017 №УОП 9.11-8772 підприємством розроблено та мною затверджено Плани стратегічного розвитку ДП НВК "Фотоприлад" на 2018-2022 роки, який супровідним листом від 18.12.2017 за №01-12/508/1 надіслано до Концерну. Затвердження цього плану буде проведено Концерном за графіком...". Запит та пояснення генерального директора ДП НВК "Фотоприлад" Корево Г.С. в Додатку 5 до звіту.*

В ході аудиту направлено лист-запит Концерну про надання інформації щодо розроблення стратегії розвитку Підприємства, затвердження інвестиційних планів, в тому числі на середньострокову перспективу (3-5 років).

ДК "Укроборонпром" листом від 01.02.2018 № 4.03-938 повідомив, що проект стратегії розвитку Підприємства на даний час знаходиться на розгляді в Концерні. *Лист-запит і відповідь ДК "Укроборонпром" в Додатку 6 до Звіту.*

Таким чином, протягом періоду аудиторського дослідження Підприємство здійснювало свою діяльність без розробленої Концерном стратегії розвитку та затверджених інвестиційних планів, в тому числі на середньострокову перспективу (3-5 років).

2.2.1.2 В частині виявлення державного майна, яке тимчасово не використовується Концерном та його учасниками, і внесення пропозицій щодо його подальшого використання (п.18 ст.7 Закону № 3531), а також в частині виявлення нерухомого майна, що перебуває у незадовільному стані та має ознаки руйнації.

Відповідно до п. 18 ч. 1 ст. 7 Закону № 3531 [3] у процесі управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі Концерн виявляє державне майно, яке тимчасово не використовується Концерном та його учасниками, та вносить пропозиції щодо його подальшого використання.

Згідно з підп. 4.5 п. 4 Статуту контроль за ефективністю використання, збереженням та обліком закріпленого за Підприємством майна здійснює Концерн.

Аудиторським дослідження встановлено, що на адресу ДК «Укроборонпром» щоквартально подаються відомості щодо нерухомого майна, яке не задіяне у виробничій діяльності та планується до передачі в оренду, що не дає повну характеристику всіх об'єктів нерухомого майна, що не використовуються, а лише в тій частині, що буде передано в оренду.

За результатами візуального обстеження будівель та споруд, які обліковуються на балансі Підприємства, проведеного в ході інвентаризації встановлено факти наявності об'єктів нерухомості, які не використовуються у господарській (виробничій) діяльності ДП НВК "Фотоприлад", та яке перебуває у незадовільному стані та має ознаки руйнації.

Так, із загальної площі виробничих приміщень, розташованих на Проммайданчиках №1 та № 3, загальною площею 49755,1 кв.м первісною вартістю 35306,68 тис.грн, залишковою – 10644,24 тис.грн., у виробничій діяльності задіяно лише 57 % загальної площі, не використовується 43 %.

Під час обстеження бази відпочинку «Рось» встановлено, що будівля їдальні площею 164,2 кв.м, первісна вартість якої становить 18,8 тис. грн, залишкова – 0,0 тис. грн, перебуває в незадовільному стані та має ознаки руйнації, що унеможливує подальше її використання або передачу в оренду без додаткових витрат на відновлення (капітальний ремонт).

Детальний аналіз стану використання державного майна наведено у відповідному розділі звіту.

Таким чином, відсутність контролю з боку Концерну за ефективністю використання, збереженням та обліком закріпленого за Підприємством майна призвело до неефективного використання нерухомого майна ДП НВК «Фотоприлад», а саме в частині невикористання у господарській діяльності виробничих площ Проммайданчиків № 1 та № 3 загальною площею 49755,1 кв.м первісною вартістю 35 306,68 тис. грн, залишковою – 10644,24 тис. грн, що становить 43,0 % загальної площі Проммайданчиків № 1 та № 3, а також незадовільного стану будівлі їдальні бази відпочинку «Рось» площею 164,2 кв.м первісною вартістю 18,8 тис.грн., залишковою – 0,0 тис.гривень.

Отже, як засвідчили результати дослідження, Концерн не повною мірою забезпечував виконання окремих повноважень, установлених статтею 7 Закону № 3531 та Статутом Концерну, а саме:

- в частині відсутності розробленої стратегії розвитку та затверджених інвестиційних планів, в тому числі на середньострокову перспективу (3-5 років);
- в частині неприйняття рішень щодо внесення пропозицій про умови подальшого використання незадіяного державного майна та забезпечення його ефективного використання.

2.2.2. Укладання договорів комісії з ДК "Укрсецекспорт", уповноваженим на здійснення зовнішньоекономічної діяльності у сфері експорту та імпорту продукції і послуг військового та спеціального призначення (спецекспортером), на умовах, що обмежують права комітента, призводить до втрати можливості отримати додатковий дохід.

Аудиторським дослідженням встановлено, що Підприємство уклало договори на реалізацію товарів, робіт, послуг, майна як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. Отже, одним із видів доходів Підприємства були надходження коштів від постачання продукції для юридичних осіб – нерезидентів (Покупців).

В ході дослідження встановлено, що ДП НВК "Фотоприлад" не має повноважень на самостійне укладання договорів на експорт власної продукції військового призначення та на ведення переговорів щодо їх реалізації.

Відповідно до вимог абз. 2 п. 2 постанови Кабінету Міністрів України "Питання Державної компанії з експорту та імпорту продукції і послуг військового та спеціального призначення" від 09.10.1996 № 1247 (зі змінами та доповненнями) [13], Державна компанія з експорту та імпорту продукції і послуг військового та спеціального призначення "Укрспецекспорт" (далі – ДК "Укрспецекспорт") є уповноваженим державою посередником у здійсненні зовнішньоекономічної діяльності у сфері експорту та імпорту продукції і послуг військового та спеціального призначення.

У зв'язку з цим, під час здійснення зовнішньоекономічної діяльності, шляхом укладання договорів комісії, Підприємством залучено до роботи ДК "Укрспецекспорт", яке виступало в зазначених договорах Комісіонером.

Аудиторським дослідженням встановлено, що протягом досліджуваного періоду ДП НВК "Фотоприлад" здійснювало операції по 7-ми договорах комісії, укладених з ДК "Укрспецекспорт". Так, відповідно до умов договорів комісії, визначено, що:

✓ ДП НВК «Фотоприлад» виступає Комітентом, ДК "Укрспецекспорт" – Комісіонером;

Довідково. Стаття 1011 Цивільного кодексу України від 16.01.2003 № 435 (далі - Цивільний кодекс України) [1] передбачає, що за договором комісії одна сторона (комісіонер) зобов'язується за дорученням другої сторони (комітента) за плату вчинити один або кілька правочинів від свого імені, але за рахунок комітента.

✓ **п.1.1.** Предмет договору – Комітент зобов'язується за дорученням Комітента за плату вчинити правочин з продажу Виробу (Товару) по номенклатурі, кількості та цінам відповідно до належного Додатку;

✓ **п.1.2.** Виступаючи від свого імені, Комісіонер самостійно вчиняє зовнішньоекономічну угоду (Контракт) з третьою особою (Покупцем);

✓ **п.3.1.1.** Комісіонер зобов'язується виконати переддоговірну роботу, укласти з Покупцем контракт, в разі необхідності вчинити інші правочини, спрямовані на забезпечення виконання наданого Комітентом доручення, включаючи залучення відповідних агентів. При вчиненні правочину з нерезидентом останні не повинні мати офшорного статусу;

✓ **п.3.2.3.** Комітент зобов'язується відшкодувати документально підтверджені витрати, що здійснив Комісіонер в забезпечення виконання доручення, в тому числі: витрати на оформлення відповідних дозволів державних органів влади, у т.ч. ДСЕК України; витрати на митне оформлення і декларування Виробу (Товару) та послуги вантажного митного терміналу; витрати на завантаження, перевантаження, транспортування і складське зберігання Виробу (Товару); витрати, пов'язані з передачею Виробу (Товару); витрати на легалізацію документів; банківські витрати, випуск та обслуговування банківських гарантій/контргарантій та акредитиву; представницькі витрати; витрати на відрядження фахівців Комісіонера; витрати на прийом інспекційної групи; витрати, визначені п.3.1.1. та інші фактичні витрати;

✓ **п.5.1.** Ціна Виробу (Товару) за Контрактом встановлюється Комісіонером в розмірі загальної погодженої Комітентом ціни Виробу (Товару);

✓ **п.5.2.** Загальна погоджена Комітентом ціна Виробу (Товару) включає вартість Виробу (Товару); вартість супровідної документації, пакування, маркування; консервації Виробу (Товару); вартість завантаження Виробу (Товару); витрати на митне оформлення; витрати, що здійснив Комісіонер в забезпечення виконання доручення (п.п.3.2.3); комісійну плату; гарантійні зобов'язання, пов'язані з Виробом (Товаром) податки і збори та ін. необхідні платежі та становить відповідну суму;

- ✓ **п.5.3.** За виконання доручення, зазначеного в договорі комісії, Комісіонер отримує комісійну плату у встановленому відсотковому розмірі від загальної погодженої ціни;
- ✓ **п.5.4.** Обсяг витрат за п.3.2.3., які утримує Комісіонер з коштів Комітента, не повинен перевищувати встановлений розмір без додаткового погодження з Комітентом. Частина коштів, що не буде витрачена за цим пунктом – є додатковою комісійною платою Комісіонера.
- ✓ **п.5.5.** Право Комісіонера на комісійну плату виникає з моменту укладання Контракту;
- ✓ **п.5.6.** Комісіонер має переважне право відраховувати належні йому суми з усіх грошових коштів, отриманих ним за реалізований за дорученням Комітента Виробу (Товару);
- ✓ **п.5.7.** Усі витрати Комісіонера за п.3.2.3. підтверджуються ним документально та відображаються в його звіті, який складається та подається Комітенту в письмовій формі;
- ✓ **п.5.8.** Кошти за продаж Виробу (Товару) Комітента надходять від Покупця на рахунок Комісіонера;
- ✓ **п.5.10 (п.5.8)** Після надходження відповідних коштів від Покупця Комісіонер протягом 10 банківських днів перерахує на рахунок Комітента кошти в обсязі погодженої ціни, за винятком витрат Комісіонера та комісійної плати;
- ✓ **п.5.11. (П.5.9.)** При виконанні доручення в декілька етапів, Комісіонер має право утримувати належні йому за договором комісії суми, пропорційно сумі кожного проведеного Покупцем платежу.
- ✓ А також інше: гарантійні зобов'язання; пакування і маркування; форс-мажорні обставини; відповідальність сторін; порядок розв'язання спорів; особливі умови договору; інші умови. Реквізити сторін.

Тож, договорами комісії передбачено (п.1), що Комісіонер (ДК "Укрспецекспорт") зобов'язується за дорученням Комітента (ДП НВК "Фотоприлад") за плату вчинити правочин з продажу обладнання для перевірки оптоелектроніки та запасних частин до військової техніки (далі – Товар). Виступаючи від свого імені, Комісіонер самостійно вчиняє зовнішньоекономічну угоду з третьою особою (Покупець) на умовах, що не суперечать умовам договорів комісії.

Ціна Товару за контрактом встановлюється Комісіонером в розмірі погодженої Комітентом ціни Товару (п.5.1 договорів комісії).

Згідно з умовами договорів комісії (п.5.2) загальна погоджена Комітентом ціна Товару включає: вартість Товару; комісійну плату; витрати, що здійснив Комісіонер в забезпечення виконання доручення та інші необхідні платежі (вартість супровідної документації, пакування, маркування, консервації Товару, вартість завантаження Товару, витрати на митне оформлення, гарантійні зобов'язання, пов'язані з Товарами податки і збори тощо).

Інформація про договори комісії, які діяли протягом періоду з 01.10.2016 до 31.10.2017, наведена у таблиці 5.

Таблиця 5

Інформація про договори комісії, укладені ДП НВК «Фотоприлад», які діяли протягом періоду з 01.10.2016 до 31.10.2017

№ з/п	Договор комісії	Вартість договору, дол.США	Комісійна плата		Сума Комісіонера за рахунок Комітента, яка утримується для здійснення витрат		Підлягає перерахуванню Комісіонером Комітенту від вартості договору	
			%	Сума, дол.США	%	Сума, дол.США	%	Сума, дол.США
1	№173 від 15.07.2014	239 440,41	7,00	16 760,83	42,46	101 666,20	50,54	121 013,38
2	№122 від 10.07.2015	665 203,56	7,15	47 562,05	35,16	233 906,64	57,69	383 734,87
3	№124 від 10.07.2015	650 012,00	7,06	45 890,85	35,98	233 906,64	56,96	370 214,51
4	№145 від 20.07.2015	367 581,63	7,08	26 024,78	27,93	102 664,69	64,99	238 892,16
5	№145 від 26.07.2016	1 195 359,20	7,00	83 675,14	5,32	63 584,06	87,68	1 048 100,00
6	№136 від 26.07.2016	3 616 471,30	7,00	253 152,99	5,32	192 368,31	87,68	3 170 950,00
7	№209 від 22.12.2016	122 382,20	7,00	8 566,75	29,51	36 115,45	63,49	77 700,00
Разом:		6 856 450,30	7,02	481 633,40	14,06	964 211,99	78,92	5 410 604,91

Реєстр договорів комісії, по яких здійснювалась реалізація продукції спеціального призначення ДП НВК "Фотоприлад" протягом періоду з 01.10.2016 до 31.10.2017, із розшифровкою скорочених номерів у *Додатку 25 до звіту*.

Загальна сума по укладених Підприємством **договорах комісії**, які діяли протягом періоду аудиторського дослідження, становить **6 856 450,30 дол. США**, що еквівалентно сумі **162 139 193,44 грн** (на дати укладання договорів), в тому числі:

1) **договір комісії від 15.07.2014 №173** на загальну суму **239 440,41 дол. США (2 803 176,77 грн)**. Договір комісії виконаний. Залишок не використаних коштів з обсягу передбачених витрат на виконання умов договору становить **37 079,63 дол. США**, які зарезервовані Комісіонером на своєму рахунку;

2) **договір комісії від 10.07.2015 №122** на загальну суму **665 203,56 дол. США (14 533 482,46 грн)**. Договір комісії виконаний. Залишок не використаних коштів – **105200,70 дол. США**, з яких залишок не використаних коштів з обсягу передбачених витрат на виконання умов договору Комісіонером утримано в рахунок додаткової комісійної плати як невикористані витрати в сумі **72 393,42 дол. США**, а кошти в сумі **32807,28 дол. США** зарезервовано на власному рахунку;

3) **договір комісії від 10.07.2015 №124** на загальну суму **650 012,00 дол. США (14 201 574,63 грн)**. Зі сторони Підприємства зобов'язання по договору

комісії виконані в повному обсязі, але кошти від Покупця станом на 31.10.2017 надійшли не повністю, отже заборгованість за договором становить 39422,60 дол. США (в тому числі: кошти Комітента – 21363,56 дол. США, комісійна плата Комісіонера – 2258,24 дол.США, витрати на виконання – 15880,80 дол. США);

4) **договір комісії від 20.07.2015 №145** на загальну суму **367 581,63 дол. США (8 092 272,83 грн)**. Договір комісії виконаний. Залишок не використаних коштів з обсягу передбачених витрат на виконання умов договору в сумі 32599,64 дол. США Комісіонером утримано в рахунок додаткової комісійної плати;

5) **договір комісії від 26.07.2016 №145** на загальну суму **1 195 359,20 дол. США (29 630 205,24 грн)**. Договір комісії виконаний. Залишок не використаних коштів з обсягу передбачених витрат на виконання умов договору в сумі 49 527,65 дол. США Комісіонером утримано в рахунок додаткової комісійної плати;

6) **договір комісії від 26.07.2016 №136** на загальну суму **3 616 471,30 дол. США (89 644 005,64 грн)**. Договір в процесі виконання: станом на Підприємством реалізовано Товар на суму 889363,40 дол. США, отримано грошових коштів в сумі 1736260,44 дол. США, Покупцем сплачено – 1745818,41 дол. США;

7) **договір комісії від 22.12.2016 №209** на загальну суму **122 382,20 дол. США (3 234 475,88 грн)**. Зі сторони Підприємства зобов'язання по договору комісії виконані в повному обсязі, але кошти від Покупця на 31.10.2017 надійшли не повністю, отже, заборгованість за договором становить 6119,11 дол. США (в тому числі: кошти Комітента – 3885,00 дол.США, комісійна плата Комісіонера – 428,33 дол.США, витрати на виконання – 1805,78 дол.США. Також, кошти в сумі 12955,20 дол.США зарезервовані Комісіонером на власному рахунку).

Протягом періоду, що підлягав дослідженню, Підприємством виконано наступні обсяги своїх зобов'язань в межах договорів комісії щодо постачання спецмайна:

1) **договір комісії від 15.07.2014 №173** на суму 239440,41 дол. США (5 957 978,72 грн), що підтверджується ВМД від 24.06.2016 №100250007/2016/027388;

2) **договір комісії від 10.07.2015 №122** на суму 665203,56 дол. США (17 205 100,94 грн), що підтверджується ВМД від 05.10.2016 №100250007/2016/027658;

3) **договір комісії від 10.07.2015 №124** на суму 650012,00 дол. США (17 609 680,50 грн), що підтверджується ВМД від 03.03.2017 №ua100020/2017/464160;

4) **договір комісії від 20.07.2015 №145** на суму 367581,63 дол. США (9 586 988,39 грн), що підтверджується ВМД від 01.09.2016 №504020000/2016/003262;

5) **договір комісії від 26.07.2016 №145** на суму 1195359,20 дол. США (31 163 853,49 грн), що підтверджується ВМД від 13.06.2017 №ua100020/2017/464916;

б) **договір комісії від 26.07.2016 №136** на загальну суму 889 363,40 дол. США (23 200 679,30 грн), що підтверджується ВМД від 09.06.2017 №ua100020/2017/464885 на суму 498969,60 дол. США та ВМД від 16.06.2017 №ua100020/2017/464945 на суму 390393,80 дол. США;

7) **договір комісії від 22.12.2016 №209** на суму 122382,20 дол. США (3 184 747,95 грн), що підтверджується ВМД від 10.07.2017 №ua100020/2017/465138.

Отже, протягом періоду аудиторського дослідження, **Підприємством відпущено спецпродукції за договорами комісії на загальну суму 4 129 342,40 дол. США, яка еквівалентна сумі 107 909 029,28 грн (за відповідним курсом НБУ на дату ВМД), тобто 60,2 % від загальної вартості договорів комісії.**

Зведена інформація щодо умов укладених договорів комісії, які діяли протягом періоду з 01.10.2016 до 31.10.2017, та їх виконання у Додатку 26 до звіту.

Враховуючи вимоги статті 1014 Цивільного кодексу України [1] стосовно того, що Комісіонер зобов'язаний вчиняти правочини на умовах, найбільш вигідних для комітента, і відповідно до його вказівок. Якщо комісіонер вчинив правочин на умовах більш вигідних, ніж ті, що були визначені комітентом (зокрема, продав передане йому для реалізації майно за вищою ціною, ніж це передбачено договором), додатково одержана вигода належить комітентові.

З метою з'ясування, чи мали місце протягом дослідженого періоду випадки, коли Комісіонером передане Підприємством йому для реалізації майно продано Покупцю за вищою ціною, ніж передбачено договорами комісії, в ході проведення аудиторського дослідження направлено лист-запит до ДК «Укрспецекспорт» від 28.12.2017 № 08-14/1170.

Відповідно до отриманої відповіді (лист ДК "Укроборонпром" від 22.01.2018 №USE-12-756) інформація щодо ціни, вартості, обсягів продукції (наданих послуг), за якою були реалізовані товари покупцям-нерезидентам, які були вироблені і поставлені Підприємством згідно укладених договорів комісії, не надана. *Лист-запит від 28.12.2017 № 08-14/1170 та лист-відповідь ДК "Укрспецекспорт" від 22.01.2018 № USE-12-756 у Додатку 7 до звіту.*

Водночас, відповідно до даних видатково-митних декларацій за договорами комісій щодо передачі виготовлених Товарів (Виробів), зазначено, що ДП НВК "Фотоприлад" виступає Принципалом, ДК "Укрспецекспорт" виступає особою, відповідальною за фінансове врегулювання та Відправником, Одержувачем виступає Інозаможник. Вартість відпущеного товару зазначена у загальній сумі в доларах США, яка відповідає загальним сумах за договорами комісій.

Довідково. Підпункт m ст.1 Глави I Конвенції про процедуру міжнародного митного транзиту під час перевезення вантажів залізничним транспортом із застосування накладної УМВС, підписаної 09.02.2006 № 998-372, термін «принципал» означає фізичну або юридичну особу, яка у випадку необхідності за посередництвом уповноваженого представника, бере на себе відповідальність за здійснення операції міжнародного митного транзиту.

Аудитом встановлено, що при укладанні договорів комісії (п.5.3) установлювалися різні відсоткові ставки комісійної плати, яка належить Комісіонеру, – від 7 % до 7,15 % (включаючи ПДВ) від загальної погодженої Комітентом ціни Товару.

Пункт 1 статті 1013 Цивільного кодексу України [1] передбачає, що комітент повинен виплатити комісіонерові плату в розмірі та порядку, встановлених у договорі комісії.

Таким чином, чинним законодавством або будь-якими розпорядчими документами ДК "Укроборонпром" не визначено єдиної ставки комісійної винагороди, що може справляти спецекспортер з державних підприємств.

За договорами комісії ставка комісійної плати становила від 7% до 7,15%, загальний розмір витрат Підприємства на виплату комісійної плати становив **363 877,79 дол. США** (з ПДВ) або **9 330 312,59 грн** (в т.ч. ПДВ 1 555 052,10 гривень).

Так, внаслідок невизначення на законодавчому рівні єдиної ставки комісійної плати та відсутності обмежень ставки комісійної плати, при умові укладання усіх договорів комісії за ставкою 7 %, Підприємство змогло б зменшити витрати у досліджуваному періоді на суму **1681,88 дол. США**, що на дати укладання договорів комісії по курсу **Національного банку України (далі – НБУ) становить 36 795,02 грн, а на 31.10.2017 по курсу НБУ – 45 123,81 гривень.**

Також, умовами договорів комісії (п.5.4) визначені граничні обсяги витрат, пов'язані з виконанням Комісіонером своїх обов'язків, які він має право утримувати для відшкодування без додаткового погодження з Комітентом. Частина коштів, що не буде витрачена, є додатковою комісійною платою Комісіонера.

Разом з тим, статтю 1024 Цивільного кодексу України [1] визначено, що комісіонер має право на відшкодування витрат, зроблених ним у зв'язку з виконанням своїх обов'язків за договором комісії. Отже, чинним законодавством не передбачена додаткова комісійна плата Комісіонеру за рахунок залишку коштів, невитрачених на виконання договорів комісії. Натомість, п.2 ст. 1014 Цивільного кодексу України [1] визначено: якщо комісіонер вчинив правочин на умовах більш вигідних, ніж ті, що були визначені комітентом, додатково одержана вигода належить комітентові.

Аудиторським дослідженням встановлено, що **загальна сума витрат Комісіонера по 6-ти договорам комісії**, умови яких з боку Підприємства (Комітента) виконані в повному обсязі (*№173 від 15.07.2014; №122 від 10.07.2015; №124 від 10.07.2015; №145 від 20.07.2015; №145 від 26.07.2016; №209 від 22.12.2016*), становила **789 809,20 дол. США** або **21 190 099,05 грн** за

курсом НБУ на 31.10.2017, що в середньому становить **24,4 %** від суми цих договорів.

Фактична сума використаних Комісіонером грошових коштів на виконання умов цих договорів комісії на 31.10.2017 – **409 479,28 дол. США**, що становить **10 986 079,30 грн** за курсом НБУ станом на 31.10.2017 або 51,9 % у загальній сумі витрат. **Залишок не використаних** Комісіонером коштів, які є його додатковою комісійною платою, становить **380 329,92 доларів США (10204019,75 грн** за курсом НБУ на 31.10.2017) або 48,1 % у загальній сумі витрат. Інформація про договори комісії, умови яких з боку Підприємства (Комітента) виконані, на 31.10.2017, у таблиці 6.

Таблиця 6

**Інформація про договори комісії,
умови яких з боку Підприємства (Комітента) виконані на 31.10.2017**

№173 від 15.07.2014; №122 від 10.07.2015; №124 від 10.07.2015; №145 від 20.07.2015; №145 від 26.07.2016; №209 від 22.12.2016				
Передбачено умовами договору	Одиниці виміру	%	дол США	грн
	Загальна сума, в тому числі:	100	3 239 979,00	72 495 187,80
	Комісійна плата	7,05	228 480,41	5 111 458,13
	Додаткова комісійна плата		2 300,00	50 382,70
	Витрати Комісіонера	24,38	789 809,20	6 730 180,59
	Кошти Комісіонера разом		1 020 589,61	11 892 021,42
	Кошти Комітента	68,50	2 219 389,39	50 738 979,62
Стан виконання договору	Комітентом виконано зобов'язання, дол.США		3 239 979,00	
	Сплатив Покупець, дол.США		3 194 437,29	
	Заборгованість, дол.США в тому числі:		45 541,71	
	кошти Комітента		25 248,55	
	кошти Коміс. к/п		3 211,56	
	на витрати		17 081,60	
	Комітентом отримано, дол.США		2 194 140,84	55 057 713,52
	Комісіонером отримано, дол.США в тому числі:		382 089,56	9 879 489,07
	Комісійна плата по %		225 268,85	5781062,02
	Комісійна плата по додаткових угодах		2 300,00	58 969,91
	Залишок не використаних коштів		154 520,71	4 039 457,15
	Витрати факт, в т.ч.	51,85	409 479,28	10 554 333,64
	агентські послуги	89	364 025,28	9 421 639,29
	Всього виконано без залишку невикористаних коштів (факт)		2 913 316,26	
	Зарезервовано Комісіонером		208 727,61	
Різниця між загальною сумою договору та обсягом виконання		58 496,91		

Державний концерн «Укроборонпром» відповідно до постанови Кабінету Міністрів України «Про утворення Державного концерну «Укроборонпром» від 29.12.2010 №1221 (зі змінами та доповненнями) [11] утворено з метою підвищення ефективності функціонування державних підприємств, які провадять господарську діяльність у сфері розроблення, виготовлення, реалізації, ремонту, модернізації та утилізації озброєння, військової і спеціальної техніки та боєприпасів і беруть участь у військово-технічному співробітництві з іноземними державами.

Статут ДК "Укроборонпром" затверджено постановою Кабінету Міністрів України «Деякі питання Державного концерну "Укроборонпром" від 31.08.2011 № 993 (далі – Статут Концерну) [12].

Законом № 3531 [3] та Статутом Концерну [12] ДК "Укроборонпром" наділений повноваженнями, функціями, правами та завданнями стосовно його підприємств-учасників, зокрема і ДП НВК "Фотоприлад".

Отже, регулювання, координація та контроль діяльності Підприємства здійснюється Концерном як уповноваженим суб'єктом господарювання з управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі.

Так, з метою налагодження координації між підприємствами-учасниками Концерну під час укладання допоміжних торгівельних угод (договорів) між Комісіонерами та Комітентами та вдосконалення контролю за рівнем їх прибутковості Концерном прийнято наказ від 21.09.2015 № 358 (далі – Наказ № 358) [42], яким затверджено Положення про порядок погодження ДК "Укроборонпром" порядку координації між підприємствами-учасниками ДК "Укроборонпром" під час укладання допоміжних торгівельних угод зі спецекекспортерами (далі – Положення координації укладання договорів).

Відповідно до п. 2.1. Положення координації укладання договорів Підприємство, отримавши запит від спецекекспортера щодо наявності та/або можливості реалізації необхідних за основною угодою товарів, формує проект комерційної пропозиції Підприємства та подає його до фінансово-економічного департаменту Концерну для проведення контролю.

Генеральний директор ДП НВК «Фотоприлад» Корево Г.С. пояснив: *"Наказ № 358 "Про затверджено Положення про порядок діяльності підприємств-учасників ДК "Укроборонпром" під час укладання допоміжних торгівельних угод зі спецекекспортерами", датований 21.09.2015, тому договори комісії №173 від 15.07.2014, №122 від 10.07.2015, №124 від 10.07.2015, №145 від 10.07.2015 не потрапляють під дію вищезазначеного наказу. Стосовно договорів комісії №145 від 26.07.2016, №136 від 26.07.2016 та №209 від 22.12.2016...переддоговірна робота була проведена в період 2012-2014 років, коли був відсутній порядок для комерційних пропозицій на погодження..."*

Запит та пояснення генерального директора ДП НВК "Фотоприлад" Корево Г.С. в Додатку 8 до звіту.

Відповідно до вимог Положення координації укладання договорів Концерном здійснюється контроль за укладанням торговельної угоди з спецекспортером на предмет договору та його цінової пропозиції. Водночас, питання врегулювання встановлення розміру та складу витрат Комісіонера, які відшкодовуються Комітентом, у Положенні координації укладання договорів відсутні.

З огляду на зазначене, Концерном відповідно до ст. 14 Статуту Концерну [12] не врегульовано питання щодо розроблення нормативу визначення розміру комісійної плати (в тому числі встановлення єдиних ставок комісійної винагороди) для підприємств - учасників Концерну.

Отже, відсутність обмежень розміру витрат Комісіонера, що можуть бути відшкодовані за рахунок Комітента, дає змогу ДК "Укрспецекспорт", користуючись монопольним становищем, передбачати в договорах комісії розмір відшкодування витрат за рахунок Комітента на свій розсуд, що призвело до упущених вигод (неотриманих доходів) на суму 380 329,92 доларів США або 10 204 019,75 гривень.

Також, проведеним аудиторським дослідженням встановлено, що отримані грошові кошти від Покупців надходять на рахунки Комісіонера, який самостійно утримує з неї комісійну винагороду, витрати, здійснені на виконання договору комісії і за умовами договорів зобов'язані перераховувати залишок коштів на рахунок Комітента після надходження відповідних коштів від Покупця протягом 10 банківських днів.

Відповідно до звітів Комісіонера встановлено, що протягом досліджуваного періоду Комісіонером дотримувались терміни перерахування коштів, отриманих від іноземних замовників, на рахунок Комітента.

При цьому, на рахунках Комісіонера залишались (резервувались) кошти для подальшого виконання умов договорів комісії та відображалась заборгованість на суму витрат, необхідних Комісіонеру для забезпечення виконання умов договорів комісії, до моменту надання Комісіонером Комітенту звіту про проведені витрати.

Згідно даних звітів Комісіонера протягом досліджуваного періоду залишки коштів, які були зарезервовані і перебували на рахунку Комісіонера на 31.10.2017, становили:

- 1) договір комісії від 15.07.2014 № 173 в сумі – 37079,63 дол. США (994823,85 грн);
- 2) договір комісії від 10.07.2015 № 122 в сумі – 32807,28 дол. США (880199,31 грн);
- 3) договір комісії від 10.07.2015 № 124 в сумі – 125885,50 дол. США (3377431,17 грн);
- 4) договір комісії від 26.07.2016 № 136 в сумі – 89647,78 дол. США (2405195,25 грн);

5) договір комісії від 22.12.2016 № 209 в сумі – 12955,20 дол. США (347580,11 грн).

Так, на 31.10.2017 загальний залишок коштів, який був зарезервований та перебував на рахунках Комісіонера, становить 298375,39 дол. США або 8 005 229,70 гривень.

Слід зазначити, що резервування коштів на рахунках Комісіонера умовами договорів комісій не передбачено. Однак, як зазначено у звітах Комісіонера, погоджених Підприємством, частина одержаних коштів від Покупця зарезервована на рахунках Комісіонера та не перераховується Підприємству, що суперечить вимогам чинного законодавства.

Так, відповідно до ст. 1024 Цивільного кодексу України [1] комісіонер має право лише на відшкодування витрат, зроблених ним у зв'язку з виконанням своїх обов'язків за договором комісії. Статтею 1022 Цивільного кодексу України [1] визначено, що після вчинення правочину за дорученням комітента комісіонер повинен надати комітенту звіт і передати йому все одержане за договором комісії.

Зазначене призвело до того, що **отриманими від Покупця обіговими коштами в сумі 298 375,39 дол. США або 8 005 229,70 грн (за даними звітів Комісіонера) безоплатно користується Комісіонер, внаслідок чого Комітент (Підприємство) не має змоги спрямувати їх на ведення власної діяльності.**

Згідно з умовами договорів комісії ДК «Укрспецекспорт» бере на себе зобов'язання за дорученням ДП НВК «Фотоприлад» за плату вчинити правочини з продажу обладнання для перевірки оптоелектроніки та запасних частин до військової техніки.

Пунктом 1 статті 1014 Цивільного кодексу України [1] визначено, що Комісіонер зобов'язаний вчинити правочини на умовах, найбільш вигідних для комітента, і відповідно до його вказівок.

Відповідно до договорів комісії Комісіонер самостійно вчиняє зовнішньоекономічну угоду (контракт) з третьою особою (Покупцем) та зобов'язується виконати переддоговірну роботу; у разі необхідності вчинити інші правочини, спрямовані на забезпечення виконання наданого Комітентом доручення, включаючи залучення відповідних агентів.

Крім того, умовами договорів комісії передбачено, що жодна із Сторін не має права передавати свої права по цим договорам комісії третій Стороні без письмової згоди другої Сторони.

За виконання вказаних доручень Комісіонер отримував комісійну плату. Водночас, спецекспортер для здійснення власних зобов'язань укладав агентські договори з нерезидентами, передбачивши в договорах комісії відшкодування вартості цих послуг за рахунок Комітента.

Під час аудиту встановлено, що до витрат Комісіонера, які відшкодовуються Комітентом, віднесено витрати нерезиденту на оплату

агентських послуг, наданих за межами митної території України. ДК "Укрспецекспорт" укладено договір на надання агентських послуг з компанією-агентом NAR Nechnologies Tradinng LLC (Dubai), сума яких протягом досліджуваного періоду становила **364 025,28 доларів США** або **9 421 639,29 гривень**. Питома вага витрат на агентські послуги в загальній сумі витрат по договорах комісії становить **89,6 %**.

Умовами договорів комісії (п.п. 5.6 договору комісії №173 від 15.07.2014 та п.п.5.7 договорів комісії: №122 від 10.07.2015; №124 від 10.07.2015; №145 від 20.07.2015; №145 від 26.07.2016; №136 від 26.07.2016; №209 від 22.12.2016) передбачено, що всі витрати Комісіонера підтверджуються ним документально та відображаються в його звіті, який складається та подається Комітенту в письмовій формі.

Відповідні витрати на оплату послуг агента були відображені Комісіонером у звітах про виконання умов договорів комісії (по 5-ти договорах із 7-ми) лише шляхом письмового посилання на акт з номером та датою.

Інформація про агентські послуги, надані за межами митної території України NAR Technologies General Trading LLC відповідно до звітів Комісіонера, наведена у таблиці 7.

Таблиця 7

**Реєстр агентських послуг, наданих за межами митної території України
NAR Technologies General Trading LLC**

Договір комісії від 15.07.2014 № 173 / Контракт від 17.06.2014 №74			
№ та дата акту	Сума, дол США	курс	Сума, грн.
№1 від 28.07.2016	43071,20	24,81535	1068826,90
№2 від 26.12.2016	4281,93	26,266766	112472,35
разом:	47353,13		1181299,25
Договір комісії від 10.07.2015 №122 / Контракт від 16.06.2015 №81			
№ та дата акту	Сума, дол США	курс	Сума, грн.
№3 від 15.11.2016	107735,98	25,751234	2774334,43
№9 від 27.06.2017	11973,66	26,036606	311753,47
разом:	119709,64		3086087,90
Договір комісії від 10.07.2015 №124 / Контракт від 28.05.2015 №73			
№ та дата акту	Сума, дол США	курс	Сума, грн.
№2 від 30.05.2017	99434,02	26,387789	2623843,94
№5 від 27.09.2017	10436,44	26,383461	275349,41
разом:	109870,46		2899193,35
Договір комісії від 20.07.2015 №145 / Контракт від 16.06.2015 №82			
№ та дата акту	Сума, дол США	курс	Сума, грн.
№3 від 28.10.2016	59548,22	25,532787	1520432,02
№8 від 03.03.2017	6616,47	27,091316	179248,88
разом:	66164,69		1699680,90

Договір комісії від 26.07.2016 №145 / Контракт від 30.06.2016 №71			
№ та дата акту	Сума, дол США	курс	Сума, грн.
	0		0
Договір комісії від 26.07.2016 №136 / Контракт від 30.06.2016 №70			
№ та дата акту	Сума, дол США	курс	Сума, грн.
	0		0
Договір комісії від 22.12.2016 №209 / Контракт від 28.06.2016 №65			
№ та дата акту	Сума, дол США	курс	Сума, грн.
№2 від 06.03.17	4405,76	27,119249	119480,90
№7 від 27.09.17	16521,6	26,38346	435896,99
разом:	20927,36		555377,89
ВСЬОГО:	364025,28		9421639,29

До звітів Комісіонера надаються копії актів виконаних робіт щодо наданих агентських послуг, яким ДК "Укрспецекспорт" присвоїло гриф "Для службового користування".

В ході проведення аудиту генеральному директору Кореву Г.С. надано запит на надання документів, а саме актів, зазначених в звітах ДК «Укрспецекспорт» до договорів комісій щодо наданих агентських послуг за межами митної території України компанією NAR Technologies General Trading LLC, та документи, які підтверджують, що агентські послуги проводились з метою виконання доручень ДП НВК "Фотоприлад". *Запит на надання документів у 8 Додатку до звіту.*

До аудиту не представлені документи, які б містили конкретні види чи найменування агентських послуг та інформацію про те, що агентські послуги надавались з метою виконання доручень ДП НВК «Фотоприлад».

Довідково. Пунктами 1 та 2 ст. 295 Цивільного кодексу України [1] визначено: комерційне посередництво (агентська діяльність) є підприємницькою діяльністю, що полягає в наданні комерційним агентом послуг суб'єктам господарювання при здійсненні ними господарської діяльності шляхом посередництва від імені, в інтересах, під контролем і за рахунок суб'єкта, якого він представляє. Комерційним агентом може бути суб'єкт господарювання (громадянин або юридична особа), який за повноваженням, основаним на агентському договорі, здійснює комерційне посередництво.

Статтею 297 Цивільного кодексу України [1] визначено, що за агентським договором одна сторона (комерційний агент) зобов'язується надати послуги другій стороні (суб'єкту, якого представляє агент) в укладенні угод чи сприяти їх укладенню (надання фактичних послуг) від імені цього суб'єкта і за його рахунок.

З огляду на норму Цивільного кодексу України комерційний агент мав надати послуги з укладання угод чи сприяти їх укладенню, тобто, по суті *агентом шляхом посередництва виконано ті самі функції, які мав здійснити та здійснив Комісіонер*, а саме – знайти покупця та укласти з ним контракт.

Агентські послуги надавались за межами митної території України компанією NAR Technologies General Trading LLC.

На офіційному веб-сайті компанії NAR Technologies General Trading LLC (<http://www.nartech.ae/index.html>) зазначено: " Успішно вийшла як лідер ринку в області комунікації на супутнику, промислових і вбудованих обчислювальних мереж, пристроїв безпеки мережі. Використовуючи ІТ-спеціалістів, що спеціалізуються в області дизайну мережі, багатопроцесорної архітектури. Технології NAR швидко почали розвиватися на високоповажну компанію. З часу свого заснування Nar Technologies зосереджується на інноваційному застосуванні технології VSat. За цей період ми залишилися гнучкою, цілеспрямованою організацією, яка надає нашим клієнтам найвибагливіших інженерів та технічного персоналу в галузі. Наші детальні знання про технології за вимогою та чітке бачення цілей замовника дозволяють нам виконувати спеціальні послуги, які відповідають або перевищують вимоги та потреби клієнтів".

Скріншот 1

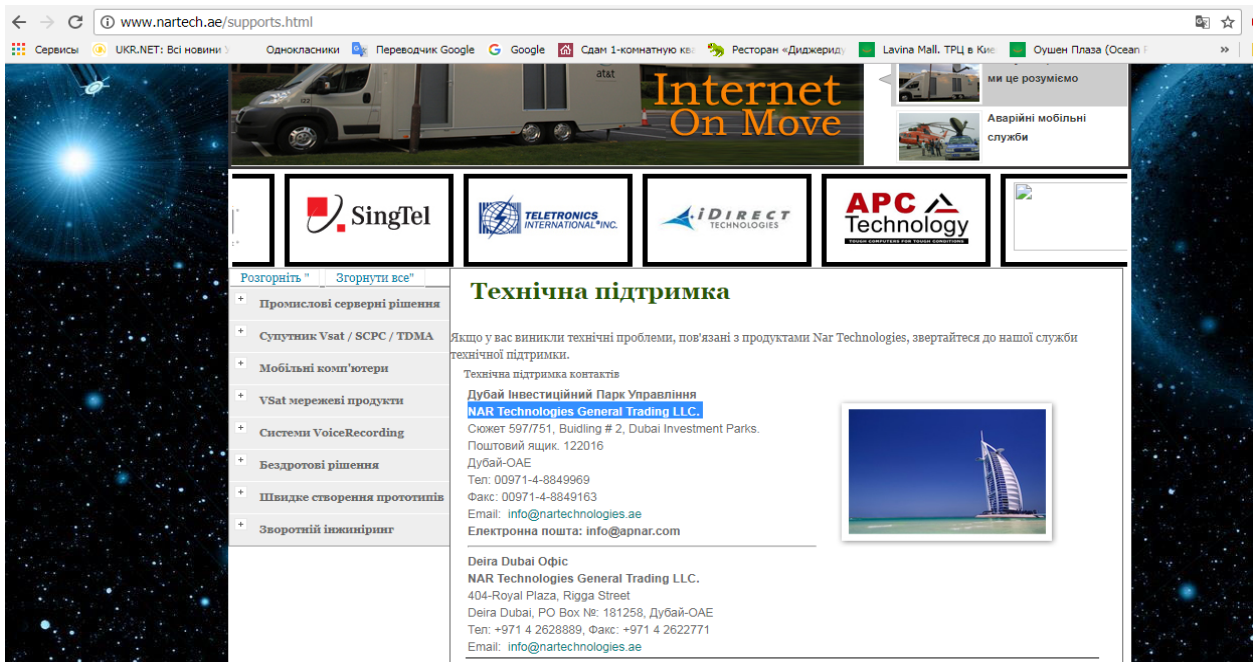
The screenshot shows the website www.nartech.ae/aboutus.html. The page features a header with the text "Emergency Mobile services" and a background image of a satellite and a blue van. Below the header are logos for partners: TRANZEO, WILIGEAR, UBIQUITI NETWORKS, DVRS, and aircel. A navigation menu on the left lists various services, and the main content area is titled "Про нашу компанію" (About our company).

Про нашу компанію

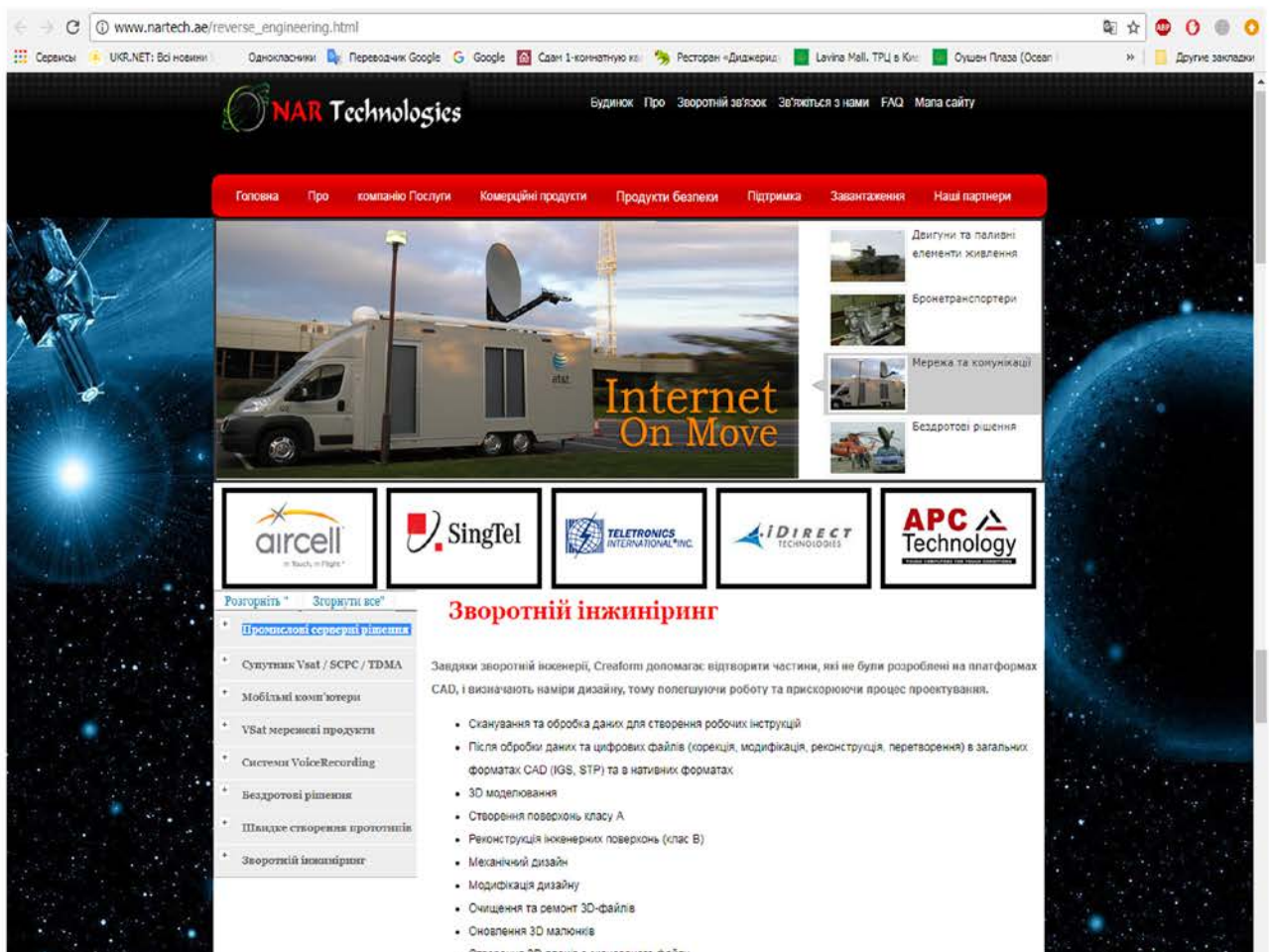
Створена як дочірня компанія TROJANS Pakistan Nar Technologies успішно вийшов на ринок як лідер ринку в галузі промислових і вбудованих обчислень, пристроїв безпеки мережі та блейд-серверів. Завдяки застосуванню ІТ-фахівців, що спеціалізуються на сферах дизайну ASIC, багатопроцесорній архітектурі, розробці графічних робочих станцій та інженерії надійності, Nar Technologies з моменту свого невеликого початку швидко перетворилася на дуже авторитетну компанію. З часу свого заснування Nar Technologies зосереджує увагу на інноваційному застосуванні інформаційних технологій, інженерного дизайну та послуг. За цей період ми залишилися гнучкою, цілеспрямованою організацією, яка надає нашим клієнтам найвибагливіших інженерів та технічного персоналу в галузі. Наші детальні знання про технології за вимогою та чітке бачення цілей замовника, дозволяє нам виконувати спеціальні послуги, які відповідають або перевищують вимоги та потреби клієнта. Це включає розробку партнерських зв'язків та альянсів з постачальниками, інтеграторами та іншими постачальниками послуг, щоб забезпечити оптимальні та повні рішення.

NAR Technologies

TROJANS
For Critical Data & Technology

Види діяльності компанії NAR Technologies General Trading LLC наведено з офіційної сторінки компанії у вигляді прикладу у Скріншоті 3.

Аудиторським дослідженням встановлено, що всі агентські послуги, надані за межами митної території України компанією NAR Technologies General Trading LLC, відповідно актів, зазначених у звітах Комісіонера, на загальну суму 9 421 639,29 грн, надано Комітенту через рік-два після підписання контрактів і договорів комісії.

Для прикладу, договір комісії від 15.07.2014 № 173 укладений між ДК «Укрспецекспорт» і Підприємством в межах виконання Контракту від 17.06.2014 № 74 з іноземним замовником. При цьому, агентські послуги, які мають передувати укладенню договору комісії, надані і оформлені у 2016 році (акти від 28.07.2016 № 1 та від 26.12.2016 № 2). Всі інші випадки аналогічні та наведені у таблиці 7.

Незважаючи на зазначене, витрати на агентські послуги, які внесені у розрахунок до відшкодування поза терміном виконання договорів комісії, прийняті ДП НВК «Фотоприлад».

Виходячи з напрямків діяльності NAR Technologies General Trading LLC, про які вказано на сайті компанії, а саме діяльності у сфері технології NAR (зокрема промислові серверні рішення, супутник Vsat/SCPC/TDMA, мобільні комп'ютери, Vsat мережеві продукти, системи VoiceRecording, бездротові рішення, швидке створення прототипів, зворотній інжиніринг, дизайну мережі, багатопроцесорної архітектури тощо), посилення на надання агентських послуг компанією відсутнє.

Разом з тим, ДК «Укрспецекспорт» листом від 07.02.2018 №USE-12-1478 повідомило, що NAR Technologies General Trading LLC, який виступає агентом, зареєстрований у Генеральному директораті оборонних закупівель Міністерства оборонної промисловості Ісламської Республіки Пакистан як юридична особа класу «А», яка має право проводити експортно-імпорتنі операції у сфері постачання озброєння та військової техніки та у відповідності до процедури реєстрації має страховий депозит на рахунку Державного банку Ісламської Республіки Пакистан і має право постачати товари для всіх родів військ Збройних Сил та оборонних підприємств Ісламської Республіки Пакистан, надавати консультаційні послуги з обумовлених питань. *Лист ДК «Укрспецекспорт» від 07.02.2018 №USE-12-1478 у додатку 7 до звіту.*

Крім того, протягом досліджуваного періоду, Комісіонерами за рахунок Комітента здійснювалися представницькі витрати на транспортування та обслуговування делегацій в межах виконання договорів комісії з ДК «Укрспецекспорт» (№ 173 від 15.07.2014; № 122 від 10.07.2015; № 136 від 26.07.2016) також після укладання договорів комісій та контрактів. Загальний розмір представницьких витрат становив 12 608,15 дол. США або 342 578,71 грн (в тому числі ПДВ - 20064,71 гривень). Слід зазначити, що умовами договорів комісії відшкодування означених витрат чітко не обумовлено, але при цьому витрати Підприємством прийняті.

Неврахування вимог ст. 1014 Цивільного кодексу України [1] керівництвом Підприємства при укладанні договорів комісії (додаткових угод)

при відсутності в законодавчому полі обмежень щодо обсягу й переліку витрат Комісіонера, які повинні відшкодовуватись за рахунок Комітента, та необхідності обов'язкового їх документального підтвердження, призвело до додаткових витрат, зокрема, з оплати нерезиденту агентських послуг та представницьких витрат (обслуговування делегацій).

Отже, відшкодування витрат Комісіонера за рахунок Комітента, зокрема агентських послуг та представницьких витрат, призводить до додаткових витрат Підприємства. Так, агентом, по суті дублюються функції Комісіонера (тобто одні й ті самі послуги – виконання переддоговірної роботи з пошуку Покупця та укладання з ним Контракту оплачуються Підприємством двічі і до того ж після укладення договорів комісії). Усього за досліджуваний період Підприємством відшкодовано таких витрат на загальну суму 9 764 218,00 грн (в тому числі агентських витрат на суму 9 421 639,29 грн, представницьких витрат на суму 342 578,71 грн), і як наслідок, стало причиною відволікання обігових коштів.

Також, аудиторським дослідженням встановлено, що під час виконання умов договорів комісії між Комітентом і Комісіонером підписувались додаткові угоди. У додаткових угодах визначено, що:

– п.1, п.2 - з метою забезпечення виробничого процесу Комітент доручає Комісіонеру вжити заходів щодо надходження від Покупця коштів у визначеному розмірі до відповідної дати. Комісіонер приймає на себе поруку за перерахування Покупцем коштів, у разі відсутності такого платежу від Покупця, Комісіонер перераховує на рахунок Комітента відповідну суму;

– п.3 - перераховані кошти зараховуються як частковий платіж Комітенту за договором та в подальшому утримуються Комісіонером з будь-якого платежу, що надійде на користь Комітента;

– п.6 - Комісіонер, за прийняття на себе поруки стосовно перерахування грошових коштів, отримує від Комітента додаткову комісійну плату у визначеному розмірі, яка утримається Комісіонером з коштів, що підлягають перерахуванню Комітенту;

– п.8 - у всьому іншому, що не передбачено додатковою угодою, Сторони будуть керуватися умовами відповідного договору комісії.

Умови договорів комісії передбачають застосування штрафних санкцій до Комісіонерів у разі порушення термінів перерахування належних Комітенту коштів.

Так, після надходження відповідних коштів від Покупця Комісіонер протягом 10 банківських днів повинен перерахувати на рахунок Комітента кошти в обсязі погодженої ціни, за винятком витрат Комісіонера та комісійної плати (п.п. 5.8 та п.п.5.10.). За порушення строків перерахувань отриманих грошових коштів, визначених у п.п.5.8 п.п.5.10, Комісіонер сплачує Комітенту неустойку у розмірі 1% суми від несвоєчасно перерахованих грошових коштів за кожний місяць порушення строків перерахування, при цьому загальна сума

неустойки не повинна перевищити 5% від суми несвоєчасно перерахованих грошових коштів (п.п. 10.2 та п.п.9.3).

Отже, якщо на виконання вимог договорів комісії з урахуванням додаткових угод, Комісіонер прийняв на себе поруку в разі відсутності платежу від Покупця перерахувати грошові кошти на рахунок Комітента, але здійснив перерахування коштів з порушенням встановлених термінів, то до Комісіонера застосовуються штрафні санкції, визначені п.п. 10.2 та п.п.9.3 договорами комісії.

В ході проведення аудиту досліджено питання виконання умов договорів комісії з урахуванням внесених до них змін додатковими угодами та встановлено, що по 3-х договорах комісії мало місце несвоєчасне перерахування грошових коштів Комітенту. Інформація щодо укладання та виконання додаткових угод до договорів комісії в частині несвоєчасності перерахування коштів на рахунок Підприємства наведено у таблиці 8.

Таблиця 8

**Інформація щодо укладання та виконання додаткових угод,
укладених до договорів комісії, в частині несвоєчасності перерахування
коштів на рахунок Підприємства**

<i>Додаткова угода №1 від 15.08.14</i>			
Договір комісії №173 від 15.07.2014	Комісіонер перерахував Комітенту грошові кошти,	доларів США	84 709,37
		гривень	1907109,93
	Дата перерахування коштів	відповідно додаткової угоди	до 12.09.2014
		фактична	15.10.2014
	Порушення строків, місяців		1
	Нарахування неустойки = 1% за кожен місяць прострочки перерахувань	доларів США	847,09
Станом на 15.10.14, грн.		10971,59	
<i>Додаткова угода №1 від 11.11.15</i>			
Договір комісії №122 від 10.07.2015	Комісіонер перерахував Комітенту грошові кошти,	доларів США	115 000,00
		гривень	2938828,34
	Дата перерахування коштів	відповідно додаткової угоди	до 20.11.2015
		фактична	01.02.2016
	Порушення строків, місяців		2
	Нарахування неустойки = 1% за кожен місяць прострочки перерахувань	доларів США	2300,00
Станом на 01.02.2016, грн.		58776,57	
<i>Додаткова угода №1 від 11.11.15</i>			
Договір комісії №124 від 10.07.2015	Комісіонер перерахував Комітенту грошові кошти,	доларів США	105 000,00
		гривень	2672079,59
	Дата перерахування коштів	відповідно додаткової угоди	до 20.11.2015
		фактична	02.02.2016

Порушення строків, місяців		2
Нарахування неустойки = 1% за кожен місяць прострочки перерахувань	доларів США	2100,00
	Станом на 02.02.2016, грн.	53441,59

Довідково. Стаття 193 Господарського кодексу України [2] передбачає, що кожна сторона повинна вжити усіх заходів, необхідних для належного виконання нею зобов'язання, враховуючи інтереси другої сторони та забезпечення загальногосподарського інтересу. Порушення зобов'язання є підставою для застосування господарських санкцій, передбачених цим Кодексом, іншими законами або договором.

Під час аудиторського дослідження встановлено, що Підприємство протягом досліджуваного періоду не пред'являло до Комісіонерів вимоги на стягнення штрафних санкцій у вигляді неустойки за вищезазначеними додатковими угодами до договорів комісії.

Загальний розмір неустойки за порушення строків перерахування грошових коштів розрахуноково становить **5247,09 доларів США** (847,09 дол.США + 2300,00 дол.США + 2100,00 дол.США) або 123189,75 грн, а станом на 31.10.2017 – 140776,32 гривень.

Таким чином, через нездійснення своєчасного контролю за виконанням договорів комісії, з урахуванням додаткових угод до них, щодо ненарахування неустойки за прострочення строків перерахування грошових коштів та непроведення претензійно-позовної роботи Підприємство не скористалось можливістю отримання додаткового доходу від застосування заходів впливу до Комісіонера. Невиконання зобов'язань за додатковими угодами до договорів комісій призвело до неотримання Підприємством доходу (упущених вигод) на суму **5247,09 доларів США або 140 776,32 гривень.**

Крім того, Комісіонер за прийняття на себе поруки стосовно перерахування грошових коштів отримав від Комітента додаткову комісійну плату по 4-х договорах на суму **2300,00 доларів США**, що по курсу НБУ на дату перерахування додаткової комісійної плати становило **55991,08 грн**, а саме:

- договір комісії від 15.07.2014 №173 – 500 доларів США або 12420,83 грн;
- договір комісії від 10.07.2015 №122 – 575 доларів США або 14806,96 грн;
- договір комісії від 10.07.2015 №124 – 525 доларів США або 13869,16 грн;
- договір комісії від 20.07.2015 №145 – 700 доларів США або 14894,13 гривень.

Додаткова комісійна плата, яку сплатив Комітент Комісіонеру за прийняття на себе поруки стосовно перерахування грошових коштів, є непродуктивними витратами Підприємства та з урахуванням курсової різниці станом на 31.10.2017 в сумі 5716,52 грн становить **61707,60 грн** (курс НБУ на 31.10.2017 – 26,82939 грн за 1 долар США).

Отже, як засвідчили результати дослідження щодо укладання договорів комісії з ДК «Укрсецекспорт», уповноваженим на здійснення зовнішньоекономічної діяльності у сфері експорту та імпорту продукції і послуг військового та спеціального призначення (спецекспортером), на умовах, що обмежують права Комітента, призводить до втрати можливості отримати додатковий дохід, а саме:

– внаслідок невизначення на законодавчому рівні єдиної ставки комісійної плати та відсутності обмежень ставки комісійної плати, при умові укладання усіх договорів комісії за ставкою 7 %, Підприємство змогло б зменшити витрати у досліджуваному періоді на суму 1681,88 дол. США, що на дати укладання договорів комісії по курсу НБУ становить 36 795,02 грн, а на 31.10.2017 по курсу НБУ – 45 123,81 гривень;

– через відсутність обмежень розміру витрат Комісіонера, що можуть бути відшкодовані за рахунок Комітента, дає змогу ДК «Укрсецекспорт», користуючись монопольним становищем, передбачати в договорах комісії розмір відшкодування витрат за рахунок Комітента на свій розсуд, що призвело до упущених вигод (неотриманих доходів) на суму 380 329,92 доларів США або 10 204 019,75 гривень;

– внаслідок того, що частина одержаних коштів від Покупця зарезервована на рахунках Комісіонера та не перераховується Підприємству, що суперечить вимогам чинного законодавства (ст. 1024 Цивільного кодексу України комісіонер має право лише на відшкодування витрат, зроблених ним у зв'язку з виконанням своїх обов'язків за договором комісії. Статтею 1022 Цивільного кодексу України визначено, що після вчинення правочину за дорученням комітента комісіонер повинен надати комітентові звіт і передати йому все одержане за договором комісії) призвело до того, що обіговими коштами в сумі 298 375,39 дол. США або 8 005 229,70 грн безоплатно користується Комісіонер, внаслідок чого Комітент (Підприємство) не має змоги спрямувати їх на ведення власної діяльності;

– відшкодування витрат Комісіонера за рахунок Комітента, зокрема агентських послуг та представницьких витрат, призводить до додаткових витрат Підприємства. Так, агентом, по суті дублюються функції Комісіонера (тобто одні й ті самі послуги – виконання переддоговірної роботи з пошуку Покупця та укладання з ним Контракту оплачуються Підприємством двічі і до того ж після укладення договорів комісії). Усього за досліджуваний період Підприємством відшкодовано таких витрат на загальну суму 9 764 218,00 грн (в тому числі агентських витрат на суму 9 421 639,29 грн, представницьких витрат на суму 342 578,71 грн), і як наслідок, стало причиною відволікання обігових коштів;

– через нездійснення своєчасного контролю за виконанням договорів комісії, з урахуванням додаткових угод до них, щодо ненарахування неустойки за прострочення строків перерахування грошових коштів та непроведення претензійно-позовної роботи Підприємство не скористалось

можливістю отримання додаткового доходу від застосування заходів впливу до Комісіонера. Не виконання зобов'язань за додатковими угодами до договорів комісій призвело до неотримання Підприємством доходу (упущених вигод) на суму 5247,09 доларів США або 140 776,32 гривень.

2.2.3. Неприйняття представником замовника частини фактично здійснених Підприємством витрат негативно впливає на рентабельність його діяльності при виконанні контрактів, до яких Підприємство залучене як співвиконавець державного оборонного замовлення (ДОЗ), та не сприяє досягненню основної мети діяльності Підприємства – одержання прибутку.

Протягом періоду аудиторського дослідження Підприємство не виступало безпосереднім виконавцем державного замовлення, а виконувало замовлення на виробництво окремих складових продукції за договорами із виконавцями державного оборонного замовлення (далі – ДОЗ) у межах укладених ними державних контрактів, а саме з ДП "Київський бронетанковий завод" (2557,35 тис. грн з ПДВ), що становить 0,73 % чистого доходу від реалізації продукції, ДП "ДККБ "Луч" (2940,85 тис. грн з ПДВ), що становить 0,84 % чистого доходу від реалізації продукції, та ДП "Львівський державний завод "ЛОРТА" (реалізація продукції станом на 31.10.2017 не здійснювалась).

Дослідженням формування ціни на виконання робіт та надання послуг оборонного призначення встановлено, що до кожного з договорів долучено кошторис ціни, яка складається з розрахунку собівартості продукції, прибутку та податку на додану вартість.

Умовами договорів передбачено, що формування собівартості продукції проводиться відповідно до Методичних рекомендацій з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості, затверджених наказом Міністерства промислової політики України від 09.07.2007 № 373 (далі – Методика № 373) [24].

Поряд з цим, з урахуванням специфіки діяльності ДП НВК «Фотоприлад», порядок формування собівартості та витрат у сфері виконання робіт та надання послуг оборонного призначення регламентовано вимогами постанови Кабінету Міністрів України від 27.04.2011 № 464 "Питання державного оборонного замовлення" [14] та постанови Кабінету Міністрів України від 08.08.2016 № 517 "Про затвердження Порядку формування ціни на продукцію, роботи, послуги оборонного призначення у разі, коли відбір виконавців з постачання (закупівлі) такої продукції, робіт, послуг здійснюється без застосування конкурентних процедур" [15].

З огляду на норми вищевказаних нормативно-правових актів варто зазначити відмінні особливості формування собівартості та ціни реалізації продукції (робіт і послуг) за договорами із підприємствами-виконавцями та підприємствами-співвиконавцями державного оборонного замовлення Міністерства оборони України, у тому числі, які є учасниками ДК "Укроборонпром", а саме: обов'язковість контролю з боку представництва замовника, обмеження граничного розміру прибутку, а також те, що економічні

показники, погоджені протоколом орієнтовної ціни, не можуть бути перевищені при визначенні договірної ціни.

Дослідженням положень чинних нормативних актів щодо формування собівартості продукції встановлено, що розрахунок собівартості продукції, робіт та послуг проводиться із деталізацією обґрунтування витрат за структурою статей калькуляції: виробнича собівартість (прямі матеріальні витрати; витрати на оплату робіт і послуг сторонніх організацій; прямі витрати на оплату праці основного персоналу; відрахування на соціальні заходи; відрядження та загальновиробничі витрати) та адміністративні витрати.

Обсяг накладних витрат (загальновиробничих та адміністративних) визначається розрахунково шляхом множення прямих витрат на оплату праці робітників на відсоток, розрахований окремо для загальновиробничих та окремо для адміністративних витрат як співвідношення загального обсягу відповідних накладних витрат до загального обсягу витрат на виплату основної заробітної плати робітників.

Згідно з вимогами Положення про представництва державних замовників з оборонного замовлення на підприємствах, в установах, організаціях, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21.10.2009 № 1107 [16], функції контролю та аналізу за собівартістю і трудомісткістю продукції оборонного призначення за державним оборонним замовленням, а також формуванням договірної ціни, видання актів про прийняття продукції та етапів робіт (послуг) та перевірку і погодження фактичних витрат здійснюються представництвом державного замовника.

Виходячи із зазначеного, на ДП НВК "Фотоприлад" представництвом замовника № 1347 (далі – ПЗ № 1347) проводиться контроль за визначенням орієнтовної ціни під час укладання договорів співвиконання ДОЗ (у тому числі за кожним із передбачених договором етапів) та за визначенням договірної ціни, що погоджується із замовником після завершення виконання кожного з етапів договору.

Перевірка і погодження фактичних витрат Підприємства, включених при визначенні орієнтовної ціни, проводиться ПЗ 1347 шляхом аналізу обґрунтованості собівартості на основі розрахунково-калькуляційних матеріалів, складених Підприємством щодо:

- трудомісткості (з огляду на нормативи людино-годин, необхідних для виконання замовлення);
- прямих витрат на комплектуючі матеріали, а також сировину та інші матеріали (з огляду на перелік постачальників та ринкову вартість комплектуючих);
- витрат на оплату послуг залучених сторонніх організацій (з огляду на перелік організацій та вартість їх послуг);
- витрат на відрядження (з огляду на обґрунтування кількості осіб, що плануються відрядити);
- витрати за статтями «загальновиробничі витрати» та «адміністративні

витрати» (з огляду на відсотки, розраховані шляхом співвідношення загального обсягу відповідних фактичних витрат до обсягу нормативно розрахованої основної заробітної плати розробників).

Дослідженням формування договірної ціни встановлено, що згідно з вимогами Міністерства оборони України, договірна ціна не може перевищувати орієнтовно визначену ціну. Таку ж умову передбачено і договорами, укладеними між ДП НВК "Фотоприлад" з ДП "Київський бронетанковий завод", ДП "ДККБ "Луч" та ДП "ЛДЗ "ЛОРТА".

Зокрема, умовами договорів передбачено, що норми витрат за статтями калькуляції та економічні показники (трудомісткість, рівень прибутку), визначені у розрахунково-калькуляційних матеріалах, що додані до протоколу погодження орієнтовної ціни робіт, що встановлені сторонами при укладанні договорів, не можуть бути перевищені Виконавцем.

Аудитом встановлено, що протягом періоду аудиторського дослідження ПЗ № 1347 при визначенні договірної ціни не було погоджено частину витрат підприємства за 3-ма договорами співвиконання ДОЗ. Здебільшого, це обсяг витрат на основну та додаткову заробітну плату, відрахування на соціальні заходи, витрат на збут, обсяг загальновиробничих та адміністративних витрат.

Так, при формуванні договірної ціни на роботи по трьом договорам, що виконувались Підприємством, ПЗ 1347 не прийнято витрат на загальну суму 4492,83 тис. гривень.

ДП НВК "Фотоприлад" залучалось співвиконавцем за ДОЗ по роботі, яка виконується відповідно до Спільного рішення щодо залучення Державного підприємства "Львівський державний завод "ЛОРТА" (далі – ДП "ЛДЗ "ЛОРТА"), затвердженого Міністерством Оборони України, Державним концерном "Укроборонпром" та підприємств Державного концерну "Укроборонпром" щодо виконання складової частини дослідно-конструкторської роботи (далі – ДКР) "Комбінований прилад спостереження і вимірювання відділів і кутів" (далі – "Оболонь- КПСВ"), шифр "Оболонь-А".

Виходячи з наведеного, встановлено, що між ДП "ЛДЗ "ЛОРТА" в особі директора Чауса В.М. (далі – Замовник) та ДП НВК "Фотоприлад" в особі генерального директора Корева Г.С. (далі – Виконавець) укладено договір на виконання ДКР на складову частину по темі: "Розроблення складової частини ДКР "Оболонь-КПСВ"" від 24.12.2014 № 834 (далі – Договір).

ДП НВК "Фотоприлад" є фактичним виробником складової частини ДКР "Оболонь-КПСВ" за Договором.

Повний обсяг роботи, її етапи та терміни виконання вказані у Відомості виконання. Терміни виконання роботи встановлюється згідно з Відомістю та можуть змінюватися за письмовою домовленістю сторін із оформленням узгоджувального протоколу (п. 10 Договору).

Згідно п. 17 Договору орієнтовна вартість робіт в цілому по СЧ ДКР

"Оболонь-КПСВ" становить 13 789 162,09 грн (в тому числі ПДВ – 2 298 193,68 грн), з них:

- 12 431 756,45 грн (в тому числі ПДВ 2 071 956,41 грн) – орієнтовна вартість робіт етапу № 3 "Виготовлення дослідного зразка КПСВ, проведення попередніх випробувань, коригування робочо-конструкторської документації за результатами попередніх випробувань та доробка дослідного зразка";
- 1 357 405,64 грн (в тому числі ПДВ 226 234,27 грн) – орієнтовна вартість робіт етапу № 4 "Участь у попередніх випробуваннях дослідного зразка ДКР "Оболонь-А", проведення міжвідомчих випробувань дослідного зразка КПСВ, коригування робочо-конструкторської документації та доробка дослідного зразка за результатами міжвідомчих випробувань, присвоєння робочо-конструкторській документації літери "О₁".

На виконання складової частини ДКР, шифр "Оболонь-КПСВ" складено структуру орієнтовної ціни на науково-технічну продукцію на загальну суму 13 789 162,09 грн (з ПДВ), до якої включено витрати на матеріали на суму 506296,52 грн, покупні та комплектуючі вироби – 2646564,13 грн, основну заробітну плату – 1345112,68 грн, додаткову заробітну плату – 403533,81 грн, відрахування на соціальні заходи – 657491,07 грн, витрати на службові відрядження – 10410,00 грн, паливо та енергія на технологічні цілі – 304103,99 грн, загальновиробничі витрати – 3644865,45 грн, витрати на збут – 96560,36 грн, адміністративні витрати – 475202,06 грн, прибуток (у розмірі 1% від покупних та комплектуючих виробів, а також 20 % решти витрат у складі виробничої собівартості робіт) – 1400828,35 грн, податок на додану вартість – 2298193,68 гривень.

Орієнтовна вартість робіт погоджена ПЗ № 1347.

Договором визначено, що норми витрат за статтями калькуляції та економічні показники (трудомісткість, рівень прибутку), визначені у розрахунково-калькуляційних матеріалах, що додані до Протоколу погодження орієнтовної ціни робіт, шифр "Оболонь-КПСВ", які встановлені Сторонами при укладанні Договору, не можуть бути перевищені Виконавцем.

Згідно додаткової угоди від 12.10.2016 № 4 до Договору структуру орієнтовної ціни на науково-технічну продукцію було збільшено, а саме: загальна орієнтовна вартість становила 20 188 237,03 грн (з ПДВ), з них:

- 18 282 048,77 грн (в тому числі ПДВ 3 047 008,13 грн) – орієнтовна вартість робіт етапу № 3 коригування РКД, виготовлення дослідного зразка КПСВ, проведення попередніх випробувань, коригування РКД по результатам попередніх випробувань та доробка дослідного зразка, поставка дослідного зразка КПСВ;
- 1 906 188,26 грн (в тому числі ПДВ 317 698,04 грн) – орієнтовна вартість робіт етапу № 4 "Участь у попередніх випробуваннях дослідного зразка ДКР "Оболонь-А", проведення міжвідомчих випробувань дослідного зразка КПСВ, коригування робочо-конструкторської документації та доробка дослідного зразка за результатами міжвідомчих випробувань, присвоєння робочо-конструкторській документації літери "О₁".

Структура орієнтовної ціни погоджена ПЗ № 1347.

До структури ціни включені витрати на матеріали на суму 754835,35 грн, зворотні відходи (вираховуються) – 13349,70 грн, покупні та комплектуючі вироби – 3843249,06 грн, основну заробітну плату – 2148505,98 грн, додаткову заробітну плату – 618859,21 грн, відрахування на соціальні заходи – 608820,35 грн, витрати на службові відрядження – 17850,00 грн, паливо та енергія на технологічні цілі – 449397,60 грн, загальновиробничі витрати – 5475162,56 грн, витрати на збут – 138837,34 грн, адміністративні витрати – 730914,34 грн, прибуток (у розмірі 1% від покупних та комплектуючих виробів, а також 20 % решти витрат у складі виробничої собівартості робіт) – 2050448,76 грн, податок на додану вартість – 3364706,17 гривень.

Таким чином, підвищення орієнтовної вартості робіт на виконання складової частини ДКР, шифр "Оболонь-КПСВ" на суму 6 399 074,91 грн (з ПДВ) відбулось внаслідок збільшення витрат на: матеріали на суму 248538,83 грн, покупні та комплектуючі вироби – 1196684,93 грн, основну заробітну плату – 803393,30 грн, додаткову заробітну плату – 215325,40 грн, на службові відрядження – 7440,00 грн, паливо та енергію на технологічні цілі – 145293,61 грн, загальновиробничі витрати – 1830297,11 грн, витрат на збут – 42276,98 грн, адміністративних витрат – 255712,28 грн, прибуток (у розмірі 1 % від покупних та комплектуючих виробів та 20 % решти витрат у складі виробничої собівартості робіт) – 649620,57 грн, податок на додану вартість – 1066512,49 грн. При цьому відрахування на соціальні заходи зменшились на 48670,72 грн і включено зворотні відходи (вираховуються) – 13349,70 гривень.

Згідно пояснювальної записки до структури орієнтовної ціни по темі "Розроблення складової частини ДКР "Оболонь КПСВ" по етапу 3 та етапу 4 зростання вартості орієнтовної ціни відбулося за рахунок збільшення цін на матеріали та комплектуючі вироби, збільшення заробітної плати відповідно до чинного законодавства. *Завірена копія протоколів узгодження орієнтовної ціни на складові частини дослідно-конструкторських робіт "Оболонь-КПСВ", пояснювальних записок, структури орієнтовної ціни, затвердженої генеральним директором Підприємства Г.С. Корево, та додаткової угоди від 12.10.2016 № 4 у Додатку 9 до звіту.*

В результаті завершення виготовлення складових частин та дослідного зразка комплексу КПСВ, проведення попередніх випробувань та дороблення дослідного зразка ДП НВК "Фотоприлад" представив замовнику структуру орієнтовної ціни етапу 3 на загальну суму **16 675 918,90 грн (з ПДВ).**

Інформація про визначення та погодження структури орієнтовної ціни наведена в таблиці 9.

Інформація про визначення та погодження структури орієнтовної ціни

Статті витрат	Ціна згідно договору від 24.12.2014 № 834, грн	Змінена ціна згідно додаткової угоди від 12.10.2016 № 4, грн	Відхилення, грн (+,-)	Витрати з урахуванням фактичних та очікуваних станом на 12.12.2017, грн	Погоджені витрати ПЗ 1347, грн	Сума не прийнятих витрат ПЗ 1347, грн
Етап 3						
Матеріали	506 296,52	754 835,35	+ 248538,83	461 416,76	461 155,63	261,13
Зворотні відходи (вираховуються)	0,00	13 349,70	+ 13349,70	5 008,03	5 008,03	0,00
Покупні та комплектуючі вироби	2 646 564,13	3 843 249,06	+ 1196 684,93	4 004 466,78	3 903 506,78	100 960,00
Основна заробітна плата	1 131 247,72	1 835 439,63	+ 704 191,91	1 895 230,15	1 271 898,67	623 331,48
Додаткова заробітна плата	339 374,32	524 939,30	+ 185 564,98	461 377,83	263 857,33	197 520,50
Відрахування на соціальні заходи	552 953,88	519 283,37	- 33 670,51	523 692,10	333 027,36	190 664,74
Витрати на службові відрядження	5 750,00	8 790,00	+ 3 040,00	56 682,39	34 013,96	22 668,43
Паливо та енергія на технологічні цілі	276 458,17	408 159,45	+ 131 701,28	225 742,27	152 991,93	72 750,34
Загальнови-робничі витрати	3 171 581,97	4 778 373,25	+ 1 606 791,28	3 808 256,25	2 561 063,13	1 247 193,12
Витрати на роботи, що виконують сторонні організації та підприємства	0,00	0,00	0,00	66 090,60	66 090,60	0,00
Виробнича собівартість	8 630 206,70	12 659 719,71	+ 4 029 513,01	11 497 947,09	9 042 597,36	2 455 349,73
Витрати на збут	91 794,88	8 816 470,65	+ 8 724 675,77	131 849,01	66 174,00	65 675,01
Адміністративні витрати	414 601,30	641 648,62	+ 227 047,32	529 230,87	356 540,52	172 690,35
Прибуток	1 223 194,16	1 801 726,62	+ 578 532,46	1 737 572,11	1 049 698,98	687 873,13
Ціна	10 359 797,04	15 235 040,64	+ 4 875 243,60	13 896 599,08	10 607 558,50	3 289 040,58
ПДВ	2 071 595,41	3 047 008,13	+ 975 412,72	2 779 319,82	2 103 002,17	676 317,65
Ціна з ПДВ	12 431 756,45	18 282 048,77	+ 5 850 292,32	16 675 918,90	12 618 013,03	4 057 905,87

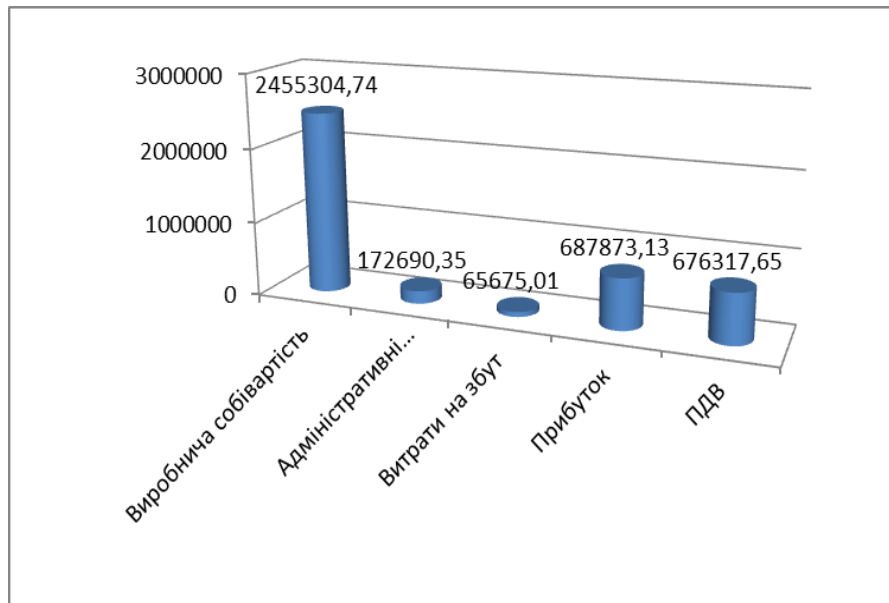
Етап 4						
Матеріали	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Звортні відходи (вираховують-ся)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Покупні та комплектуючі вироби	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Основна заробітна плата	213 864,96	313 066,35	+ 99 201,39	313 066,35	313 066,35	0,00
Додаткова заробітна плата	64 159,49	93 919,91	+ 29 760,42	93 919,91	93 919,91	0,00
Відрахування на соціальні заходи	104 537,19	89 536,98	-15 000,21	89 536,98	89 536,98	0,00
Витрати на службові відрядження	4 660,00	9 060,00	+ 4 400,00	9 060,00	9 060,00	0,00
Паливо та енергія на технологічні цілі	27 645,82	41 238,15	+ 13 592,33	41 238,15	41 238,15	0,00
Загальновиробничі витрати	473 303,48	696 789,31	+ 223 485,83	696 789,31	696 789,31	0,00
Витрати на роботи, що виконують сторонні організації та підприємства	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Виробнича собівартість	888 170,94	1 243 610,70	+ 355 439,76	1 243 610,70	1 243 610,70	0,00
Витрати на збут	4 765,48	6 891,66	+ 2 126,18	6 891,66	6 891,66	0,00
Адміністративні витрати	60 600,76	89 265,72	+ 28 664,96	89 265,72	89 265,72	0,00
Прибуток	177 634,19	248 722,14	+ 71 087,95	248 722,14	248 722,14	0,00
Ціна	1 131 171,37	1 588 490,21	+ 457 318,84	1 588 490,21	1 588 490,21	0,00
ПДВ	226 234,27	317 698,04	+ 91 463,77	317 698,04	317 698,04	0,00
Ціна з ПДВ	1 357 405,64	1 906 188,26	+ 548 782,62	1 906 188,26	1 906 188,26	0,00

Дослідженням встановлено, що представництвом замовника при погодженні структури орієнтовної ціни на виготовлення складової частини комплексу КПСВ етапу 3 не погоджено частину витрат підприємства. Здебільшого, це обсяг основної та додаткової заробітної плати, відрахування на соціальні заходи, загальновиробничі та адміністративні витрати.

Так, при формуванні структури орієнтовної ціни на виготовлення складової частини комплексу КПСВ, представництвом замовника не прийнято витрат на загальну суму **4 057 905,87 грн** (на виконання підетапу 3.1 на суму 111057,17 грн, на виконання підетапу 3.2 на суму 3 946 848,70 гривень).

Рис. 2

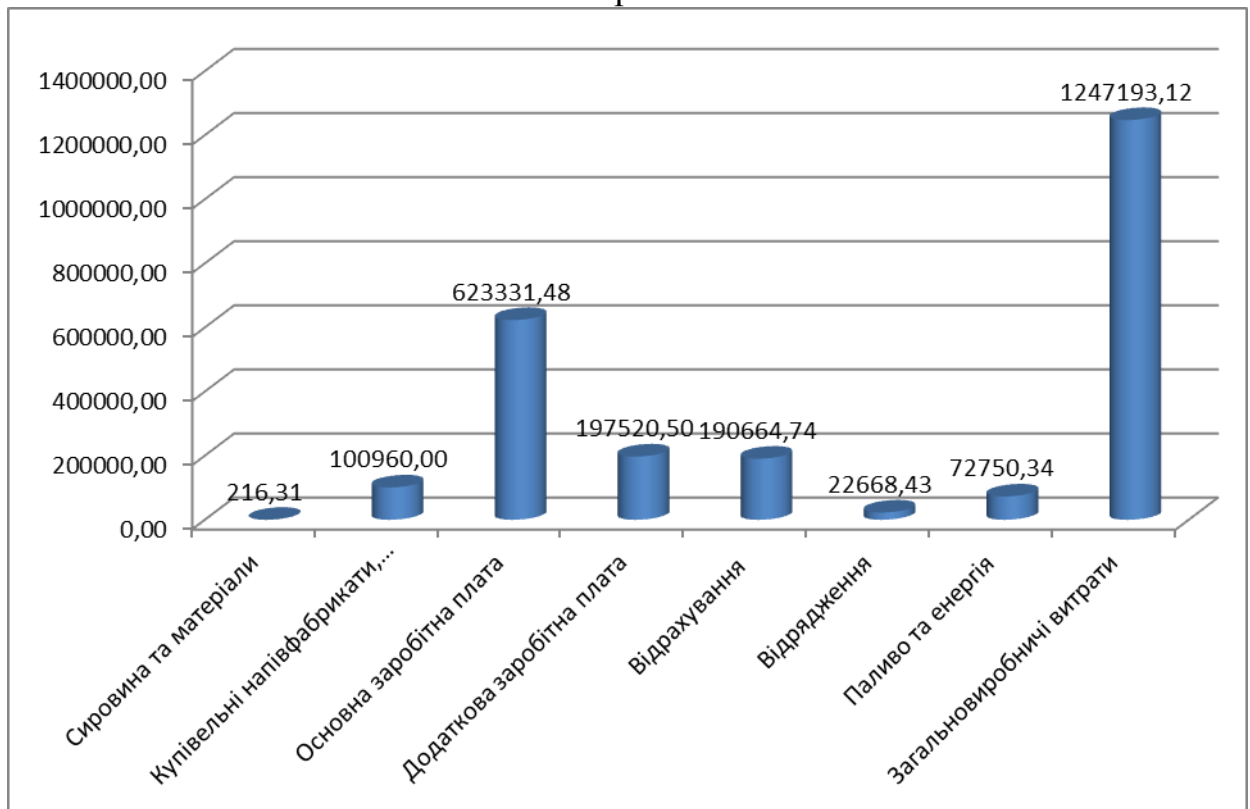
Структура неприйнятих представництвом замовника витрат по Договору, грн

Основну питому вагу в обсязі неприйнятих представництвом замовника витрат по Договору становлять витрати, що входять до виробничої собівартості – 60,51 %, прибуток – 16,95 % та ПДВ – 16,67 %.

Рис. 3

Структура неприйнятих представництвом замовника витрат по Договору, що входять до виробничої собівартості, грн

В ході аналізу обґрунтувань, наданих під час зарахування витрат при

формуванні структури ціни по Договору представництвом замовника зменшені витрати за статтею "Основна заробітна плата" за рахунок зниження рівня трудомісткості інженерно-технічних робітників до 186,24 л/місяців (від заявлених Підприємством 277,13 л/місяців) та робочих виробництва до 12525,25 н/год (від заявлених Підприємством 17885,04 н/год) при виконанні складової частини «Оболонь-КПСВ».

Таким чином, неприйняття представником замовника частини фактично понесених витрат Підприємством може призвести в подальшому до неотриманих доходів в сумі 4 057 905,87 гривень.

Між Підприємством в особі генерального директора Підприємства Корева Г.С. та Державним підприємством "Київський бронетанковий завод" укладено договір від 14.07.2016 № 4816 на постачання виробу ТХП-1-30-515 та виробу ТХП-7-195.

Згідно п. 3.1 Договору орієнтовна ціна Продукції, що постачається за цим договором, вказується у специфікації. Згідно специфікації вартість трубки ТХП-7-195 АГЕ.440136.009 ТУ становить 25602,58 грн (без ПДВ) та трубки ТХП-1-30-515 АГЕ.440136.009 - 29779,43 грн (без ПДВ), яка погоджена Протоколом погодження орієнтовної ціни з урахування висновку ПЗ № 1347 щодо рівня орієнтовної ціни. Перегляд орієнтовної ціни, за якою Покупцем проведено авансування, не допускається.

Згідно п. 3.2 Договору, загальна орієнтовна сума договору становить 2924170,13 гривень.

Згідно п. 3.3 Договору договірні ціна визначається на підставі фактичних витрат Постачальника та рівнем прибутку 15 % від виробничої собівартості за виключенням покупних комплектуючих виробів, плюс 1 % вартості витрат на покупні комплектуючі вироби, з урахуванням висновку ПЗ № 1347 та погоджується протоколом погодження договірної ціни.

Згідно з протоколом від 03.01.2017 № 1 погоджено ціну виробу ТХП-7-195 вартістю 26947,80 грн/од. та протоколом від 03.01.2017 № 2 погоджено ціну виробу ТХП вартістю 29378,39 грн/од. Згідно додаткової угоди від 14.02.2017 № 3 сторони домовились встановити договірну ціну другої та третьої партії продукції у відповідності з вищевказаними протоколами.

Разом з тим, аналізом калькуляцій визначення договірної ціни на виготовлення продукції встановлено, що Підприємством визначено фактичні витрати на виробництво трубки ТХП-1-30-515 в сумі 31171,64 грн/од., трубки ТХП-7-195 - в сумі 29788,49 грн/од.

При цьому, ПЗ № 1347 не прийнято заявлені Підприємством витрати для трубки ТХП-1-30-515 в сумі 1399,89 грн/од. та трубки ТХП-7-195 в сумі 2165,16 грн/од.

Згідно калькуляцією неприйняті представником замовника витрати по виготовленню трубки ТХП-1-30-515 становили: загальновиробничі витрати - 0,43 тис. грн, витрати на збут - 0,61 тис. грн, адміністративні витрати - 0,16 тис.

грн, по виготовленню трубки ТХП-7-195: витрати на збут - 0,59 тис. грн, адміністративні витрати - 0,23 тис. гривень.

В період з 01.10.2016 по 31.10.2017 Підприємством поставлено ДП "Київський бронетанковий завод" 44 трубки ТХП-7-195 вартістю 26947,80 грн та 44 трубки ТХП-1-30-515 вартістю 29378,38 гривень.

*Таким чином, при заявленому Підприємством до формування договірної ціни за вищевказаним договором рівні прибутку в сумі 306,66 тис. грн (з ПДВ), за рахунок неприйнятих представником замовника витрат Підприємства рівень прибутку в договірній ціні знижено до 291,00 тис. грн (з ПДВ), що на **15,66 тис. грн** менше. Враховуючи той факт, що ПЗ № 1347 не приймаються окремі фактично понесені Підприємством витрати, реальний рівень прибутку зменшено на суму неприйнятих витрат – **188,23 тис. грн (з ПДВ)**, що в свою чергу знизило рівень рентабельності на вказану суму.*

Між ДП "ДержККБ "Луч" в особі генерального конструктора – генерального директора Коростельова О.П. та Підприємством в особі генерального директора Корева Г.С. укладено договір від 01.09.2015 № 838 на виконання частини дослідно-конструкторської роботи, шифр "Вільха-Г".

Згідно п. 2.1 Договору орієнтовна ціна роботи погоджена сторонами, зафіксована в протоколі погодження ціни на виконання СЧ ДКР, шифр "Вільха-Г" та становить 11 954 881,05 грн (без ПДВ).

Згідно п. 2.2 Договору, орієнтовна ціна СЧ ДКР на момент укладання Договору погоджена Сторонами на підставі розрахунково-калькуляційних матеріалів з визначення орієнтовної ціни СЧ ДКР та наданого ПЗ № 1347 висновку про рівень орієнтовної ціни на СЧ ДКР разом з аналізом елементів витрат, складеного на підставі проведеного аналізу собівартості та трудомісткості робіт за державним оборонним замовленням та розгляду, розрахунково-калькуляційних матеріалів з визначення орієнтовної ціни на СЧ ДКР за Договором.

Згідно п.2.4 Договору рівень договірних цін СЧ ДКР (етапів, підетапів СЧ ДКР, визначених календарним планом) перевіряється представництвом замовника № 1347 шляхом аналізу собівартості науково-технічної продукції, первинних та зведених документів бухгалтерського обліку Виконавця, трудомісткості робіт та розгляду розрахунково-калькуляційних матеріалів, складених Виконавцем, із складанням та наданням Замовнику відповідно висновку щодо рівня договірної ціни.

При визначенні цін (договірних, орієнтовних), у тому числі на роботи співвиконавців, рівень прибутку встановлюється у розмірі 15 % від виробничої собівартості за виключенням витрат на роботи (послуги) сторонніх підприємств, установ та організацій, спецобладнання та спецустаткування, покупних та комплектуючих виробів плюс 1 % від вартості витрат на роботи (послуги) сторонніх підприємств, установ та організацій, та від вартості витрат на покупні та комплектуючі.

В період з 01.10.2016 по 31.10.2017 Підприємством виконано роботи по темі: "Розробка та виготовлення гіроскопічного датчика кута "ГДУ-624" шифр

"Вільха-Г" етапу 1 "Розробка робочої конструкторської документації гіроскопічного датчика кута ГДУ-624. Виготовлення дослідних зразків. Коригування РКД за результатами попередніх випробувань. Присвоєння РКД літери "О" підетапу 1.2 "Виготовлення дослідних зразків ГДУ-624 та проведення попередніх випробувань".

Згідно структури договірної ціни по вказаній темі "Розробка та виготовлення гіроскопічного датчика кута ГДУ-6242 шифр "Вільха-Г" договору №838 від 01.09.2015р. по підетапу 1.2 етапу 1 та висновку представника замовника №1347 Підприємством заявлено ціну в сумі 2934,12 тис. грн, з них загальна собівартість в сумі 2215,74 тис. грн, прибуток в сумі 221,03 тис. грн, ПДВ в сумі 487,35 тис. гривень.

Структурою договірної ціни по вказаній темі "Розробка та виготовлення гіроскопічного датчика кута ГДУ-6242 шифр "Вільха-Г" договору №838 від 01.09.2015 по підетапу 1.2 етапу 1 та висновку представника замовника №1347 встановлено, що ПЗ №1347 не прийнято заявлені Підприємством витрати на вищевказану роботу в сумі 205,58 тис. грн

Згідно з висновком представництва №1347 неприйнятими представником замовника витрат, що входять до виробничої собівартості, встановлено, що основну вагу становлять: основна заробітна плата в сумі 36,37 тис. грн, додаткова заробітна плата в сумі 34,09 тис. грн, відрахування на соціальні заходи в сумі 18,02 тис. грн, загальноновиробничі витрати в сумі 79,62 тис. грн, витрати на збут в сумі 20,84 тис. гривень.

*Таким чином, при заявленому Підприємством до формування договірної ціни за вищевказаним договором прибутку в сумі 265,24 тис. грн (з ПДВ), за рахунок неприйнятих представником замовника витрат Підприємства прибуток в договірній ціні знижено до 233,99 тис. грн (з ПДВ), що на **31,25 тис. грн** менше. Враховуючи той факт, що ПЗ № 1347 не прийнято окремі понесені Підприємством витрати, реальний рівень прибутку зменшено на суму неприйнятих витрат – **246,70 тис. грн** (з ПДВ), що в свою чергу знизило рівень рентабельності на вказану суму.*

Вищевказане призводить до того, що Підприємство не лише не отримує запланованих доходів, а й знижує фактичну рентабельність діяльності Підприємства, пов'язану з співвиконанням ДОЗу.

Аудиторським дослідженням встановлено, що на структуру орієнтовної ціни, визначеної калькуляційними розрахунками Підприємства та погодженими із ПЗ 1347, впливає застосування ПЗ 1347 нормативних документів, доведених до використання в роботі МОУ, замість діючих на ДП НВК "Фотоприлад".

Наприклад, при визначенні орієнтовної ціни в частині витрат за статтею "Основна заробітна плата" при розрахунку трудомісткості робіт ПЗ 1347 застосовували "Міжгалузеві норми часу на розроблення конструкторської документації", затверджені наказом Мінпраці від 20.08.2007 № 439, замість діючих на ДП НВК "Фотоприлад" "Нормативи трудоемкосты НИОКР ЦКБ "Сокол" - (редакція 2-91); за статтею "Витрати на службові відрядження" ПЗ 1347 застосовували умови постанови КМУ "Про суми та склад витрат на

відрядження державних службовців, а також інших осіб, що направляються у відрядження підприємствами, установами та організаціями, які повністю або частково утримуються (фінансуються) за рахунок бюджетних коштів" від 02.02.2011 № 98, при цьому ДП НВК "Фотоприлад" застосовувало умови Податкового кодексу України тощо.

По данному факту генеральний директор ДП НВК «Фотоприлад» Корево Г.С. пояснив: *"ДП НВК "Фотоприлад", як стратегічне оборонне підприємство, має сприяти підвищенню обороноздатності держави. Тому співвиконання державного оборонного замовлення безумовне для виконання та сприяє завантаженості підприємства та розробці нових видів продукції (наприклад, "Оболонь-КПСВ")."*

На співвиконавців державного оборонного замовлення розповсюджуються жорсткі умови щодо прийняття витрат Міністерством оборони України. Представником замовника не враховуються коефіцієнт запуску, передбачених технологією виробництва, підготовка виробництва, окремі ризики при виконанні дослідно-конструкторських робіт в частині доробок тощо.

Всі ризики, які виникають при співвиконанні підприємством державного замовлення в інтересах Міністерства оборони України, передбачені встановленим прибутком до 20 % при формуванні ціни та отриманням в подальшому замовлень на поставку серійних виробів.

За договором № 834 від 24.12.2014 ДП НВК "Фотоприлад" погодилось на встановлення орієнтовної ціни в сумі 18 282 047,77 грн При перегляді орієнтовної ціни ПЗ 1347 зменшило її, з чим підприємство не погодилось, так як це зумовлює збитковість роботи по даному договору. Документи щодо непогодження з ціною державним аудиторам були надані раніше". Запит про надання інформації та пояснення у Додатку 10 до звіту.

Таким чином, неврегулювання на законодавчому рівні питання застосування єдиного підходу до визначення структури орієнтовної ціни призводить до неприйняття ПЗ 1347 значної суми фактичних витрат Підприємства.

2.2.4. Діюча на підприємстві система проведення закупівель та кваліфікації учасників не забезпечує повною мірою економічний захист підприємства від недобросовісної конкуренції між постачальниками. Придбання підприємством комплектуючих виробів, матеріалів для виготовлення продукції (надання послуг) не у виробників або офіційних дистриб'юторів, а у посередників, призводить до додаткових витрат Підприємства.

В ході аудиту встановлено, що наказом ДК "Укроборонпром" від 22.02.2013 № 61 затверджено Положення про перевірку учасників процедури закупівлі та кваліфікацію постачальників товарно-матеріальних цінностей, робіт та послуг у Державному концерні "Укроборонпром", підприємствах-учасниках Концерну та акціонерних товариствах, правління корпоративними

правами держави щодо яких передано Концерну і 100 % акцій яких належать державі (зі змінами) (далі – Положення) [43].

Згідно п.1.1 Положення [43], останнє розроблене з метою встановлення спроможності постачальників товарно-матеріальних цінностей, робіт та послуг для Державного концерну "Укроборонпром", підприємств-учасників Концерну.

Згідно п. 3.1 Положення [43] поширюється на процес визначення постачальників ТМЦ на підприємствах Концерну та у Концерні, а також з'ясування наявності або відсутності підстав прийняття рішення про відхилення тендерної пропозиції.

Згідно п.3.4 Положення [43], положення не поширюється на випадки закупівлі Концерном чи підприємством Концерну ТМЦ:

- 1) загальна вартість яких не перевищує 50 тис. грн (у т.ч. з ПДВ) за календарний рік у одного постачальника будь-якої групи ТМЦ;
- 2) у постачальників-нерезидентів.

Згідно п. 5.1.1 Положення [43], мета процесу кваліфікації постачальника – визначення технічних, технологічних, організаційних (у т.ч. наявність ліцензійно-дозвільних документів) можливостей постачальника для виконання зобов'язань з поставки ТМЦ відповідно до поточних вимог підприємства, Концерну, а також виключення можливих корупційних проявів при цьому. Процес кваліфікації спрямований на підвищення ефективності визначення постачальника й зниження ризиків Концерну та підприємств.

Згідно п. 5.1.5 Положення [43], пошук постачальників може здійснюватися за допомогою:

- 1) проведення тендерів та процедур закупівель, розміщення замовлень на електронних майданчиках;
- 2) аналіз бази кваліфікованих у Концерні постачальників ТМЦ;
- 3) пошуку в інформаційному просторі;
- 4) конкурсу з відбору організатора аукціону.

Також, наказом ДК "Укроборонпром" від 29.12.2016 №331 затверджено "Інструкцію щодо здійснення закупівельної діяльності підприємствами Державного концерну "Укроборонпром" (далі – Інструкція) [44].

Згідно п. 2.1 Інструкції [44], інструкція щодо здійснення закупівельної діяльності підприємствами Державного концерну "Укроборонпром" розроблена на основі кращого досвіду, отриманого Концерном та підприємствами при здійсненні закупівель.

Згідно п.2.2 Інструкції [44], мета впровадження Інструкції – створення на Підприємствах єдиного підходу до системи закупівельної діяльності, зниження вартості ТМЦ, що закуповуються Підприємствами, при гарантуванні належної якості, покращення умов поставки та оплати, забезпечення прозорості закупівельної діяльності, зниження корупційних ризиків, сприяння підвищенню конкуренції та підвищення ефективності використання коштів Підприємств.

Згідно п.2.3 Інструкції [44], інструкція застосовується Підприємством при проведенні закупівель за допомогою ЕТМ або проведення цінового аналізу, відповідно до Положення про здійснення закупівельної діяльності підприємствами Державного концерну "Укроборонпром".

Згідно п.3.1.15 Інструкції [44], при проведенні Тендеру типу Аукціон відповідальна особа Підприємства визначає рівень початкової ставки, яка не повинна бути вища ринкової вартості товару, та може бути визначена за результатами попередньо проведеної Закупівлі або за допомогою Тендеру типу "Запит пропозицій".

Згідно п.4.1 Інструкції [44], за наявності обмежень для Закупівлі ТМЦ на ЕТМ або з інших підстав, зазначених у цій Інструкції чи Положенні про здійснення закупівельної діяльності підприємствами Державного концерну "Укроборонпром".

З метою проведення тендерів та процедур закупівель, між Підприємством в особі директора Корева Г.С. та ТОВ Наукове-виробниче підприємство "Інформаційні технології" в особі директора Щербатенка О.В. (далі – оператор) укладено договір на надання послуг з проведення торгів в електронній формі від 11.11.2014 № SP-2014-044, відповідно до якого оператор надає доступ до інформаційних та технологічних ресурсів електронного торгового майданчика - "SmartTender.biz", для організації та проведення торгів в електронній формі, а також надає консультаційні послуги.

В ході аудиту проведено аналіз суб'єктів господарської діяльності, які поставляли Підприємству продукцію та встановлено, що переважна їх кількість не є виробниками продукції, а є посередниками. Так, із проаналізованих 34-х постачальників посередниками є 21, а виробниками – 13. *Реєстр в Додатку 11 до Звіту.*

Згідно п. 5.1.8 Положення [43], обираючи постачальника ТМЦ підприємство чи Концерн передусім повинні надавати переваги якості продукції, постачальнику з найкращими ціновими пропозиціями, сприянню внутрішній кооперації, виробникам та/або офіційним дилерам відповідно.

Також в ході аудиту встановлено, що ТОВ "Промелектроніка", яким поставлено продукцію Підприємству згідно бухгалтерського обліку на суму 4013,04 тис. грн, та ТОВ "Листехпоставка", яким поставлено продукцію Підприємству згідно бухгалтерського обліку Підприємства на суму 249,48 тис. грн, фігурують в кримінальному провадженні щодо проведення безтоварних операцій з ДП "Авіакон" (входить до складу ДК "Укроборонпром").

В ході аудиту встановлено, що Підприємством проводиться в окремих випадках закупівля ТМЦ на підприємствах-посередниках, що значно збільшує витрати на придбання ТМЦ та собівартість виготовленої продукції.

В ході аудиторського дослідження ефективності прийнятих рішень щодо укладання та виконання господарських договорів, виявлено, що за період з 01.10.2016 по 31.10.2017 Підприємством укладено ряд договорів з ТОВ "Промелектроніка".

В ході аудиту, на прохання Управління, працівниками Управління Східного офісу Держаудитслужби в Запорізькій області було здійснено спробу проведення зустрічної звірки на зазначеному суб'єкті господарювання, проте, в зв'язку з вилученням під час проведення обшуків на підставі ухвали слідчого судді Жовтневого районного суду №1-кс/331/3465/17 від 14.09.2017 та обшуку 18.12.2017 на підставі ухвали слідчого судді №1-кс/331/4449/2017 від 04.12.2017 документів та жорстких дисків комп'ютерної техніки, а через значні обсяги вилученої первинної документації ТОВ "Промелектроніка" не мало змоги зробити копії. Також в ході аудиту встановлено, що ТОВ "Промелектроніка" не є виробником продукції.

Таким чином, у зв'язку з відсутністю бухгалтерського обліку та первинних документів зустрічну звірку не проведено. *Матеріали листування з Управлінням Східного офісу Держаудитслужби в Запорізькій області у додатку 12 до звіту.*

В ході аудиту, на прохання Управління, працівниками Північного офісу Держаудитслужби проведено зустрічну звірку в ТОВ "Науково-технічна компанія "Електрон".

Слід зазначити, що ТОВ "Науково-технічна компанія "Електрон" не є виробником продукції, яка була реалізована Підприємству, а була придбана у різних суб'єктів господарювання.

Аналіз співставлення цін придбання з цінами реалізації Підприємству по кожній партії реалізованої продукції вказав на значну різницю вартості виробів, придбаних через посередників, та у подальшому реалізованих Підприємству, яка становить **1 068, 16 тис. грн** (з ПДВ). *Довідка зустрічної звірки та таблиці порівняння цін в Додатку 13 до Звіту.*

Також, в ході аудиту встановлено, що Підприємством у вересні 2017 року придбано бензин А-92 в кількості 1000 л по ціні 30,57 грн/л та бензин А-95 в кількості 1000 л по ціні 31,75 грн/л у ТОВ "Євролім".

В ході аудиторського дослідження, згідно наданої інформації ГУ ДФС в Черкаській області, проведено аналіз цін придбання ТОВ "Євролім" палива та його реалізації Підприємству, та встановлено різницю у вартості палива в сумі **13,74 тис. грн** (з ПДВ).

Закупівля бензину здійснювалась за допомогою електронного торгового майданчика "SmartTender.biz".

Варто зазначити, що Підприємством при закупівлі палива встановлено початкову ставку для закупівлі, які значно перевищували максимально встановлені ціни, інформацію про які надано Черкаським обласним територіальним відділенням Антимонопольного комітету України (далі – ЧОТВ). Так, в ході аудиту Управлінням направлено лист-запит ЧОТВ щодо надання інформації про максимальні ціни на пальне, які діяли станом на 20.09.2017.

Наприклад, при проведенні тендеру № 1409242 на закупівлю палива встановлено початкову ставку на бензин А-92 по ціні 26,00 грн/л (без ПДВ),

тобто 31,20 грн/л з ПДВ та на бензин А-95 по ціні 27,00 грн/л (без ПДВ), тобто 32,40 грн/л з ПДВ.

При проведенні тендеру № 1513227 на закупівлю палива встановлено початкову ставку на бензин марки А-92 по ціні 27,00 грн/л (без ПДВ), тобто 32,40 грн/л з ПДВ, на бензин марки А-95 по ціні 28,00 грн/л (без ПДВ), тобто 33,60 грн/л з ПДВ, дизпаливо по ціні 25,00 грн/л (без ПДВ), тобто 30,00 грн/л з ПДВ.

Згідно наданої ЧОТВ інформації, максимальна вартість бензину марки А-92 становила 24,49 грн/л (з ПДВ), бензину марки А-95 - 27,49 грн (з ПДВ), що свідчить про недотримання Підприємством п. 3.1.15 Інструкції, якою передбачено, що при проведенні Тендеру типу «Аукціон» відповідальна особа Підприємства визначає рівень початкової ставки, яка не повинна бути вища ринкової вартості товару, та може бути визначена за результатами попередньо проведеної Закупівлі або за допомогою Тендеру типу "Запит пропозицій".
Лист-запит, відповідь в Додатку 14 до Звіту.

Таким чином, проведена на Підприємстві робота щодо моніторингу цін та пошуку цінових пропозицій не забезпечила оптимальну цінову пропозицію постачальників продукції, що призвело до непродуктивних (зайвих) витрат Підприємства в сумі 1 081,90 тис. грн, а до участі у закупівлях допускаються учасники, які фігурують в кримінальних провадженнях.

2.2.5. Відсутність єдиної системи закупівлі деталей, які не виготовляються вітчизняними виробниками (імпортуються), призводить до невиконання (несвоєчасного виконання) Підприємством контрактів та може призвести до додаткових витрат Підприємством на оплату штрафних санкцій.

В ході аудиту при дослідженні наявності та стану виконання договорів, як вже зазначалось у розділі 2.2.3 аудиторського звіту, ДП НВК "Фотоприлад" залучалось співвиконавцем за ДОЗ по роботі, яка виконується відповідно до Спільного рішення щодо залучення ДП "ЛДЗ "ЛОРТА", затвердженого Міністерством Оборони України, Державним концерном «Укроборонпром» та підприємств Державного концерну "Укроборонпром" щодо виконання складової частини ДКР "Комбінований прилад спостереження і вимірювання відділів і кутів", шифр "Оболонь-А".

Згідно п. 18 Договору на виконання ДКР на складову частину по темі: "Розроблення складової частини ДКР "Оболонь-КПСВ" від 24.12.2014 № 834 (далі – Договір) видача авансів проводиться згідно з встановленим постановою Кабінету Міністрів України "Про здійснення попередньої оплати товарів, робіт і послуг, що закуповуються за бюджетні кошти" від 23.04.2014 № 117 [18] порядком. Аванс для виконання робіт видається пропорційно отриманому замовником авансу у розмірі до 50 % від орієнтовної ціни роботи не пізніше 30 днів після початку кожного етапу після надходження відповідних коштів від Генерального замовника.

Згідно п. 19 Договору виконана відповідно до Відомості виконання

робота (етап) та науково-технічна продукція після їх приймання оплачується Замовником за договірною ціною, погодженою сторонами шляхом підписання Протоколу погодження договірної ціни, яка відповідає обгрунтованим фактичним витратам, понесеним Виконавцем (згідно з даними бухгалтерського обліку) та прийнятим Замовником з урахуванням встановленого Договором рівня прибутку.

Оплата (остаточний рахунок) за виконану та прийняту роботу (етап) здійснюється Замовником згідно з актом приймання-здавання роботи (етапу) не пізніше 10 календарних днів після надходження від Виконавця рахунку та відповідних цільових коштів на розрахунковий рахунок Замовника від Генерального замовника.

Пунктом 25 Договору передбачено, що сторони звільняються від відповідальності за невиконання або неналежне виконання зобов'язань за договором у разі виникнення обставин непереборної сили, які не існували під час укладання Договору та виникли незалежно від волі сторін (аварія, катастрофа, стихійне лихо, епідемія, диверсії, війна, інша небезпечна подія).

Згідно п. 26 Договору у випадку, якщо Сторона не може виконати зобов'язання за Договором унаслідок дії обставин непереборної сили, вона повинна не пізніше ніж протягом п'яти днів з моменту їх виникнення повідомити про це іншу Сторону в письмовій формі.

Згідно п. 27 Договору доказом виникнення обставин непереборної сили та строку їх дії є довідка, яка видається відповідно торгово-промисловою палатою чи уповноваженим органом місцевої (з місцем виникнення цих обставин) державної адміністрації.

Згідно п. 33 Договір діє з дати його підписання до повного виконання всіх своїх зобов'язань Сторонами за цим Договором. *Завірена копія Договору у Додатку 15 до звіту.*

Також до вищезазначеного Договору вносились зміни, що оформлялись відповідними додатковими угодами. Всього укладено 4 додаткові угоди.

Основними причинами укладання додаткових угод до вищевказаного Договору є зміни платіжних реквізитів (від 24.11.2015 № 1), додавання номенклатурного переліку матеріальних цінностей (від 27.05.2016 № 2), доповнення п. 17 розділу 5 Договору щодо перегляду орієнтовної ціни (від 07.10.2016 № 3) та зміна орієнтовної вартості робіт в цілому по складовій частині ДКР "Оболонь-КПСВ" (від 12.10.2016 № 4).

Невід'ємною частиною Договору є Відомість виконання складової частини ДКР, шифр "Оболонь-КПСВ" (далі - Відомість виконання) із зазначенням початку і закінчення виконання роботи на кожному етапі, а саме: етап 3 – з 01.04.2016 по 30.11.2016, етап 4 – з 01.07.2017 по 30.08.2017, та протокол узгодження орієнтовної ціни на складові частини ДКР "Оболонь-КПСВ" на суму 13 789 162,10 гривень. *Завірена копія Відомості виконання у Додатку 16 до звіту.*

Поряд з цим, терміни виконання складової частини ДКР, шифр «Оболонь-КПСВ» змінювались, а саме:

- згідно узгоджувального протоколу від 06.01.2016 № 1 у зв'язку з затвердженням Додаткової угоди № 5 від 15.12.2015 до Державного контракту від 10.12.2014 № 247/2/14-1 і зміною терміну виконання підетапу 4.3 ДКР шифр "Оболонь-А" приймається відкоригувати Відомість виконання етапу 3 складової частини ДКР "Оболонь-А", шифр "Оболонь-КПСВ" з 01.12.2015 по 15.11.2016 з поставкою дослідного зразка КПСВ до 30.08.2016;

- згідно узгоджувального протоколу від 27.05.2016 № 2 у зв'язку з необхідністю виконання роботи по коригуванню робочо-конструкторської документації та зміною терміну поставки дослідного зразка КПСВ, викликаного затримкою авансування підетапу 4.3 ДКР шифр «Оболонь-А», приймається відкоригувати Відомість виконання етапу 3 складової частини ДКР «Оболонь-А», шифр «Оболонь-КПСВ» з 01.12.2015 по 15.11.2016 з поставкою дослідного зразка КПСВ до 24.10.2016. *Завірені копії узгоджувальних протоколів та Відомостей виконання у Додатку 17 до звіту.*

В ході дослідження встановлено, що у конструкторській документації комплексу КПСВ, яка станом на 01.09.2016 була готова до запуску в виробництво, передбачалося використання комплектуючих, які виробляються в Росії. Але згідно указу президента України «Про заходи щодо удосконалення державної військово-технічної політики» №691/2014 від 27.08.2014 [8], розпорядження Кабінету Міністрів України від 28.08.2015 №879-р [22], військово-технічне співробітництво України з Російською Федерацією припинено та введена заборона на імпорт товарів військового призначення та подвійного використання з Російською Федерацією.

До аудиту надано Спільне рішення, затверджене директором Департаменту військово-технічної політики, розвитку озброєння та військової техніки МОУ Башинського Р.С. і заступником директора Департаменту військово-технічної політики, розвитку озброєння та військової техніки МОУ М'ясниковим А.А. та погоджене заступником генерального директора ДК "Укроборонпром" Пащенко Ю.О. від 14.09.2016, в якому зазначено, що у зв'язку з припиненням військово-технічного співробітництва України з РФ, введенням розпорядження КМУ від 28.08.2015 № 879-р [22] заборони на імпорт товарів військового призначення та подвійного використання з РФ, урахувавши технічну спроможність ДП НВК «Фотоприлад» провести імпортозаміщення критичних комплектуючих під час виконання етапу 3 складової частини ДКР «Оболонь-КПСВ» у терміни, які перевищують встановлені терміни виконання підетапу 4.3 ДКР «Оболонь-А» за державним контрактом від 10.12.2014 № 247/2/14-1, та зобов'язано ДП НВК «Фотоприлад» забезпечити постачання дослідного зразка комплексу КПСВ на ДП «ЛДЗ «ЛОРТА» до 30.04.2017.

Внаслідок цього, ДП НВК «Фотоприлад» склало перелік комплектуючих виробів та матеріалів виробництва країн далекого зарубіжжя, які застосовуються у комплексі «Оболонь-КПСВ» та провело імпортозаміщення критичних комплектуючих під час виконання етапу 3 складової частини ДКР

«Оболонь-КПСВ» у терміни, які перевищили встановлені терміни виконання ДКР «Оболонь- КПСВ».

Таким чином, терміни виконання складової частини ДКР шифр «Оболонь-КПСВ» змінювались, а саме:

- згідно узгоджувального протоколу від 04.10.2016 № 3 у зв'язку з необхідністю коригування ДКР, викликаного імпортозаміною комплектуючих та перенесенням строку поставки дослідного зразка КПСВ, приймається відкоригувати Відомість виконання, початок і закінчення виконання роботи на кожному етапу: етап 3 – з 01.12.2015 по 30.04.2017. Згідно Відомості виконання початок і закінчення виконання роботи по дослідному зразку КПСВ етап 4 не змінено (з 01.01.2017 по 30.08.2017). *Завірена копія узгоджувального протоколу та Відомості виконання у Додатку 18 до звіту.*

В ході дослідження дотримання Підприємством терміну випуску встановлено, що на 30.08.2017, 31.10.2017 випуск складової частини ДКР «Оболонь-КПСВ» не здійснено.

При цьому, терміни виконання складової частини дослідно-конструкторської роботи «Оболонь-КПСВ» за письмовою домовленістю сторін із оформленням узгоджувального протоколу, як визначено п. 10 Договору, не продовжувались.

До аудиту надано лист ДП НВК «Фотоприлад» від 09.06.2017 № 01-12/249, що направлений до ДП «ЛДЗ ЛОРТА», в якому зазначено наступне: *«Згідно з п. 33 договору від 24.12.2014 за № 834, укладеного між ДП «ЛДЗ «ЛОРТА» ДП НВК "Фотоприлад", передбачено термін його дії з дати підписання до повного виконання всіх своїх зобов'язань сторонами.*

У процесі виконання умов договору у ДП НВК «Фотоприлад» утворилися непередбачувані на момент його підписання обставини, які унеможливили виконання зобов'язань згідно з графіком у термін до 30.04.2017.

У зв'язку з цим Черкаською торгово-промисловою палатою проведено експертизу щодо можливості виконання вимог розділу III договору від 24.12.2017 № 834, за результатами якої виготовлено експертний висновок від 07.06.2017 № В-445.

Просимо зважити на ситуацію, що склалася, та сподіваємося на позитивне вирішення питання щодо узгодження нових термінів виконання за етапом 3 згідно з договором від 24.12.2014 за № 834". Завірена копія листа ДП НВК "Фотоприлад" від 09.06.2017 № 01-12/249 та експертного висновку Черкаської торгово-промислової палати від 07.06.2017 № В-445 у Додатку 19 до звіту.

Проте, згідно наданих документів встановлено, що ДП «ЛДЗ «ЛОРТА» направило претензію листом від 17.08.2017 № 562-2054 до ДП НВК «Фотоприлад» по Договору щодо фактичного зірвання терміну (станом на 01.05.2017) виконання складової частини дослідницької конструкторської

роботи «Оболонь-КПСВ», а саме: поставки дослідного зразка КПСВ Замовнику до 30.04.2017 (етап 3).

Відповідно до п. 22 Договору ДП «ЛДЗ «ЛОРТА» виставила вимоги ДП НВК «Фотоприлад» щодо сплати штрафних санкцій в сумі 1 828 204,91 гривень.

Згідно відповіді (лист ДП НВК «Фотоприлад» від 15.09.2017 № 18/48) на претензію від 17.08.2017 № 562-2054 ДП НВК «Фотоприлад» надало пояснення причин затримки виконання робіт згідно з етапом 3 та не погодилось з вимогою щодо сплати штрафних санкцій у сумі 1828204,91 гривень.

Завірена копія претензії ДП «ЛДЗ «ЛОРТА» від 17.08.2017 № 562-2054 та лист ДП НВК «Фотоприлад» щодо розгляду претензії у Додатку 20 до звіту.

По даному факту генеральний директор Корево Г.С. пояснив: *«Затримка виконання робіт згідно з етапом 3 за Договором, укладеним з ДП ЛДЗ «Лорта», відбулася через непередбачувані обставини та об'єктивні причини, які виникли у ході виконання робіт, а саме:*

1. Етап 2 ДКР «Розробка РКД» було завершено у 2008 р. і на момент початку робіт згідно з етапом 3 КД значно застаріла. Виготовляти по ній дослідний зразок було абсолютно неможливо. Підприємство було вимушене провести «осучаснення» конструкторської документації комплексу КПСВ. Станом на 01.09.2016р. КД була готова для запуску у виробництво дослідного зразка, але в КД використані ПКВ виробництва РФ.

2. Відповідно зі Спільним рішенням щодо порядку виконання ДКР «Оболонь-А» та складової частини ДКР «Оболонь-КПСВ» від 14.09.2016 р. (додається) вирішено замінити комплектуючі вироби виробництва Російської Федерації. Встановлено новий строк виконання етапу 3 - 30.04.2017 р., тобто 7 міс. для розробки, по суті нової РКД, виготовлення дослідного зразка і проведення попередніх випробувань. Розпочалася робота по розробці нової електронної частини виробу, заміна 44 друкованих плат, всього електромонтажу і ряду механічних вузлів. З метою скорочення термінів виготовлення дослідного зразка, підприємство сподівалось на широке запозичення деталей виробу ПНК-6 із серійного виробництва та паралельний запуск виробництва комплексу КПСВ одночасно з доопрацюванням КД виробу.

3. Рішенням наради від 02.02.2017 р. (додається) вирішено питання, яке не вирішувалось протягом 5 міс., а саме: вхідний контроль ПКВ при участі ПЗ №1347 не проводити. Тобто, збирання друкованих плат (а їх в виробі - 44 шт.) не проводились протягом 5 місяців (!). І справа не тільки в ПЗ, а в абсолютно застарілій нормативній базі, якою змушені керуватись всі учасники роботи.

4. Рішенням наради від 24.03.2017 р. (додається) дозволено використання деталей незавершеного виробництва, що запозичуються в дослідний зразок КПСВ. Це дуже важливе для нас рішення, враховуючи, що 1230 найменувань деталей, але прийняте воно практично за місяць до

планового завершення етапу 3. Прийняте також рішення щодо розділення обсягу ПВ. Після першої частини ПВ комплекс КПСВ повинен бути поставлений в ДП ЛДЗ «ЛОРТА», а друга частина ПВ повинна бути проведена уже у Львові. Крім того, на цій нараді прийнято усне рішення про можливість подальшого використання бронекорпусу, запозиченого з комплексу ПНК-6, який був відхилений від приймання з 07.03.2017 р. Подальше збирання бронекорпусу почалось з 24.03.2017 р.

5. Складність постачання ПКВ, оскільки канали постачання повністю не налагоджені, адже всі вони є комплектуючими далекого зарубіжжя. Комплекс КПСВ має 300 типів (близько 5 000 позицій) ПКВ. Строки постачання комплектуючих виробів від 2 до 8 тижнів, що вплинуло на строки виготовлення дослідного зразка та його налагодження. Потреба у необхідності значної кількості замін ПКВ (до 250 позицій), відсутність налагоджених зв'язків постачання в країні, і як наслідок, коригування КД, що потребувало значних витрат часу.

Такі непередбачувані у момент укладення Договору обставини стали об'єктивною причиною затримки термінів виконання робіт, що підтверджено висновком Черкаської торгово-промислової палати від 07.06.2017 № 01-12/249 (додається).

На сьогоднішній день коригування КД повністю завершено, проект ТУ та ПМПВ погоджено з ПЗ №1347 та затверджено Замовником. Дослідний зразок складено та налагоджено, який на цей час знаходиться на етапі попередніх випробувань». Запит про надання пояснення та пояснення Корева Г.С. у Додатку 21 до звіту.

Таким чином, внаслідок несвоєчасно проведених заходів з боку Підприємства щодо імпортозаміщення комплектуючих, що унеможливило своєчасне виконання Договору, може призвести в подальшому до непродуктивних (зайвих) витрат Підприємства на сплату штрафних санкцій в сумі 1 828 204,91 гривень.

2.2.6. Інші недоліки з управління доходами усіх видів діяльності, прийняття неефективних управлінських рішень в частині здійснення витрат Підприємством може призвести (призвело) до зниження доходів та завищення витрат і, як наслідок, може мати негативний вплив на результати фінансово-господарської діяльності Підприємства.

2.2.6.1. Наявність значного обсягу дебіторської та кредиторської заборгованості, а також неефективна претензійно-позовна робота призводить (може призвести) до втрати доходів та збільшення витрат Підприємства.

В ході аудиту встановлено, що згідно із даними фінансової звітності на балансі Підприємства обліковується дебіторська заборгованість станом на:

- 01.10.2016 в сумі 23460,00 тис. грн, з них дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги в сумі 11091,00 тис. грн, дебіторська заборгованість за виданими авансами в сумі 10288,00 тис. грн, дебіторська

заборгованість за розрахунками з бюджетом в сумі 1826,00 тис. грн, інша поточна дебіторська заборгованість в сумі 225,00 тис. грн;

- 01.01.2017 в сумі 18874,00 тис. грн, з них дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги в сумі 14197,00 тис. грн, дебіторська заборгованість за виданими авансами в сумі 4144,00 тис. грн, інша дебіторська заборгованість в сумі 533,00 тис. гривень;

- 30.09.2017 в сумі 24965,00 тис. грн, з них дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги в сумі 12108,00 тис. грн, дебіторська заборгованість за розрахунками за виданими авансами в сумі 9963,00 тис. грн, дебіторська заборгованість за розрахунками за виданими авансами з бюджетом в сумі 2235,00 тис. грн, інша поточна дебіторська заборгованість - 659,00 тис. гривень.

Станом на 01.10.2016, 30.09.2017 найбільшу частку в структурі поточної заборгованості займала заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги, яка відповідно становила 47,30 % та 48,50 %.

Аналізом структури поточної дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги встановлено, що станом на 30.10.2017 найбільшими дебіторами Підприємства були:

по рахунку 36 "Розрахунки з покупцями та замовниками"

- ДК "Укрспецекспорт" – сума заборгованості становить 6821,89 тис. грн (договір від 10.07.2015 №USE-18.4-124-Д\К-15, від 10.07.2015 №USE-18.4-122-Д\К-15, від 15.07.2014 №USE-18.4-173-Д\К-14, від 22.12.2016 №USE-18.4-209-Д\К-16);

- ДП "Завод імені М.О. Малишева" – сума заборгованості становить 3271,03 тис. грн (договір від 27.11.2012 № 1354);

- ДП "Шепетівський ремонтний завод" – сума заборгованості становить 1793,44 тис. грн (договір від 21.12.2015 № 3515).

Слід зазначити, що Підприємством створено резерв сумнівних боргів станом на 31.10.2016 в сумі 19519,63 тис. грн, станом на 31.10.2017 - в сумі 20189,76 тис. гривень.

Проведеним дослідженням структури резерву сумнівних боргів встановлено, що перед ДП "Завод імені Малишева" рахується дебіторська заборгованість в сумі 19 285,01 тис. грн, яка виникла згідно договору від 23.04.2009 № 420-305дп, укладеного між Підприємством в особі генерального директора Бурківського В.А. і ДП "Завод імені Малишева" в особі генерального директора Подгорного А.Т. на поставку продукції в рамках виконання державного контракту між МОУ і ДП "Завод імені В.А. Малишева".

Згідно п.4.3 Договору загальна сума договору становить 57 608 418,71 гривень. Умови договору зі сторони Підприємства виконані в повному обсязі, тобто поставлено весь обсяг продукції.

Також, рахується заборгованість кредиторська заборгованість перед ДП "Завод імені В.О. Малишева" в сумі 67,58 тис. грн згідно договору від 10.12.2007 №954дп.

Згідно ухвали господарського суду Харківської області від 27.12.2011 у справі №5023/10655/11 [55] стосовно ДП "Завод імені В.О. Малишева" порушено справу про банкрутство. Вимоги Підприємства включено до четвертої черги.

Варто зазначити, між Підприємством та ДП "Завод імені В.О. Малишева" підписано акт звірки взаєморозрахунків станом на 01.10.2017 та відповідно підтверджено вказану заборгованість за договором від 23.04.2009 № 420-305дп.

Проте, враховуючи, що ДП "Завод імені В.О. Малишева" перебуває у стадії банкрутства, існує значна ймовірність непроведення оплати ДП "Завод імені В.О. Малишева" та, як наслідок, втрати активів Підприємства у подальшому у вигляді дебіторської заборгованості на суму **19352,58 тис. гривень.**

В аудиті ДП "Завод імені В.О. Малишева" направлено запит про надання інформації щодо взаєморозрахунків з Підприємством, інформацію по суті питань не надано. *Лист-запит, відповідь в Додатку 22 до звіту.*

Також, згідно акту від 30.09.2016 комісією Підприємства нараховано резерв сумнівних боргів:

1. Львівський науково-дослідний радіотехнічний інститут м. Львів (далі – ЛНДРТІ) за виконану частину дослідно-конструкторської роботи згідно угоди від 17.07.2000 № 641 на суму 790485,30 грн Заборгованість рахується з 03.09.2009 згідно рішення суду від 03.09.2009 по справі № 12/140 [56]. Постановою від 17.12.2009 Франківським відділом виконавчої служби Львівського міського управління відкрито виконавче провадження за наказом Господарського суду Львівської області від 23.11.2009 № 12/140 [58] по стягненню з ЛНДРТІ на користь Підприємства заборгованості, але у зв'язку з арештом рахунків та нерухомого майна ЛНДРТІ на виконання зведеного виконавчого впровадження погашення заборгованості ЛНДРТІ є сумнівним.

Враховуючи зазначене, існує значна ймовірність непроведення оплати ЛНДРТІ та, як наслідок, втрати активів Підприємства у подальшому у вигляді дебіторської заборгованості на суму **790,49 тис. гривень.**

2. Промгаз України м. Київ – частка сплаченого авансу за постачання газу згідно договору від 27.09.2007 за № 210/7 на суму 46687,14 грн. На виконанні ДВС Печерського районного управління юстиції знаходиться наказ Господарського суду від 22.02.2011 за №17/154 про стягнення з ТОВ "Промгаз України" боргу, але для цього часу наказ не виконано.

Враховуючи зазначене, існує значна ймовірність неповернення коштів Промгаз України м. Київ та, як наслідок, втрати активів Підприємства у майбутньому у вигляді дебіторської заборгованості на суму **46,69 тис. гривень.**

Проведеним аналізом списання дебіторської заборгованості в обліку Підприємства встановлено наступне.

1) У грудні 2016 року в бухгалтерському обліку Підприємства списано дебіторську заборгованість в сумі 39,71 тис. грн перед ПВКП "Арболіт", яка виникла у лютому 2011 року. Проте до аудиту не надано документи щодо проведення претензійно-позовної діяльності, спрямованої на стягнення вказаної заборгованості.

Відповідно до ст. 257 Цивільного кодексу України [1] загальна позовна давність встановлена тривалістю у три роки.

Згідно листа Підприємства: "...39717,60 грн заборгованості ПВКП "Арболіт", яка виникла у лютому 2011 р., після пред'явлення йому претензії, було списано на збитки підприємства у зв'язку з закінченням строку позовної давності...". Лист в додатку 23 до звіту.

Згідно Акту на списання дебіторської заборгованості: "...комісія встановила, що дана заборгованість є простроченою, строк позовної давності минув. В зв'язку з цим комісія вирішила дану дебіторську заборгованість в сумі 39717,60 списати на збитки підприємства...".

Таким чином, Підприємством списано дебіторську заборгованість без проведення позовної діяльності та відповідно втрачено можливість стягнути заборгованість на суму **39,71 тис. гривень**.

2) У червні 2017 року в бухгалтерському обліку Підприємства списано дебіторську заборгованість в сумі 9,6 тис. грн перед ТОВ "Нове місто - 2007", яка виникла у червні 2014 року. Проте до аудиту не надано документи щодо проведення претензійно-позовної діяльності, спрямованої на стягнення вказаної заборгованості.

Згідно листа Підприємства: "...9600 грн заборгованості ТОВ "Нове місто-2007", яка виникла у червні 2014р., після пред'явлення двох претензій боржнику було списано на збитки підприємства у зв'язку з закінченням строку позовної давності...". Лист в додатку 23 до звіту.

Згідно Акту на списання дебіторської заборгованості: "...комісія встановила, що дана заборгованість є простроченою, строк позовної давності минув. В зв'язку з цим комісія вирішила дану дебіторську заборгованість в сумі 9600,00 грн списати на збитки підприємства...".

Таким чином, Підприємством списано дебіторську заборгованість без проведення позовної діяльності та відповідно втрачено можливість стягнути заборгованість на суму **9,6 тис. гривень**.

Окрім зазначеного, аудитом встановлено, що на рахунку 36 "Розрахунки з покупцями та замовниками" ракується дебіторська заборгованість перед Феодосівським казенним оптичним заводом в сумі 0,84 тис. грн (дата виникнення 01.04.2013), Каландирець Н.Т. в сумі 0,59 тис. грн (дата виникнення 28.10.2014), тобто дебіторська заборгованість, термін позовної давності якої минув.

Відповідно до рахунку 63 "Розрахунки з постачальниками та підрядниками" ракується дебіторська заборгованість (аванс) перед ППКП "Консад-центр" в сумі 2,97 тис. грн (дата виникнення 01.04.2013), ФОП

"Литвинов К.В." в сумі 6,94 тис. грн (дата виникнення 17.06.2013), ПП "Укрспецкомплект" в сумі 3,75 тис. грн (дата виникнення 25.12.2013), ФОП "Пшеничний В.Л." в сумі 11,45 тис. грн (дата виникнення 25.06.2012), за даними єдиного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб підприємців та громадських формувань вказані суб'єкти господарювання не перебувають в процесі припинення чи ліквідації.

Згідно листа Підприємства: *"...на суму 2970 грн заборгованості (борг з березня 2013р.) ПП "Консад-Центр" було заявлено дві претензії (вимоги) – від 02.07.2014р. №17-10/68 і від 25.09.2014р. №18/199. Перша претензія повернута поштою з відміткою "за закінченням терміну зберігання", на другу відповідь не надійшла...*

...ФОП Литвинов К.В., який з червня 2013 р. заборгував підприємству 6943,80 грн Претензія від 17.09.2013р. №18/69 повернута поштою з відміткою "за закінченням терміну зберігання".

ПП "Укртехспецкомплект", яке з квітня 2013 р. заборгувало нам 3748,80 грн подавались дві претензії – 09.07.2014р. за №10-17/70 і 25.06.2015р. за №18/273. На першу відповіді ми не отримали, друга повернулась з відміткою пошти "товариство не розшукане".

Згідно Закону України "Про судовий збір", перед подачею до суду майнового позову, позивач повинен сплатити до бюджету судовий збір в розмірі 1,5 % ціни позову, але не менше суми прожиткового мінімуму (в 2017 році становить 1600 грн). Сума судового збору вилучається з активів підприємства на невизначений строк, а в разі смерті боржника або відсутності в нього коштів та майна, на яке може бути звернене стягнення – назавжди... ..Тобто, наявність судових рішень про стягнення боргу з товариств, які ухиляються від контактів з кредиторами, не забезпечує отримання заборгованості, а лише призводить до втрати кредитором судового збору. Це треба врахувати при визначенні доцільності звернення до суду.

Приймаючи до уваги, що згадані суми боргів є незначними, а встановити місцезнаходження боржників власними силами ми можливості не мали, ми листами від 28.08.2015р №01-12/309 і від 03.09.2015р. звернулись до Відділення спеціальної міліції Управління МВС України в Черкаській області з проханням встановити місцезнаходження боржників: ТОВ "Нове місто - 2007", ППКП "Арболіт", ПП "Укрспецкомплект", ТОВ "Мероу", ФОП Литвинов К.В. та перевірити наявність в їх діях складу злочину. Відповіді ми не отримали..."

Варто зазначити, що в окремих випадках, аванс перераховано без укладеного договору (ППКП "Консад-центр", ФОП "Литвинов К.В.", ФОП "Пшеничний В.Л.") та відповідно письмово не узгоджено істотні умови фінансово-господарських відносин.

Таким чином, в обліку Підприємства рахується дебіторська заборгованість за розрахунками з 6-ма контрагентами, термін позовної давності щодо якої минув та по якій претензійно-позовна робота на належному рівні не

проводилась, на суму 26,54 тис грн, внаслідок чого існує значна імовірність втрати активів Підприємства в подальшому.

Також, в ході аудиту встановлено, що між Підприємством в особі генерального директора Корева Г.С. та Державним підприємством "Київський бронетанковий завод" (далі – КБТЗ) в особі в. о. директора Шкавро В.П. укладено договір від 14.07.2016 № 4816 на виготовлення та поставку продукції.

Згідно п. 3.2 Договору загальна орієнтовна сума договору становить 2924170,13 гривень.

Згідно п. 3.4 Договору оплата Продукції проводиться Покупцем у два етапи:

- авансовий платіж у розмірі 50 % від загальної орієнтовної вартості Продукції протягом 10-ти банківських днів після підписання договору;

- остаточний платіж вартості Продукції Покупець сплачує протягом 10-ти банківських днів з дати відвантаження кожної партії продукції відповідно Протоколу погодження договірної ціни на кожну партію Продукції.

Згідно п. 6.1 Договору за несвоєчасну сплату остаточного платежу Покупець сплачує пеню в розмірі 0,1 % від неоплаченої суми за кожний день прострочення, але не більше подвійної облікової ставки Національного банку України, що діяла в період, за який сплачується пеня.

Додатково: згідно статті 625 Цивільного кодексу України [1], боржник не звільняється від відповідальності за неможливість виконання ним грошового зобов'язання. Боржник, який прострочив виконання грошового зобов'язання, на вимогу кредитора зобов'язаний сплатити суму боргу з урахуванням встановленого індексу інфляції за весь час прострочення, а також три проценти річних від простроченої суми, якщо інший розмір процентів не встановлений договором або законом.

Протоколами від 03.01.2017 № 1, 2 (додаток № 1 до Договору) погоджено договірну ціну на продукцію.

Згідно укладеної додаткової угоди від 14.02.2017 № 3, сторони домовились встановити договірну ціну другої та третьої партії Продукції у відповідності з Додатком № 1 до Договору.

На виконання п.1.2 Договору, Підприємством виконано умови договору та поставлено продукцію відповідно до товарно-транспортних накладних від 07.10.2016 №16109, 09.10.2016 №16124, від 12.12.2016 №16139, від 25.01.2017 №17006, проте КБТЗ не проведено оплату продукції в термін, як це передбачено п.3.4 Договору.

Підприємство, в свою чергу, не скористалося правом застосування способу забезпечення виконання контрагентом зобов'язань за договором, що призвело до втрати можливості отримання доходу від застосування заходів впливу до боржника, зокрема, нарахування пені за прострочення оплати, інфляційних втрат та 3 % річних розрахунково на суму **52,82 тис. грн Розрахунок в Додатку 24 до звіту**. Претензійно - позовна робота по стягненню зазначеної суми Підприємством не проводилась.

Між Підприємством в особі генерального директора Корева Г.С. та ДП "Шепетівський ремонтний завод" (Покупець) в особі в.о. директора Турінського О.Ф. укладено договір від 21.12.2015 № 3515 на виготовлення та постачання продукції. Вартість договору - 3243,44 тис. гривень.

Варто зазначити, ДП "Шепетівський ремонтний завод" входить до складу Концерну.

Згідно п. 3.3 Договору оплата за відвантажену продукцію проводиться покупцем протягом 120 (сто двадцять) календарних днів з дати відвантаження продукції покупцю.

Згідно п. 6.1 Договору за несвоєчасну сплату вартості продукції покупець сплачує пеню в розмірі 0,1 % від неоплаченої суми за кожний день прострочення, але не більше подвійної облікової ставки Національного банку України, що діяла в період, за який сплачується пеня.

Згідно умов договору Підприємством поставлено продукцію, за яку ДП "Шепетівський ремонтний завод" оплату в термін, передбачений п.3.3 Договору, не проведено.

Станом на 01.10.2016 в бухгалтерському обліку Підприємства рахувалась дебіторська заборгованість перед ДП "Шепетівський ремонтний завод" в сумі 2393,44 тис. грн (дата виникнення - 24.12.2015), станом на 31.10.2017 - в сумі 1793,44 тис. гривень.

Згідно Додаткової угоди від 20.04.2016 №1, покупець був зобов'язаний провести остаточний розрахунок за відвантажену продукцію до 31.12.2016.

В подальшому сторонами було укладено Додаткову угоду від 28.12.2016 № 2, згідно якої покупець зобов'язаний провести остаточний розрахунок за відвантажену продукцію до 31.12.2017, та Додаткову угоду від 24.11.2017 № 3, якою продовжено термін остаточного розрахунку за відвантажену продукцію до 31.12.2018.

Таким чином, неодноразове продовження терміну остаточного розрахунку призвело до відволікання обігових коштів Підприємства в сумі 1793,44 тис. грн, а у зв'язку з укладанням додаткових угод до Договору втрачено можливість нарахування і стягнення пені, інфляційних втрат, 3 % річних, як це передбачено п.6.1 Договору, розрахунково в сумі **814,65 тис. гривень**. *Розрахунок в Додатку 27 до звіту.*

Відповідно до п. 6 ст. 232 Господарського кодексу України [2], нарахування штрафних санкцій за прострочення виконання зобов'язання, якщо інше не встановлено законом або договором, припиняється через шість місяців від дня, коли зобов'язання мало бути виконано.

Згідно статті 625 Цивільного кодексу України [1], боржник не звільняється від відповідальності за неможливість виконання ним грошового зобов'язання. Боржник, який прострочив виконання грошового зобов'язання, на вимогу кредитора зобов'язаний сплатити суму боргу з урахуванням встановленого індексу інфляції за весь час прострочення, а також три проценти річних від простроченої суми, якщо інший розмір процентів не встановлений договором або законом.

Таким чином, внаслідок непроведення позовної роботи в передбачений законодавством термін позовної давності Підприємством втрачено

можливість стягнути дебіторську заборгованість із 6-ти боржників в сумі **26,54 тис. грн**, без проведення претензійно-позовної роботи списано на витрати Підприємства дебіторську заборгованість, щодо якої термін позовної давності минув, на суму **49,31 тис. грн**. Невиконання Підприємством позовної роботи щодо нарахування та стягнення штрафних санкцій (пені) за невиконання зобов'язань контрагентом призвело до неотримання доходу (упущеної вигоди) в сумі **52,82 тис. грн**. Укладення додаткових угод з контрагентом щодо продовження терміну оплати за відпущену продукцію стало наслідком відволікання обігових коштів Підприємства в сумі **1793,44 тис. грн** та втрати можливості отримати дохід від нарахування і стягнення пені, інфляційних втрат, 3 % річних в сумі **814,65 тис. гривень**.

Крім того, існує значна імовірність втрати Підприємством активів у подальшому у вигляді дебіторської заборгованості 3-х підприємств-боржників (ДП "Завод імені В.О. Малишева" Львівський науково-дослідний радіотехнічний інститут, Промгаз України м. Київ) на суму **20189,76 тис гривень**.

В ході аудиту встановлено, що згідно із даними фінансової звітності на балансі Підприємства обліковується **кредиторська заборгованість** станом на:

- 01.10.2016 в сумі 158068,00 тис. грн, з них 151824,00 тис. грн поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами;

- 01.01.2017 в сумі 137000,00 тис. грн, з них 124207,00 тис. грн поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами;

- 30.09.2017 в сумі 113736,00 тис. грн, з них 103879,00 тис. грн поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами.

Аналізом кредиторської заборгованості встановлено, що згідно даних субрахунку 6810 "Розрахунки за авансами одержаними" рахується кредиторська заборгованість (одержані аванси), зокрема за укладеними договорами :

1) Між Підприємством в особі генерального директора Гордієнка В.І. і **Федеральним Унітарним підприємством федерального науково-виробничого центру "Виробниче об'єднання "Старт" імені М.В.Проценко"** (далі – ФГУП ФНПЦ, Росія) в особі генерального директора Жаткіна Н.С. укладено договір від 31.01.2013 № 113 на виготовлення продукції – оптичних блоків 9М 123.02.12.210 ТУ. Згідно п. 2.3 Договору загальна вартість по даному договору становить 1001560,00 євро.

Згідно п. 7.3 Договору за порушення строку поставки і оплати винна сторона виплачує іншій стороні пеню в розмірі 0,1 % від суми порушеного зобов'язання за кожен прострочений день, але не більше 8 % від вартості не оплаченої або не поставленої продукції.

Згідно п. 8.1 Договору сторони звільняються від відповідальності за повне чи часткове невиконання ними обставин, виникаючих із даного Договору, якщо дане невиконання являлось наслідком надзвичайних і невідворотних подій (включаючи акти Державних органів, маючих пряме відношення до даного договору), незалежних від волі сторін, які виникли після

введення в дію даного договору і які не можна було передбачити в момент його укладання.

Згідно п. 8.2 Договору, сторона, яка не може виконати свої зобов'язання в силу форс-мажорних обставин, повинна негайно повідомити про це іншу сторону, надавши протягом 5 днів письмове підтвердження Торгово-промислової палати.

Згідно п. 8.3 Договору, якщо наставші обставини, перелічені в п.8.1 даного Договору, і їх наслідки продовжують діяти більше трьох місяців, сторони проводять додаткові переговори для виявлення прийнятних альтернативних способів виконання даного договору. Фактично сторони додаткові переговори для виявлення прийнятних альтернативних способів виконання даного договору не проводили.

Згідно п.9.1 Договору, термін дії договору встановлюється з моменту отримання дозволу на експорт в Державній службі експортного контролю України і діє до 30.06.2014.

Згідно додаткової угоди, в березні 2014 року Підприємство мало поставити оптичні блоки 9М 123.02.12.210 ТУ в кількості 230 шт.

Згідно листа Підприємства від 31.07.2014 №15-10/135: *"...На Ваш запит №90-11/1224 от 06.06.2014 года сообщаем следующее: согласно договора №113 от 31.01.2013 г. ГП НПК «Фотоприбор» выполнил свои договорные обязательства в части изготовления блоков оптических 9М123.02.12.2310 в количестве 230 шт.*

Перечисленный Вами аванс в процессе производства блоков был полностью использован. Кроме того, наше предприятие понесло собственные затраты, связанные с покупкой материалов, комплектующих и оплатой энергоносителей.

В связи с тем, что до настоящего времени нашим предприятием не получено Разрешение на экспорт, прошу пролонгировать срок действия договора до 31.12.2014 года...".

Згідно листа ФГУП ФНПЦ, термін дії договору від 31.01.2013 № 113 пролонговано до 31.12.2014.

Проте, у подальшому виникли форс-мажорні обставини, зокрема: заборона експорту товарів військового призначення, внаслідок чого умови договору Підприємством не виконані.

Форс-мажорні обставини засвідчені сертифікатом № 4880 про форс-мажорні обставини, виданим Торгово-промисловою палатою України від 11.08.2015, який направлено на адресу ФГУП ФНПЦ листом від 27.08.2015 № 01-12/308.

*Таким чином, Підприємством отримано сертифікат та повідомлено контрагента про наявність форс-мажорних обставин, які не дозволяють виконати умови договору, не у термін, передбачений п. 8.2 Договору, що у подальшому може призвести до нарахування ФГУП ФНПЦ та стягнення пені з Підприємства згідно умов п. 7.3 Договору розрахунково в сумі **25244,80 євро***

(розрахунок: 315560,00 євро (вартість непоставленого товару) * 8% (максимальний відсоток пені від вартості непоставленої продукції) / 100) або 786 484,07 грн за курсом НБУ станом на 31.10.2017 та може призвести до непродуктивних витрат Підприємства.

Згідно вказаного договору, ФГУП ФНПЦ перераховано аванс Підприємству в сумі **7088,55 тис рос рублів** або **1719,95 тис. грн** (дата виникнення 20.09.2013), який рахується в обліку Підприємства станом на 31.10.2017. Сума авансу за курсом НБУ станом на 31.10.2017 становить **3282,00 тис гривень**.

Згідно рахунку 23 "Виробництво" рахуються витрати по вказаному договору в сумі **1190,92 тис. гривень**.

2) Між Підприємством в особі генерального директора Бурківського А.А. (Виконавець) та **ОАО "НПК "КБМ" (Росія)** в особі генерального директора Кашина В.М. (Замовник) укладено договір від 10.08.2012 № 291/805-2012 на виготовлення теплотелевізійного приладу управління 1К118Т (ТТПУ) АГЕ.201341.009, теплотелевізійного приладу управління 1К118Т (ТТПУ) АГЕ.201341.009 та ін. Вартість договору становить 7336070,00 дол. США.

Згідно п. 5.1 Договору, якщо замовник поніс збитки, пов'язані з виконанням контракту по вині виконавця, останній зобов'язаний відшкодувати їх по узгоджених калькуляціях і виставленому на її основі рахунку.

Згідно п. 5.2 Договору у всіх випадках затримки поставки по вині виконавця на термін більше чотирнадцяти днів понад запланований термін поставки, замовник має право вимагати, починаючи з 15-го дня, сплати виконавцем пені в розмірі 0,1 % вартості кожної партії поставки за кожен день прострочення по виставленому рахунку, але не більше 5 % від вартості затримки товару.

Згідно п. 5.5 Договору зобов'язання по виплаті штрафів, пені, неустойок і інших санкцій за порушення договірних зобов'язань, а також сум відшкодування збитків виникає з моменту їх письмового визнання боржником в добровільному порядку чи рішенні суду.

Згідно п. 6.1 Договору, сторони звільняються від відповідальності за часткове чи повне невиконання своїх зобов'язань по даному договору, якщо доведуть, що належне виконання зобов'язань стало неможливим внаслідок обставин непереборної сили (пожежа, паводок, землетрус, значні зміни в законодавстві). До таких обставин не відносяться, зокрема, порушення зобов'язань зі сторони контрагентів боржників, відсутність у боржника необхідних коштів.

Згідно п. 6.2 Договору, при настанні обставин, вказаних в п.6.1 даного договору, кожна сторона повинна без затримки, в триденний термін, поінформувати про них в письмовому вигляді іншу сторону. Повідомлення повинно містити дані про характер зобов'язань, а також офіційні документи, які засвідчують наявність таких обставин і, по можливості, які дають оцінку їх впливу на можливість виконання стороною своїх зобов'язань по даному договору.

Згідно п. 6.3 Договору, в разі настання обставин, передбачених в п. 6.1 даного договору, термін виконання стороною зобов'язань по даному договору продовжується відповідно часу, протягом якого діють ці обставини і їх наслідки.

Згідно п.6.4 Договору, якщо обставини, перераховані в п.6.1 даного договору і їх наслідки продовжують діяти більше 2-х місяців, сторони проводять додаткові переговори для виявлення прийнятних альтернативних способів виконання даного договору. Фактично сторони додаткові переговори для виявлення прийнятних альтернативних способів виконання даного договору не проводили.

Згідно відомості поставки по Договору, продукція мала бути поставлена: 1 поставка - грудень 2013 року на суму 23236,00 тис. дол. США, травень 2014 року на суму 365412,00 тис. дол. США, червень 2014 року на суму 2557884,00 тис. дол. США, 2 поставка – грудень 2014 року на суму 1827060,00 тис. дол. США, лютий 2015 року на суму 735418,00 тис. дол. США.

Згідно оборотно-сальдової відомості по рахунку 3621 "Розрахунки з іноземними покупцями" Підприємством поставлено продукцію на суму 23236,00 тис. дол. США.

Проте, у подальшому виникли форс-мажорні обставини, зокрема заборона експорту товарів військового призначення, внаслідок чого умови договору Підприємством не виконані.

Форс-мажорні обставини засвідчено сертифікатом №5281 про форс-мажорні обставини, виданим Торгово-промисловою палатою України від 16.10.2015, який направлено на адресу ОАО "НПК "КБМ" листом від 27.11.2015 № 01-12/432.

*Таким чином, Підприємством отримано та направлено офіційний документ, який підтверджує обставини, передбачені п. 6.1 Договору, не в термін, визначений в п.6.2 Договору що надає можливість в подальшому ОАО "НПК "КБМ" нарахувати і стягнути з Підприємства пеню, яка передбачена п.5.2 Договору, розрахунково в сумі 365 641,70 дол. США (розрахунок: 7312834,00 дол. США (вартість не поставлених Виробів) * 5 % (максимальний відсоток пені від вартості непоставленої продукції) / 100) або **9 890 047,42 грн** за курсом НБУ станом на 31.10.2017 та може призвести до непродуктивних витрат Підприємства.*

Згідно вказаного договору, ОАО "НПК "КБМ" перераховано аванс в сумі **5845,62 тис доларів США** або **46724,04 тис. грн** (дата виникнення 26.12.2012) та який рахується на 31.10.2017. Сума авансу за курсом НБУ станом на 31.10.2017 становить **156833,89 тис гривень**.

Згідно рахунку 23 "Виробництво" рахуються витрати по вказаному договору в сумі 9745,44 тис. гривень.

3) Між Підприємством, в особі генерального директора – головного конструктора Гордієнка В.І. та **Ростовським гелікоптерним виробничим**

комплексом ВАТ "Росвертол" укладено договір від 26.06.2013 №213 на виготовлення та поставку контрольно-перевірочної апаратури 9С475.

Згідно п. 3.3 Договору, загальна сума договору становить 56746,56 дол. США.

Згідно п. 7.4 Договору, за порушення терміну поставки і оплати винна сторона виплачує іншій стороні пеню в розмірі 0,1 % від суми порушеного зобов'язання за кожен прострочений день, але не більше 8 % від вартості, неоплаченої або непоставленої продукції.

Згідно п. 8.1 Договору, сторони звільняються від відповідальності за повне або часткове невиконання ними зобов'язань, які виникли за вказаним договором, якщо дане невиконання сталося наслідком надзвичайних і невідворотних подій (включаючи акти Державних органів, які мають пряме відношення до даного договору), незалежних від волі сторін, виниклих після початку дії договору і які не можна було передбачити в момент його укладання.

Згідно п. 8.2 Договору, сторона, яка не може виконати свої зобов'язання, в силу форс-мажорних обставин повинна негайно повідомити про це іншу сторону, представивши протягом 5 днів письмове підтвердження Торгово-промислової палати.

Згідно п. 9.2 Договору, термін дії договору встановлюється з моменту отримання дозволу Державної Служби Експортного Контролю України з моменту його отримання і діє до 31.12.2013 року.

Згідно специфікації, термін поставки виробу - квітень 2014 року.

Згідно додаткової угоди від 17.10.2013 №1, загальна сума додаткової угоди до Договору, становить 59585,00 доларів США.

Проте, у подальшому виникли форс-мажорні обставини, зокрема: заборона експорту товарів військового призначення, внаслідок чого умови договору Підприємством не виконані.

Форс-мажорні обставини засвідчено сертифікатом №5280 про форс-мажорні обставини, виданим Торгово-промисловою палатою України від 16.10.2015 [60], який направлено на адресу Ростовського гелікоптерного виробничого комплексу ВАТ "Росвертол" листом від 27.11.2015 № 01-12/434.

*Таким чином, Підприємством отримано та направлено сертифікат Торгово-промислової палати України, який підтверджує обставини, передбачені п.8.1 Договору, не в термін, передбачений в п.8.2 Договору, що надає можливість Ростовському гелікоптерному виробничому комплексу ВАТ "Росвертол" виставити пеню, яка передбачена п. 7.4 Договору, розрахунково в сумі **4766,80 дол. США** (розрахунок: 59585,00 дол. США (вартість не поставлених Виробів) * 8 % (максимальний відсоток пені від вартості непоставленої продукції) / 100) або **127 890,33 грн** за курсом НБУ станом на 31.10.2017 та може призвести до непродуктивних витрат Підприємства.*

Згідно вказаного договору, Ростовським гелікоптерним виробничим комплексом ВАТ "Росвертол" перераховано аванс в сумі **986,74 тис. рос рублів** або **237,28 тис. грн** (дата виникнення 01.01.2014), який рахується на 31.10.2017.

Сума авансу за курсом НБУ станом на 31.10.2017 становить **986,74 тис гривень**.

Згідно рахунку 23 "Виробництво" рахується витрати по вказаному договору в сумі **107,15 тис. гривень**.

4) Між Підприємством, в особі генерального директора-головного конструктора Гордієнка В.І. та ВАТ "Ульянівський механічний завод" в особі Лапіна В.В. укладено договір від 07.10.2013 № 913 на виготовлення і поставку гірокомпаса 1Г25-1БЦ1.620.067 ТУ.

Згідно п. 3.3 Договору, загальна вартість договору складає 3451834,20 руб. РФ.

Згідно п. 7.4 Договору, у випадку прострочення поставки "Виробу" покупець вправі вимагати від "Постачальника", а "Постачальник" зобов'язаний по першій вимозі виплатити пеню в розмірі 0,01 % від вартості "Виробу" за кожний календарний день прострочення поставки до дня фактичного виконання зобов'язань.

Згідно п.7.5 Договору, порушення терміну оплати і поставки виробу не звільняє сторони від повного виконання своїх обов'язків.

Згідно п.8.1 Договору, при настанні неможливості повного або часткового виконання будь-якою із сторін зобов'язань по даному договору, а саме: пожежі, стихійного лиха, війни, військових операцій любого характеру, блокади, заборони експорту і імпорту, і інших незалежних від сторін зобов'язань, термін виконання зобов'язань відтермінується на час, протягом якого будуть діяти такі зобов'язання. Якщо ці обставини будуть діяти більше 6 місяців, то кожна із сторін буде мати право відмовитись від подальшого виконання зобов'язань по Договору, і в такому випадку ні одна із сторін не буде мати права на відшкодування іншій стороні можливих збитків. Сторона, для якої утворилась неможливість виконання зобов'язань по контракту, повинна негайно повідомити іншу сторону про настання і припинення обставин, які перешкоджають виконанню зобов'язань.

Згідно п.8.2 Договору, належним доказом наявності вказаних вище обставин і їх тривалість будуть являтися довідка, видана відповідною Торговою Палатою країни постачальника або покупця.

Згідно п. 9.3 Договору, довір вступає в силу з моменту його підписання і діє до 31.12.2014.

Згідно специфікації до Договору, термін поставки виробів - травень 2014 року.

Форс-мажорні обставини засвідчено сертифікатом № 4879 про форс-мажорні обставини, виданим Торгово-промисловою палатою України від 11.08.2015, який направлено ВАТ "Ульянівський механічний завод" листом від 31.08.2015 №01-12/313.

Таким чином, сертифікат № 4879 про форс-мажорні обставини отримано Підприємством та направлено ВАТ "Ульянівський механічний завод" та

направлено листом від від 31.08.2015 №01-12/313 після закінчення терміну дії договору та з порушенням терміні, визначених п. 8.1 Договору.

Згідно вказаного договору, ВАТ "Ульянівський механічний завод" перераховано аванс Підприємству в сумі **1725,92 тис. рос. рублів** або **452,24 тис. грн** (дата виникнення 17.03.2014), який рахується на 31.10.2017. Сума авансу за курсом НБУ станом на 31.10.2017 становить **799,1 тис гривень**.

Згідно рахунку 23 "Виробництво" рахуються витрати по вказаному договору в сумі **155,76 тис. гривень**.

5) Між Підприємством в особі генерального директора Гордієнка В.І. та **ВАТ "Виробниче Об'єднання "Уральський оптико-механічний завод" імені Е.С. Яламова"** в особі генерального директора Слудних А.В. укладено договір від 10.12.2012 №650 на виготовлення та поставку продукції "Виріб АКУ9М120 БЛ.335.029 ТУ Доповнення №1, виконання АГЕ.2015000.028".

Згідно п. 2.3 Договору, загальна сума договору на дату його укладання становить 2635000,00 дол. США.

Згідно п. 2.5 Договору, порядок розрахунків:

- 50 % від суми договору протягом 10 днів після підписання договору, але не пізніше ніж 120 днів від відвантаження першої партії;

- 50 % від вартості кожної партії Продукції протягом 10 днів після письмового повідомлення від Постачальника про готовність Продукції про відвантаження.

Згідно п. 4.3 Договору, у разі зриву терміну поставки, встановлених у специфікації, Покупець вправі стягнути з Постачальника неустойку в розмірі 0,1 % від вартості непоставленої продукції за кожен день просрочки до фактичного виконання зобов'язань, але не більше 10 % від суми заборгованості.

Згідно п. 4.6 Договору, сторони не несуть відповідальність за невиконання зобов'язань по договору, якщо неможливість їх виконання виявилась наслідком обставин непереборної сили (форс-мажорних обставин), за умови, що вони безпосередньо впливають на виконання зобов'язань по договору. В такому випадку виконання зобов'язань по договору відкладається на час дії обставин непереборної сили.

Згідно п. 4.7 Договору, сторона, яка не може виконати свої зобов'язання по договору внаслідок форс-мажорних обставин, повинна не пізніше 10 робочих днів повідомити іншу сторону в письмовому вигляді про початок і закінчення терміну їх дії.

Згідно п.4.8 Договору, належним доказом терміну початку дії і закінчення форс-мажорних обставин являються документи Торгово-Промислової Палати території, на якій виникла обставина, яка визнана в подальшому форс-мажорним.

Згідно п.5.7 Договору, термін дії договору до 31.12.2013.

Згідно п.3 додаткової угоди до Договору від 13.11.2013 №5, термін дії договору продовжено до 31.12.2014, порядок розрахунків: 333750,00 дол. США

до 01.12.2013; 333750,00 дол. США до 01.02.2014; 333750,00 дол. США до 01.04.2014; 333750,00 дол. США до 01.06.2014.

Згідно вказаного Договору, ВАТ "Виробниче Об'єднання "Уральський оптико-механічний завод" імені Е.С. Яламова" перераховано аванс Підприємству в сумі **378,25 тис доларів США** або **3576,32 тис. грн** (дата виникнення - березень 2014 року), який рахується станом на 31.10.2017. Сума авансу за курсом НБУ станом на 31.10.2017 становить **10148,18 тис гривень**.

Згідно рахунку 23 "Виробництво" витрати по вказаному договору не рахуються.

Форс-мажорні обставини засвідчено сертифікатом № 5279 про форс-мажорні обставини, виданим Торгово-промисловою палатою України від 16.10.2015 [61], який направлено ВАТ "Виробниче Об'єднання "Уральський оптико-механічний завод" імені Е.С. Яламова" листом 27.11.2015 №01-12/430 не в терміни передбачені п.4.7 Договору.

б) Між Підприємством в особі генерального директора Гордієнка В.І. і **ВАТ "Саратовський агрегатний завод"** укладено договір від 07.02.2013 № 643 на виготовлення та поставку виробу 1К118.

Згідно п. 3.2 Договору загальна сума договору складає 4 538 600 дол. США.

Згідно п. 7.4 Договору у випадку прострочення поставки продукції згідно терміну, вказаного в даному договорі по вині Постачальника, останній оплачує неустойку в розмірі 0,02 % від вартості непоставленої продукції за кожен день прострочення.

Згідно п. 7.5 Договору, у випадку повного чи часткового невиконання Постачальником даного договору, Покупець має право на свій розсуд:

- направити на адресу Постачальника вимогу про повернення коштів, перерахованих Покупцем відповідно з умовами договору. Постачальник, отримавши таку вимогу, зобов'язаний в триденний термін перерахувати Покупцю банківським перерахунком коштів Покупцю;

- направити на адресу Постачальника вимогу про виплату неустойки за користування коштами Покупця. Постачальник, отримавши таку вимогу, зобов'язаний в триденний термін перерахувати Покупцю банківським перерахунком суму неустойки.

Розмір неустойки визначається подвійною ставкою рефінансування Центрального Банку РФ на день перерахування коштів. Неустойка підлягає виплаті за весь період користування коштами по день фактичної виплати цих коштів Покупцю.

Крім (понад) неустойки Покупець вправі вимагати від Постачальника відшкодування збитків в частині, непокритої сумою неустойки.

Згідно п. 8.1 Договору, при неможливості повного чи часткового виконання кожною із сторін зобов'язань по даному договору, а саме: пожежа, стихійні лиха, війни, воєнні операції будь-якого характеру, блокади, заборони

експорту чи імпорту або інших незалежних від сторін зобов'язань, термін виконання зобов'язань відтермінується відповідно до часу, протягом якого будуть діяти такі обставини. Якщо такі обставини будуть діяти більше 6 місяців, то кожна із сторін буде мати право відмовитися від подальшого виконання договору, і в такому випадку ні одна із сторін не буде мати права на відшкодування іншій стороні можливих збитків. Сторона, для якої створилась неможливість виконання зобов'язань відповідно до контракту, повинна негайно повідомити іншу сторону про настання і закінчення обставин, перешкоджаючих виконанню зобов'язання.

Згідно п. 8.2 Договору, належним доказом наявності вказаних вище обставин і їх тривалості будуть довідки, видані відповідною Торговою Палатою країни постачальника чи покупця.

Згідно п.9.1 Договору, договір вступає в силу з моменту підписання сторонами і діє до повного виконання сторонами своїх обов'язків.

Згідно специфікації до Договору, термін поставки продукції згідно Договору - липень, серпень, вересень 2013 року, травень 2014 року.

Згідно вказаного договору ВАТ "Саратовський агрегатний завод" перераховано аванс Підприємству в сумі **30786,69 тис рос.рублів** або **7487,32 тис. грн** (дата виникнення 20.09.2013), який рахується станом на 31.10.2017. Сума авансу за курсом НБУ станом на 31.10.2017 становить **14254,24 тис гривень**.

Відповідно до вказаного договору, продукція Підприємством не поставлялася. В бухгалтерському обліку на рахунку 23 "Виробництво" витрати по вказаному договору станом на 31.10.2017 не рахуються.

Форс-мажорні обставини засвідчено сертифікатом №1855 про форс-мажорні обставини, виданим Торгово-промисловою палатою України від 18.11.2014, який направлено листом від 23.12.2014 №15-10/235.

Таким чином, сертифікат № 1855 про форс-мажорні обставини отримано та направлено листом від 23.12.2014 №15-10/235 Підприємством після закінчення кінцевого терміну поставки продукції, визначеного договором.

Інформація про розрахунки ДП НВК «Фотоприлад» за договорами із російськими контрагентами наведена у таблиці 10.

Таблиця 10

Інформація про розрахунки ДП НВК «Фотоприлад» за договорами із російськими контрагентами, тис. грн

№ з/п	Найменування російського контрагента	Сума авансу, яка рахується в обліку ДП НВК "Фотоприлад" станом на 31.10.2017				Сума можливих штрафних санкцій, тис. грн	Витрати на виготовлення продукції за договором, тис грн
		рос рублі (тис)	долари США (тис)	в еквіваленті станом на дату отримання авансу, тис. грн	в еквіваленті станом на 31.10.2017, тис грн		

1	Федеральне унітарне підприємство федерального науково-виробничого центру "Виробниче об'єднання "Старт" імені М.В.Проценко"	7 088,55		1 719,95	3 282,00	786,49	1 190,92
2	ОАО "НПК "КБМ"		5 845,62	46 724,04	156 834,42	9 890,05	9 745,44
3	ВАТ "Росвертол"	986,74		237,28	456,86	127,89	107,15
4	ВАТ "Ульянівський механічний завод"	1 725,92		452,24	799,10		155,76
5	ВАТ "Виробниче Об'єднання "Уральський оптико-механічний завод" імені Е.С. Яламова"		378,25	3 576,32	10 148,22		
6	ВАТ "Саратовський агрегатний завод"	30 786,69		7 487,32	14 254,24		
	Всього	40 587,90	6 223,87	60 197,15	185 774,83	10 804,43	11 199,27

Таким чином, в бухгалтерському обліку Підприємства рахується кредиторська заборгованість за отриманими авансами за договорами, укладеними з підприємствами Російської Федерації, в сумі 40 587,90 тис рос. рублів і 6 223,87 тис. доларів США, що становить **60 197,15 тис грн** (за курсом НБУ на момент отримання авансів). При цьому, враховуючи курс НБУ на 31.10.2017, кредиторська заборгованість за отриманими авансами становить **185 774,83 тис грн**. Витрати Підприємства на виготовлення продукції за цими договорами становлять **11 199,27 тис гривень**.

Зазначена заборгованість виникла внаслідок того, що суб'єктами підприємницької діяльності Російської Федерації, відповідно до укладених договорів з Підприємством, було перераховано передоплату за продукцію. Проте, виконання вищезазначених договорів у встановлений термін не проведено, оскільки вони обмежені дією Закону України «Про санкції» від 14.08.2014 № 1644-VII [4], Указу Президента України «Про заходи щодо удосконалення державної військово-технічної політики» від 27.08.2014 № 691/2014 [8] та розпорядження Кабінету Міністрів України "Про пропозиції щодо застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів" від 11.09.2014 № 829-р [21]. Державною службою експортного контролю України не надано Підприємству необхідних дозволів на експорт до Російської Федерації продукції.

Проведеним аналізом можливості повернення авансів на вимогу російських контрагентів встановлено, що станом на 31.10.2017 на банківських рахунках Підприємства обліковувався залишок коштів в сумі 37004,00 тис. грн,

459,04 тис. дол. США та 1250,00 тис. дол. США на депозитних рахунках, що загалом становить **82 856,35 тис. грн** та не є достатнім.

Згідно листа Підприємства: "... *Всі договори передбачали виготовлення державним підприємством НВК "Фотоприлад" і поставку протягом 2013-2015 років підприємством РФ приладів і комплексів, які використовувались в якості комплектуючих при виробництві військової техніки. Вказані в таблиці суми є авансами згаданих підприємств, які НВК "Фотоприлад" використав у 2012-2014 роках на запуск у виробництво замовленої продукції.*

Поставки по зазначеним договорам не здійснювались або були зупинені у зв'язку з тим, що Державна служба експортного контролю України не надала ДП НВК "Фотоприлад" дозволу на поставки до РФ в 2014 році продукції згідно укладених договорів. Згодом, Указом Президента України від 15.03.2014 р. № 302-8Т/2014 було передбачено зупинення виконання зобов'язань за зовнішньоекономічними контрактами на поставку виробів військового призначення і Указом Президента від 27.08.2014 № 691/2014 доручено КМУ вжити заходів щодо припинення експорту до РФ товарів військового та подвійного використання, за винятком космічної техніки. Тобто, настали обставини непереборної сили (форс-мажорні), які перешкоджали виконанню згаданих договорів і не могли бути передбачені сторонами при їх укладанні.

Договори передбачають, в разі настання форс-мажорних обставин ведення сторонами переговорів з метою пошуків альтернативних способів виконання договірних зобов'язань.

З огляду на те, що передбачені умовами договорів аванси ми отримали і використали у виробництві, а згадані Укази Президента не зобов'язували нас розірвати договори, укладені з російськими підприємствами, - ми не оголошували про свою односторонню відмову від цих договорів. Враховуючи наявність військового конфлікту з участю Росії, ми не вступали з представниками російських підприємств у переговори з метою пошуків альтернативних способів виконання договорів.

Всі договори з російськими підприємствами передбачають розгляд невирішених спірних питань майнового характеру господарськими судами за місцем знаходження відповідача відповідно до чинної міждержавної угоди. На даний час є чинною Угода про порядок вирішення спорів, пов'язаних зі здійсненням господарської діяльності, яка підписана урядами 8 держав (у тому числі України і РФ) і ратифікована Постановою Верховної Ради України 19.12.1992. Ст. 3 угоди передбачає, що господарюючі суб'єкти кожної з держав-учасниць Співдружності користуються на території іншої держави-учасниці Співдружності правовим і судовим захистом своїх майнових прав і можуть звертатись з позовними заявами до відповідних компетентних судів цієї держави.

Цивільний кодекс визначає загальну позовну давність тривалістю у три роки. Згідно ч.5 ст. 261 ЦК, за зобов'язаннями з визначеним строком виконання, перебіг строку позовної давності починається зі спливом строку виконання. В той же час ст. 263 ЦК передбачає зупинення строку позовної

давності у випадках, коли пред'явленню позову перешкоджає непереборна сила або у разі відстрочення зобов'язання (мораторій) у випадках, встановлених законом, - на весь час існування цих обставин.

Приймаючи до уваги, що викладені обставини надають можливість зазначеним російським підприємствам в майбутньому звернутись до суду з позовними вимогами про повернення авансів, виплачених ДП НВК "Фотоприлад", ми не маємо достатніх підстав для списання кредиторської заборгованості перед ними...". Лист в Додатку 28 до звіту.

Таким чином, внаслідок дії обмежень щодо поставок продукції контрагентам Російської Федерації, на Підприємстві утворилася значна сума кредиторської заборгованості в сумі 6223,87 тис дол. США та 40 587,90 тис. рос. рублів, що за курсом НБУ станом на 31.10.2017 становить 185 774,83 тис грн. При цьому, залишок коштів на рахунках Підприємства на 31.10.2017 є недостатнім для повернення авансів російським контрагентам, оскільки сума одержаних авансів більше ніж удвічі перевищує залишок коштів.

Крім того, на виконання умов договорів, за якими одержано аванси, Підприємством понесено витрати на часткове виготовлення продукції в сумі 11 199,27 тис грн, що в подальшому може призвести до непродуктивних витрат Підприємства у зв'язку з обмеженнями у виконанні договорів.

Окрім зазначеного, через невиконання Підприємством умов договорів з 3-ма російськими контрагентами в частині повідомлення (несвоєчасного або неповідомлення) контрагентів про наявність форс-мажорних обставин, які не дозволяють виконати умови договорів, може стати наслідком нарахування контрагентами та стягнення пені з Підприємства розрахунково в сумі 10 804,43 тис грн та може призвести до непродуктивних (зайвих) витрат Підприємства у подальшому.

2.2.6.2. Невиконання Підприємством заходів щодо виконання умов деяких договорів, ДП НВК "Фотоприлад" понесено витрати на виготовлення продукції, яка не реалізована і тривалий час знаходиться на складі, що призводить до неотримання доходу і відволікання коштів.

Під час дослідження зазначеного питання встановлено, що між Підприємством, в особі генерального директора Корево Г.С. (Виконавець) та фізичною особою підприємцем в особі Штрассера Олександра Георгійовича (Замовник) укладено договір від 21.05.2015 № 1915 на постачання продукції, зокрема ШЗ.7.543.004, ШЗ.7.543.004-01, ШЗ.7.543.004-02, ШЗ.7.543.004-03, ШЗ.7.543.004-04, ШЗ.7.543.004-05, ШЗ.7.543.004-06, ШЗ.7.543.004-07, ШЗ.7.543.004-08 та інші.

Згідно п. 4.2 Договору, загальна вартість продукції, що постачається за цим договором, становить 571,95 тис.гривень.

Згідно додаткової угоди до Договору від 03.11.2015 №1, загальна вартість становить 591,0 тис.гривень.

Згідно п. 5.1 зазначеного договору, для забезпечення виконання робіт замовник перераховує постачальнику 100 % передоплату наступним чином:

- аванс у розмірі 70 % від вартості партії продукції протягом 5 (п'яти) банківських днів з дати підписання договору, але не пізніше ніж за 90 днів до відвантаження першої партії продукції, і не пізніше, ніж за 30 днів до відвантаження наступних партій;

- решта 30 % вартості кожної партії продукції замовник сплачує протягом 5 банківських днів після письмового повідомлення постачальника про готовність продукції.

Згідно п. 9.1 Договору, договір набуває чинності після підписання його сторонами і діє до повного виконання сторонами своїх зобов'язань.

При цьому, в період з 01.10.2016 по 31.10.2017 на субрахунку 26, на Підприємстві обліковувалась готова продукція на загальну суму 59,67 тис. грн (ШЗ.7.543.004, ШЗ.7.543.004-01, ШЗ.7.543.004-02, ШЗ.7.543.004-03, ШЗ.7.543.004-04, ШЗ.7.543.004-05, ШЗ.7.543.004-06, ШЗ.7.543.004-07, ШЗ.7.543.004-08, ШЗ.7.543.004-09, ШЗ.7.543.004-10, ШЗ.7.504.010, ШЗ.7.504.010-01, ШЗ.7.504.010-02, ШЗ.7.504.010-03, ШЗ.7.504.010-04, ШЗ.7.504.010-05, ШЗ.7.504.010-06, ШЗ.7.504.010-07, ШЗ.7.504.010-08, ШЗ.7.504.010-09), яка була виготовлена в жовтні 2015 року. Тобто, зазначена продукція виготовлялась ДП НВК «Фотоприлад» на замовлення ФОП Штрассера Олександра Георгійовича, проте не була відвантажена.

Таким чином, у зв'язку з відсутністю чітких термінів виготовлення продукції, зокрема, і терміну виконання договору загалом, Підприємством виготовлено продукцію відповідно до вказаного договору, яку не реалізовано протягом жовтня 2016 – жовтня 2017 року, що призвело до відволікання обігових коштів на виготовлення вищевказаної продукції на загальну суму 59,67 тис.гривень.

Крім того, між Підприємством, в особі генерального директора Глуценка А.Р. (Виконавець) та військовою частиною А-1569, в особі командира Гамаюна А.Н. (Замовник) укладено договір від 15.05.2001 № 14 на виготовлення та поставку виробів 1А43-У.

Згідно п. 1.1 зазначеного договору, виконавець зобов'язується виготовити і поставити виріб 1А43-У, а замовник оплатити і прийняти продукцію в кількості, номенклатурі і в терміни, вказані в специфікації до договору № 2.

Згідно специфікації до договору, термін поставки - вересень 2001 року.

Відповідно до п. 7.4 договору, дія договору встановлюється з моменту його підписання і до закінчення виконання замовлення.

Проте, в період з 01.10.2016 по 31.10.2017 на субрахунку 26, обліковувалась продукція 1А43 на загальну суму 96,08 тис. гривень.

В ході проведення аудиту, державному підприємству "Харківський бронетанковий завод" (правонаступник військової частини А-1569) направлено запит щодо надання інформації про виконання договору від 15.05.2001 № 14, причини його невиконання, та чи зверталось ДП НВК «Фотоприлад» в період з 01.10.2016 по 31.10.2017 щодо виконання, реалізації вищевказаного виробу.

Згідно отриманої відповіді від державного підприємства "Харківський бронетанковий завод", в період з 01.10.2016 по 31.10.2017 звернень від Підприємства не надходило. *Лист-запит, відповідь ДП "Харківський бронетанковий завод" в Додатку 29 до звіту.*

Отже, у зв'язку з непроведенням заходів Підприємством щодо виконання умов договору, ДП НВК «Фотоприлад» виготовлено продукцію відповідно до вказаного договору, яку не реалізовано протягом жовтня 2016 – жовтня 2017 року та відповідно не отримано дохід на загальну суму 96,08 тис. гривень.

2.2.6.3. Укладання цивільно-правових угод ДП НВК «Фотоприлад» з фізичними особами на виконання робіт (надання послуг), за наявності у штаті відповідних структурних підрозділів, та укладання договорів на виконання робіт за завищеними розцінками призводить до додаткових витрат.

Частиною 5 пункту 6.2 Статуту [40] передбачено, що Підприємство зобов'язане створювати належні умови для висопродуктивної праці, забезпечувати додержання законодавства про працю, правил та норм охорони праці, техніки безпеки, соціального страхування.

З метою регулювання трудових і соціально-економічних відносин працівників і Підприємства укладено Колективний договір між адміністрацією і трудовим колективом ДП НВК «Фотоприлад» на 2016-2018 роки (далі – Колективний договір).

Станом на 31.10.2017 структура ДП НВК «Фотоприлад» складається з 26-ти виробничих підрозділів у складі 5-ти виробничих цехів, заводоуправління, планово-економічного відділу, відділу організації праці та заробітної плати, відділу кадрів, канцелярії, відділу охорони праці, юридичного відділу, центральної бухгалтерії, фінансового відділу, виробничо-диспетчерського відділу, комерційного відділу, головного складу, бюро економічної безпеки, бюро мобілізаційного резерву, відділу технічного контролю, служби головного технолога, відділу головного метролога, випробувально-технічного центру "МЕТРИС", центральної заводської лабораторії, режимно-секретного відділу, адміністративно-господарського відділу, відділу інформаційного забезпечення, бюро перепусток, штабу цивільної оборони, архітектурно-будівельного відділу та центрального конструкторського бюро "Сокіл".

Середньооблікова чисельність працівників Підприємства становить на 01.10.2016 – 775 осіб, 01.01.2017 – 774 особи, 31.10.2017 – 774 особи.

В ході дослідження встановлено, що співвідношення фонду оплати праці працівників, які задіяні у виробництві продукції, та фонду оплати праці адміністративного персоналу становить від 87 % до 13 % відповідно.

Дослідженням питання ефективності проведення витрат Підприємства на оплату робіт за трудовими договорами встановлено, що протягом періоду з 01.10.2016 по 31.10.2017 ДП НВК "Фотоприлад" було укладено 51 договір цивільно-правового характеру (далі – ЦПХ), за якими оплачено робіт (послуг) на загальну суму 654086,06 гривень.

Найбільшу питому вагу, а саме 50%, в загальній кількості договорів займають договори, пов'язані з виконанням замовлень з ремонту покрівлі, улаштування підвісних стель та інших ремонтно-будівельних робіт, послуг.

Поряд з цим, укладання договорів та оплата ремонтних послуг здійснювалась при наявності в штаті Підприємства архітектурно-будівельного відділу з штатною та фактичною чисельністю 14 осіб, які відповідно до наданих документів здійснюють роботи, аналогічні тим, на виконання яких були укладені договори ЦПХ.

Слід зазначити, що роботи, які виконувались згідно з укладеними договорами ЦПХ, були передбачені планом організаційно-технічних заходів ДП НВК «Фотоприлад» для виконання працівниками архітектурно-будівельного відділу.

Проведеним аналізом витрат на оплату послуг за укладеними цивільно-правовими угодами встановлено, що на улаштування підвісних стель типу «Армстронг» в корпусі № 2 та № 5 на промисловому майданчику ДП НВК «Фотоприлад» з матеріалів замовника було проведено оплату виконаних робіт виходячи з ціни роботи в сумі 71,26 грн за 1 м², на що спрямовано 54870,2 гривень.

При цьому, у разі застосування розцінки в частині заробітної плати, визначеної Національним стандартом України «Ресурсні елементні кошторисні норми на будівельні роботи (ДСТУ Б Д 2.2-15:2012) Збірник 15 "Оздоблювальні роботи", улаштування каркасу підвісних стель «Армстронг» (ЕН15-76-1) та укладання плит стельових в каркас стелі "Армстронг" за ціною 30,81 грн за 1 м², ДП НВК «Фотоприлад» зменшив би витрати на ремонтні роботи, оплачені за договорами ЦПХ на загальну суму 31 146,5 гривень.

В ході аудиторського дослідження було проведено анкетування 13-ти працівників архітектурно-будівельного відділу. Для забезпечення організації та проведення анкетування генеральному директору ДП НВК «Фотоприлад» вручено вимогу. *Вимога в Додатку 30 до звіту.*

Посадові особи, які взяли участь у анкетуванні, відповіли на питання щодо своїх фактичних функціональних обов'язків та видів ремонтних робіт, які вони фактично виконували протягом періоду, який підлягає дослідженню.

Проведеним аналізом анкет встановлено, що працівники архітектурно-будівельного відділу згідно своїх посадових інструкцій та поданих місячних звітів про виконання фактично виконаних робіт виконували аналогічні роботи,

на які Підприємство уклало ЦПХ з фізичними особами. *Анкети в Додатку 31 до звіту.*

Таким чином, при наявності 14 працівників архітектурно-будівельного відділу, Підприємством проведено витрати на оплату ремонтно-будівельних робіт за договорами ЦПХ з фізичними особами, на що спрямовано 327 964,07 грн

Також аудитом встановлено, що при наявності на Підприємстві центральної бухгалтерії з штатною та фактичною чисельністю в кількості 13 осіб, протягом періоду з 01.10.2016 по 30.04.2017 були укладені договори з двома фізичними особами (Козловською Н.В. та Лисенком Г.Ю.) на надання послуг з питань бухгалтерського обліку щодо діяльності ДП НВК «Фотоприлад».

Так, наприклад, згідно актів виконаних робіт Козловська Н.В. виконувала наступну роботу:

- по забезпеченню обліку товарно-матеріальних цінностей, малоцінних і швидкозношуваних інструментів, господарського інвентарю, оснащення, залишків незавершеного виробництва, готової продукції, дорогоцінних металів по коморам з відображенням руху товарно-матеріальних цінностей на бухгалтерських рахунках і відомостях аналітичного обліку в програмі «1С Бухгалтерія»;
- перевірку порядку ведення складського обліку, звітності;
- звірка залишків товарно-матеріальних цінностей бухгалтерських даних зі складським обліком;
- проводила роботу з наряд-заказами, комплектуючими відомостями, здаточними накладними;
- коригування списання товарно-матеріальних цінностей у зв'язку зі змінами норм списання матеріалів;
- формування, ведення та збереження бази даних бухгалтерської інформації, необхідної для подальшої звітності.

Водночас згідно посадових інструкцій бухгалтерів I категорії та начальника бюро (бюро по обліку товарно-матеріальних цінностей та реалізації) до обов'язків цих осіб належать наступні:

- ведуть облік товарно-матеріальних цінностей по закріпленим цехам, складам, коморам, відділам в розрізі матеріально-відповідальних, груп цінностей, балансовим рахункам згідно законодавства;
- відображають рух товарно-матеріальних цінностей на бухгалтерських рахунках і відомостях аналітичного обліку;
- щомісячно проводять звірку залишків товарно-матеріальних цінностей по бухгалтерським даним зі складським обліком;
- проводять документальне оформлення руху товарно-матеріальних цінностей і відображення їх на бухгалтерських рахунках і відомостях аналітичного обліку;

- ведуть підготовку і надання даних щодо відповідних ділянок бухгалтерського обліку для складання фінансової звітності, складають окремі її форми, а також форми іншої періодичної звітності, що ґрунтується на даних бухгалтерського обліку.

Згідно актів виконаних робіт Лисенко Г.Ю. виконувалась наступна робота:

- по роз'ясненню працівникам бухгалтерії та фінансово-економічних служб підприємства окремих змін в порядку нарахувань та розрахунків по податках та зборах, заповненню нових форм звітності, поточних роз'яснень до Податкового кодексу України, стандартів бухгалтерського обліку та наказів ДПІ та ПФУ;
- підготовки даних для аналізу планово-економічного відділу по інших витратах та доходах підприємства, інших окремих показників фінансово-господарської діяльності підприємства та окремих підрозділів для складання поточних звітів та бюджетування згідно запитів ДК «Укроборонпром»;
- проведення звірок з ДПІ по нарахуванню та сплаті податків та зборів з аналізом відображення податків по аналітичних рахунках та у головній книзі підприємства;
- проведення перевірок відображення елементів витрат у звітності бухгалтерів підрозділів ЦКБ «Сокіл», ВТЦ «Метріс» та СК «Сокіл»;
- участь в перевірці даних по підрозділах підприємства та порядку відображення доходів та витрат у звітності підрозділів підприємства;
- участь в проведенні економічного аналізу господарської діяльності підрозділів та підприємства з урахуванням новин у методах ведення бухгалтерського обліку.

При цьому, в ході аналізу посадових інструкцій працівників центральної бухгалтерії встановлено, що в кожній посадовій інструкції передбачене постійне ознайомлення та вивчення нових нормативно-методичних та довідкових документів з питань організації та ведення бухгалтерського та податкового обліку та внесення пропозицій щодо їх впровадження на підприємстві.

Також згідно посадових інструкцій працівників бюро по обліку основних засобів, податків, виробництва, розрахункових операцій та зводу бухгалтерського обліку начальник бюро і бухгалтери повинні виконувати наступну роботу:

- ведуть бухгалтерський облік активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій (облік необоротних активів, запасів, коштів, розрахунків та інших активів, власного капіталу та зобов'язань, доходів і витрат тощо);
- начальник бюро веде аналітичний облік по руху грошових коштів на банківських рахунках. Складає журнал-ордер та головну книгу підприємства;
- в межах своїх повноважень складає та передає звітність до ДК «Укроборонпром»;

- здійснюють приймання та контроль за правильністю складання первинної документації, що надходить до бухгалтерії із цехів, відділів, складів, структурних підрозділів і сторонніх організацій, та готує її до обробки;
- ведуть податковий облік по податку на додану вартість, доходам і витратам згідно Податкового кодексу України.

Згідно посадової інструкції до обов'язків заступника головного бухгалтера входять наступні:

- готує дані по відповідних ділянках бухгалтерського обліку для складання звітності;
- веде податковий облік згідно Податкового кодексу України;
- бере участь у проведенні економічного аналізу господарсько-фінансової діяльності підприємства за даними бухгалтерського обліку і звітності.

Крім того, за наявності працівників центральної бухгалтерії у випробувально-технічному центрі "Метріс" згідно штату рахувався бухгалтер I категорії на 0,5 ставки, обов'язки якого виконував інженер з метрології I категорії відділу головного метролога на умовах сумісництва, на оплату праці якого за період з 01.10.2016 по 30.04.2017 спрямовано 25597,69 гривень.

Таким чином, при наявності 13 працівників центральної бухгалтерії, Підприємством проведено витрати на оплату бухгалтерських послуг за договорами ЦПХ з фізичними особами, в сумі 68075,00 грн та оплату на умовах сумісництва в сумі 25597,69 гривень.

Аналогічно, ДП НВК "Фотоприлад" укладало цивільно-правові угоди з фізичними особами на виконання наступних робіт:

1) техніка I категорії при наявності в штаті та фактичній чисельності 7 одиниць аналогічних посад (при кожному відділі та цеху в штаті та фактично рахується технік I категорії), витрати на оплату праці якого становили 1278,00 гривень.

2) наладка та ремонт обладнання та інструменту по цеху № 107; наладка пристосувань та КЮ-виробів; наладка колірувального, шліфувального, провітлювального, центрувального обладнання цеху № 107, на оплату яких спрямовано 15195,15 грн, при наявності закріплених за цехом № 107 налагоджувальника обладнання оптичного виробництва 6 розряду та 8 слюсарів-ремонтників, які згідно своїх посадових інструкцій виконують:

- капітальний ремонт, технічне обслуговування, поточний ремонт, кожозмінний огляд, неплановий ремонт механічної частини технологічного обладнання на підприємстві;
- ремонтують, монтують, демонтують, випробовують та регулюють особливо складні унікальні вузли, механізми і устаткування;
- відновлюють та заміняють особливо складні і відповідальні вузли, механізми та деталі;

- виявляють та усувають дефекти під час експлуатації та під час перевірки в процесі ремонту;
- перевіряють на технологічну точність і випробовують під навантаженням відремонтоване устаткування;
- налагоджують вакуумні установки з електропусковою апаратурою і контрольно-вимірвальними приладами;
- налагоджують різні типи ультразвукових установок, ділильних верстатів (пантографів) різних систем для нанесення шкал і сіток;
- виконують налагодження шліфувально-полірувальних верстатів і встановлення режимів обробки для шліфування і полірування деталей з якістю поверхні не менше I-III класів чистоти, а також складних деталей тощо.

3) Виконання розробки конструкторської документації на друковані плати при наявності центрального конструкторського бюро «Сокіл» (далі – ЦКБ «Сокіл») з штатною та фактичною чисельністю 75 одиниць, з яких 3 інженера-конструктора безпосередньо займаються виконанням розробки конструкторської документації на друковані плати.

Згідно посадових інструкцій спеціалісти ЦКБ «Сокіл» розробляють проектну і робочу конструкторську документацію та знімають ескізи принципів електричних схем друкованих плат з натури, виконують розрахунки елементів електричних схем.

На виконання розробки конструкторської документації на друковані плати при наявності ЦКБ «Сокіл» спрямовано протягом періоду з 01.10.2016 по 31.10.2017 коштів на суму 85160,00 гривень. *Реєстр цивільно-правових угод з фізичними особами у Додатку 32 до звіту.*

Таким чином, укладання цивільно-правових угод ДП НВК «Фотоприлад» з фізичними особами на виконання робіт (надання послуг), при наявності відповідних структурних підрозділів, призвело до додаткових витрат протягом періоду аудиторського дослідження на загальну суму 521991,91 грн, а укладання договорів на виконання робіт за розцінками, визначеними державними будівельними нормами, дало б змогу зекономити 31 146,5 гривень.

2.2.6.4. Реалізація продукції за ціною, нижчою від собівартості, та зниження розміру прибутку при формуванні ціни призводить до упущених вигод (неотриманих доходів) Підприємства.

Аудиторським дослідженням встановлено, що між Підприємством в особі генерального директора Корево Г.С. та фізичною особою підприємцем Штрассером Олександром Георгійовичем укладено договори від 14.02.2017 № 5317 та від 21.05.2015 № 1915 на постачання продукції, зокрема Ш2.7.230.002, Ш2.7.233.004, Ш2.7.508.002, Ш2.7.508.003, Ш2.7.230.002, Ш2.7.233.004 та ін.

До аудиту надано:

1) наказ по Підприємству від 19.05.2015 №158 "Про прийняття разового замовлення на оптичні деталі за мінімальним рівнем витрат" [50] згідно якого:

"...В зв'язку з відсутністю завантаження робітників цеху №107, та з метою недопущення простою і збереження кваліфікованих робітників цеху наказую: 1. Начальнику ПЕВ Малишевій І.В. при формуванні вартості робіт по разовому замовленню на виготовлення оптичних деталей згідно комплекту креслень 508.002, 508.003, 230.003, 233.004, 233.004, 543.004, 504.010 врахувати мінімальний рівень витрат, а саме: прямі витрати на матеріали; витрати на основну та додаткову заробітну плату робітників; відрахування на заробітну плату; витрати на паливо та енергію на технологічні цілі..."

2) наказ по Підприємству від 22.10.2015 № 375 "Про доповнення до наказу від 19.05.2015 № 158" [51] згідно якого: "...В доповнення до наказу від 19.05.2015 №158 "Про прийняття разового замовлення на оптичні деталі за мінімальним рівнем витрат" наказую: 1. Начальнику ПЕВ Малишевій І.В. для формування додаткової угоди до договору №1915 від 21.05.2015 надати вартість на виготовлення оптичної деталі згідно креслення ШЗ.7.504.010-09, враховуючи мінімальний рівень витрат, а саме: прямі витрати на матеріали; витрати на основну та додаткову заробітну плату робітників; відрахування на заробітну плату; витрати на паливо та енергію на технологічні цілі..."

3) наказ по Підприємству від 10.02.2017 № 70 "Про прийняття разового замовлення на оптичні деталі за мінімальним рівнем витрат" [52] згідно якого: "...Начальнику ПЕВ Малишевій І.В. при формуванні вартості на виготовлення оптичних деталей Ш2.7.230.002, Ш2.7.508.002, Ш2.7.508.003, Ш2.7.233.004 згідно листа від Олександра Штрассера врахувати мінімальний рівень витрат, а саме: прямі витрати на матеріали; витрати на основну заробітну плату робітників без урахування додаткової заробітної плати; відрахування на заробітну плату.

Витрати на паливо та енергію на технологічні цілі, загальновиробничі витрати, адміністративні витрати, витрати на збут, прибуток при встановленні ціни не враховувати..."

Таким чином, до вартості реалізованої продукції відповідно до вищевказаних договорів включено витрати, наведені в таблиці 11.

Таблиця 11

Витрати включені до вартості продукції

Найменування послуги, робіт	Випуск	Виробнича собівартість, всього, грн	Витрати на збут, всього грн	Адміністративні витрати, всього грн	Повна собівартість, всього грн
К-т опт. деталей	10.16	8333,00	6705,09		6705,09
К-т опт. деталей	12.16	25000,00	20072,11		20072,11
Ш2.7.230.002	03.17	3287,50	15241,11		15241,11
Ш2.7.233.004	03.17	4480,00			
Ш2.7.508.002	03.17	5640,00			

Ш2.7.508.003	03.17	5400,00			
К-т опт. Деталей Ш2.7.230.002	05.17	3287,50	6251,46		6251,46
К-т опт. Деталей Ш2.7.233.004	05.17	4480,00			
К-т опт. деталей: 4012-01,4-06	06.17	2400,00	2219,45		2219,45
Ш2.7.230.002	07.17	6575,00	21649,65		21649,65
Ш2.7.233.004	07.17	8960,00			
Ш2.7.508.002	07.17	5640,00			
Ш2.7.508.003	07.17	5400,00			
К-т опт. деталей Ш2.7.230.002	09.17	6575,00	21649,65		21649,65
К-т опт. деталей Ш2.7.233.004	9.17	0 8960,00			
К-т опт. деталей Ш2.7.508.002	9.17	0 5640,00			
К-т опт. деталей Ш2.7.508.003	9.17	0 5400,00			

Згідно інформації, наданої планово-економічним відділом, за умови врахування адміністративних витрат та витрат на збут, вартість продукції становила б 91128,96 грн (див. таблицю 12).

Таблиця 12

Вартість продукції за умови врахування адміністративних витрат та витрат на збут

Найменування послуги, робіт	Випуск			Виробнича собівартість, всього, грн	Витрати на збут, всього грн	Адміністративні витрати, всього грн	Повна собівартість, всього грн
	03.17	50	3287,50				
Ш2.7.230.002	03.17	50	3287,50	15241,11	198,13	5369,41	20808,65
Ш2.7.233.004	03.17	50	4480,00				
Ш2.7.508.002	03.17	100	5640,00				
Ш2.7.508.003	03.17	100	5400,00				
К-т опт. Деталей Ш2.7.230.002	05.17	50	3287,50	6251,46	81,27	2257,93	8590,66

К-т опт. Деталей Ш2.7.233.004	05.17	50	4480,00				
К-т опт. деталей: 4012- 01,4-06	06.17	20	2400,00	2219,45	28,85	364,47	2612,77
Ш2.7.230.002	07.17	100	6575,00	21649,65	181,45	7627,34	29558,44
Ш2.7.233.004	07.17	100	8960,00				
Ш2.7.508.002	07.17	100	5640,00				
Ш2.7.508.003	07.17	100	5400,00				
К-т опт. деталей Ш2.7.230.002	09.17	100	6575,00	21649,65	281,45	7627,34	29558,44
К-т опт. деталей Ш2.7.233.004	09.17	100	8960,00				
К-т опт. деталей Ш2.7.508.002	09.17	100	5640,00				
К-т опт. деталей Ш2.7.508.003	09.17	100	5400,00				
Загалом, грн	82125,00			91128,96			

Таким чином, неврахування адміністративних витрат та витрат на збут при формуванні вартості вищевказаної продукції призвело до реалізації продукції за ціною, нижчою від собівартості, на суму 9003,96 гривень.

Також в листопаді 2016 року Підприємство реалізувало ПВМП "Фотоніка плюс" дзеркало АГЕ.440569317-01 за ціною 25,97 тис. грн (без ПДВ), при повній собівартості 25,97 тис. грн, чим не дотримано п. 2.1 Статуту в частині здійснення господарської діяльності, спрямованої на одержання прибутку.

Окрім зазначеного, при укладанні окремих комерційних договорів Підприємство застосовувало розмір прибутку в середньому майже в десять разів менше, ніж за аналогічними договорами, укладеними із державними підприємствами у межах співвиконання ДОЗу.

Зокрема, при формуванні ціни за договорами із ТОВ "Центр синергії новацій" встановлений прибуток в розмірі 1%, ПВМП "Фотоніка плюс" розмір прибутку становив 0%, тоді як при формуванні ціни по договорах, що контролюються представництвом замовника Міністерства оборони України, розмір прибутку визначений 15 % від собівартості власних робіт.

Отже, за умови застосування у калькуляційній вартості розміру прибутку на рівні не менше 15 % виробничої собівартості, Підприємство отримало б

доходів від реалізації на загальну суму 37,83 тис. гривень. *Розрахунок у Додатку 33 до звіту.*

Отже, реалізація продукції за ціною, нижчою від собівартості, та зниження розміру прибутку при формуванні ціни може свідчити про упущені вигоди (неотримані доходи) Підприємства на суму 46,83 тис. гривень.

Щодо наявності випадків постачання Підприємством неякісної (з дефектами) продукції, генеральним директором Корево Г.С. надано пояснення, що продукція, яка відвантажується замовникам згідно договорів постачання, проходить обов'язковий контроль відділу технічного контролю, випадків постачання непрацюючої (з дефектами, неякісної) продукції немає. *Запит про надання інформації, пояснення Корево Г.С. у Додатку 34 до звіту.*

2.2.7. Недостатній рівень ефективності управління майном може мати негативний вплив на результати фінансово-господарської діяльності Підприємства.

Відповідно до підпункту 4.1 пункту 4 Статуту [40] майно Підприємства є державною власністю і закріплюється за ним на праві господарського відання. Здійснюючи право господарського відання, Підприємство володіє, користується та розпоряджається зазначеним майном, з урахуванням особливостей, визначених законодавством.

Пунктом 4.3 пункту 4 Статуту [40] визначено, що джерелами формування майна Підприємства є: державне майно, передане Підприємству Концерном «Укроборонпром»; доходи, одержані від реалізації продукції, послуг, інших видів господарської діяльності Підприємства; доходи від цінних паперів; кредити банків та інших кредиторів; капітальні вкладення і дотації з бюджетів; майно, придбане в інших суб'єктів господарювання, організацій та громадян у встановленому законодавством України порядку; нематеріальні активи (наукові звіти, проектно-конструкторська документація, патенти, ліцензії та інша інтелектуальна власність); інші джерела.

Контроль за ефективністю використання, збереженням та обліком закріпленого за Підприємством майна здійснює Концерн (п.п. 4.5 п. 4 Статуту).

Підприємством до аудиту надано договори про повну індивідуальну матеріальну відповідальність з працівниками ДП НВК «Фотоприлад», відповідно до яких працівник бере на себе повну відповідальність за забезпечення зберігання довірених йому матеріальних цінностей.

Дослідженням питання ефективності використання основних засобів, їх обсягів та фактичної наявності встановлено наступне.

Станом на 01.10.2016 на Підприємстві обліковувались основні засоби первісною вартістю 103 189,0 тис.грн (в тому числі: будівлі та споруди – 62 128,0 тис.грн, машини та обладнання – 31 005,0 тис.грн, транспортні засоби – 1 526,0 тис.грн, інструменти, прилади, інвентар – 4 251,0 тис.грн, інші – 4 279,0 тис.грн), залишковою – 25 157,0 тис.грн (в тому числі: будівлі та

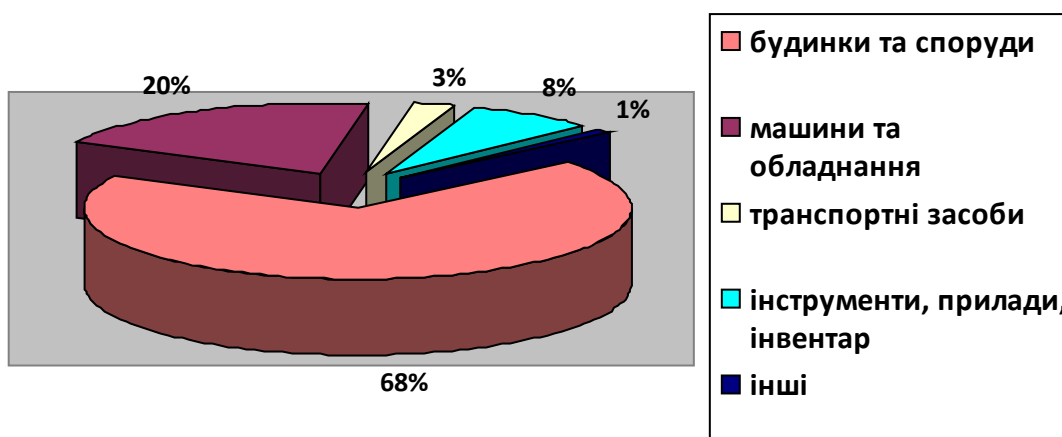
споруди – 19 908,0 тис.грн, машини та обладнання – 3 094,0 тис.грн, транспортні засоби – 0,0 тис.грн, інструменти, прилади, інвентар – 2 147,0 тис.грн, інші – 8,0 тис.грн), сума зносу становить 78 032,0 тис.гривень.

Станом на 01.01.2017 на Підприємстві обліковувались основні засоби первісною вартістю 102 591,0 тис.грн (в тому числі: будівлі та споруди – 61 064,0 тис.грн, машини та обладнання – 31 158,0 тис.грн, транспортні засоби – 1 526,0 тис.грн, інструменти, прилади, інвентар – 4 249,0 тис.грн, інші – 4594,0 тис.грн), залишковою – 24 275,0 тис.грн (в тому числі: будівлі та споруди – 19 318,0 тис.грн, машини та обладнання – 2 993,0 тис.грн, транспортні засоби – 0,0 тис.грн, інструменти, прилади, інвентар – 1 958,0 тис.грн, інші – 6,0 тис.грн), сума зносу становить 78 316,0 тис.гривень.

Станом на 01.10.2017 в обліку Підприємства рахується основних засобів залишковою вартістю на загальну суму 22 737,0 тис. грн (в тому числі: будинки та споруди – 15 609,0 тис.грн, машини та обладнання – 4 590,0 тис.грн, транспортні засоби – 569,0 тис.грн, інструменти, прилади, інвентар – 1 709,0 тис.грн, інші – 260,0 тис.грн), питома вага у відсотковому значенні яких відображена *на рис. 4*; первісна вартість яких 98 425,0 тис.грн (в тому числі: будинки та споруди – 52 896,0 тис.грн, машини та обладнання – 33 452,0 тис.грн, транспортні засоби – 2 067,0 тис.грн, інструменти, прилади, інвентар – 4 646,0 тис.грн, інші – 5 364,0 тис.грн), сума зносу – 75 688,0 тис.гривень.

Рис. 4

Структура основних засобів ДП НВК «Фотоприлад» станом на 31.10.2017

Слід зазначити, що рівень зносу основних засобів станом на 31.10.2017 становить 76,9 %. Загальна сума нарахованої амортизації об'єктів основних засобів з початку їх корисного використання (сума накопиченого зносу) становить 75 688,0 тис.грн, в тому числі: знос будівель та споруд – 37 287,0 тис.грн (70,5 %), знос машин та обладнання – 28 862,0 тис.грн (86,3 %), знос транспортних засобів – 1 498,0 тис.грн (72,5 %), знос інструментів, приладів, інвентарю – 2 937,0 тис.грн (63,2 %), знос інших ОЗ – 5 104,0 тис.грн (95,2 %).

Зазначений рівень зносу свідчить про тривале використання технічно та морально застарілих основних засобів, а також необхідності здійснення заходів

щодо відтворення основних виробничих фондів шляхом технічного оновлення та розвитку, здійснення комплексу заходів з підвищення техніко-організаційного рівня виробництва, його механізації та автоматизації, модернізації та заміни застарілого і фізично зношеного обладнання.

Протягом періоду, охопленого аудитом, реконструкція, модернізація та капітальний ремонт основних засобів, їх переоцінка Підприємством не здійснювалась.

Відповідно до п. 5.7 Статуту [40] Підприємство має право створювати за рахунок прибутку спеціальні (цільові) фонди, призначені для покриття витрат, пов'язаних з його діяльністю, а саме: амортизаційний фонд, фонд розвитку виробництва, фонд споживання (оплати праці), резервний фонд та інші.

Зокрема, амортизаційний фонд створюється за рахунок амортизаційних відрахувань і призначається для відтворення основних фондів (устаткування, машин, будівель тощо), які в процесі виробництва піддаються фізичному та моральному зносу, через що втрачають частину споживчої вартості (п. 5.8 Статуту).

В той же час, фінансовим планом на 2016 рік та на 2017 рік утворення амортизаційного або інших фондів не передбачалось. Протягом періоду, охопленого аудитом, вищезазначені фонди не створювались. Відповідно, Підприємство не скористалось правом на створення за рахунок прибутку спеціальних (цільових) фондів, призначених для покриття витрат, пов'язаних з його діяльністю, а саме амортизаційних та інших фондів.

Таким чином, внаслідок неприйняття відповідних управлінських рішень щодо створення амортизаційного фонду, при рівні зносу активів майже 77 %, що становить суму накопиченого зносу - 75 688,0 тис.грн, ДП НВК "Фотоприлад" втрачає можливість проведення технічного переозброєння, підвищення техніко-організаційного рівня виробництва, його механізації і автоматизації та заміни застарілого і фізично зношеного обладнання більш продуктивним.

Крім того, в ході проведення аудиту, встановлено, що станом на 31.10.2017 в бухгалтерському обліку Підприємства обліковується значна кількість основних засобів з нульовою залишковою вартістю, а саме із загальної кількості основних засобів – 6290 шт., первісна вартість яких становить 98 425,0 тис.грн, залишкова - 22 737,0 тис. грн, за нульовою залишковою вартістю обліковуються основні засоби в кількості 4274 шт. (68 % від загальної кількості основних засобів), первісна вартість яких становить 12 496,88 тис. гривень. *Реєстр основних засобів з нульовою вартістю в Додатку 35 до звіту.*

В ході проведення аудиту встановлено, що в бухгалтерському обліку ДП НВК «Фотоприлад» рахуються транспортні засоби з нульовою вартістю, при цьому використовується у фінансово-господарській діяльності та відповідно приносять економічну вигоду Підприємству, а саме автомобілі: тойота авалон 2008 року випуску (первісна вартість – 286,99 тис.грн), фольксваген каравела 2008 року випуску (первісна вартість - 297,99 тис.грн), тойота секвоя V8 2008

року випуску (первісна вартість - 170,93 тис.грн), дачія логан 2009 року випуску (первісна вартість – 110,29 тис.гривень).

Варто зазначити, що відповідно до п. 16 Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби", затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 № 92 [30], підприємство/установа може переоцінювати об'єкт основних засобів, якщо залишкова вартість цього об'єкта суттєво відрізняється від його справедливої вартості на дату балансу, а відповідно до п. 17 зазначеного положення для таких об'єктів, що продовжують використовуватися, обов'язково визначається ліквідаційна вартість.

Таким чином, непроведення на Підприємстві переоцінки наявних активів призводить до внесення недостовірних даних у фінансову звітність Підприємства щодо рівня зносу основних засобів.

Під час проведення аудиту на підставі наказу генерального директора Кореви Г.С. «Про проведення інвентаризації основних засобів» від 11.01.2018 № 13 комісією у складі представників ДП НВК «Фотоприлад» в присутності фахівців аудиторської групи проведено інвентаризацію основних засобів Підприємства.

В ході проведення інвентаризації об'єктів, які обліковуються на субрахунку 104 «Машини та обладнання» встановлено, що на дату проведення інвентаризації основні засоби в кількості 333 одиниць не задіяні у виробництві (частина з них не працює та не придатні для подальшої експлуатації, частина не встановлені та не підключені, частина знаходиться на зберіганні в складах). Первісна вартість зазначених основних засобів становить 4 081,17 тис.грн, залишкова – 51,66 тис.грн. *Реєстр основних засобів в Додатку 3б до звіту.*

В ході дослідження питання накопичення в залишках обсягів готової продукції встановлено, що на рахунку 26 "Готова продукція" (далі – субрахунок 26) станом на 31.10.2017 рахується готова продукція на загальну суму 1 107,92 тис. грн, яка виготовлена переважно протягом 2003 – 2009 років та не реалізована по даний час, що свідчить про прийняття неефективних управлінських рішень з боку керівництва Підприємства щодо виготовлення продукції без наявності замовлення та попиту на неї.

По даному факту генеральний директор Корево Г.С. пояснив наступне: *«Питання щодо реалізації готової продукції, виготовленої підприємством у період з 2003 – 2013 роки, не є поза увагою і знаходиться на постійному контролі. Підтвердженням цього є результат з реалізації товарів народного вжитку на загальну суму 530959,63 грн з ПДВ. Реалізація продукції спеціального призначення залежить від попиту суб'єктів, які мають право щодо її придбання. Такими є підприємства, задіяні у виробництві бронетехніки, або спеціалізовані підприємства (фірми), які мають відповідну ліцензію. Також фактором, який впливає на продуктивність реалізації готової продукції, є відсутність замовлень для військової техніки держави. Разом з тим, за вказаний період реалізовано таких виробів на суму 49999,98 грн».* Запит про

надання пояснення та пояснення генерального директора Корева Г.С. в Додатку 37 до звіту.

Детальне дослідження зазначеного питання викладене в розділі 2.2.6.2. «Непроведення Підприємством заходів щодо виконання умов деяких договорів, ДП НВК "Фотоприлад" понесено витрати на виготовлення продукції, яка не реалізована і тривалий час знаходиться на складі, що призводить до неотримання доходу і відволікання коштів».

В ході проведення аудиторського дослідження встановлено, що на балансі Підприємства обліковуються дві одиниці об'єктів житлового фонду, а саме: однокімнатна квартира № 19 площею 34,8 кв.м первісною вартістю у сумі 41196,07 грн, залишковою – 14981,94 грн (станом на 31.10.2017) та трикімнатна квартира № 20 площею 62,3 кв.м первісною вартістю в сумі 88814,55 грн, залишковою – 32317,55 грн (станом на 31.10.2017), які введені в експлуатацію 01.03.1999 та розташовані у м. Харкові, просп. Гагаріна, 46.

ДП НВК «Фотоприлад» не проводилась індексація балансової вартості об'єктів житлового фонду (однокімнатної квартири № 19 та трикімнатної квартири № 20 у м. Харкові) з моменту введення в експлуатацію (01.03.1999) по даний час, як це передбачено п. 2 постанови Кабінету Міністрів України «Про порядок індексації вартості об'єктів житлового фонду» від 31.08.1996 № 1024 (далі – Постанова № 1024) [62], внаслідок чого первісна вартість об'єктів житлового фонду станом на 01.01.2017 розрахунково занижена на загальну суму 1 274 106,10 гривень.

Розрахунок первісної вартості об'єктів житлового фонду ДП НВК "Фотоприлад" станом на 01.01.2017 з урахуванням індексації з моменту введення в експлуатацію (01.03.1999) в Додатку 38 до звіту.

Від отримання запиту про надання пояснення генеральний директор Підприємства Корево Г.С. відмовився.

З метою визначення суми заниження амортизації внаслідок непроведення індексації балансової вартості об'єктів житлового фонду, генеральному директору Підприємства Кореву Г.С. вручено вимогу про надання до аудиту відомостей про амортизацію зазначених об'єктів житлового фонду з моменту їх введення в експлуатацію (з 01.03.1999 до 01.01.2017).

Відомості про нараховану амортизацію об'єктів житлового фонду ДП НВК «Фотоприлад» не надано, у зв'язку з чим обрахувати проіндексовану суму амортизації зазначених об'єктів в ході аудиту неможливо. *Запит про надання пояснення і документів та пояснення генерального директора ДП НВК "Фотоприлад" в Додатку 1 до звіту.*

Таким чином, внаслідок непроведення Підприємством індексації балансової вартості об'єктів житлового фонду (однокімнатної квартири № 19 та трикімнатної квартири № 20 у м. Харкові) з моменту введення в експлуатацію (01.03.1999) по даний час, первісну вартість двох об'єктів житлового фонду станом на 01.01.2017 занижено на загальну суму 1 274 106,10 гривень.

За результатами проведення обстеження реального стану збереження та використання нерухомого державного майна, закріпленого безпосередньо за ДП НВК «Фотоприлад», встановлено наступне.

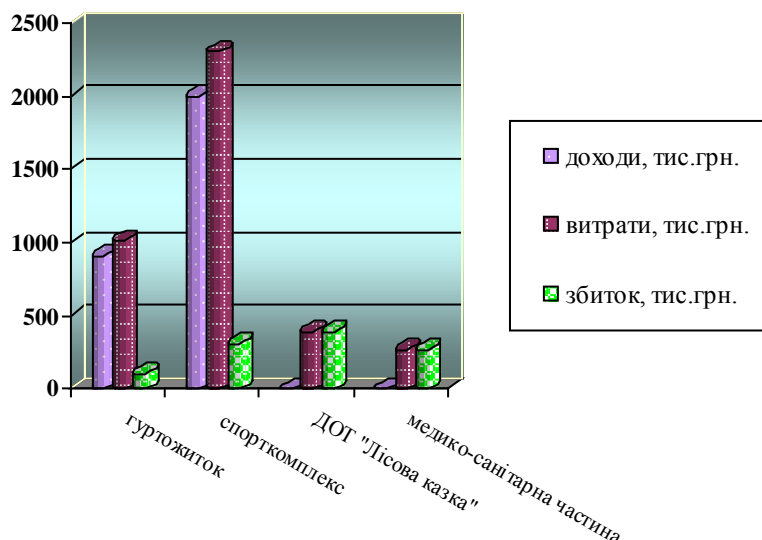
Станом на 31.10.2017 на балансі Підприємства обліковується 96 одиниць об'єктів нерухомого майна загальною площею 118635,7 кв.м, первісна вартість яких становить 50 768,0 тис.грн, залишкова – 14 948,0 тис.грн *Довідка про нерухоме майно в Додатку 38 до звіту*. При цьому, в оренду передано частину нежитлового приміщення корпусу № 17 площею 750,0 кв.м, частину приміщення їдальні площею 873,6 кв.м, приміщення вівчарні площею 1600,8 кв.м. Відсоток майна, яке передане в оренду, становить 2,8 % від загальної площі нерухомого майна та 6,5 % від загальної площі майна, яке не використовується. Крім того, 25 об'єктів нерухомого майна загальною площею 49919,3 кв.м не використовуються, що становить 43,05 %. Протягом періоду, охопленого аудитом, консервація об'єктів нерухомого майна не проводилась. *Довідка про відсутність законсервованих об'єктів в Додатку 39 до звіту*.

Слід зазначити, що протягом періоду, охопленого аудитом, відповідно до ряду наказів, виданих генеральним директором ДК «Укроборонпром» та актів прийому-передачі, затверджених рішеннями виконавчого комітету Черкаської міської ради, Підприємством було передано в комунальну власність територіальної громади м. Черкаси об'єкти соціальної сфери, які були збитковими, а саме: будівлю гуртожитку, будівлю спортивного комплексу з басейном, дитячий оздоровчий табір «Лісова казка» (далі - ДОТ «Лісова казка»), будівлі медико-санітарної частини.

Проведеним аналізом доходів та витрат об'єктів соціальної сфери за 2016 рік встановлено, що за результатами діяльності гуртожитку Підприємством отримано доходів на суму 910,0 тис.грн, понесено витрат на суму 1014,0 тис.грн, збиток становить 104,0 тис.грн; по спортивному комплексу «Сокіл» доходи становили 2000,0 тис.грн, витрати – 2306,0 тис.грн, збиток – 306,0 тис.грн; по ДОТ «Лісова казка» доходи протягом 2016 року не надходили, витрати становили 392,0 тис.грн, відповідно збиток – 392,0 тис.грн; по медико-санітарній частині доходи не надходили, витрати – 268,95 тис.грн, збиток – 268,95 тис. гривень.

Аналіз доходів та витрат за 2016 рік об'єктів соціальної сфери, які обліковувались на балансі ДП НВК «Фотоприлад» та у 2017 році були передані в комунальну власність територіальної громади м. Черкаси, зображено на рис.5.

Рис. 5. Структура доходів та витрат об'єктів соціальної сфери за 2016 рік

Таким чином, передачу об'єктів соціальної сфери, які обліковувались на балансі Підприємства в комунальну власність територіальної громади м. Черкаси здійснено у зв'язку з їх збитковістю.

Так, на підставі наказу генерального директора ДК «Укроборонпром» С. Громова «Про передачу в комунальну власність об'єктів соціальної сфери» від 20.11.2012 № 279, ДП НВК «Фотоприлад» має передати в комунальну власність територіальної громади м. Черкаси об'єкт соціальної сфери, а саме гуртожиток, розташований у м. Черкаси по вул. Пастерівській, 44. Наказом від 20.11.2012 № 279 визначено, що передача зазначеного майна оформляється актом приймання-передачі, який подається у місячний термін до Концерну.

Разом з тим, до аудиту надано лист від Департаменту економіки та розвитку від 30.05.2013 № 11818-01-15, а також лист виконавчого комітету Черкаської міської ради від 16.10.2015 № 11218-01-15 щодо необхідності виконання Підприємством у гуртожитку комплексу робіт для приведення у відповідність до архітектурно-будівельних, санітарно-гігієнічних, протипожежних та інших норм і стандартів (зокрема: заміна водопідігрівача з улаштуванням регулятора температури, капітальний ремонт пасажирського ліфта, капітальний ремонт рулонної покрівлі, встановлення показника назви вулиці та номеру будинку, облаштування приямків металевими щитами, проведення реконструкції внутрішньобудинкової мережі для можливості укладання договорів на користування електропостачанням мешканцями гуртожитку).

Фактично Підприємством було передане зазначене нерухоме майно у грудні 2016 року. Так, до аудиту надано рішення виконавчого комітету Черкаської міської ради «Про затвердження акту прийому-передачі гуртожитку по вул. Пастерівській, 44, на баланс КП «Придніпровська служба утримання будинків» від 07.12.2016 № 1672, на підставі якого було здійснено передачу будівлі гуртожитку 1974 року побудови площею 4216 кв.м, первісна вартість якого становить 1 063,9 тис.грн, залишкова – 309,41 тис.гривень.

Слід зазначити, що доходи, отримані від діяльності гуртожитку протягом 2016 року становлять 910,0 тис.грн, при цьому витрати – 1 014,0 тис.грн, відповідно збиток внаслідок перевищення витрат над доходами – 104,0 тис.гривень.

Таким чином, тривалий термін передачі гуртожитку в комунальну власність, обумовлений необхідністю проведення комплексу робіт для приведення його у відповідність до архітектурно-будівельних, санітарно-гігієнічних, протипожежних та інших норм і стандартів, призвів до непродуктивних витрат на утримання гуртожитку внаслідок перевищення витрат над доходами від його діяльності за 2016 рік на загальну суму 104,0 тис. грн (в тому числі за IV квартал 2016 року на суму 54,0 тис.гривень).

Копія наказу ДК «Укроборонпром» від 20.11.2012 № 279 та рішення виконавчого комітету Черкаської міської ради від 07.12.2016 № 1672 в Додатку 40 до звіту.

На підставі наказу т.в.о. генерального директора ДК «Укроборонпром» В. Кострицького «Про передачу в комунальну власність об'єктів соціальної сфери» від 05.05.2017 № 182 ДП НВК «Фотоприлад» передає у власність територіальної громади м. Черкаси будівлю спортивного комплексу з басейном 1967 року введення в експлуатацію площею 3610,3 кв.м, первісна вартість якої становить 795,11 тис.грн, залишкова - 192,96 тис.грн, що розташована за адресою: м. Черкаси, вул. Смілянська, 78. Наказом від 05.05.2017 № 182 визначено, що передача зазначеного майна оформляється актом приймання-передачі, який подається у місячний термін до Концерну.

При цьому, відповідно до рішення виконавчого комітету Черкаської міської ради «Про затвердження акту приймання-передачі на баланс КП «Центральний стадіон» Черкаської міської ради спортивного комплексу з басейном «Сокіл» по вул. Смілянській, 78» від 06.06.2017 № 562 (далі – Рішення № 562) [37] ДП НВК «Фотоприлад» передано на баланс комунального підприємства «Центральний стадіон» будівлю спортивного комплексу з басейном, а також інше окреме індивідуально визначене майно на загальну суму 144,69 тис. грн (в тому числі дві одиниці основних засобів, вартість яких перевищує 20,0 тис.грн на загальну суму 50,37 тис.грн, а саме: теплообмінник – 25,28 тис.грн та прилад д/іонатора срібла – 25,09 тис.грн), перелік якого наведено в додатку № 1 та № 2 до акту приймання-передачі, затвердженого Рішенням № 562 [37]. *Копія наказу ДК «Укроборонпром» від 05.05.2017 № 182 та рішення виконавчого комітету Черкаської міської ради від 06.06.2017 № 562 в Додатку 41 до звіту.*

Крім того, на підставі наказу т.в.о. генерального директора ДК «Укроборонпром» В. Кострицького «Про передачу в комунальну власність об'єктів соціальної сфери» від 05.05.2017 № 181 [46] ДП НВК «Фотоприлад» передає у власність територіальної громади м. Черкаси ДОТ «Лісова казка» 1988 року введення в експлуатацію, первісна вартість якого становить 4 049,61 тис.грн, залишкова – 1 559,41 тис.грн, що розташований за адресою: Черкаська область, Золотоніський район, с. Благодатне, вул. Визволення, 103. Наказом від 05.05.2017 № 181 визначено, що передача зазначеного майна оформляється актом приймання-передачі, який подається у місячний термін до Концерну. До переліку майна, що входить до складу ДОТ «Лісова казка», який є додатком до наказу від 05.05.2017 № 181 [46] включено перелік будівель, прибудов та іншого нерухомого майна, що входить до складу ДОТ «Лісова казка», первісна вартість якого 4 049,61 тис.гривень.

При цьому, відповідно до рішення виконавчого комітету Черкаської міської ради «Про затвердження акту приймання-передачі на баланс Департаменту освіти та гуманітарної політики Черкаської міської ради дитячого оздоровчого табору «Лісова казка» від 06.06.2017 № 564 (далі – Рішення № 564) [39] ДП НВК «Фотоприлад» передано на баланс Департаменту освіти та гуманітарної політики Черкаської міської ради ДОТ «Лісова казка», первісна вартість якого 4 049,61 тис.грн, залишкова – 1 559,41 тис.грн, а також інше окреме індивідуально визначене майно на загальну суму 441,04 тис. грн, перелік якого наведено в додатку № 1 та № 2 до акту приймання-передачі,

затвердженого Рішенням № 564 [39]. *Копія наказу ДК «Укроборонпром» від 05.05.2017 № 181 та рішення виконавчого комітету Черкаської міської ради від 06.06.2017 № 564 в Додатку 42 до звіту.*

Крім того, на підставі наказу т.в.о. генерального директора ДК «Укроборонпром» В. Кострицького «Про передачу в комунальну власність об'єктів соціальної сфери» від 05.05.2017 № 183 [47] ДП НВК «Фотоприлад» передає у власність територіальної громади м. Черкаси будівлю поліклініки на 850 відвідувань з прибудовами 1985 року введення в експлуатацію площею 8613,4 кв.м, первісна вартість якого становить 2 961,17 тис.грн, залишкова – 923,69 тис.грн, що розташована за адресою: м. Черкаси, вул. Б. Вишневецького, 61. Наказом від 05.05.2017 № 183 [47] визначено, що передача зазначеного майна оформляється актом приймання-передачі, який подається у місячний термін до Концерну.

При цьому, відповідно до рішення виконавчого комітету Черкаської міської ради «Про затвердження акту приймання-передачі на баланс КНП «Четвертий Черкаський міський центр первинної медико-санітарної допомоги» Черкаської міської ради будівлі медико-санітарної частини по вул. Б. Вишневецького, 61» від 06.06.2017 № 563 (далі – Рішення № 563) [38] ДП НВК «Фотоприлад» передано на баланс КНП «Четвертий Черкаський міський центр первинної медико-санітарної допомоги» Черкаської міської ради будівлі медико-санітарної частини по вул. Б. Вишневецького, 61, первісна вартість яких становить 2 961,17 тис.грн, залишкова – 923,69 тис.грн, а також інше окреме індивідуально визначене майно на загальну суму 72,38 тис. грн (в тому числі одна одиниця основних засобів, вартість яких перевищує 20,0 тис.грн, а саме: комплекс рентгенодіагностики – 29,80 тис.грн), перелік якого наведено в додатку № 1 та № 2 до акту приймання-передачі, затвердженого Рішенням № 563 [38]. *Копія наказу ДК «Укроборонпром» від 05.05.2017 № 183 та рішення виконавчого комітету Черкаської міської ради від 06.06.2017 № 563 в Додатку 43 до звіту.*

Варто зазначити, що ч. 4 ст. 7 Закону України «Про передачу об'єктів права державної та комунальної власності» від 03.03.1998 № 147/98 (далі – Закон № 147/98) [5] визначено, що об'єкти соціальної інфраструктури передаються разом з майном підприємств, що обслуговували ці об'єкти, у тому числі основними фондами, ремонтно-будівельними базами, майстернями, транспортними засобами, прибиральною технікою, в частині, що визначається комісією з питань передачі об'єктів, яка здійснює передачу. Разом з житловим фондом передаються вбудовані і прибудовані приміщення, зовнішні мережі електро-, тепло-, газо-, водопостачання та водовідведення, а також будівлі, призначені для обслуговування цього фонду (бойлерні, котельні, каналізаційні та водопровідні споруди, обладнання тощо).

В той же час, відповідно до ч. 1 ст. 6 Закону № 147/98 [5] передача об'єктів здійснюється комісією з питань передачі об'єктів, до складу якої входять представники виконавчих органів відповідних рад, місцевих органів виконавчої влади, органів, уповноважених управляти державним майном,

самоврядних організацій, фінансових органів, підприємств, трудових колективів підприємств, майно яких підлягає передачі. Проте, до складу комісії, визначеної рішенням виконавчого комітету Черкаської міської ради від 07.12.2016 № 1672 та від 06.06.2017 № 562 [37], № 563 [38], № 564 [39], виконавчим органом міської ради не включено представника органу, уповноваженого управляти державним майном.

Крім того, п. 5 Порядку списання об'єктів державної власності, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 08.11.2007 № 1314 [19] визначено, що списання майна здійснюється суб'єктом господарювання, на балансі якого воно перебуває, на підставі прийнятого суб'єктом управління рішення про надання згоди на його списання. Слід зазначити, що наказами ДК «Укроборонпром» від 05.05.2017 № 182 [45], від 05.05.2017 № 181 [46], від 05.05.2017 № 183 [47] не передбачено передачу іншого майна, окрім будівлі спортивного комплексу з басейном, ДОТ «Лісова казка», будівлі медико-санітарної частини з подальшим списанням майна з балансу ДП НВК «Фотоприлад».

По даному факту генеральний директор Корево Г.С. пояснив: *«Для передачі об'єктів соціальної сфери з державної до комунальної власності, а саме: дитячого оздоровчого табору «Лісова казка», будівель спортивного комплексу з басейном та медико-санітарної частини, ДП НВК «Фотоприлад» супровідним листом від 14.03.2017 за № 01-12/116 до ДК «Укроборонпром» надіслано документи згідно з переліком, встановленим постановою КМ України від 21.09.1998 № 1482 «Про передачу об'єктів права державної та комунальної власності».*

За результатами розгляду цих документів згідно з вимогами п. 8 ст. 7 Закону України «Про особливості управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі» та відповідно до наказів ДК «Укроборонпром» від 20.11.2012 № 279, 05.05.2017 № 181, № 182 та № 183, ДП НВК «Фотоприлад» отримано згоду на передачу об'єктів соціальної сфери з державної до комунальної власності, а саме: гуртожитку, дитячого оздоровчого табору «Лісова казка», будівель спортивного оздоровчого комплексу з басейном та медико-санітарної частини.

Згідно з п. 4 ст. 7 Закону України «Про передачу об'єктів права державної та комунальної власності передбачено, що об'єкти соціальної інфраструктури передаються разом з майном підприємств, що обслуговували ці об'єкти, у тому числі основними фондами, ремонтно-будівельними базами, майстернями, транспортними засобами, притиральною технікою, в частині, що визначається комісією з питань передачі об'єктів, яка здійснює передачу. Разом з житловим фондом передаються вбудовані і прибудовані приміщення, зовнішні мережі електро-, тепло-, газо-, водопостачання та водовідведення, а також будівлі, призначені для обслуговування цього фонду (бойлерні, котельні, каналізаційні та водопровідні споруди, обладнання тощо).

З урахуванням цієї норми Закону та за результатами проведеної передачі вищевказаних об'єктів ДП НВК «Фотоприлад» супровідними листами від

17.02.2017 № 01-12/81 та від 13.06.2017 № 01-12/254 до ДК «Укроборонпром» надіслано затверджені рішеннями Черкаської міської ради акти прийому-передачі з відповідним переліком переданого майна, що повністю відповідає вимогам законодавства щодо процедури передачі та наказів ДК «Укроборонпром» з цього питання».

Запит про надання інформації та пояснення генерального директора Корева Г.С. в Додатку 57 до звіту.

Таким чином, ДП НВК «Фотоприлад» разом із будівлями спорткомплексу з басейном, ДОТ «Лісова казка», будівлі медико-санітарної частини передано інше окреме індивідуально визначене майно без згоди суб'єкта управління на загальну суму 658,11 тис. грн (в тому числі основних засобів, вартість яких перевищує 20,0 тис. грн, на суму 80,17 тис. гривень).

З метою з'ясування інформації щодо погодження ДК "Укроборонпром" передачі іншого окремого індивідуально визначеного майна з державної у комунальну власність, Управлінням на адресу ДК «Укроборонпром» направлено запит. На момент завершення аудиту відповідь не надійшла. Лист-запит в Додатку 44 до звіту.

З метою дослідження питання цільового та ефективного використання державного нерухомого майна, балансоутримувачем якого є ДП НВК «Фотоприлад», під час аудиту проведено обстеження об'єктів нерухомого майна, розташованих на промислових майданчиках № 1 та № 3 у м. Черкаси та бази відпочинку «Рось», розташованої в с. Хрещатик Черкаського району.

Обстеження об'єктів нерухомого майна проводилось комісією Підприємства у присутності представників Управління, які проводили аудиторське дослідження, на підставі наказу генерального директора Корева Г.С. «Про проведення інвентаризації основних засобів» від 11.01.2018 № 13.

Разом з тим, генеральним директором Підприємства до аудиту надано лист від 18.01.2018 № 01-12/30, адресований начальнику Управління Північного офісу Держаудитслужби в Черкаській області та який містить інформацію такого змісту: «...В умовах збройної агресії Росії проти нашої держави на підприємствах-учасниках ДК «Укроборонпром» запроваджено заходи направлені на попередження та недопущення розголошення матеріалів з питань службової діяльності, в т.ч. шляхом проведення фото та відео зйомки без погодження з експертною комісією підприємства. Враховуючи викладене прошу працівників Вашого офісу дотримуватись даної норми при проведенні аудиту підприємства». Копія листа від 18.01.2018 № 01-12/30 в Додатку 45 до звіту.

У зв'язку із зазначеним, під час обстеження об'єктів нерухомого майна, а також під час інвентаризації основних засобів, представниками Управління, залученими до проведення аудиту, фотофіксація та відеофіксація та території виробничих зон Підприємства не проводилась.

За результатами візуального обстеження будівель та споруд, які обліковуються на балансі Підприємства, встановлено факти наявності об'єктів нерухомого майна, які не використовуються у господарській (виробничій) діяльності ДП НВК «Фотоприлад», а також будівля, яка перебуває в неналежному (незадовільному) стані.

Так, під час обстеження бази відпочинку «Рось» встановлено, що будівля їдальні (зображено на рис. 5) площею 164,2 кв.м, первісна вартість якої становить 18,8 тис. грн, залишкова – 0,0 тис. грн, перебуває в незадовільному стані та має ознаки руйнації, що унеможливує подальше її використання або передачу в оренду без додаткових витрат на відновлення (капітальний ремонт).

Рис. 5

Будівля їдальні бази відпочинку "Рось"

Таким чином, незабезпечення Підприємством ефективного управління майновими активами в частині невжиття заходів щодо збереження майна, а саме - будівлі їдальні площею 164,2 кв.м, первісною вартістю – 18796,63 грн та нульовою залишковою вартістю, розташованої на базі відпочинку «Рось», та нездійснення Концерном контролю за збереженням закріпленого за Підприємством майна (як передбачено п.п. 4.5 п. 4 Статуту Підприємства) призвело до того, що зазначений об'єкт нерухомості перебуває у незадовільному стані та має ознаки руйнації, відповідно Підприємством втрачено можливість подальшого її використання або передачі в оренду без додаткових витрат на відновлення (капітальний ремонт).

Під час обстеження об'єктів нерухомості промислового майданчика № 1 (далі – Проммайданчик № 1), які розташовані за адресою: м. Черкаси, вул. Б.Вишневецького, 85, загальна площа яких становить 64190,8 кв.м (первісна

вартість на загальну суму – 24 141,96 тис.грн, залишкова – 7 449,23 тис.грн) встановлено, що Підприємством не використовується будівля виробничого корпусу № 3 площею 12504 кв.м, первісна вартість якої 3 914,88 тис.грн, залишкова – 1 485,02 тис.грн, а також частина будівлі адміністративного корпусу № 3 площею 3780 кв.м, первісна вартість якої 1 023,50 тис.грн, залишкова – 271,17 тис.грн. Слід зазначити, що місце розташування зазначених будівель дозволяє можливість передачі в оренду.

Під час візуального обстеження встановлено, що зазначені будівлі перебувають у незадовільному стані (обірвані кабелі електричних мереж, демонтовані радіатори, частково демонтовані труби водопостачання та водовідведення, вентиляційні системи, пошкоджений дах, у зв'язку з чим в приміщення будівель потрапляє сніг та дощ, розбиті вікна, пошкоджені стіни (облущена фарба, пліснява) та підлоги та інше) та потребують капітального ремонту. У зв'язку із відсутністю (демонтажем) комунікацій у будівлі виробничого корпусу № 3 та будівлі адміністративного корпусу № 3, зазначені об'єкти нерухомості не опалюються, відсутнє електропостачання, водопостачання та водовідведення. Будівлі знаходяться під наглядом охорони.

По даному факту генеральний директор Підприємства Корево Г.С. пояснив: *«Демонтаж майна було здійснено у 2009 році на підставі розпорядження колишнього генерального директора ДП НВК «Фотоприлад» Бурківського А.О. (наказ про призначення № 11-д від 30.07.2007 звільнено 01.11.2012). Оприбуткування демонтованого майна і подальший його рух в бухгалтерському обліку було відображено у бухгалтерських документах за 2009 рік та знищено в встановленому порядку, затвердженому наказом Міністерства юстиції України від 12.04.2012 № 578/5. Проведення заходів та робіт по відновленню зазначених одиниць нерухомого майна передбачає значних фінансових витрат, які не передбачені поточними фінансовими планами. В разі розміщення виробництва додаткових видів продукції на зазначених одиницях нерухомого майна, дані приміщення будуть доведені до належного стану з відображенням витрат у фінансових планах підприємства». Запит про надання інформації та пояснення генерального директора Корева Г.С. в Додатку 4б до звіту.*

Проведеним аналізом ефективності використання майна, що обліковується на балансі ДП НВК «Фотоприлад», встановлено, що на адресу Концерну Підприємством щоквартально подається інформація щодо об'єктів нерухомості, які не задіяні у виробничій діяльності та які пропонуються до передачі в оренду.

Дослідженням зазначених інформацій встановлено, що до цих відомостей протягом періоду з 01.10.2016 до 31.10.2017 не включались будівлі виробничого корпусу № 3 площею 12504,0 кв.м та адміністративного корпусу № 3 площею 3780,0 кв.метрів.

З метою отримання інформації щодо вичерпного переліку об'єктів нерухомого майна, які обліковуються на балансі ДП НВК «Фотоприлад» і перебувають у господарському віданні Концерну, та які пропонувались до

оренди, Управлінням направлено запит до Регіонального відділення Фонду державного майна України по Черкаській області. Відповідно до отриманої відповіді встановлено, що до Регіонального відділення Фонду державного майна України по Черкаській області протягом періоду з 01.10.2016 до 31.10.2017 не надходила інформація про нерухоме майно, яке обліковується на балансі ДП НВК «Фотоприлад», не використовується балансоутримувачем у власній діяльності та може бути передане в оренду з метою розміщення на веб-сайті Фонду державного майна України. *Лист-запит та лист-відповідь Регіонального відділення Фонду державного майна України по Черкаській області в Додатку 47 до звіту.*

Таким чином, ДП НВК «Фотоприлад» не ініціювалось питання щодо передачі в оренду будівлі виробничого корпусу № 3 площею 12 504 кв.м, первісна вартість якої 3 914,88 тис.грн, залишкова – 1 485,02 тис.грн, а також частини будівлі адміністративного корпусу № 3 площею 3 780 кв.м, первісна вартість якої 1 023,50 тис.грн, залишкова – 271,17 тис.грн, що розташовані за адресою: м. Черкаси, вул. Б.Вишневецького, 85.

При цьому, протягом періоду, охопленого аудитом, Підприємством понесено витрати на утримання зазначених будівель на загальну суму 56 158,23 грн (в тому числі сплачено податку на землю – 34 439,72 грн, витрати на охорону – 21 718,51 грн) в той час, як економічна вигода відсутня.

Орієнтовним підрахунком можливого економічного ефекту від здачі в оренду зазначеного нерухомого майна протягом жовтня 2016 року – жовтня 2017 року встановлено, що за умови передачі будівлі виробничого корпусу № 3 площею 12 504 кв.м (первісна вартість - 3 914,88 тис.грн, залишкова – 1 485,02 тис. грн) в оренду за ставкою 10 % (наприклад, проектно-конструкторські роботи), можливо було б отримати дохід на загальну суму 468 846,80 грн, в тому числі Підприємством (70 %) на суму 328 192,76 грн, державним бюджетом (30 %) на суму 140 654,04 гривень.

За умови передачі будівлі адміністративного корпусу № 3 площею 3 780 кв.м (первісна вартість - 1 023,50 тис.грн, залишкова – 271,17 тис.грн) в оренду під 18 % (наприклад, використання майна під офісні приміщення), можливо було б отримати дохід на загальну суму 220 633,36 грн, в тому числі Підприємством (70 %) на суму 154 443,35 грн, державним бюджетом (30 %) на суму 66 190,01 гривень. *Розрахунки орендної плати у Додатку 48 до звіту.*

Загальна площа будівель Проммайданчика № 1, яка не задіяна у господарській діяльності Підприємства становить 19949,0 кв.м, що становить 31,1 % від загальної площі нерухомого майна, розташованого на Проммайданчику № 1.

Таким чином, неініціювання та невжиття ДП НВК «Фотоприлад» та ДК «Укроборонпром» управлінських заходів щодо забезпечення ефективного використання державного майна може свідчити про упущені вигоди (неотримані доходи) від оренди на загальну суму 689 480,16 грн (в

тому числі Підприємством на суму 482 636,11 грн, державним бюджетом на суму 206 844,05 гривень).

Крім того, Підприємством не використовувалась частина будівлі інженерно-лабораторного корпусу площею 11 404,8 кв.м, первісна вартість якого 7 007,9 тис.грн, залишкова 2 326,31 тис.грн, а саме ДП НВК «Фотоприлад» використовується 1-й та 2-й поверх 9-ти поверхової будівлі, розташованої на Проммайданчику № 1. Інші сім поверхів, які не задіяні у господарській (виробничій) діяльності, від'єднані від системи опалення, електро-, водопостачання, водовідведення не використовуються. В той же час, витрати на утримання частини будівлі, що не використовуються, за досліджений період становили 22,94 тис.грн (в тому числі сплата податку на землю у сумі 14,06 тис.грн, витрати на охорону – 8,88 тис.гривень).

Під час обстеження об'єктів нерухомості промислового майданчика № 3 (далі – Проммайданчик № 3), які розташовані за адресою: м. Черкаси, вул. Корольова, 23, встановлено наступне.

Загальна площа будівель та споруд, розташованих на проммайданчику № 3, становить 50 887,9 кв.м (первісна вартість – 25 866,09 тис.грн, залишкова – 7 380,89 тис.грн), значна частина яких не задіяна у господарській діяльності Підприємства, а саме – 29806,1 кв.м (первісна вартість – 23 360,39 тис.грн, залишкова – 6 561,74 тис.грн), що становить 58,6 % загальної площі об'єктів нерухомості Проммайданчика № 3. При цьому, загалом витрати на утримання нерухомого всього майна Проммайданчика № 3 становили 1 298,41 тис.грн, а витрати на утримання нерухомого майна, яке не використовується Підприємством, протягом періоду, охопленого аудитом, пропорційно площі становили 760,87 тис.гривень.

Слід зазначити, що Контроль за ефективністю використання, збереженням та обліком закріпленого за Підприємством майна здійснює Концерн (п.п. 4.5 п. 4 Статуту).

В той же час, Підприємство не звітується перед Концерном щодо переліку нерухомого майна, яке обліковується на балансі ДП НВК «Фотоприлад», та не використовується у господарській (виробничій) діяльності.

По даному факту генеральний директор Підприємства пояснив: *«До переліку звітів (відомостей, ін.), які щоквартально надаються до ДК «Укроборнпром» не входить інформація щодо нерухомого майна, яке не використовується у господарській (виробничій) діяльності підприємства.*

Підприємством щоквартально до ДК «Укроборнпром» надається інформація щодо об'єктів нерухомого майна, які планується передати в оренду». Запит про надання інформації та пояснення Корева Г.С. в Додатку 49 до звіту.

Відповідно до п. 18 ч. 1 ст. 7 Закону № 3531 [3] у процесі управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі Концерн

виявляє державне майно, яке тимчасово не використовується Концерном та його учасниками, та вносить пропозиції щодо його подальшого використання.

З метою з'ясування, чи вносились пропозиції з боку Концерну щодо подальшого використання державного майна, Управління направлено запит на адресу ДК «Укроборонпром».

У відповіді на запит ДК «Укроборонпром» повідомив наступне: "... Відповідно до пункту 1.1 розділу I «Загальні положення» орієнтовної форми контракту з керівником підприємства – учасника Державного концерну «Укроборонпром», затвердженої наказом Концерну від 20.11.2015 № 464 (зі змінами), за цим контрактом керівник підприємства зобов'язаний безпосередньо забезпечувати ефективне використання та збереження закріпленого за Підприємством державного майна. Таким чином, суб'єкт господарювання надає пропозиції до Концерну щодо розпорядження об'єктами, які в результаті інвентаризації встановлені, як такі, що не використовуються Підприємством за призначенням під час ведення ним господарської діяльності, у тому числі пропозиції щодо ефективнішого використання основних засобів (передача в оренду, відчуження тощо)...". *Лист-запит та лист-відповідь ДК "Укроборонпром" в Додатку 50 до звіту.*

Слід зазначити, що за результатами щорічної інвентаризацій у 2016 інвентаризаційною комісією у протоколах не відображено інформацію про стан активів (будинків та споруд), а також про наявність об'єктів, які не використовуються Підприємством у господарській (виробничій) діяльності. Крім того, комісією не оформлено пропозиції щодо вжиття заходів відносно поліпшення будівель, що знаходяться в незадовільному стані, а також пропозиції щодо подальшого розпорядження об'єктами нерухомого майна, яке не використовуються Підприємством, що свідчить про формальний підхід до порядку проведення інвентаризації та неналежний контроль за її проведенням.

Таким чином, відсутність контролю з боку Концерну за ефективністю використання, збереженням та обліком закріпленого за Підприємством майна та неналежне здійснення поточного управління з боку керівництва Підприємства в частині ефективного використання закріпленого за Підприємством державного майна призвело до неефективного використання нерухомого майна ДП НВК «Фотоприлад», а саме в частині невикористання у господарській діяльності виробничих площ Проммайданчиків № 1 та № 3 загальною площею 49755,1 кв.м первісною вартістю 35 306,68 тис. грн, залишковою – 10644,24 тис. грн, що становить 43,0 % загальної площі Проммайданчиків № 1 та № 3, а також може свідчити про непродуктивні витрати на утримання приміщень, які не використовуються та не несуть позитивного економічного ефекту в процесі діяльності Підприємства, на загальну суму 839,97 тис. гривень.

Акт огляду приміщень будівель, які належать ДП НВК "Фотоприлад", в Додатку 51 до звіту.

В ході проведення аудиту встановлено, що на балансі ДП НВК «Фотоприлад» обліковується база відпочинку «Рось», розташована в с. Хрещатик Черкаського району, та база відпочинку «Південна», що знаходиться в с. Хорли Каланчацького району Херсонської області.

Відповідно до п. 8.3 розділу 8 Колективного договору Підприємства вартість путівки на бази відпочинку "Рось" та "Південна" встановлюються відповідно до кошторисів, затверджених керівником підприємства та узгоджених з профспілковим комітетом. Компенсація вартості путівок на бази відпочинку працівникам ДП НВК "Фотоприлад" та їх дітям віком до 18 років встановлюється згідно кошторису витрат у розмірі 50 %.

До аудиту надано розрахунки вартості путівки на 1 ліжко/місце на базах відпочинку «Рось» та «Південна». Дослідженням зазначених розрахунків встановлено, що до складу статей витрат включено основну та додаткову заробітну плату робітників та відрахування на соціальні заходи, комунальні послуги, поточний ремонт, транспортні витрати для ремонтних та господарських потреб, послуги сторонніх організацій (деззаходи, аналіз води), придбання господарчого інвентаря, знос основних засобів, податок на землю, податок на нерухомість. Крім того, до вартості путівок включено прибуток у розмірі 10 %.

На базі відпочинку "Південна" обліковується 19 будиночків для відпочинку, з яких: 10 однокімнатних по 3 ліжко-місця, 1 трикімнатний на 9 ліжко-місць, 6 п'ятикімнатних по 15 ліжко-місць.

Згідно наданих до аудиту путівок, протягом періоду, охопленого аудитом, базу відпочинку «Південна» відвідало 222 особи (807 людино-днів), з яких працівниками Підприємства - 38 осіб (353 людино-дні), що становить 18 % від загальної кількості відпочиваючих та 5 % від працюючих на Підприємстві.

З урахуванням того, що сезон відпочинку триває з червня по вересень, загальна потужність бази відпочинку "Південна" становить 15738 ліжко-днів (122 дні * 129 ліжко-місць), проте фактична завантаженість в період сезону становила 1807 ліжко-дні (11,48 %), з яких - 353 ліжко-дні використано працівниками Підприємства, що становить 19,54 % від фактичної завантаженості та 2,24 % від загальної потужності бази відпочинку.

Згідно наданої інформації, витрати на утримання бази відпочинку "Південна" (заробітна плата охоронців, нарахування на заробітну плату, податок на землю, витрати на електроенергію та ін.) за період з жовтня 2016 року по жовтень 2017 року становили 512,86 тис. грн. При цьому, доходи від надання путівок протягом періоду, охопленого аудитом, становили 113,89 тис. грн, що вказує на збитковість зазначеної бази відпочинку у сумі 398,97 тис. гривень.

На базі відпочинку "Рось" обліковується 13 будиночків для відпочинку, з яких: 2 чотирикімнатні по 15 ліжко-місць, 3 однокімнатні по 3 ліжко-місця, 1 трикімнатний на 12 ліжко-місць, 7 двокімнатних по 4 ліжко-місця.

Згідно наданих до аудиту путівок, протягом періоду, охопленого аудитом, базу відпочинку "Рось" відвідало 426 осіб (1119 людино-днів), з яких працівниками Підприємства - 45 осіб (82 людино-дні), що становить 11 % від загальної кількості відпочиваючих та 6 % від працюючих на Підприємстві.

З урахуванням того, що сезон відпочинку триває з червня по вересень, загальна потужність бази відпочинку "Рось" становить 9638 ліжко-днів (122 дні * 79 ліжко-місць), проте фактична завантаженість в період сезону становила 1119 ліжко-днів (11,61 %), з яких - 82 ліжко-дні використано працівниками Підприємства, що становить 7,33 % від фактичної завантаженості та 1 % від загальної потужності бази відпочинку.

Згідно наданої інформації, витрати на утримання бази відпочинку "Рось" (заробітна плата охоронців, нарахування на заробітну плату, податок на землю, витрати на електроенергію та ін.) за період з жовтня 2016 року по жовтень 2017 року становили 405,4 тис. грн. При цьому доходи від надання путівок протягом періоду, охопленого аудитом, становили 54,90 тис. грн, що вказує на збитковість зазначеної бази відпочинку у сумі 350,50 тис. гривень.

Таким чином, низька кількість охочих працівників Підприємства та інших осіб відпочивати на базах відпочинку «Південна» та «Рось» (відсутність попиту) призвело до того, що Підприємство понесло непродуктивні витрати за період з жовтня 2016 року по жовтень 2017 року в сумі 749,47 тис. гривень.

По даному факту генеральний директор Корево Г.С. пояснив: *«Відносно питання щодо баз відпочинку «Рось» та «Південна» інформую про те, що в період підготовки до літнього сезону підприємством вживалися заходи, спрямовані на їх завантаження відпочивальниками. Зокрема, було розміщено оголошення на сайтах НВК «Фотоприлад», ОЛХ, bazi-otdiha, у маршрутному таксі та стендах підприємства. Відповідно до колективного договору для працівників підприємства та їх дітей віком до 18 років встановлено знижку в розмірі 50 % від повної вартості путівки». Запит про надання інформації та пояснення Корева Г.С. в Додатку 52 до звіту.*

Під час аудиторського дослідження встановлено, що ДП НВК «Фотоприлад» до ДК «Укроборонпром» подається щоквартальна звітність форми № 2б(д) «Відомості про нерухоме державне майно». При цьому, під час дослідження даних, зазначених у вказаній формі звітності, встановлено, що протягом періоду, охопленого аудитом, Підприємством подавалась звітність форми 2б(д) з відсутніми даними щодо розміру земельної ділянки/площі забудови та розміру/площі об'єктів нерухомості, розташованих на території бази відпочинку «Південна». Крім того, до аудиту не надано документи на право власності, а також технічну документацію на об'єкти нерухомості, розташовані на території бази відпочинку «Південна».

По даному факту генеральний директор Підприємства Корево Г.С. пояснив наступне: *«Підприємством планується проведення робіт по інвентаризації з обмірами будівель, розташованих на базі відпочинку*

«Південна» з оформленням технічної документації на об'єкти нерухомості, розташовані на території бази відпочинку «Південна» та оформлення документів на право власності. Одночасно інформація з технічної документації на об'єкти нерухомості бази відпочинку «Південна» буде відображена в звіті 2б(д)». Питання про надання пояснення та пояснення Корева Г.С. в Додатку 53 до звіту.

Слід зазначити, що база відпочинку «Південна» введена в експлуатацію у 1996 році.

Таким чином, протягом тривалого часу керівництвом Підприємства не ініціювались та не вживались заходи щодо забезпечення оформлення технічної документації, а також правовстановлювальних документів на 21 об'єкт нерухомості первісною вартістю на загальну суму 190,0 тис.грн, залишковою – 28,0 тис.грн, що використовуються ДП НВК «Фотоприлад», може призвести до їх вилучення на користь інших осіб.

Згідно наказу ДК "Укроборонпром" від 05.04.2017 № 129 "Про проведення інвентаризації державного майна, проведення державної реєстрації речових прав на нерухоме майно" Підприємство зобов'язане провести державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно у відповідності з чинним законодавством у строк до 01.07.2018.

В бухгалтерському обліку Підприємства земельні ділянки не обліковуються.

До аудиторського дослідження надано:

- державний акт на право постійного користування земельною ділянкою для рекреаційних цілей площею 3,13 га;

- державний акт на право постійного користування землею площею 0,5972 га для розміщення бази відпочинку;

- державний акт на право постійного користування землею для ведення підсобного сільського господарства площею 3,00 га для ведення підсобного сільського господарства;

- державний акт на право постійного користування земельною ділянкою площею 12,9184 га (проммайданчик №3), площею 0,1637 га (магазин), площею 0,3342 га (поліклініка), площею 0,459 га (житловий будинок), площею 0,5450 га (палац спорту з басейном), площею 0,2741 га (гуртожиток), площею 4,0458 га (виробнича база), площею 0,0602 га (центральний тепловий пункт), таким чином, у вказаному акті на право постійного користування включено земельні ділянки, які передано Підприємством.

Проте, вищевказані земельні ділянки не внесено до державного реєстру прав на нерухоме майно.

Інформацію про належність будівель та споруд до державного майна внесено до Єдиного реєстру об'єктів державної власності (форма 2(б)д), проте не внесено до державного реєстру речових прав на нерухоме майно, за винятком комплексу інженерно-лабораторного корпусу за адресою: м. Черкаси.

вул. Байди Вишневецького, 85 та комплексу за адресою Черкаський район, с. Хрещатик, буд.11.

Звіркою площі земельних ділянок, зазначених в схемі генерального плану проммайданчика № 3 та проммайданчика № 1, з площею земельних ділянок, зазначених в державних актах на право постійного користування, встановлено, що згідно генплану проммайданчика № 3 площа земельної ділянки становить 12,92 га, згідно державних актів на право постійного користування площа земельної ділянки - 12,9184 га.

Таким чином, Підприємством не внесено земельні ділянки, будівлі та споруди до державного реєстру прав на нерухоме майно.

Також аудиторським дослідження встановлено, що згідно з Рішенням № 562 Підприємством передано КП «Центральний стадіон» Черкаської міської ради земельну ділянку площею 0,5450 га, згідно Рішення № 563 [38] Підприємством передано земельну ділянку площею 0,3342 га КНП "Четвертий Черкаський міський центр первинної медико-санітарної допомоги", згідно з Рішенням № 564 [39] Департаменту освіти та гуманітарної політики Черкаської міської ради передано земельну ділянку площею 9,2795 га та 2,0816 га. При цьому, Підприємством в період з 07.06.2017 по 31.10.2017 сплачувався земельний податок за вищевказані земельні ділянки, сума якого становить 50,91 тис. гривень.

До аудиту надано лист Підприємства від 06.07.2017 № 01-12/307, адресований міському голові Бондаренку А.В. щодо перереєстрації у встановленому законом порядку права власності на передані об'єкти нерухомості до власності територіальної громади м. Черкаси.

В ході аудиту направлено запит КП "Центральний стадіон" ЧМР, КНП "Четвертий Черкаський міський центр первинної медико-санітарної допомоги", Департаменту освіти та гуманітарної політики Черкаської міської ради щодо переоформлення земельних ділянок. *Листи-запити, відповіді в Додатку 54 до звіту.*

Як зазначено у відповіді КП "Центральний стадіон" ЧМР, переоформлення земельної ділянки площею 0,5450 га відбулося 12.12.2017 згідно витягу права власності № 107142124.

КНП "Четвертий Черкаський міський центр первинної медико-санітарної допомоги" Черкаської міської ради до аудиту надано лист, адресований Черкаській міській раді, згідно якого висловлене клопотання про надання в постійне користування земельної ділянки, розташованої за адресою: м. Черкаси, вул. Байди Вишневецького 61.

Згідно відповіді Департаменту освіти та гуманітарної політики Черкаської міської ради, земельну ділянку площею 9,2795 га переоформлено 26.10.2017, земельну ділянку площею 2,0816 га не переоформлено.

За інформацією директора Корево Г.С.: *"...Щодо питання державної речових прав на земельні ділянки у зв'язку з передачею об'єктів нерухомості*

майна згідно з рішеннями Черкаської міської ради від 06.06.2017 №562, №563, №564 про затвердження актів прийому-передачі:

- згідно з інформацією з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно КНП "Четвертий черкаський міський центр первинної медико-санітарної допомоги" Черкаської міської ради 26.07.2017 подано для реєстрації права на земельну ділянку площею 0,3342 га та зареєстровано за Черкаською міською радою 26.10.2017";

- згідно з інформацією з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно Департаментом освіти та гуманітарної політики Черкаської міської ради 26.07.2017 подано для реєстрації права на земельну ділянку площею 9,2795 га та зареєстровано за Черкаською міською радою 26.10.2017. Відомості про ділянку площею 2,0816 га уточнюються шляхом подання запиту до Державного реєстру;

- згідно з інформацією з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно КП "Центральний стадіон" право на земельну ділянку площею 0,5450 га зареєстровано у Державному реєстрі 26.10.2017.

Звертаю Вашу увагу на те, що у ДП "Фотоприлад" можливості щодо прискорення процедури реєстрації права на земельні ділянки відсутні. Разом з тим, незважаючи на наявність незалежних від підприємства обставин, за період з 07.06.2017 по 31.10.2017 до місцевого бюджету сплачено плату за землю на суму 50905,44 грн, чим забезпечено виконання вимог п.287.1. ст. 287 Податкового кодексу України..." Питання про надання пояснення та пояснення Корева Г.С. в Додатку 55 до звіту.

Таким чином, у зв'язку із зволіканням переоформлення права користування земельних ділянок КП "Центральний стадіон" ЧМР, КНП "Четвертий Черкаський міський центр первинної медико-санітарної допомоги" Черкаської міської ради, Департаментом освіти та гуманітарної політики Черкаської міської ради Підприємство понесло непродуктивні (зайві) витрати у вигляді податку на землю за передані земельні ділянки під об'єктами нерухомості в сумі 50,91 тис. гривень.

2.2.8. Неналежна організація внутрішнього контролю може не дозволити своєчасно і в повній мірі виявити всі недоліки в діяльності Підприємства та може призвести до надання уповноваженим користувачам недостовірної інформації при веденні та оформленні господарських операцій.

Під час аудиторського дослідження встановлено, що в дослідженому періоді керівництвом Підприємства не повною мірою здійснювався комплекс заходів для запобігання окремих негативних наслідків, які виникли при діяльності Підприємства, про що свідчить інформація, викладена у попередніх розділах звіту.

Відповідно до п. 7.2 Статуту [40] управління Підприємством здійснюється керівником, який підзвітний Концерну. Керівник призначається на посаду та звільняється з посади Концерном.

Згідно з наказом ДК "Укроборонпром" від 14.03.2016 № 56-к Корево Григорія Степановича призначено на посаду директора Підприємства, з яким укладено контракт від 14.03.2016 № 17К/16 (далі – контракт) [48] терміном дії з 15 березня 2016 року по 14 березня 2019 року.

Дослідженням змісту контракту [48] встановлено, що відповідно до п. 1.1 контракту Керівник зобов'язується безпосередньо і через адміністрацію Підприємства здійснювати поточне управління Підприємством, забезпечувати його високоприбуткову діяльність, ефективне використання та збереження державного майна, а Концерн зобов'язується створювати належні умови для матеріального забезпечення і організації праці Керівника. За виконання обов'язків, передбачених контрактом, Керівнику нараховується заробітна плата за рахунок частки доходу, одержаного Підприємством у результаті його господарської діяльності, та виходячи з установленого Керівнику посадового окладу.

Пунктом 2.7 контракту [48] визначено, що Керівник щоквартально до 25 числа місяця, що настає за звітним періодом, подає до Концерну звіт про результати виконання Показників ефективності використання державного майна та прибутку, а також майнового стану Підприємства та звітує про вжиті заходи щодо контролю якості продукції та впровадження на Підприємстві ДСТУ ISO 9001:2009. Річний звіт про виконання вказаних показників Керівник подає до Концерну до 15 лютого року, що настає за звітним.

Аналізом контракту [48] встановлено, що він відповідає Типовій формі контракту з керівником підприємства, що є у державній власності, затвердженій постановою Кабінету Міністрів України від 02.08.1995 № 597.

Протягом досліджуваного періоду організація бухгалтерського обліку Підприємства здійснювалась відповідно до наказу директора Підприємства "Про облікову політику підприємства" від 12.02.2013 № 76. Відповідно до п. 2 наказу запроваджено журнально-ордерну форму ведення бухгалтерського обліку з використанням комп'ютерної програми "1-С Підприємство" та програм, створених підприємством, які забезпечують формування первинних документів та облікових реєстрів, передбачених чинним законодавством України.

Додатком 2 до облікової політики затверджено графік документообороту.

Відповідно до Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" від 16.07.1999 № 996 [6] з метою підтвердження правильності та достовірності даних бухгалтерського обліку та звітності передбачено проведення підприємствами, їх об'єднаннями та госпрозрахунковими організаціями незалежно від форм власності інвентаризації майна, коштів і фінансових зобов'язань.

Відповідно до наказу від 16.09.2016 № 287 Підприємством проведено річну інвентаризацію, за результатами якої встановлено нестачу в сумі 1,56 тис. гривень. Про вказаний факт повідомлено правоохоронні органи.

Крім того, з метою забезпечення збереження матеріальних цінностей, Підприємством з працівниками укладено ряд договорів про повну матеріальну

відповідальність. Перелік посад, з працівниками яких укладаються договори про повну матеріальну відповідальність, наведено в додатку 3 облікової політики.

Для розподілу обов'язків та функцій між структурними підрозділами та працівниками, відповідальності працівників за якість та своєчасність виконання своїх посадових обов'язків та контролю за їх діями розроблені положення про структурні підрозділи та посадові інструкції працівників (посадові інструкції працівників розробляються керівниками структурних підрозділів і затверджуються директором).

Аудиторським дослідження встановлено, що на Підприємстві відсутній окремий підрозділ внутрішнього фінансового контролю.

Водночас, відповідно до Положення про юридичний відділ, затверджений генеральним директором – головним конструктором Підприємства Гордієнком В.І від 25.06.2014, визначено функції та обов'язки працівників відділу щодо забезпечення правильного застосування на підприємстві нормативно-правових актів та інших документів (п. 4.1), організації претензійної та позовної роботи, проведення аналізу її результатів (п. 4.7), перевірки дотримання законодавства структурними підрозділами підприємства.

Відповідно до Положення про центральну бухгалтерію Підприємства, затвердженого генеральним директором - головним конструктором Гордієнком В.І. 14.07.2014, визначено функції та обов'язки працівників центральної бухгалтерії щодо здійснення поточного контролю за правильністю зарахування та використання надходжень підприємства, забезпечення дотримання вимог нормативно-правових актів (п. 4.2); відповідно до Положення про фінансовий відділ, затвердженого генеральним директором-головним конструктором Гордієнком В.І., визначено функції та обов'язки працівників фінансового відділу щодо контролю за використанням власних і запозичених обігових коштів.

Водночас, відповідно до Положення про бюро економічної безпеки Підприємства, затвердженого генеральним директором Корево Г.С. 01.09.2015, визначено функції та обов'язки працівників бюро економічної безпеки щодо здійснення заходів по виявленню та попередженню економічних ризиків, які можуть негативно позначитись на діяльності підприємства в цілому, підготовки пропозицій з цих питань (п. 1), забезпечення проведення перевірок юридичних осіб, від яких надходять комерційні пропозиції на товари та послуги з метою запобігання, встановленню партнерських стосунків з суб'єктами, які мають сумнівну репутацію. Проводити економічний аналіз матеріалів, опрацювання та реалізації договорів (п. 2), своєчасно виявляти негативні чинники, які можуть вплинути на якісне виконання своїх зобов'язань за діючими договорами, запобігання укладенню договорів з контрагентами, які не мають права на виконання робіт у сфері ОПК та відповідного досвіду (п. 3), проведення комплексних і тематичних перевірок в усіх підрозділах Підприємства згідно плану-графіка, затвердженого генеральним директором із залученням, при необхідності, фінансово-економічних служб підприємства:

а) використання, збереження товарно-матеріальних цінностей, основних засобів, грошових коштів, дорогоцінних металів;

б) стану первинного оперативного і бухгалтерського обліку;

в) правильність оформлення актів при списанні товарно-матеріальних цінностей (в т.ч. основних засобів) (п. 4), проведення позапланових перевірок по окремим питаннях (п. 5), оформлення результатів по проведених перевірках і внесення пропозицій по усуненню виявлених порушень (п. 6), аналізувати стан виконання договорів з контрагентами, встановлювати причини виникнення дебіторської заборгованості, приймати заходи щодо її мінімізації.

Слід зазначити, що план-графік проведення комплексних і тематичних перевірок в підрозділах Підприємства до аудиту не надано.

До аудиту надано інформацію щодо проведеної роботи бюро економічної безпеки. Так, бюро проводиться робота щодо контролю якості поставлених ТМЦ, причин виникнення дебіторської та кредиторської заборгованості, кваліфікації постачальників продукції, проведення позапланових інвентаризацій тощо.

Результати перевірок оформляються у вигляді службової записки заступнику генерального директора з безпеки Бугайову В.О.

Під час аудиторського дослідження встановлено невиконання окремими структурними підрозділами покладених на них функцій та зобов'язань в частині здійснення контролю при виконанні умов укладених договорів, а саме в частині підтвердження форс-мажорних обставин в терміни, які передбачені договорами (про вказані факти описано в розділі 2.2.6.1 Звіту), ненарахування штрафних санкцій за невиконання умов договорів (про вказані факти описано в розділі 2.2.6.1 Звіту), непроведення в окремих випадках позовної роботи щодо стягнення дебіторської заборгованості (про вказані факти описано в розділі 2.2.6.1 Звіту) тощо.

Також, з метою дослідження питання виконання Підприємством вимог наказу ДК "Укроборонпром" від 14.07.2015 № 252, яким затверджено Інструкцію про звітність служб безпеки Державного концерну «Укроборонпром» щодо подання звітності, в ході аудиту вручено запит про надання до аудиту звітності. Проте директор Корево Г.С. повідомив: *"...На запит від 02.02.2018 р. повідомляємо, що згідно Положення про службу безпеки ДП НВК "Фотоприлад" п.1.3 "Служба безпеки Підприємства є самостійним структурним підрозділом ДП НВК "Фотоприлад", який функціонально підпорядкований та підзвітний Департаменту безпеки Концерну..."*

Передбачена наказом Концерну від 14.07.2015 №252 звітність служб безпеки підприємств містить тільки інформацію про діяльність служби безпеки у звітний період і не відображає фінансово-економічної діяльності підприємства...". Запит, відповідь в Додатку 5б до звіту.

Таким чином, зазначену звітність до аудиту не надано.

Головним управлінням ДФС у Черкаській області проведено документальну позапланову виїзну перевірку (акт від 16.08.2017 № 325/23-00-

14-0508/14322329) з питань дотримання вимог валютного законодавства при виконанні умов імпортного контракту від 30.11.2016 №30-464/69 за період з 30.11.2016 по 04.08.2017, за результатами якої встановлено порушення статті 2 Закону України від 23.09.1994 №185/94-ВР "Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті" та пункту 1 постанови Правління Національного банку України від 14.09.2016 №386 "Про врегулювання ситуації на грошово-кредитному та валютному ринках України" в частині порушення строків здійснення поставок по імпортному контракту від 30.11.2016 №30-464/69 в сумі 5 836,60 дол. США. На 17 днів та нараховано пеню в сумі 7607,58 грн, яку оплачено в повному обсязі.

Отже, запроваджена Підприємством система внутрішнього контролю не повною мірою забезпечує належний рівень контролю за фінансово-господарською діяльністю Підприємства.

Таким чином, за проведеною оцінкою система внутрішнього контролю Підприємства, яка по причині недоліків її організації є недостатньою для попередження всіх суттєвих порушень і недоліків у діяльності об'єкта аудиту, заслуговує умовно-позитивної оцінки.

III. Висновки

За результатами проведеного аналізу діяльності встановлено, що Підприємством досягнуто мету діяльності – одержання прибутку.

За результатами проведеного дослідження фінансово-господарської діяльності Підприємства та аналізу виконання фінансового плану, ефективності управління Підприємством за період з 01.10.2016 по 31.10.2017 можна зробити висновок, що загальна ефективність управління Підприємством протягом досліджуваного періоду має середній рівень.

За результатами аудиторського дослідження діяльності ДП НВК «Фотоприлад» групою аудиторів визначені окремі чинники зовнішнього і внутрішнього характеру, які вплинули на ефективність управління Підприємством, а саме:

- аудиторським дослідження виконання ДП НВК "Фотоприлад" фінансових планів на 2016 рік, I-III квартали 2017 року встановлено, що Підприємством допущено перевиконання планових показників доходної частини внаслідок неврахування окремих джерел доходів при формуванні фінансових планів (враховані не всі укладені договори, які діяли на момент складання проектів фінансових планів на 2016 рік, I-III квартал 2017 року, та термін виконання яких визначено цими договорами протягом 2016 року – I-III кварталів 2017 року). Як наслідок, неповне врахування цих діючих договорів в подальшому вплинуло на недостовірне планування і затвердження всіх інших показників фінансового плану, а відповідно – і на їх відсоток виконання;

- Підприємством у 2016 році та протягом I-III кварталів 2017 року допускалися випадки проведення витрат по окремих статтях в обсягах, що перевищують затвержені фінансовими планами, та які не були передбачені фінансовими планами, за 2016 рік в сумі 67078,00 тис. грн, за IV квартал 2016 року в сумі 42240,00 тис. грн, за 2017 рік в сумі 52049,00 тис. грн. При цьому

Підприємство не скористалось правом (2-й раз) внесення змін до фінансового плану на 2016 та 2017 роки, що передбачено п. 8 Порядку № 205;

- Концерн не повною мірою забезпечував виконання окремих повноважень, установлених статтею 7 Закону № 3531 та Статутом Концерну, а саме в частині відсутності розробленої стратегії розвитку Підприємства та затверджених інвестиційних планів, в тому числі на середньострокову перспективу (3-5 років), а також в частині неприйняття рішень щодо внесення пропозицій про умови подальшого використання незадіяного державного майна та забезпечення його ефективного використання;

- внаслідок невизначення на законодавчому рівні єдиної ставки комісійної плати та відсутності обмежень ставки комісійної плати, при умові укладання усіх договорів комісії за ставкою 7 %, Підприємство змогло б зменшити витрати у досліджуваному періоді на суму 1681,88 дол. США, що станом на дату укладання договорів комісії по курсу НБУ становить 36 795,02 грн, а станом на 31.10.2017 по курсу НБУ – 45 123,81 грн;

- через відсутність обмежень розміру витрат Комісіонера, що можуть бути відшкодовані за рахунок Комітента, дало змогу ДК «Укрспецекспорт», користуючись монопольним становищем, передбачати в договорах комісії розмір відшкодування витрат за рахунок Комітента на свій розсуд, що призвело до упущених вигод (неотриманих доходів) Підприємства на суму 380 329,92 доларів США або 10 204 019,75 грн;

- внаслідок того, що частина одержаних коштів від Покупця була зарезервована на рахунках Комісіонера та не перераховувалась Підприємству, що суперечить вимогам чинного законодавства (а саме згідно ст. 1024 Цивільного кодексу України комісіонер має право лише на відшкодування витрат, зроблених ним у зв'язку з виконанням своїх обов'язків за договором комісії. Статтею 1022 Цивільного кодексу України визначено, що після вчинення правочину за дорученням комітента комісіонер повинен надати комітентові звіт і передати йому все одержане за договором комісії) призвело до того, що обіговими коштами в сумі 298 375,39 дол. США або 8 005 229,70 грн безоплатно користувався Комісіонер, внаслідок чого Комітент (Підприємство) не мало змоги спрямувати їх на ведення власної діяльності;

- відшкодування витрат Комісіонера за рахунок Комітента, зокрема агентських послуг та представницьких витрат, призвело до додаткових витрат Підприємства. Так, агентом, по суті дублюються функції Комісіонера (тобто одні й ті самі послуги – виконання переддоговірної роботи з пошуку Покупця та укладання з ним Контракту оплачуються Підприємством двічі і до того ж після укладення договорів комісії). Усього за досліджуваний період Підприємством відшкодовано таких витрат на загальну суму 9 764 218,00 грн (в тому числі агентських витрат на суму 9 421 639,29 грн, представницьких витрат на суму 342 578,71 грн), і як наслідок, стало причиною відволікання обігових коштів;

- через нездійснення Підприємством контролю за виконанням договорів комісії (з урахуванням додаткових угод до них в частині взяття Комісіонером

поруки за виконання зобов'язань іноземним покупцем в частині своєчасного перерахування коштів Підприємству) щодо ненарахування неустойки за прострочення строків перерахування грошових коштів та не проведення претензійно-позовної роботи Підприємство не скористалось можливістю отримання додаткового доходу від застосування заходів впливу до Комісіонера, що призвело до неотримання Підприємством доходу (упущених вигод) на суму 5247,09 доларів США або 140 776,32 грн;

- неприйняття представником замовника частини фактично понесених витрат Підприємством внаслідок застосування ним нормативних документів, доведених до використання в роботі МОУ, замість діючих на ДП НВК "Фотоприлад", може призвести в подальшому до неотриманих доходів в сумі 4 057 905,87 грн. Крім того, неприйняття представником замовника окремих фактично понесених витрат Підприємства при формуванні договірної ціни за двома договорами знизило рівень рентабельності виробництва на суму 434,93 тис. грн (з ПДВ);

- проведена на Підприємстві робота щодо моніторингу цін та пошуку цінових пропозицій не забезпечила оптимальну цінову пропозицію постачальників продукції, що призвело до непродуктивних (зайвих) витрат Підприємства в сумі 1 081,90 тис. грн, а до участі у закупівлях допускаються учасники, які фігурують в кримінальних провадженнях;

- несвоєчасно проведені заходи з боку Підприємства щодо імпортозаміщення комплектуючих унеможливило своєчасне виконання договору, укладеного з ДП "Львівський державний завод "ЛОРТА", та може призвести в подальшому до непродуктивних (зайвих) витрат Підприємства на сплату штрафних санкцій в сумі 1 828 204,91 грн;

- внаслідок непроведення позовної роботи в передбачений законодавством термін позовної давності Підприємством втрачено можливість стягнути дебіторську заборгованість із 6-ти боржників в сумі 26,54 тис. грн, без проведення претензійно-позовної роботи списано на витрати Підприємства дебіторську заборгованість, щодо якої термін позовної давності минув, на суму 49,31 тис. грн. Непроведення Підприємством позовної роботи щодо нарахування та стягнення штрафних санкцій (пені) за невиконання зобов'язань контрагентами призвело до неотримання доходу (упущеної вигоди) в сумі 52,82 тис. грн. Укладення додаткових угод з контрагентом щодо продовження терміну оплати за відпущену продукцію стало наслідком відволікання обігових коштів Підприємства в сумі 1793,44 тис. грн та втрати можливості отримати дохід від нарахування і стягнення пені, інфляційних втрат, 3 % річних в сумі 814,65 тис. грн;

- існує значна імовірність втрати Підприємством активів у подальшому у вигляді дебіторської заборгованості 3-х підприємств-боржників, зокрема ДП "Завод імені В.О. Малишева" (перебуває у стадії банкрутства), Львівський науково-дослідний радіотехнічний інститут (накладено арешт на рахунки і нерухоме майно), Промгаз України м. Київ (ДВС Печерського районного управління юстиції не виконано наказ Господарського суду від 22.02.2011 про стягнення з ТОВ "Промгаз України" боргу) на суму 20189,76 тис грн;

- внаслідок дії обмежень щодо поставок продукції контрагентам Російської Федерації, на Підприємстві утворилася значна сума кредиторської заборгованості за отриманими авансами в сумі 6223,87 тис. дол. США та 40 587,90 тис. рос. рублів, що за курсом НБУ станом на 31.10.2017 становить 185 774,83 тис. грн. При цьому, залишок коштів на рахунках Підприємства на 31.10.2017 є недостатнім для повернення авансів російським контрагентам, оскільки сума одержаних авансів більше ніж удвічі перевищує залишок коштів.

Крім того, на виконання умов договорів, за якими одержано аванси, Підприємством понесено витрати на часткове виготовлення продукції в сумі 11 199,27 тис. грн, що в подальшому може призвести до непродуктивних витрат Підприємства у зв'язку з обмеженнями у виконанні договорів;

- через невиконання Підприємством умов договорів з російськими контрагентами в частині повідомлення контрагентів про наявність форс-мажорних обставин, які не дозволяють виконати умови договорів, може стати наслідком нарахування контрагентами та стягнення пені з Підприємства розрахунково в сумі 10 804,43 тис. грн та може призвести до непродуктивних (зайвих) витрат Підприємства у подальшому;

- у зв'язку з відсутністю чітких термінів виготовлення продукції, зокрема і терміну виконання договору загалом, Підприємством виготовлено продукцію відповідно до договору, укладеного з ФОП Штрассером О.Г., яку не реалізовано, що призвело до відволікання обігових коштів на виготовлення продукції на загальну суму 59,67 тис. грн;

- у зв'язку з непроведенням заходів Підприємством щодо виконання умов договору, укладеного з військовою частиною А-1569, ДП НВК "Фотоприлад" виготовлено продукцію відповідно до вказаного договору, яку не реалізовано протягом жовтня 2016 – жовтня 2017 року та відповідно не отримано дохід на загальну суму 96,08 тис. грн.;

- укладання цивільно-правових угод ДП НВК "Фотоприлад" з фізичними особами на виконання робіт (надання послуг), за наявності відповідних структурних підрозділів, призвело до додаткових витрат протягом періоду аудиторського дослідження на загальну суму 521991,91 грн, а укладання договорів на виконання робіт по розцінкам, визначеним державними будівельними нормами, дало б змогу зекономити 31 146,5 грн;

- реалізація продукції за ціною, нижчою від собівартості, та заниження розміру прибутку при формуванні ціни може свідчити про упущені вигоди (неотримані доходи) Підприємства на суму 46,83 тис. грн.;

- внаслідок неприйняття відповідних управлінських рішень щодо створення амортизаційного фонду, при рівні зносу активів майже 77 %, що становить суму накопиченого зносу - 75 688,0 тис. грн, ДП НВК "Фотоприлад" втрачає можливість проведення технічного переозброєння, підвищення техніко-організаційного рівня виробництва, його механізації і автоматизації та заміни застарілого і фізично зношеного обладнання більш продуктивним;

- внаслідок непроведення Підприємством індексації балансової вартості об'єктів житлового фонду (однокімнатної квартири № 19 та трикімнатної квартири № 20 у м. Харкові) з моменту введення в експлуатацію (01.03.1999) по даний час, первісну вартість двох об'єктів житлового фонду станом на 01.01.2017 занижено на загальну суму 1 274 106,10 грн;
- тривалий термін передачі гуртожитку в комунальну власність, обумовлений необхідністю проведення комплексу робіт для приведення його у відповідність до архітектурно-будівельних, санітарно-гігієнічних, протипожежних та інших норм і стандартів, призвів до непродуктивних витрат на утримання гуртожитку внаслідок перевищення витрат над доходами від його діяльності за 2016 рік на загальну суму 104,0 тис. грн (в тому числі за IV квартал 2016 року на суму 54,0 тис.грн);
- ДП НВК "Фотоприлад" разом із будівлями спорткомплексу з басейном, ДОТ "Лісова казка", будівлі медико-санітарної частини передано інше окреме індивідуально визначене майно без згоди суб'єкта управління на загальну суму 658,11 тис. грн (в тому числі основних засобів, вартість яких перевищує 20,0 тис. грн, на суму 80,17 тис. грн);
- незабезпечення Підприємством ефективного управління майновими активами в частині невжиття заходів щодо збереження майна, а саме - будівлі їдальні площею 164,2 кв.м, первісною вартістю – 18796,63 грн та нульовою залишковою вартістю, розташованої на базі відпочинку "Рось", та нездійснення Концерном контролю за збереженням закріпленого за Підприємством майна (як передбачено п.п. 4.5 п. 4 Статуту Підприємства) призвело до того, що зазначений об'єкт нерухомості перебуває у незадовільному стані та має ознаки руйнації, відповідно Підприємством втрачено можливість подальшого її використання або передачі в оренду без додаткових витрат на відновлення (капітальний ремонт);
- неініціювання та невжиття ДП НВК "Фотоприлад" та ДК «Укроборонпром» управлінських заходів щодо забезпечення ефективного використання державного майна може свідчити про упущені вигоди (неотримані доходи) від оренди на загальну суму 689 480,16 грн (в тому числі Підприємством на суму 482 636,11 грн, державним бюджетом на суму 206 844,05 грн);
- відсутність контролю з боку Концерну за ефективністю використання, збереженням та обліком закріпленого за Підприємством майна та неналежне здійснення поточного управління з боку керівництва Підприємства в частині ефективного використання закріпленого за Підприємством державного майна призвело до неефективного використання нерухомого майна ДП НВК "Фотоприлад", а саме в частині невикористання у господарській діяльності виробничих площ Проммайданчиків № 1 та № 3 загальною площею 49755,1 кв.м первісною вартістю 35 306,68 тис. грн, залишковою – 10644,24 тис. грн, що становить 43,0 % загальної площі Проммайданчиків № 1 та № 3, а також може свідчити про непродуктивні витрати на утримання приміщень, які не

використовуються та не несуть позитивного економічного ефекту в процесі діяльності Підприємства, на загальну суму 839,97 тис. грн;

– низька кількість охочих працівників Підприємства та інших осіб відпочивати на базах відпочинку "Південна" та "Рось" (відсутність попиту) призвело до того, що Підприємство понесло непродуктивні витрати за період з жовтня 2016 року по жовтень 2017 року в сумі 749,47 тис. грн;

– протягом тривалого часу керівництвом Підприємства не ініціювались та не вживались заходи щодо забезпечення оформлення технічної документації, а також правовстановлювальних документів на 21 об'єкт нерухомості первісною вартістю на загальну суму 190,0 тис.грн, залишковою – 28,0 тис.грн, що використовуються ДП НВК "Фотоприлад", може призвести до їх вилучення на користь інших осіб;

– Підприємством не внесено земельні ділянки, будівлі та споруди до державного реєстру прав на нерухоме майно;

– у зв'язку із зволіканням переоформлення права користування земельних ділянок КП "Центральний стадіон" ЧМР, КНП "Четвертий Черкаський міський центр первинної медико-санітарної допомоги" Черкаської міської ради, Департаментом освіти та гуманітарної політики Черкаської міської ради Підприємство понесло непродуктивні (зайві) витрати у вигляді податку на землю за передані земельні ділянки під об'єктами нерухомості в сумі 50,91 тис. гривень.

IV. РЕКОМЕНДАЦІЇ

З метою покращення ефективності діяльності Підприємства Управління рекомендує здійснити заходи щодо забезпечення підвищення ефективності управління коштами і майном Підприємства, покращення фінансових результатів його діяльності, приведення у відповідність до вимог чинного законодавства його обліку та звітності, а саме:

на рівні ДК "Укроборонпром"

1. Розробити спільно з ДП НВК "Фотоприлад" стратегію розвитку Підприємства та затвердити її.

2. Сприяти Підприємству щодо передачі в оренду або інше платне використання незадіяних у виробництві будівель та нежитлових приміщень, які знаходяться на балансі Підприємства, і потребують значних витрат на їх утримання.

на рівні Підприємства

1. Розробити спільно з Концерном стратегію розвитку та подати її на затвердження.

2. Вжити заходів щодо посилення контролю за дотриманням законодавчих і нормативних актів щодо порядку складання, затвердження та виконання фінансових планів, визначити відповідальну особу з вказаного напрямку.

3. Розробити та впровадити план щодо використання вільних приміщень, які не задіяні Підприємством у виробничій діяльності, з метою отримання додаткового доходу.

4. Вжити заходів щодо підвищення ефективності проведення претензійно-позовної роботи на Підприємстві, зокрема щодо обов'язковості нарахування сум штрафних санкцій, передбачених умовами договорів за невиконання контрагентами договірних зобов'язань.

5. Відповідно до вимог чинного законодавства вирішити питання щодо проведення індексації балансової вартості об'єктів житлового фонду, провести відповідні коригування даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності, в тому числі щодо сум, належних до перерахування до бюджету у вигляді частини чистого прибутку.

6. Забезпечити проведення державної реєстрації речових прав на нерухоме майно у відповідності з чинним законодавством.

V. ДОДАТКИ

1. Протокол розбіжностей до аудиторського звіту.
2. Додатки.
3. Перелік джерел інформації.

Головний державний аудитор Управління
Північного офісу Держаудитслужби
в Черкаській області

Б.В. Перканюк

Додаток
до Методики проведення
Державною фінансовою інспекцією
України, її територіальними органами
державного фінансового аудиту
діяльності суб'єктів господарювання
(пункт 6.4)

ПРОТОКОЛ розбіжностей до аудиторського звіту

ДП НВК «Фотоприлад»

(найменування об'єкта аудиту)

за 01.10.2016 – 31.10.2017

Перканюк Богдан Віталійович

(прізвище, ім'я, по батькові державного аудитора)

та Корево Григорій Степанович

(прізвище, ім'я, по батькові керівника об'єкта аудиту)

розглянули та обговорили аудиторський звіт щодо діяльності

ДП НВК «Фотоприлад»

за 01.10.2016 – 31.10.2017

(найменування об'єкта аудиту)

Зауваження до аудиторського звіту, які не враховані державним аудитором:

додаються до листа від 09.02.2018 за № 20/32 на 18 аркушах

Б.В.Перканюк

(державний аудитор)

Перканюк Б.В.

(ініціали, прізвище)

(підпис)

« 9 » *02* 2018 року

Г.С.Корево

(керівник об'єкта аудиту)

Г.С. Корево

(ініціали, прізвище)

(підпис)

« 09 » *02* 2018 року

ЗАТВЕРДЖУЮ

Начальник управління

Т. Велько

"01" березня 2018 року

ВИСНОВКИ

на зауваження (заперечення) до аудиторського звіту за результатами державного фінансового аудиту діяльності Державного підприємства Науково-виробничий комплекс "Фотоприлад" (далі – ДП НВК "Фотоприлад", Підприємство) за період з 01.10.2016 по 31.10.2017 від 09.02.2018 № 08-33/1 (далі – аудиторський звіт)

Викладено у Звіті аудиту	Зміст зауважень (заперечень)	Висновок
<p>Ст. 7-31</p> <p>Отже, аудиторським дослідженням виконання ДП НВК "Фотоприлад" фінансових планів на 2016 рік та I-III квартал 2017 року встановлено, що перевиконання планових показників доходної частини Підприємством допущено внаслідок неврахування всіх укладених договорів, які діяли на момент складання проектів фінансових планів на 2016 рік, I-III квартал 2017 року, та термін виконання яких визначено цими договорами протягом 2016 року – I-III кварталів 2017 року. Як наслідок, неповне врахування діючих договорів в подальшому вплинуло на планування і затвердження всіх інших показників фінансових планів, а відповідно – і на їх відсоток виконання.</p> <p>Аналізом виконання фінансових планів в частині витрат встановлено, що за досліджуваний період проводились <u>витрати</u>, які не були передбачені фінансовими</p>	<p>До пункту 2.1. Результати аналізу фінансово-господарської діяльності Підприємства.</p> <p>Згідно з пунктом 2 наказу Мінекономрозвитку і торгівлі України від 02.03.2015 за № 205 «Про затвердження Порядку складання, затвердження та контролю виконання фінансового плану суб'єкта господарювання державного сектору економіки»: «Фінансовий план повинен забезпечувати збільшення показників рентабельності діяльності підприємства, активів та власного капіталу порівняно з плановими та прогнозними показниками на поточний рік.» та згідно з рекомендаціями щодо складання фінансового плану підприємства та звіту про його виконання, підготовки пояснювальних записок до них: «Фінансовий план містить інформацію щодо прогнозних показників на поточний рік, яка складається, виходячи з фактичної проміжної інформації та очікувань</p>	<p>Заперечення не приймається</p> <p>По даному запереченню зазначаємо, що в аудиторському звіті відсутні зауваження щодо невиконання Підприємством умов збільшення показників рентабельності діяльності підприємства з урахуванням фактичної спроможності, існуючих ризиків та завантаженості підприємства, а також щодо порушення положень законодавства при складанні фінансових планів.</p> <p>Поряд з цим, необхідність проведення аналізу стану формування та виконання фінансових планів в ході аудиту обумовлена вимогами п.10 Порядку проведення Державною аудиторською службою, її міжрегіональними територіальними органами державного фінансового аудиту діяльності суб'єктів господарювання, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25.03.2006 № 361 (далі – Порядок №361), та п.4.2 Методики</p>

планами, на загальну суму у 2016 році – 10480,00 тис. грн, у IV кварталі 2016 року – 9691,00 тис. грн, за 9 місяців 2017 року – 4803,00 тис. гривень.

...

Крім того, протягом досліджуваного періоду Підприємством проведені витрати по окремих статтях в обсягах, що перевищують затверджені фінансовими планами, на загальну суму у 2016 році – 56598,00 тис. грн, у IV кварталі 2016 року – 32549,00 тис. грн, за 9 місяців 2017 року – 47246,00 тис. гривень.

...

Таким чином, Підприємством у 2016 році та протягом I-III кварталів 2017 року допускалися випадки проведення витрат по окремих статтях в обсягах, що перевищують затверджені фінансовими планами, та які не були передбачені фінансовими планами, за 2016 рік в сумі 67078,00 тис. грн, за IV квартал 2016 року в сумі 42240,00 тис. грн, за 2017 рік в сумі 52049,00 тис. гривень.

При цьому, Підприємство не скористалось правом (2-й раз) внесення змін до фінансового плану на 2016 та 2017 роки, передбачених п. 8 Порядку № 205 [23].

стосовно господарської діяльності підприємства в поточному році.»

На підставі вищевказаного підприємством виконані умови щодо збільшення показників рентабельності діяльності підприємства з урахуванням фактичної спроможності, існуючих ризиків та завантаженості підприємства, тому порушення положень законодавства при складанні фінансових планів відсутні.

проведення Державною фінансовою інспекцією України, її територіальними органами державного фінансового аудиту діяльності суб'єктів господарювання, затвердженої наказом Мінфіну України від 26.06.2014 № 728 (далі – Методика 728),

Так, для проведення аналізу фінансово-господарської діяльності Підприємства використано Методику аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки, затверджену наказом Міністерства фінансів України від 14.02.2006 № 170 (далі – Методика № 170), яка визначає основні показники, які характеризують фінансово-господарський стан підприємств, установлює порядок їх розрахунку за даними фінансової та податкової звітності, напрями перевірки діяльності підприємств з метою виявлення об'єктивних і суб'єктивних причин збитковості, а також критерії оцінки ефективності управління підприємствами.

Пунктом 5 Методики № 170 визначено, що до джерел інформації для аналізу відноситься фінансовий план державних підприємств на звітний період та пояснювальна записка до нього.

Порядок складання, затвердження та контроль виконання фінансового плану передбачено Порядком складання, затвердження та контролю виконання фінансового плану суб'єкта господарювання державного сектору економіки, затвердженого наказом Міністерства

економічного розвитку і торгівлі України від 02.03.2015 № 205 (далі – Порядок № 205). Додатком 2 до Порядку № 205 є Рекомендації щодо складання фінансового плану підприємства та звіту про його виконання, підготовки пояснювальних записок до них (далі – Рекомендації).

Відповідно до Рекомендацій фінансовий план містить інформацію щодо **прогнозних показників на поточний рік**, яка складається, виходячи з **фактичної проміжної інформації** та **очікувань стосовно господарської діяльності підприємства в поточному році**.

В ході аудиторського дослідження встановлено, що Підприємством допущено випадки проведення витрат по окремих статтях, в обсягах, що перевищують затверджені фінансовими планами, та які не були ними передбачені, а також факти неврахування окремих джерел доходів при формуванні фінансових планів (зокрема, не враховано всі діючі договори на виготовлення і реалізацію продукції, про що детально зазначено в аудиторському звіті). Слід зазначити, що за умови врахування укладених договорів на реалізацію продукції (товарів, робіт, послуг) при складанні проекту фінансового плану на 2016 рік, відсоток фактичного перевиконання доходної частини плану становив би 1,5 %, замість 66,4 %, а протягом I-III кварталу 2017 року – 14,3 % замість 27,4 %, як зазначено у звітності Підприємства.

Ст. 21 - 27

ДК "Укроборонпром" відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 29.12.2010 №1221 "Про утворення Державного концерну "Укроборонпром" [11] утворено з метою підвищення ефективності функціонування державних підприємств, які провадять господарську діяльність у сфері розроблення, виготовлення, реалізації, ремонту, модернізації та утилізації озброєння, військової і спеціальної техніки та боєприпасів і беруть участь у військово-технічному співробітництві з іноземними державами.

Статут ДК "Укроборонпром" затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 31.08.2011 № 993 "Деякі питання Державного концерну "Укроборонпром" (далі – Статут Концерну) [12].

Законом України "Про особливості управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі" від 16.06.2011 № 3531-VI (далі – Закон № 3531) [3], Статутом Концерну [40] та Статутом Підприємства [41], Концерн наділений повноваженнями, функціями, правами та завданнями стосовно його підприємств учасників, зокрема і Підприємства.

В ході аудиту встановлено, що ДК "Укроборонпром" у процесі управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі не належно

До пункту 2.2.1. Недостатні заходи з боку ДК «Укроборонпром» як уповноваженого Урядом України суб'єкта управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі не сприяє підвищенню ефективності діяльності Підприємства.

Відповідно пункту 2.1 Методики проведення Державною фінансовою інспекцією України, її територіальними органами державного фінансового аудиту діяльності суб'єктів господарювання, затвердженої наказом Мінфіну України від 26.06.2014 № 728, (далі – Методика), основним завданням аудиту діяльності є проведення оцінки рівня управління фінансово-господарської діяльності об'єкта аудиту, яким виступає суб'єкт господарювання.

В аудиторському звіті надається оцінка діяльності не лише об'єкту аудиту, визначеному в повідомленні про проведення Державного аудиту, а й ДК «Укроборонпром», якого не повідомлено про проведення аудиту.

Тому, з огляду на зазначене, вважаємо безпідставним та таким, що не відповідає нормативно-правовим актам, які регулюють питання проведення аудиту, надання в аудиторському звіті оцінки діяльності ДК «Укроборонпром», який не є об'єктом перевірки, а також надання рекомендацій щодо вчинення останнім низки дій,

Заперечення не приймається.

Згідно з п. 11. Порядку № 361 під час проведення аудиту готуються висновки за результатами оцінки рівня управління фінансово-господарською діяльністю суб'єкта господарювання, виходячи з істотності їх впливу на фінансово-господарську діяльність, в тому числі за таким загальним розділом, **як зовнішній**, який має незалежний від суб'єкта господарювання характер, зокрема, стосовно достатності нормативно-правового забезпечення його діяльності, **рівня її регламентації органом управління суб'єкта.**

Відповідно пункту 4.4. Методики № 728, під час аудиту досліджуються **зовнішні** і внутрішні фактори ризику (ризикові операції), які негативно впливають на діяльність об'єкта аудиту.

Зокрема, **зовнішні фактори ризику (ризикові операції) є незалежними від об'єкта аудиту, але безпосередньо впливають на його діяльність та фінансові результати.**

Частиною 1 статті 4 Закону України "Про особливості управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі" від 16.06.2011 № 3531-VI (далі – Закон № 3531) передбачено, що Державний концерн "Укроборонпром" (далі – ДК "Укроборонпром", Концерн) є

управляє Підприємством, зокрема:

2.2.1.1. В частині нерозроблення стратегії розвитку Підприємства та незатвердження річних інвестиційних планів та інвестиційних планів на середньострокову перспективу (3-5 років), як це передбачено п.п.5,6 ст.7 Закону № 3531.

Так, аудитом встановлено, що всупереч п.п. 5, 6 ст. 7 Закону № 3531 [3] Концерном не розроблено стратегії розвитку Підприємства та не затверджено річні інвестиційні плани та інвестиційні плани на середньострокову перспективу (3-5 років)...

Таким чином, протягом періоду аудиторського дослідження Підприємство здійснювало свою діяльність без розробленої Концерном стратегії розвитку та затверджених інвестиційних планів, в тому числі на середньострокову перспективу (3-5 років).

2.2.1.2 В частині виявлення державного майна, яке тимчасово не використовується Концерном та його учасниками, і внесення пропозицій щодо його подальшого використання (п.18 ст.7 Закону № 3531), а також в частині виявлення нерухомого майна, що перебуває у незадовільному стані та має ознаки руйнації.

Відповідно до п. 18 ч. 1 ст. 7 Закону № 3531 [3] у процесі управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі Концерн виявляє державне майно, яке тимчасово не

зазначених в аудиторському звіті.

За результатами проведення аудиту, керівником об'єкту аудиту-генеральним директором ДП НВК «Фотоприлад», прийнято до уваги рекомендації для ДК «Укроборонпром».

Стосовно питання щодо затвердження стратегії розвитку та інвестиційних планів інформую про те, що згідно з листом ДК «Укроборонпром» від 21.09.2017 № УОП 9.11-8772 підприємством розроблено та затверджено План стратегічного розвитку ДП НВК «Фотоприлад» на 2018 - 2022 роки, який супровідним листом від 18.12.2017 за № 01-12/508/1 надіслано до Концерну. Затвердження цього Плану буде проведено Концерном за графіком.

уповноваженим суб'єктом господарювання з управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі.

Концерн відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 29.12.2010 №1221 "Про утворення Державного концерну "Укроборонпром" утворено з метою підвищення ефективності функціонування державних підприємств, які провадять господарську діяльність у сфері розроблення, виготовлення, реалізації, ремонту, модернізації та утилізації озброєння, військової і спеціальної техніки та боєприпасів і беруть участь у військово-технічному співробітництві з іноземними державами.

Статутом Концерну, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 31.08.2011 № 993 "Деякі питання Державного концерну "Укроборонпром", та Статутом Підприємства, передбачено, що ДК "Укроборонпром" наділений повноваженнями, функціями, правами та завданнями стосовно його підприємств-учасників, до складу яких входить і ДП НВК "Фотоприлад".

Враховуючи вищезазначені нормативно-правові акти, в аудиторському звіті, а саме в пункті 2.2.1. «Недостатні заходи з боку ДК "Укроборонпром" як уповноваженого Урядом України суб'єкта управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі не сприяють підвищенню ефективності

використовується Концерном та його учасниками, та вносить пропозиції щодо його подальшого використання.

Згідно з підп. 4.5 п. 4 Статуту контроль за ефективністю використання, збереженням та обліком закріпленого за Підприємством майна здійснює Концерн.

Аудиторським дослідження встановлено, що на адресу ДК «Укроборонпром» щоквартально подаються відомості щодо нерухомого майна, яке не задіяне у виробничій діяльності та планується до передачі в оренду, що не дає повну характеристику всіх об'єктів нерухомого майна, що не використовуються, а лише в тій частині, що буде передано в оренду.

За результатами візуального обстеження будівель та споруд, які обліковуються на балансі Підприємства, проведеного в ході інвентаризації встановлено факти наявності об'єктів нерухомості, які не використовуються у господарській (виробничій) діяльності ДП НВК "Фотоприлад", та яке перебуває у незадовільному стані та має ознаки руйнації.

Так, із загальної площі виробничих приміщень, розташованих на Промайданчиках №1 та № 3, загальною площею 49755,1 кв.м первісною вартістю 35306,68 тис.грн, залишковою – 10644,24 тис.грн., у виробничій діяльності задіяно лише 57 % загальної площі, не використовується 43 %.

діяльності Підприємства», відображено зовнішній фактор ризику, незалежний від суб'єкта господарювання .

Отже, твердження щодо безпідставності та нерегульованості питання проведення аудиту в частині надання в аудиторському звіті оцінки діяльності ДК «Укроборонпром», який не є об'єктом перевірки; а також надання рекомендацій щодо вчинення останнім низки дій, є спростовним.

Під час обстеження бази відпочинку «Рось» встановлено, що будівля їдальні площею 164,2 кв.м, первісна вартість якої становить 18,8 тис. грн, залишкова – 0,0 тис. грн, перебуває в незадовільному стані та має ознаки руйнації, що унеможливило подальше її використання або передачу в оренду без додаткових витрат на відновлення (капітальний ремонт)...

Отже, як засвідчили результати дослідження, Концерн не повною мірою забезпечував виконання окремих повноважень, установлених статтею 7 Закону № 3531 та Статутом Концерну, а саме:

- в частині відсутності розробленої стратегії розвитку та затверджених інвестиційних планів, в тому числі на середньострокову перспективу (3-5 років);
- в частині неприйняття рішень щодо внесення пропозицій про умови подальшого використання незадіяного державного майна та забезпечення його ефективного використання.

Сторінка 39

Аудитом встановлено, що при укладанні договорів комісії (п.5.3) установлювалися різні відсоткові ставки комісійної плати, яка належить Комісіонеру, – від 7 % до 7,15 % (включаючи ПДВ) від загальної погодженої Комітентом ціни Товару.

Пункт 1 статті 1013 Цивільного кодексу України [1] передбачає, що комітент повинен виплатити комісіонерові плату в розмірі та порядку, встановлених у договорі комісії.

Таким чином, чинним законодавством або будь-якими розпорядчими документами ДК "Укроборонпром" не визначено єдиної ставки комісійної винагороди, що може справляти спецекартер з державних підприємств.

За договорами комісії ставка комісійної плати становила від 7% до 7,15%, загальний розмір витрат Підприємства на виплату комісійної плати становив 363 877,79 дол. США (з ПДВ) або 9 330 312,59 грн (в т.ч. ПДВ 1 555 052,10 гривень).

Так, внаслідок невизначення на законодавчому рівні єдиної ставки комісійної плати та відсутності обмежень ставки комісійної плати, при умові укладання усіх договорів комісії за ставкою 7 %, Підприємство змогло б зменшити витрати у досліджуваному

До пункту 2.2.2. Укладання договорів комісії з ДК «Укрспецекспорт», уповноваженим на здійснення зовнішньоекономічної діяльності у сфері експорту та імпорту продукції і послуг військового та спеціального призначення (спецекартером), на умовах, що обмежують права комітента, призводить до втрати можливості отримати додатковий дохід.

Під час проведення аудиторського дослідження державними аудиторами були досліджені ставки комісійної плати за договорами комісії між ДП НВК «Фотоприлад» та ДК «Укрспецекспорт».

Ст. 1013 ЦКУ визначено, що Комітент повинен виплатити Комісіонерові плату в розмірі та порядку, встановлених у договорі комісії.

Ст. 628 ГКУ передбачає, що зміст договору становлять умови (пункти), визначені на розсуд сторін і погоджені ними, та умови, які є обов'язковими відповідно до актів цивільного законодавства. Свобода договору проявляється також у можливості сторін на власний розсуд визначати умови договору, які і становлять його зміст. Винятком є умови, які конкретно передбачені законом щодо того чи іншого виду договорів. Змістом договору є умови, які сторони передбачили в угоді. Частина 1 ст. 638 Цивільного кодексу України передбачає, що договір вважається укладеним, якщо сторони

Наведена у листі інформація врахована як пояснення, як заперечення не приймається

Зауваження щодо включення до аудиторського звіту непідтверджених аудиторськими процедурами висновків та суб'єктивних припущень не відповідає дійсності з наступних підстав:

- аудиторська процедура – це сукупність методичних прийомів контролю та дій державного аудитора, за допомогою яких оцінюється рівень управління фінансово-господарською діяльністю. До складу таких прийомів належать, зокрема, документальна перевірка, яка здійснюється шляхом дослідження в тому числі і господарських договорів (п.1.2 Методики №728);

- ефективність - досягнення об'єктом аудиту найкращого результату (ефекту) за рахунок мінімально необхідних витрат матеріальних і фінансових ресурсів (п. 1.2. Розділу I. Методики №728).

Як визначено п. 2.1. Розділу II Методики №728, до основних завдань аудиту діяльності відносяться: проведення оцінки рівня управління фінансово-господарською діяльністю об'єкта аудиту та виявлення факторів ризику (ризикових операцій), а також внутрішніх резервів для підвищення ефективності управління фінансово-господарською діяльністю об'єкта аудиту.

періоді на суму 1681,88 дол. США, що на дати укладання договорів комісії по курсу Національного банку України (далі – НБУ) становить 36 795,02 грн, а на 31.10.2017 по курсу НБУ – 45 123,81 гривень.

досягли згоди з усіх істотних умов договору. До істотних умов відносяться умови про предмет договору, умови, які визначені істотними законом, а також ті умови, щодо яких сторонами обов'язково повинна бути досягнута згода.

Отже, висновок державних аудиторів, що підприємство змогло б зменшити витрати у досліджувальному періоді на суму 1681,88 дол. США при співставленні ставок комісійної винагороди за договорами комісії виходячи з найменшої відсоткової ставки в розмірі 7% є суб'єктивним.

Пункт 6.3 Розділу 6 Методики проведення Державною фінансовою інспекцією України, її територіальними органами державного фінансового аудиту діяльності суб'єктів господарювання затвердженої Наказом Міністерства фінансів від 26.06.2014 за № 728 забороняє включення не підтверджені аудиторськими процедурами висновки та суб'єктивні припущення державних аудиторів.

Відповідно до п.6.1 Методики проведення Державною фінансовою інспекцією України, її територіальними органами державного фінансового аудиту діяльності суб'єктів господарювання затвердженої Наказом Міністерства фінансів від 26.06.2014 за № 728 за результатами аудиту діяльності складається аудиторський звіт, який обов'язково має містити результати перевірки дотримання законодавства.

Дійсно, п. 6.1. Розділу VI Методики №728 визначає, що за результатами аудиту діяльності складається аудиторський звіт, який обов'язково має містити результати перевірки дотримання законодавства і забезпечення ефективності фінансово-господарської діяльності об'єкта аудиту .

Для дослідження даного напрямку та оцінки рівня управління фінансово-господарською діяльністю в частині здійснення операцій з експорту шляхом документальної перевірки господарських договорів (що є одним із видів аудиторських процедур), було встановлено, що при укладанні договорів комісії устанавлювалися різні відсоткові ставки комісійної плати, яка належить комісіонеру, - від 7% до 7,15%.

Таким чином, за результатами проведених аудиторських процедур в ракурсі дослідження питання ефективності фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання керуючись п.6.1. Розділу VI Методики №728 в аудиторському звіті зроблено висновок, а саме: *«Так, внаслідок невизначення на законодавчому рівні єдиної ставки комісійної плати та відсутності обмежень ставки комісійної плати, при умові укладання усіх договорів комісії за ставкою 7 %, Підприємство змогло б зменшити витрати у досліджуваному періоді на суму 1681,88 дол. США...»*

Сторінка 39-42

Також, умовами договорів комісії (п.5.4) визначені граничні обсяги витрат, пов'язані з виконанням Комісіонером своїх обов'язків, які він має право утримувати для відшкодування без додаткового погодження з Комітентом. Частина коштів, що не буде витрачена, є додатковою комісійною платою Комісіонера.

Разом з тим, статтею 1024 Цивільного кодексу України [1] визначено, що комісіонер має право на відшкодування витрат, зроблених ним у зв'язку з виконанням своїх обов'язків за договором комісії. Отже, чинним законодавством не передбачена додаткова комісійна плата Комісіонеру за рахунок залишку коштів, невитрачених на виконання договорів комісії. Натомість, п.2 ст. 1014 Цивільного кодексу України [1] визначено: якщо комісіонер вчинив правочин на умовах більш вигідних, ніж ті, що були визначені комітентом, додатково одержана вигода належить комітентові.

Аудиторським дослідженням встановлено, що загальна сума витрат Комісіонера по 6-ти договорам комісії, умови яких з боку Підприємства (Комітента)

Встановлення різних ставок комісійної винагороди в договорах комісії не суперечить нормам законодавства.

За змістом положень ч. 1 ст. 626 ЦКУ договором є домовленість двох або більше сторін, спрямована на встановлення, зміну або припинення цивільних прав і обов'язків. **Сторони є вільними в укладенні договору, виборі контрагента та визначенні умов договору** з урахуванням вимог цього Кодексу, інших актів цивільного законодавства, звичаїв ділового обороту, вимог розумності та справедливості.

Відповідно до ст. ст. 525, 526 ЦКУ зобов'язання має виконуватися належним чином відповідно до умов договору та вимог цього Кодексу, інших актів цивільного законодавства, а за відсутності таких умов та вимог - відповідно до звичаїв ділового обороту або інших вимог, що звичайно ставляться; одностороння відмова від зобов'язання або одностороння зміна його умов не допускається. Аналогічні приписи містить і ст. 193 ГК України.

Договір є обов'язковим для виконання сторонами (ст.629 ЦК України).

Істотними умовами будь-якого договору є умови про предмет договору, умови, що визначені законом як істотні або є необхідними для договорів даного виду, а

Отже, вищезазначений висновок базується на результатах дослідження аудиторських процедур, не є «суб'єктивним» та цілком відповідає вимогам Методики №728.

Заперечення не приймається, наведена інформація врахована як пояснення.

Наведена у аудиторському звіті інформація не суперечить змісту зауважень щодо обов'язковості виконання умов укладених договорів (ст.629 ЦКУ) та їх належного виконання (ст.ст.525,526 ЦКУ, ст.193 ГКУ).

При визначенні умов договорів, щодо яких має бути досягнута згода, Підприємство має враховувати **принцип ефективності** (тобто досягнення найкращого результату за рахунок мінімально необхідних витрат матеріальних і фінансових ресурсів).

Як встановлено в ході аудиту, умовами договорів комісії, укладених Підприємством з ДК "Укрспецекспорт" (п.5.4), визначені граничні обсяги витрат, пов'язані з виконанням Комісіонером (ДК "Укрспецекспорт") своїх обов'язків, які він має право утримувати для відшкодування без додаткового погодження з Комітентом (Підприємство). Частина коштів, що не буде витрачена, є додатковою комісійною платою Комісіонера.

виконані в повному обсязі (№173 від 15.07.2014; №122 від 10.07.2015; №124 від 10.07.2015; №145 від 20.07.2015; №145 від 26.07.2016; №209 від 22.12.2016), становила **789 809,20 дол. США або 21 190 099,05 грн** за курсом НБУ на 31.10.2017, що в середньому становить **24,4 %** від суми цих договорів.

Фактична сума використаних Комісіонером грошових коштів на виконання умов цих договорів комісії на 31.10.2017 – **409 479,28 дол. США**, що становить **10 986 079,30 грн** за курсом НБУ станом на 31.10.2017 або **51,9 %** у загальній сумі витрат. **Залишок не використаних** Комісіонером коштів, які є його **додатковою комісійною платою**, становить **380 329,92 доларів США (10204019,75 грн** за курсом НБУ на 31.10.2017) або **48,1 %** у загальній сумі витрат...

...Державний концерн «Укроборонпром» відповідно до постанови Кабінету Міністрів України «Про утворення Державного концерну «Укроборонпром» від 29.12.2010 №1221 (зі змінами та доповненнями) [11] утворено з метою підвищення ефективності функціонування державних підприємств, які провадять господарську діяльність у сфері розроблення, виготовлення, реалізації, ремонту, модернізації та утилізації озброєння, військової і спеціальної техніки та боєприпасів і беруть участь у військово-технічному співробітництві з іноземними

також усі ті умови, щодо яких за заявою хоча б однієї зі сторін має бути досягнуто згоди (ч. 1 ст. 638 ЦКУ).

Істотною умовою договору комісії є предмет — один або кілька правочинів, які зобов'язаний вчинити комісіонер (від свого імені та за рахунок комітента).

Істотними умовами договору комісії, за яким комісіонер зобов'язується продати або купити майно, є **умови про це майно та його ціну** (ч. 1 ст. 1012 ЦКУ).

Таким чином, законодавець визначення решти умов договору комісії, у тому числі визначення розміру додаткової комісійної плати залишає на розсуд сторін.

В зв'язку з відсутністю законодавчого регулювання щодо розміру та джерела, з якого саме комісіонером може бути отримана додаткова комісійна плата, ДП НВК «Фотоприлад» та ДК «Укрспецекспорт» при укладенні договорів комісії дійшли згоди, що залишок коштів за договорами буде додатковою комісійною платою.

Передбачення даної умови в договорах комісії в ніякому разі не спричиняє завдання шкоди (упущеної вигоди) підприємству, адже для встановлення факту наявності шкоди (упущеної вигоди) варто співставляти істотну різницю між тим, на що має право розраховувати сторона, укладаючи договір, і тим, що в дійсності вона змогла отримати (Постанова Верховного Суду України від 18.09.2013 у справі № 6-75цс13).

На стадії обговорення та погодження

Разом з тим, статтею 1024 Цивільного кодексу України визначено, що комісіонер має право на відшкодування витрат, зроблених ним у зв'язку з виконанням своїх обов'язків за договором комісії. Отже, чинним законодавством не передбачена додаткова комісійна плата Комісіонеру за рахунок залишку коштів, невитрачених на виконання договорів комісії. Натомість, ч.2 ст. 1014 Цивільного кодексу України визначено: якщо комісіонер вчинив правочин на умовах більш вигідних, ніж ті, що були визначені комітентом, додатково одержана вигода належить комітентові.

Абзац 2 ч. 3. ст. 6 Цивільного кодексу України регламентує, що сторони в договорі не можуть відступити від положень актів цивільного законодавства, якщо в цих актах прямо вказано про це, а також у разі, якщо обов'язковість для сторін положень актів цивільного законодавства впливає з їх змісту або із суті відносин між сторонами.

Щодо погодження Підприємством проектів договорів комісії з Департаментом ДК «Укроборонпром», в ході аудиту встановлено наступне.

ДК «Укроборонпром» відповідно до постанови Кабінету Міністрів України «Про утворення Державного концерну «Укроборонпром» від 29.12.2010 №1221 (зі змінами та доповненнями) **утворено з метою підвищення ефективності функціонування державних підприємств,**

державами.

Статут ДК "Укроборонпром" затверджено постановою Кабінету Міністрів України «Деякі питання Державного концерну "Укроборонпром" від 31.08.2011 № 993 (далі – Статут Концерну) [12].

Законом № 3531 [3] та Статутом Концерну [12] ДК "Укроборонпром" наділений повноваженнями, функціями, правами та завданнями стосовно його підприємств-учасників, зокрема і ДП НВК "Фотоприлад".

Отже, регулювання, координація та контроль діяльності Підприємства здійснюється Концерном як уповноваженим суб'єктом господарювання з управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі.

Так, з метою налагодження координації між підприємствами-учасниками Концерну під час укладання допоміжних торговельних угод (договорів) між Комісіонерами та Комітентами та вдосконалення контролю за рівнем їх прибутковості Концерном прийнято наказ від 21.09.2015 № 358 (далі – Наказ № 358) [42], яким затверджено Положення про порядок погодження ДК "Укроборонпром" порядку координації між підприємствами-учасниками ДК "Укроборонпром" під час укладання допоміжних торговельних угод зі спецекаспортерами (далі – Положення координації укладання договорів).

проектів договорів комісії ДП НВК «Фотоприлад» розраховував вартість товару, який буде переданий на комісію, погоджував дані розрахунки (калькуляції) з Департаментом ДК «Укроборонпром» та в результаті укладення та виконання договорів комісії отримало всі належні йому кошти в рамках погодженої ціни та отримав прибуток.

Тож, висновок державних аудиторів щодо можливості ДК «Укрспецекспорт» передбачати в договорах комісії розміру відшкодування витрат за рахунок Комітента на свій розсуд, що призвело до упущених вигод (неотриманих доходів) на суму 380 329,92 дол. США вважаємо суб'єктивним та необгрунтованим законодавчо.

які провадять господарську діяльність у сфері розроблення, виготовлення, реалізації, ремонту, модернізації та утилізації озброєння, військової і спеціальної техніки та боєприпасів і беруть участь у військово-технічному співробітництві з іноземними державами.

З метою налагодження координації між підприємствами-учасниками Концерну під час укладання допоміжних торговельних угод (договорів) між Комісіонерами та Комітентами та вдосконалення контролю за рівнем їх прибутковості Концерном затверджено Положення про порядок погодження ДК "Укроборонпром" порядку координації між підприємствами-учасниками ДК "Укроборонпром" під час укладання допоміжних торговельних угод зі спецекаспортерами (далі – Положення координації укладання договорів).

Відповідно до п. 2.1. Положення координації укладання договорів Підприємство, отримавши запит від спецекаспортера щодо наявності та/або можливості реалізації необхідних за основною угодою товарів, формує проект комерційної пропозиції Підприємства та подає його до фінансово-економічного департаменту Концерну для проведення контролю.

В ході проведення аудиторського дослідження генеральним директором Підприємства Корево Г.С. надано пояснення, що «... наказ №358... датований 21.09.2015.

Відповідно до п. 2.1. Положення координації укладання договорів Підприємство, отримавши запит від спеце�спортера щодо наявності та/або можливості реалізації необхідних за основною угодою товарів, формує проект комерційної пропозиції Підприємства та подає його до фінансово-економічного департаменту Концерну для проведення контролю.

Генеральний директор ДП НВК «Фотоприлад» Корево Г.С. пояснив: "Наказ № 358 "Про затверджено Положення про порядок діяльності підприємств-учасників ДК "Укроборонпром" під час укладання допоміжних торговельних угод зі спеце�спортерами", датований 21.09.2015, тому договори комісії №173 від 15.07.2014, №122 від 10.07.2015, №124 від 10.07.2015, №145 від 10.07.2015 не потрапляють під дію вищезазначеного наказу. Стосовно договорів комісії №145 від 26.07.2016, №136 від 26.07.2016 та №209 від 22.12.2016...переддоговірна робота була проведена в період 2012-2014 років, коли був відсутній порядок для комерційний пропозицій на погодження..."

Запит та пояснення генерального директора ДП НВК "Фотоприлад" Корево Г.С. в Додатку 8 до звіту.

Відповідно до вимог Положення координації укладання договорів Концерном здійснюється контроль за укладанням

тому договори комісії №173 від 15.07.2014, №122 від 10.07.2015, №124 від 10.07.2015, №145 від 10.07.2015 не потрапляють під дію вищезазначеного наказу. Стосовно договорів комісії №145 від 26.07.2016, №136 від 26.07.2016 та №209 від 22.12.2016...переддоговірна робота була проведена в період 2012-2014 років, коли був відсутній порядок для комерційних пропозицій на погодження..."

Відповідно до вимог Положення координації укладання договорів Концерном здійснюється контроль за укладанням торговельної угоди з спеце�спортером на предмет договору та його цінової пропозиції. Водночас, питання врегулювання встановлення розміру та складу витрат Комісіонера, які відшкодовуються Комітентом, у Положенні координації укладання договорів відсутні.

З огляду на зазначене, Концерном відповідно до ст. 14 Статуту Концерну не врегульовано питання щодо розроблення нормативу визначення розміру комісійної плати (в тому числі встановлення єдиних ставок комісійної винагороди) для підприємств - учасників Концерну.

Згідно з абз. 2 п. 2 постанови Кабінету Міністрів України "Питання Державної компанії з експорту та імпорту продукції і послуг військового та спеціального призначення" від 09.10.1996 № 1247 (далі – Постанова №1247), ДК "Укрспецекспорт" є уповноваженим

торговельної угоди з спецекспортером на предмет договору та його цінової пропозиції. Водночас, питання врегулювання встановлення розміру та складу витрат Коміонера, які відшкодовуються Комітентом, у Положенні координації укладання договорів відсутні.

З огляду на зазначене, Концерном відповідно до ст. 14 Статуту Концерну [12] не врегульовано питання щодо розроблення нормативу визначення розміру комісійної плати (в тому числі встановлення єдиних ставок комісійної винагороди) для підприємств - учасників Концерну.

Отже, відсутність обмежень розміру витрат Коміонера, що можуть бути відшкодовані за рахунок Комітента, дає змогу ДК "Укрспецекспорт", користуючись монопольним становищем, передбачати в договорах комісії розмір відшкодування витрат за рахунок Комітента на свій розсуд, що призвело до упущених вигод (неотриманих доходів) на суму 380329,92 доларів США або 10204 019,75 гривень.

Сторінки 42-43

Також, проведеним аудиторським дослідженням встановлено, що отримані грошові кошти від Покупців надходять на рахунки Коміонера, який самостійно утримує з неї комісійну винагороду, витрати, здійснені на виконання договору комісії і за

Аудиторським дослідженням встановлено, що на рахунках Коміонера залишались (резервувались) кошти для подальшого виконання умов договорів комісії та відображалась заборгованість на суму витрат, необхідних Коміонеру для забезпечення виконання умов договорів

державою посередником у здійсненні зовнішньоекономічної діяльності у сфері експорту та імпорту продукції і послуг військового та спеціального призначення.

Отже, висновок, викладений в звіті аудиту на стор. 42, а саме: відсутність обмежень розміру витрат Коміонера, що можуть бути відшкодовані за рахунок Комітента, дає змогу ДК "Укрспецекспорт", користуючись монопольним становищем, передбачати в договорах комісії розмір відшкодування витрат за рахунок Комітента на свій розсуд, що призвело до упущених вигод (неотриманих доходів) на суму 380 329,92 доларів США, не є суб'єктивним та необґрунтованим законодавчо, а навпаки сформований з урахуванням вимог чинного законодавства та умов укладених договорів комісії.

Крім того, в аудиторському звіті **відсутній запис про завдання шкоди Підприємству**, як про це зазначено у запереченнях.

Вказана інформація врахована як пояснення, як заперечення не прийнято

Відповідно до п.3.2.3. договорів комісії Комітент зобов'язується відшкодувати документально підтверджені витрати, що здійснив Коміонер в забезпечення виконання доручення, в тому

умовами договорів зобов'язані перераховувати залишок коштів на рахунок Комітента після надходження відповідних коштів від Покупця протягом 10 банківських днів.

Відповідно до звітів Комісіонера встановлено, що протягом досліджуваного періоду Комісіонером дотримувались терміни перерахування коштів, отриманих від іноземних замовників, на рахунок Комітента.

При цьому, на рахунках Комісіонера залишались (резервувались) кошти для подальшого виконання умов договорів комісії та відображалась заборгованість на суму витрат, необхідних Комісіонеру для забезпечення виконання умов договорів комісії, до моменту надання Комісіонером Комітенту звіту про проведені витрати...

...Так, на 31.10.2017 загальний залишок коштів, який був зарезервований та перебував на рахунках Комісіонера, становить 298375,39 дол. США або 8 005 229,70 гривень.

Слід зазначити, що резервування коштів на рахунках Комісіонера умовами договорів комісій не передбачено. Однак, як зазначено у звітах Комісіонера, погоджених Підприємством, частина одержаних коштів від Покупця зарезервована на рахунках Комісіонера та не перераховується Підприємству, що суперечить вимогам чинного законодавства.

Так, відповідно до ст. 1024 Цивільного

комісії до моменту надання Комісіонером Комітенту звіту про проведені витрати. Також державні аудитори зазначають: резервування коштів на рахунках Комісіонера умовами договорів не передбачено, що не відповідає дійсності. Так, пунктами 12.8 розділу 12 договорів комісії 209 від 22.12.2016, 124 від 10.07.2015, 145 від 26.07.2016, 122 від 10.07.2015, 145 від 20.07.2015, 136 від 26.07.2016 передбачено: «В разі укладення Контракту, положеннями якого передбачається надання Комісіонером банківської гарантії стосовно належного виконання зобов'язань за таким Контрактом в цілому та/або за його окремими етапами, **Комітент не заперечує відносно надання Комісіонером в заставу майнових прав на грошові кошти або самих коштів, що надходять за зовнішньоекономічним Контрактом,** укладеним на виконання цього Договору в якості забезпечення зобов'язань за відповідною банківською гарантією.», п.13.6 розділу 12 договору комісії 173 від 15.07.2014 передбачено: «**Комітент не заперечує щодо надання Комісіонером в заставу майнових прав на грошові кошти або грошові кошти відповідно до п.3.1.9 цього договору, що надходять за зовнішньоекономічним Контрактом,** укладеним на виконання цього Договору комісії в якості забезпечення зобов'язань за відповідною банківською гарантією».

Стаття 1011 ЦКУ передбачає, що за договором комісії одна сторона (комісіонер) зобов'язується за дорученням другої сторони

числі: витрати на оформлення відповідних дозволів державних органів влади, у т.ч. ДСЕК України; витрати на митне оформлення і декларування Виробу (Товару) та послуги вантажного митного терміналу; витрати на завантаження, перевантаження, транспортування і складське зберігання Виробу (Товару); витрати, пов'язані з передачею Виробу (Товару); витрати на легалізацію документів; банківські витрати, випуск та обслуговування банківських гарантій/контргарантій та акредитиву; представницькі витрати; витрати на відрядження фахівців Комісіонера; витрати на прийом інспекційної групи; витрати, визначені п.3.1.1. (Комісіонер зобов'язується виконати переддоговірну роботу, укласти з Покупцем контракт, в разі необхідності вчинити інші правочини, спрямовані на забезпечення виконання наданого Комітентом доручення, включаючи залучення відповідних агентів) та інші фактичні витрати.

Слід зазначити, що резервування коштів на рахунках Комісіонера умовами договорів комісій не передбачено.

Відповідно до ст. 1024 Цивільного кодексу України **комісіонер має право лише на відшкодування витрат, зроблених ним у зв'язку з виконанням своїх обов'язків за договором комісії.**

Статтею 1022 Цивільного кодексу України визначено, що **після вчинення правочину** за дорученням комітента

кодексу України [1] комісіонер має право лише на відшкодування витрат, зроблених ним у зв'язку з виконанням своїх обов'язків за договором комісії. Статтею 1022 Цивільного кодексу України [1] визначено, що після вчинення правочину за дорученням комітента комісіонер повинен надати комітенту звіт і передати йому все одержане за договором комісії.

Зазначене призвело до того, що отриманими від Покупця обіговими коштами в сумі 298 375,39 дол. США або 8 005 229,70 грн (за даними звітів Комісіонера) **безоплатно користується Комісіонер, внаслідок чого Комітент (Підприємство) не має змоги спрямувати їх на ведення власної діяльності.**

(комітента) за плату вчинити один або кілька правочинів від свого імені, але за рахунок комітента.

Статтею 1022 ЦКУ визначено, що після вчинення правочину за дорученням комітента комісіонер повинен надати комітенту звіт і передати йому все одержане за договором комісії.

Договорами комісії (п.1, п.3.1.1) 209 від 22.12.2016, 124 від 10.07.2015, 145 від 26.07.2016, 122 від 10.07.2015, 145 від 20.07.2015, 136 від 26.07.2016, 173 від 15.07.2014 передбачено, що Комісіонер (ДК «Укрспецекспорт») зобов'язується за дорученням Комітента (ДП НВК «Фотоприлад») за плату вчинити правочин з продажу обладнання для перевірки оптоелектроніки та запасних частин до військової техніки (далі – Товар), виконати переддоговірну роботу, укласти з Покупцем Контракт. В разі необхідності вчинити інші правочини, спрямовані на забезпечення виконання наданого Комітентом доручення, включаючи залучення відповідних агентів.

Послуги Комісіонера полягають не тільки в укладенні з Покупцем контракту на продаж обладнання для перевірки оптоелектроніки та запасних частин до військової техніки (п.1.1 договору комісії), а й у наданні інших послуг, а саме:

- оформлення відповідних дозволів державних органів влади, у т.ч. ДСЕСКУ;
- здійснення митного оформлення і декларування товару;
- здійснення транспортування товару;

комісіонер повинен надати комітенту звіт і передати йому все одержане за договором комісії, а п.2 ст. 1014 Цивільного кодексу України передбачено, що якщо комісіонер вчинив правочин на умовах більш вигідних, ніж ті, що були визначені комітентом, додатково одержана вигода належить комітенту.

Під час проведення аудиторського дослідження встановлено, що після вчинення правочину комісіонером надано комітенту звіт, але не передано йому все одержане за договором комісії, натомість, на рахунках Комісіонера залишались (резервувались) кошти для подальшого виконання умов договорів комісії. Так, на 31.10.2017 загальний залишок коштів, який був зарезервований та перебував на рахунках Комісіонера, становить 298375,39 дол. США або 8005229,70 гривень.

- забезпечення проведення передвідвантажувальної інспекції;
- здійснення оплати агентських послуг за кордоном, вартості обслуговування - банківської гарантії;
- вирішення з Покупцем питання врегулювання пред'явлених претензій тощо.

Отже, Комітент доручив Комісіонеру вчинити від імені Комісіонера, але за рахунок Комітента правочин (укласти з Покупцем Контракт), а також виконати низку інших юридичних дій: сплатити агентські та інші платежі, відкрити та оплатити банківську гарантію, оформити ліцензії, дозволи та здійснити митне оформлення товару та інші дії.

Тобто, послуги Комісіонера не обмежуються тільки вчиненням правочину з продажу товару, а мають складний характер пов'язаних юридичних дій.

Виходячи з вищевикладеного, висновок державних аудиторів щодо безоплатного користування Комісіонером коштами Комітента в сумі 8 005 229,70 грн., внаслідок чого підприємство не має змоги спрямовувати їх на ведення власної діяльності є **необґрунтованими та ґрунтуються на припущеннях.**

Сторінки 43-49

Згідно з умовами договорів комісії ДК «Укрспецекспорт» бере на себе зобов'язання за дорученням ДП НВК «Фотоприлад» за

Відповідно до договорів комісії Комісіонер самостійно вчиняє зовнішньоекономічну угоду (контракт) з третьою особою (Покупцем) та

Наведена інформація врахована як пояснення, як заперечення не приймається

• У запереченням наведено загальні

плату вчинити правочини з продажу обладнання для перевірки оптоелектроніки та запасних частин до військової техніки.

Пунктом 1 статті 1014 Цивільного кодексу України [1] визначено, що Комісіонер зобов'язаний вчинити правочини на умовах, найбільш вигідних для комітента, і відповідно до його вказівок.

Відповідно до договорів комісії Комісіонер самостійно вчиняє зовнішньоекономічну угоду (контракт) з третьою особою (Покупцем) та зобов'язується виконати переддоговірну роботу; у разі необхідності вчинити інші правочини, спрямовані на забезпечення виконання наданого Комітентом доручення, включаючи залучення відповідних агентів.

Крім того, умовами договорів комісії передбачено, що жодна із Сторін не має права передавати свої права по цим договорам комісії третій Стороні без письмової згоди другої Сторони.

За виконання вказаних доручень Комісіонер отримував комісійну плату. Водночас, спецекаспортер для здійснення власних зобов'язань укладав агентські договори з нерезидентами, передбачивши в договорах комісії відшкодування вартості цих послуг за рахунок Комітента.

Під час аудиту встановлено, що до витрат Комісіонера, які відшкодовуються Комітентом, віднесено витрати нерезиденту на оплату агентських послуг, наданих за

зобов'язується виконати переддоговірну роботу; у разі необхідності вчинити інші правочини, спрямовані на забезпечення виконання наданого Комітентом доручення, включаючи залучення відповідних агентів.

Державна компанія "Укрспецекспорт" уклала з компанією «NAR Technologies General Trading LLC», Об'єднані Арабські Емірати (надалі – Агент) Агентську угоду (надалі – Угода) **щодо співпраці на ринку Ісламської Республіки Пакистан** у сфері постачання озброєння і військової техніки для потреб оборонних відомств та оборонно-промислових підприємств Ісламської Республіки Пакистан.

Згідно умов Угоди, Агент проводить **необхідну роботу з організації** укладання контрактів за номенклатурою товарів та послуг військового призначення в галузі, що є предметом діяльності Державної компанії "Укрспецекспорт", зокрема:

- Агент **забезпечить підтримку Компанії** при укладенні та/або реалізації Контрактів на поставку (робіт, послуг) з України, а також сприятиме отриманню платежів за ці поставки у вільно конвертованій валюті;

- **проводить опрацювання можливостей реалізації** (робіт, послуг) на пакистанському ринку, в тому числі здійснює перед потенційними покупцями презентацію технічних можливостей товарів, які пропонуються Державною компанією "Укрспецекспорт" для реалізації, а також економічних та технічних переваг

умови агентської угоди (далі - Угода), укладеної між ДК «Укрспецекспорт» та компанією «NAR Technologies General Trading LLC» (Об'єднані Арабські Емірати, далі - Агент), щодо співпраці на ринку Ісламської Республіки Пакистан у сфері постачання озброєння і військової техніки для потреб оборонних відомств та оборонно-промислових підприємств Ісламської Республіки Пакистан, досягнення ДК «Укрспецекспорт» від співпраці з Агентом в частині укладення та відновлення загальноекономічних контрактів, забезпечення надходження валютних коштів до України тощо.

Перелічені у запереченнях умови Угоди є завданнями та предметом діяльності ДК «Укрспецекспорт», що визначені у постанові Кабінету Міністрів України «Питання Державної компанії з експорту та імпорту продукції і послуг військового та спеціального призначення» від 09.10.1996 № 1247 (далі – Постанова №1247), п.п. 2.2. Розділу 2 Статутів Державної компанії з експорту та імпорту продукції і послуг військового призначення «Укрспецекспорт», затверджених 04.12.2012 №311 та від 11.04.2017 №149.

Крім того, з метою забезпечення умов для більш ефективної реалізації покладених завдань на ДК «Укрспецекспорт» керуючись Постановою №1247, Компанією створені три представництва за кордоном, тому числі: в **Ісламській Республіці Пакистан**

межами митної території України. ДК "Укрспецекспорт" укладено договір на надання агентських послуг з компанією-агентом NAR Nechnologies Trading LLC (Dubai), сума яких протягом досліджуваного періоду становила **364 025,28 доларів США** або **9421639,29 гривень**. Питома вага витрат на агентські послуги в загальній сумі витрат по договорах комісії становить **89,6 %**...

Відповідні витрати на оплату послуг агента були відображені Комісіонером у звітах про виконання умов договорів комісії (по 5-ти договорах із 7-ми) лише шляхом письмового посилання на акт з номером та датою...

До звітів Комісіонера надаються копії актів виконаних робіт щодо наданих агентських послуг, яким ДК "Укрспецекспорт" присвоїло гриф "Для службового користування".

В ході проведення аудиту генеральному директору Кореву Г.С. надано запит на надання документів, а саме актів, зазначених в звітах ДК «Укрспецекспорт» до договорів комісій щодо наданих агентських послуг за межами митної території України компанією NAR Technologies General Trading LLC, та документи, які підтверджують, що агентські послуги проводились з метою виконання доручень ДП НВК "Фотоприлад". *Запит на надання документів у 8 Додатку до звіту.*

До аудиту не представлені документи,

використання товарів (робіт, послуг) саме українських підприємств щодо ремонту, модернізації тощо військової техніки;

- **забезпечує організацію** термінових переговорів із покупцями щодо внесення відповідних змін до умов контрактів, (додаткових угод (додатків) до вже укладених контрактів) у випадку будь-яких змін у законодавстві Ісламської Республіки Пакистан, у політичній ситуації в країні, в керівництві покупців тощо, що може негативно вплинути на хід виконання контрактів та ін.

За час співпраці з Агентом та за його безпосереднього сприяння Державною Компанією "Укрспецекспорт" було як укладено, так і відновлено дію значної кількості зовнішньоекономічних контрактів на постачання моторно-трансмійних установок, двигунів та запчастин до танків Т-80УД, Аль-Халід та Аль-Халід-1, що забезпечило надходження значних валютних коштів до України та сприяло значному фінансуванню підприємств вітчизняного ВПК.

Виходячи з вищезазначених умов угоди, державними аудиторам був зроблений **суб'єктивний, необґрунтований законодавчо висновок** (п.1 та 2 ст. 295, ст. 297 ЦКУ, на які спираються аудитори, не регулюють поняття агентської діяльності та предмету агентського договору) в частині відшкодування витрат Комісіонера за рахунок Комітента агентських послуг, що нібито призводить до додаткових витрат

(Ісламабад, Ісламська Республіка Пакистан, буд. №4, вул. №30, сектор Ф-8/1)

Агентські послуги, дійсно, регулюються главою 31 Господарського кодексу України (ст.ст.295,297). Текст, наведений у аудиторському звіті, відповідає змісту вищевказаних статей кодексу. Зокрема, комерційне посередництво (агентська діяльність) є підприємницькою діяльністю, що полягає в наданні комерційним агентом послуг суб'єктам господарювання при здійсненні ними господарської діяльності шляхом посередництва від імені, в інтересах, під контролем і за рахунок суб'єкта, якого він представляє. Комерційним агентом може бути суб'єкт господарювання (громадянин або юридична особа), який за повноваженням, основаним на агентському договорі, здійснює комерційне посередництво. За агентським договором одна сторона (комерційний агент) зобов'язується надати послуги другій стороні (суб'єкту, якого представляє агент) в укладенні угод чи сприяти їх укладенню

(надання фактичних послуг) від імені цього суб'єкта і за його рахунок.

З огляду на норму Господарського кодексу України, комерційний агент мав надати послуги з укладання угод чи сприяти їх укладенню, тобто, по суті агентом шляхом посередництва виконано ті самі функції, які мав здійснити та здійснив Комісіонер, а саме – знайти покупця та укласти з ним контракт.

які б містили конкретні види чи найменування агентських послуг та інформацію про те, що агентські послуги надавались з метою виконання доручень ДП НВК «Фотоприлад».

Довідково. Пунктами 1 та 2 ст. 295 Цивільного кодексу України [1] визначено: комерційне посередництво (агентська діяльність) є підприємницькою діяльністю, що полягає в наданні комерційним агентом послуг суб'єктам господарювання при здійсненні ними господарської діяльності шляхом посередництва від імені, в інтересах, під контролем і за рахунок суб'єкта, якого він представляє. Комерційним агентом може бути суб'єкт господарювання (громадянин або юридична особа), який за повноваженням, основаним на агентському договорі, здійснює комерційне посередництво.

Статтею 297 Цивільного кодексу України [1] визначено, що за агентським договором одна сторона (комерційний агент) зобов'язується надати послуги другій стороні (суб'єкту, якого представляє агент) в укладенні угод чи сприяти їх укладенню (надання фактичних послуг) від імені цього суб'єкта і за його рахунок.

З огляду на норму Цивільного кодексу України комерційний агент мав надати послуги з укладання угод чи сприяти їх укладенню, тобто, по суті **агентом шляхом посередництва виконано ті самі функції, які мав здійснити та здійснив Комісіонер**, а саме – знайти покупця та укласти з ним контракт.

Агентські послуги надавались за межами митної території України компанією NAR Technologies General Trading LLC.

Підприємства, вважаючи, що Агентом дублюються функції Комісіонера (тобто одні й ті самі послуги – виконання переддоговірної роботи з пошуку Покупця та укладання з ним Контракту оплачуються Підприємством двічі.

В ході проведення аудиту державним аудиторам були представлені підтвердні документи до звітів Комісіонера, а саме всі акти про надання агентських послуг із зазначенням інформації про конкретні види агентських послуг, які надавав Агент на території Ісламської Республіки Пакистан в рамках виконання Контрактів, укладених Комісіонером за дорученням Комітента з Покупцем та договорів комісії.

Відповідно підтвердним документам до звітів комісіонера по договорам комісії, які діяли за досліджувальний період, агентські послуги надавались за межами митної території України компанією «NAR Technologies General Trading LLC».

Виходячи з інформації на сайті компанії вбачається, що Корпоративним головним офісом являється компанія «Trojans», Пакистан, «NAR Technologies General Trading LLC» - офіс Близького Сходу. (www.nartech.ae/contact_us.php).

Крім того, аудиторським дослідженням встановлено, що всі агентські послуги, надані за межами митної території України компанією NAR Technologies General Trading LLC, надано Комітенту через рік-два після підписання контрактів і договорів комісії.

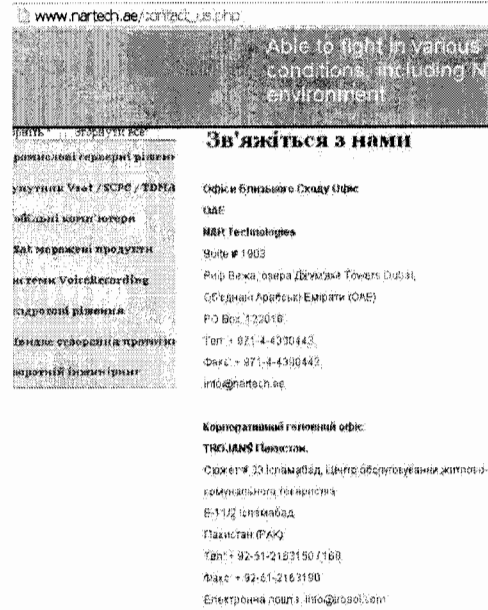
Отже, враховуючи вимоги абз. 2 п. 2 Постанови №1247 та Статутів Державної компанії з експорту та імпорту продукції і послуг військового призначення «Укрспецекспорт», затверджених 04.12.2012 №311 та від 11.04.2017 №149, саме ДК "Укрспецекспорт" є уповноваженим державою посередником у здійсненні зовнішньоекономічної діяльності у сфері експорту та імпорту продукції і послуг військового та спеціального призначення, на якого покладено конкретно визначені завдання та визначено предмет діяльності. Крім того, маючи на території Ісламської Республіки Пакистан своє представництво, ДК «Укрспецекспорт» відшкодування витрат Комісіонера за рахунок Комітента, зокрема агентських послуг, призводить до додаткових витрат Підприємства.

Щодо надання Підприємством аудиторам підтвердних документів до звітів Комісіонера, зокрема, актів про надання агентських послуг із зазначенням інформації про конкретні види агентських послуг, які надавав Агент на території Ісламської Республіки Пакистан, то вказана інформація не відповідає дійсності. **Надані до аудиту акти не містили конкретні види чи**

На офіційному веб-сайті компанії NAR Technologies General Trading LLC (<http://www.nartech.ae/index.html>) зазначено: "Успішно вийшла як лідер ринку в області комунікації на супутнику, промислових і вбудованих обчислювальних мереж, пристроїв безпеки мережі. Використовуючи IT-спеціалістів, що спеціалізуються в області дизайну мережі, багатопроцесорної архітектури. Технології NAR швидко почали розвиватися на високоповажну компанію. З часу свого заснування Nar Technologies зосереджується на інноваційному застосуванні технології VSat. За цей період ми залишилися гнучкою, цілеспрямованою організацією, яка надає нашим клієнтам найвибагливіших інженерів та технічного персоналу в галузі. Наші детальні знання про технології за вимогою та чітке бачення цілей замовника дозволяють нам виконувати спеціальні послуги, які відповідають або перевищують вимоги та потреби клієнтів"...

...Аудиторським дослідженням встановлено, що всі агентські послуги, надані за межами митної території України компанією NAR Technologies General Trading LLC, відповідно актів, зазначених у звітах Комісійонера, на загальну суму 9 421 639,29 грн, надано Комітенту через рік-два після підписання контрактів і договорів комісії...

...Незважаючи на зазначене, витрати на агентські послуги, які внесені у розрахунок до відшкодування поза терміном виконання договорів комісії, прийняті ДП

www.nartech.ae/contact_us.php

Able to fight in various conditions including NE environment

Зв'яжіться з нами

Офіс у Близькому Сході (ОАЕ)
 UAE
 NAR Technologies
 Збиль # 1903
 Річів Вежа, овера Дубай (Jumeirah Towers Dubai)
 Об'єднані Арабські Емірати (ОАЕ)
 PO Box 123016
 Тел: + 971 4 4300443
 Факс: + 971 4 4300442
 info@nartech.ae

Корпоративний головний офіс:
 TROSOI-DEFENCE
 Саджет # 33 Ісламабад, Центр обслуговування житлово-комерційного товариства
 F-11/2 Ісламабад
 Пакистан (PAK)
 Тел: + 92-51-2163190/168
 Факс: + 92-51-2163190
 Електронна пошта: info@trosoi.com

З інформацією щодо сфери діяльності, участі у міжнародних виставках озброєння можна ознайомитись на офіційному сайті компанії «Trojans» (trosoi-defence.com):

«NAR Technologies General Trading LLC» зареєстрований у Генеральному директораті оборонних закупівель Міністерства оборонної промисловості Ісламської Республіки Пакистан як юридична

найменування агентських послуг та інформацію про те, що агентські послуги надавались з метою виконання доручень ДП НВК «Фотоприлад».

НВК «Фотоприлад».

Виходячи з напрямків діяльності NAR Technologies General Trading LLC, про які вказано на сайті компанії, а саме діяльності у сфері технології NAR (зокрема промислові серверні рішення, супутник Vsat/SCPC/TDMA, мобільні комп'ютери, Vsat мережеві продукти, системи VoiceRecording, бездротові рішення, швидке створення прототипів, зворотній інжиніринг, дизайну мережі, багатопроцесорної архітектури тощо), посилання на надання агентських послуг компанією відсутнє.

Разом з тим, ДК «Укрспецекспорт» листом від 07.02.2018 №USE-12-1478 повідомило, що NAR Technologies General Trading LLC, який виступає агентом, зареєстрований у Генеральному директораті оборонних закупівель Міністерства оборонної промисловості Ісламської Республіки Пакистан як юридична особа класу «А», яка має право проводити експортно-імпортні операції у сфері постачання озброєння та військової техніки та у відповідності до процедури реєстрації має страховий депозит на рахунку Державного банку Ісламської Республіки Пакистан і має право постачати товари для всіх родів військ Збройних Сил та оборонних підприємств Ісламської Республіки Пакистан, надавати консультаційні послуги з обумовлених питань. *Лист ДК «Укрспецекспорт» від 07.02.2018 №USE-12-1478 у додатку 7 до звіту.*

особа класу «А», яка має право проводити експортно-імпортні операції у сфері постачання озброєння та військової техніки та у відповідності до процедури реєстрації має страховий депозит на рахунку Державного банку Ісламської Республіки Пакистан і має право постачати товари для всіх родів військ Збройних Сил та оборонних підприємств Ісламської Республіки Пакистан і надавати консультаційні послуги з обумовлених питань.

На виконання умов договорів комісії, укладених між Державною компанією "Укрспецекспорт" та Державним підприємством Науково-виробничий комплекс "Фотоприлад" укладені Додаткові угоди до Угоди стосовно залучення Агента, за винагороду, для організації робіт по супроводженню та виконанню експортних контрактів, які укладені за сприянням Агента, за номенклатурою товарів (робіт, послуг), що є предметом договорів комісії на території Ісламської Республіки Пакистан.

Агентські відносини в законодавстві України регулюються главою 31 Господарського кодексу України. Відповідно до частини 1 статті 295 Господарського кодексу України комерційне посередництво є підприємницькою діяльністю, що полягає в наданні комерційним агентом послуг суб'єктам господарювання при здійсненні ними господарської діяльності шляхом посередництва від імені, в інтересах, під контролем і за рахунок суб'єкта, якого він представляє. За агентським договором одна

Крім того, протягом досліджуваного періоду, Комісіонерами за рахунок Комітента здійснювалися представницькі витрати на транспортування та обслуговування делегацій в межах виконання договорів комісії з ДП «Укроборонсервіс» (№ 173 від 15.07.2014; № 122 від 10.07.2015; № 136 від 26.07.2016) також після укладання договорів комісій та контрактів. Загальний розмір представницьких витрат становив 12 608,15 дол. США або 342 578,71 грн (в тому числі ПДВ - 20064,71 гривень). Слід зазначити, що умовами договорів комісії відшкодування означених витрат чітко не обумовлено, але при цьому витрати Підприємством прийняті.

Неврахування вимог ст. 1014 Цивільного кодексу України [1] керівництвом Підприємства при укладанні договорів комісії (додаткових угод) при відсутності в законодавчому полі обмежень щодо обсягу й переліку витрат Комісіонера, які повинні відшкодуватись за рахунок Комітента, та необхідності обов'язкового їх документального підтвердження, призвело до додаткових витрат, зокрема, з оплати нерезиденту агентських послуг та представницьких витрат (обслуговування делегацій).

Отже, відшкодування витрат Комісіонера за рахунок Комітента, зокрема агентських послуг та представницьких витрат, призводить до додаткових витрат

сторона (комерційний агент) зобов'язується надати послуги другій стороні (суб'єкту, якого представляє агент) в укладанні угод чи сприяти їх укладенню (наданню фактичних послуг) від імені цього суб'єкта і за його рахунок.

Частиною 2 статті 301 ГКУ передбачено, що агентська винагорода виплачується комерційному агенту після оплати третьою особою за угодою, укладеною при його посередництві, якщо інше не передбачено договором сторін. Виходячи з вищезазначеного, слід зробити висновок, що документування факту надання агентом послуг за агентським договором здійснюється після укладення угоди при його посередництві.

Отже, ДП НВК «Фотоприлад» прийняв відповідні витрати на агентські послуги з відповідними підтвержувальними документами не порушуючи чинного законодавства, а припущення державних аудиторів, що агентські послуги мають передувати укладенню договорів є суб'єктивними та не закріплені законодавчо.

Підприємства. Так, агентом, по суті дублюються функції Комісіонера (тобто одні й ті самі послуги – виконання переддоговірної роботи з пошуку Покупця та укладання з ним Контракту оплачуються Підприємством двічі і до того ж після укладення договорів комісії). Усього за досліджуваний період Підприємством відшкодовано таких витрат на загальну суму 9 764 218,00 грн (в тому числі агентських витрат на суму 9 421 639,29 грн, представницьких витрат на суму 342 578,71 грн), і як наслідок, стало причиною відволікання обігових коштів.

Сторінки 49-51

Також, аудиторським дослідженням встановлено, що під час виконання умов договорів комісії між Комітентом і Комісіонером підписувались додаткові угоди. У додаткових угодах визначено, що:

– п.1, п.2 - з метою забезпечення виробничого процесу Комітент доручає Комісіонеру вжити заходів щодо надходження від Покупця коштів у визначеному розмірі до відповідної дати. Комісіонер приймає на себе поруку за перерахування Покупцем коштів, у разі відсутності такого платежу від Покупця, Комісіонер перераховує на рахунок Комітента відповідну суму;

– п.3 - перераховані кошти зараховуються як частковий платіж

Крім того, державними аудиторами стверджується, що підприємство відшкодувало представницькі витрати на транспортування та обслуговування делегацій, що призводить до додаткових витрат в межах виконання договорів комісії з ДП «Укроборонсервіс» в сумі 12 608,15 дол. США.

Дане ствердження не відповідає дійсності, адже в досліджувальному періоді ДП НВК «Фотоприлад» не мало фінансово-господарських відносин з ДП «Укроборонсервіс».

Слід зазначити, умовами договорів комісії між ДП НВК «фото прилад» та ДК «Укрспецекспорт» (п.3.2.3) передбачено відшкодування Комітентом представницьких витрат (обслуговування

Заперечення не приймаються, частково наведена інформація врахована як пояснення

Так, дійсно, в аудиторському звіті зазначено, що «...протягом досліджуваного періоду, Комісіонерами за рахунок Комітента здійснювалися представницькі витрати на транспортування та обслуговування делегацій в межах виконання договорів комісії з ДП «Укроборонсервіс» (№ 173 від 15.07.2014; № 122 від 10.07.2015; № 136 від 26.07.2016)... **Загальний розмір представницьких витрат становив 12 608,15 дол. США або 342 578,71 грн (в тому числі ПДВ - 20064,71 грн)...**» Слід зазначити, що у звіті помилково замість ДК «Укрспецекспорт» написано ДП «Укроборонсервіс», але

Комітенту за договором та в подальшому утримуються Комісіонером з будь-якого платежу, що надійде на користь Комітента;

– п.6 - Комісіонер, за прийняття на себе поруки стосовно перерахування грошових коштів, отримує від Комітента додаткову комісійну плату у визначеному розмірі, яка утримується Комісіонером з коштів, що підлягають перерахуванню Комітенту;

– п.8 - у всьому іншому, що не передбачено додатковою угодою, Сторони будуть керуватися умовами відповідного договору комісії.

Умови договорів комісії передбачають застосування штрафних санкцій до Комісіонерів у разі порушення термінів перерахування належних Комітенту коштів.

Так, після надходження відповідних коштів від Покупця Комісіонер протягом 10 банківських днів повинен перерахувати на рахунок Комітента кошти в обсязі погодженої ціни, за винятком витрат Комісіонера та комісійної плати (п.п. 5.8 та п.п.5.10.). За порушення строків перерахувань отриманих грошових коштів, визначених у п.п.5.8 п.п.5.10, Комісіонер сплачує Комітенту неустойку у розмірі 1% суми від несвоєчасно перерахованих грошових коштів за кожний місяць порушення строків перерахування, при цьому загальна сума неустойки не повинна перевищити 5% від суми несвоєчасно перерахованих грошових коштів

делегацій).

Відповідно до п.2 «Норм коштів на представницькі цілі бюджетних установ та порядок їх витрачання» затверджених Наказом Міністерства фінансів України від 14.09.2010 за №1026 представницькими витратами вважаються витрати бюджетних установ **на прийом і обслуговування іноземних представників і делегацій**, які прибули на запрошення для проведення переговорів з метою здійснення міжнародних зв'язків, установа та підтримання взаємовигідного співробітництва. До представницьких витрат належать витрати, пов'язані з проведенням офіційного прийому (сніданку, обіду, вечері) представників, **транспортним забезпеченням**, заходами культурної програми, буфетним обслуговуванням під час переговорів, оплатою послуг перекладача, який не перебуває у штаті установи, оплатою номерів у готелях.

Вимоги Наказу є обов'язковими для виконання для бюджетних установ. В зв'язку з відсутністю інших нормативних актів, які б давали визначення представницьким витратам, інші підприємства можуть використовувати даний документ як допоміжний.

Дані витрати, були відшкодовані Комітентом після підписання договорів комісії, так як представницькі витрати передбачені умовами договорів при інспектуванні виробів, що готуються для

вказані договори комісії з номерами і датами, за якими проведено відшкодування представницьких витрат, повністю відповідають дійсності.

Також, необхідно відмітити, що Норми коштів на представницькі цілі бюджетних установ та порядок їх витрачання, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 14.09.2010 №1026 (далі – Наказ №1026), на які є посилання у запереченнях, застосовуються **виключно бюджетними установами.**

Відсутність нормативного документа, обов'язкового для виконання суб'єктами підприємництва, призводить до того, що вони мають самостійно розробити внутрішній документ про склад представницьких витрат і затвердити наказом керівника.

Ствердження, що «...дані витрати, були відшкодовані Комітентом після підписання договорів комісії, так як представницькі витрати передбачені

умовами договорів при інспектуванні виробів, що готуються для відвантаження Покупцю.» носить пояснювальний характер та не відповідає визначенню представницьких витрат, наведених у запереченнях з урахуванням вимог Наказу №1026.

Також, слід зазначити, що під час аудиторського дослідження встановлено, що **витрати Підприємством прийняті і**

(п.п. 10.2 та п.п.9.3).

Отже, якщо на виконання вимог договорів комісії з урахуванням додаткових угод, Комісіонер прийняв на себе поруку в разі відсутності платежу від Покупця перерахувати грошові кошти на рахунок Комітента, але здійснив перерахування коштів з порушенням встановлених термінів, то до Комісіонера застосовуються штрафні санкції, визначені п.п. 10.2 та п.п.9.3 договорами комісії.

В ході проведення аудиту досліджено питання виконання умов договорів комісії з урахуванням внесених до них змін додатковими угодами та встановлено, що по 3-х договорах комісії мало місце несвоєчасне перерахування грошових коштів Комітенту...

...Довідково. Стаття 193 Господарського кодексу України [2] передбачає, що кожна сторона повинна вжити усіх заходів, необхідних для належного виконання нею зобов'язання, враховуючи інтереси другої сторони та забезпечення загальногосподарського інтересу. Порушення зобов'язання є підставою для застосування господарських санкцій, передбачених цим Кодексом, іншими законами або договором.

Під час аудиторського дослідження встановлено, що Підприємство протягом досліджуваного періоду не пред'являло до Комісіонерів вимоги на стягнення штрафних санкцій у вигляді неустойки за вищезазначеними додатковими угодами до договорів комісії.

Загальний розмір неустойки за

відвантаження Покупцю.

Тож, висновок державних аудиторів щодо понесення додаткових витрат підприємством за рахунок відшкодування представницьких витрат (обслуговування делегацій), зазначених в звітах комісіонера на суму 12 608,15 дол.США вважаємо припущенням.

Умовами договорів комісії передбачено, що кошти за продаж Товару Комітента надходять від Покупця на рахунок Комісіонера, а Комісіонер зобов'язаний після надходження відповідних коштів від Покупця протягом 10 банківських днів перерахувати на рахунок Комітента кошти в обсязі погодженої ціни, за винятком витрат Комісіонера та комісійної плати (п.п. 5.8 та п.п.5.10.).

Шляхом укладення додаткових угод до договорів 124 від 10.07.2015, 122 від 10.07.2015, 173 від 15.07.2014, Комітент (ДП НВК «Фотоприлад») доручив Комісіонеру

оплачені після укладання договорів комісій та контрактів.

Крім того, неврахування вимог ст. 1014 Цивільного кодексу України керівництвом Підприємства при укладанні договорів комісії при відсутності в законодавчому полі обмежень щодо обсягу й переліку витрат Комісіонера, які повинні відшкодуватись за рахунок Комітента, призвело до додаткових витрат, зокрема, з оплати представницьких витрат (обслуговування делегацій після укладання контрактів та договорів комісії) на суму 12608,15 дол.США або 342578,71 грн (в тому числі ПДВ – 20064,71 грн).

Отже, висновок, зазначений в звіті аудиту на стор. 48-49, є обґрунтованим.

Заперечення не приймається

Аудиторським дослідженням встановлено, що під час виконання умов договорів комісії між Комітентом і

Комісіонером підписувались додаткові угоди. Так, наприклад, відповідно до додаткової угоди від 15.03.2016 №4 до договору комісії від 15.07.2014 №173 визначено:

п.1 – 3 метою забезпечення виробничого процесу Комітент доручає Комісіонеру вжити заходів щодо надходження від Покупця коштів в розмірі

порушення строків перерахування грошових коштів розрахунково становить **5247,09 доларів США** (847,09 дол.США + 2300,00 дол.США + 2100,00 дол.США) або 123189,75 грн, а станом на 31.10.2017 – 140776,32 гривень.

Таким чином, через нездійснення своєчасного контролю за виконанням договорів комісії, з урахуванням додаткових угод до них, щодо ненарахування неустойки за прострочення строків перерахування грошових коштів та непроведення претензійно-позовної роботи Підприємство не скористалось можливістю отримання додаткового доходу від застосування заходів впливу до Комісionера. Невиконання зобов'язань за додатковими угодами до договорів комісій призвело до неотримання Підприємством доходу (упущених вигод) на суму **5247,09 доларів США або 140 776,32 гривень...**

...Додаткова комісійна плата, яку сплатив Комітент Комісionеру за прийняття на себе поруки стосовно перерахування грошових коштів, є непродуктивними витратами Підприємства ...

(ДК «Укрспецекспорт») вжити заходив щодо надходження від Покупця коштів та прийняв на себе поруку за перерахування Покупцем грошових коштів в строк, визначений додатковими угодами до договорів комісії.

Пунктами 1, 2 додаткових угод встановлений строк перерахування коштів лише для Покупця. Строку перерахування вказаних коштів Комісionером в разі відсутності такого надходження не вказаний.

В зв'язку з відсутністю конкретного строку для перерахування коштів Комітенту Комісionером та у відповідності до п.8 додаткових угод до договорів комісії, сторони мають керуватися умовами зазначених договорів комісії. Пунктами 5.8, 5.10 договорів комісії передбачений обов'язок Комісionера після надходження відповідних коштів від Покупця протягом 10 банківських днів перерахувати на рахунок Комітента кошти в обсязі погодженої ціни, за винятком витрат Комісionера та комісійної плати.

Тож, наведений державними аудитором розрахунок розміру можливої неустойки по вищезазначеним додатковим угодам до договорів комісії в сумі 5247,09 дол. США недостовірний, в зв'язку з неврахуванням умов п.5.8, п.5.10 договорів комісії.

Крім того, прострочення з боку Комісionера щодо перерахування зазначеної суми на користь Комітента, не спростовує факту такого перерахування та виникнення

32000,00 дол. США до 23.03.2016.

п.2 – На виконання доручення Комітента (п.1 цієї додаткової угоди) Комісionер приймає на себе поруку за перерахування Покупцем грошових коштів у 32000,00 дол.США до 23.03.2016. В разі відсутності такого платежу від Покупця Комісionер перераховує на рахунок Комітента суму, еквівалентну 32000,00 дол.США в гривнях за курсом НБУ на день перерахування.

п.3 – Перераховані Комісionером кошти, згідно п.2 цієї додаткової угоди, зараховуються як частковий платіж Комітенту за договором комісії від 15.07.2014 №173...

п.6 – На підставі наведеного у п.2 цієї додаткової угоди Комісionер, за прийняття на себе поруки стосовно перерахування грошових коштів, отримує від Комітента додаткову комісійну плату в гривнях у сумі еквівалентній 300,00 дол.США, в т.ч. ПДВ.

п.8 – У всьому іншому, що не передбачено додатковою угодою, Сторони будуть керуватися умовами від 15.07.2014 №173.

Отже, у вищезазначеній додатковій угоді з метою забезпечення виробничого процесу Комітентом чітко визначена сума, яку необхідно отримати Комітенту та термін надходження коштів.

Аналогічно, визначені вимоги додаткової угоди від 11.11.2015 №1 до договору комісії

обов'язку сплатити Комітетом додаткову комісійну винагороду, передбачену додатковими угодами та статтею 1013 ЦКУ, після такого перерахування.

Отже, вважаємо суб'єктивним та необґрунтованим законодавчо висновок державних аудиторів, що витрати підприємства на оплату додаткової комісійної плати є непродуктивними.

від 10.07.2015 №122 та додаткової угоди від 11.11.2015 №1 до договору комісії від 10.07.2015 №124 стосовно надходження коштів з метою забезпечення виробничого процесу Комітетом із чітко визначеними сумами та термінами їх надходження (а саме: 115000,00 дол.США – до 20.11.2016 та 105000,00 дол.США – до 20.11.2016 відповідно)

В ході проведення аудиту встановлено, що по 3-х договорах комісії, які зазначені вище, мало місце несвоєчасне перерахування грошових коштів Комітенту. Враховуючи вимоги ст. 193 Господарського кодексу України кожна сторона повинна вжити усіх заходів, необхідних для належного виконання нею зобов'язання, враховуючи інтереси другої сторони та забезпечення загальногосподарського інтересу. Порушення зобов'язання є підставою для застосування господарських санкцій, передбачених цим Кодексом, іншими законами або договором. А також, керуючись умовами п.8 вищезазначених додаткових угод, якщо на виконання вимог договорів комісії з урахуванням додаткових угод, Комісіонер прийняв на себе поруку в разі відсутності платежу від Покупця перерахувати грошові кошти на рахунок Комітента, але здійснив перерахування коштів з порушенням встановлених термінів, то до Комісіонера застосовуються штрафні санкції, визначені п.п. 10.2 та п.п.9.3 договорами комісії, а саме: неустойку у розмірі 1% суми від несвоєчасно перерахованих грошових коштів за кожний

місяць порушення строків перерахування, при цьому загальна сума неустойки не повинна перевищити 5% від суми несвоєчасно перерахованих грошових коштів.

Загальний розмір неустойки за порушення строків перерахування грошових коштів становить 5247,09 доларів США або 123189,75 грн, а станом на 31.10.2017 – 140776,32 гривень. Крім того, Комісіонер за прийняття на себе поруки стосовно перерахування грошових коштів отримав від Комітента додаткову комісійну плату.

Отже, розрахунок неустойки, зазначений на стор.51 звіту аудиту, повністю відповідає вимогам Господарського кодексу України, додатковим вимогам, умовам договорів комісії, та є достовірним. Також, висновок, що додаткова комісійна плата, яку сплатив Комітент Комісіонеру за прийняття на себе поруки стосовно перерахування грошових коштів, є непродуктивними витратами Підприємства зроблено керуючись п.6.1. Розділу VI Методики №728 в частині забезпечення ефективності фінансово-господарської діяльності об'єкта аудиту.

Ст. 28

Дослідженням встановлено, що представництвом замовника при погодженні структури орієнтовної ціни на виготовлення складової частини комплексу КПСВ етапу 3 не погоджено частину витрат підприємства. Здебільшого, це обсяг основної та додаткової заробітної плати, відрахування на соціальні заходи, загальновиробничі та адміністративні витрати.

Так, при формуванні структури орієнтовної ціни на виготовлення складової частини комплексу КПСВ, представництвом замовника не прийнято витрат на загальну суму **4 057 905,87 грн** (на виконання підетапу 3.1 на суму 111057,17 грн, на виконання підетапу 3.2 на суму 3 946 848,70 гривень).

До пункту 2.2.3. Неприйняття представником замовника частини фактично здійснених Підприємством витрат негативно впливає на рентабельність його діяльності при виконанні контрактів, до яких Підприємство залучене як співвиконавець державного оборонного замовлення (ДОЗ), та не сприяє досягненню основної мети діяльності Підприємства – одержання прибутку.

На даний час по етапу 3 договору № 834 від 24.12.2014р. підприємство надало ПЗ № 1347 МОУ орієнтовну ціну в розмірі 16 675 918,90 грн. ПЗ № 1347 узгодило вартість робіт в розмірі 12 618 013,03 грн.

За ініціативою підприємства за участі ДК «Укроборонпром» було створено незалежну комісію, якою складено акт перевірки формування вартості робіт. На даний час Акт перевірки знаходиться на затвердженні у ТВО директора Департаменту військово –технічної політики, розвитку озброєння та військової техніки МОУ.

ДП НВК «Фотоприлад» категорично не погоджується з ціною, яку погодило ПЗ № 1347, та при подальшому неприйнятті витрат Замовником, вимушене буде вирішувати питання в судовому порядку.

Наведена інформація врахована як пояснення, як заперечення не приймається, оскільки має пояснювальний характер і підтверджує результати дослідження зазначеного фактору ризику, відображені в аудиторському звіті.

Ст. 66-68

В ході аудиту встановлено, що Підприємством проводиться в окремих випадках закупівля ТМЦ на підприємствах-посередниках, що значно збільшує витрати на придбання ТМЦ та собівартість виготовленої продукції.

В ході аудиторського дослідження ефективності прийнятих рішень щодо укладання та виконання господарських договорів, виявлено, що за період з 01.10.2016 по 31.10.2017 Підприємством укладено ряд договорів з ТОВ "Промелектроніка".

В ході аудиту, на прохання Управління, працівниками Управління Східного офісу Держаудитслужби в Запорізькій області було здійснено спробу проведення зустрічної звірки на зазначеному суб'єкті господарювання, проте, в зв'язку з вилученням під час проведення обшуків на підставі ухвали слідчого судді Жовтневого районного суду №1-кц/331/3465/17 від 14.09.2017 та обшуку 18.12.2017 на підставі ухвали слідчого судді №1-кц/331/4449/2017 від 04.12.2017 документів та жорстких дисків комп'ютерної техніки, а через значні обсяги вилученої первинної документації ТОВ "Промелектроніка" не мало змоги зробити копії. Також в ході аудиту встановлено, що ТОВ "Промелектроніка" не є виробником продукції.

Таким чином, у зв'язку з відсутністю

До пункту 2.2.4. Діюча на підприємстві система проведення закупівель та кваліфікації учасників не забезпечує повною мірою економічний захист підприємства від недобросовісної конкуренції між постачальниками. Придбання підприємством комплектуючих виробів, матеріалів для виготовлення продукції (надання послуг) не у виробників або офіційних дистриб'юторів, а у посередників, призводить до додаткових витрат Підприємства.

Закупівля пального здійснюється через тендер типу «Аукціон» за допомогою електронно – торгового майданчика «SmartTender biz».

При формуванні «Запиту на комерційну пропозицію» підприємством висувались додаткові вимоги до постачальника, а саме:

- наявність мережі АЗС в Черкасах та за напрямками м. Київ та

м. Харків, що є важливим з точки зору логістики;

- наявність хоча б однієї АЗС на відстані не більше 2 км від підприємства;

- наявність талонів.

Додаткові вимоги впливають на кількість учасників торгів.

Крім того, в тендерах не брали участь представники мереж АЗС «АВІАС» та «ТНК

Заперечення не приймається.

У запереченнях наведено недостовірну інформацію. Зокрема, дані щодо початкової ставки на закупівлю пального, які зазначені у запереченнях, не відповідають фактично зазначеним у аудиторському звіті.

Так, згідно наданих до аудиту порівняльних таблиць за результатами тендерів на закупівлю палива було встановлено, що при проведенні тендеру № 1409242 на закупівлю палива встановлено початкову ставку на бензин:

- А-92 - 26,00 грн/л (без ПДВ), тобто **31,20 грн/л з ПДВ;**

- А-95 - 27,00 грн/л (без ПДВ), тобто **32,40 грн/л з ПДВ.**

При проведенні тендеру № 1513227 на закупівлю палива встановлено початкову ставку на бензин:

- А-92 - 27,00 грн/л (без ПДВ), тобто **32,40 грн/л з ПДВ;**

- А-95 - 28,00 грн/л (без ПДВ), тобто **33,60 грн/л з ПДВ.**

При цьому, згідно наданої ЧОТВ інформації, максимальна вартість бензину у відповідних періодах становила:

- А-92 - **24,49 грн/л (з ПДВ);**

- А-95 - **27,49 грн (з ПДВ).**

Таким чином, Підприємством при закупівлі палива було встановлено початкову

реалізації Підприємству, та встановлено різницю у вартості палива в сумі **13,74 тис. грн (з ПДВ)**.

Закупівля бензину здійснювалась за допомогою електронного торгового майданчика "SmartTender.biz".

Варто зазначити, що Підприємством при закупівлі палива встановлено початкову ставку для закупівлі, які значно перевищували максимально встановлені ціни, інформацію про які надано Черкаським обласним територіальним відділенням Антимонопольного комітету України (далі – ЧОТВ). Так, в ході аудиту Управлінням направлено лист-запит ЧОТВ щодо надання інформації про максимальні ціни на пальне, які діяли станом на 20.09.2017.

Наприклад, при проведенні тендеру № 1409242 на закупівлю палива встановлено початкову ставку на бензин А-92 по ціні 26,00 грн/л (без ПДВ), тобто 31,20 грн/л з ПДВ та на бензин А-95 по ціні 27,00 грн/л (без ПДВ), тобто 32,40 грн/л з ПДВ.

При проведенні тендеру № 1513227 на закупівлю палива встановлено початкову ставку на бензин марки А-92 по ціні 27,00 грн/л (без ПДВ), тобто 32,40 грн/л з ПДВ, на бензин марки А-95 по ціні 28,00 грн/л (без ПДВ), тобто 33,60 грн/л з ПДВ, дизпаливо по ціні 25,00 грн/л (без ПДВ), тобто 30,00 грн/л з ПДВ.

Згідно наданої ЧОТВ інформації, максимальна вартість бензину марки А-92

паливо – 18,75 грн./л (без ПДВ).

Абсолютно не зрозуміло чому в акті вказані ціни: А-92 – 30,57 грн./л (без ПДВ), А-95 – 31,75 грн./л (без ПДВ).

Якщо взяти для порівняння ціни на пальне за даними Антимонопольного комітету України, приведені в акті: бензин А-92 – 24,49 грн./л, А-95 – 27,49 грн./л, то ціна закупівлі, як уже вказувалось вище склала: А-92 – 20,22 грн./л, А-95 – 20,83 грн./л, що свідчить про те, що ніяких непродуктивних (зайвих) витрат підприємство не допускало.

Копії «Запитів на комерційну пропозицію» та «Порівняльні таблиці за результатами тендеру» під час проведення державного аудиту підприємства надавалися.

Стосовно закупівлі ТМЦ у посередників:

Згідно конструкторської документації (відомості покупних) значна частина елементної бази виробів, що виготовлялись згідно договорів у досліджуваний період, електро-радіо елементи виробництва РФ.

Провести імпортозаміщення в рамках даних договорів не представлялось можливим з причин:

- не можна змінювати обрис виробу;
- необхідність взаємозамінності;
- виконання ремонту, або заміна раніше поставлених виробів інозамовнику.

<p>становила 24,49 грн/л (з ПДВ), бензину марки А-95 - 27,49 грн (з ПДВ), що свідчить про недотримання Підприємством п. 3.1.15 Інструкції, якою передбачено, що при проведенні Тендеру типу «Аукціон» відповідальна особа Підприємства визначає рівень початкової ставки, яка не повинна бути вища ринкової вартості товару, та може бути визначена за результатами попередньо проведеної Закупівлі або за допомогою Тендеру типу "Запит пропозицій". <i>Лист-запит, відповідь в Додатку 14 до Звіту.</i></p>	<p>Враховуючи міжнародну ситуацію ДП НВК «Фотоприлад» не має права і можливості самостійно проводити закупівлю електро-радіо елементів у виробників РФ. У зв'язку з чим закупівля проводиться через посередників згідно з діючими нормативними документами ДК «Укроборонпром».</p>	
<p>Ст. 75, 78-79</p> <p>Проведеним дослідженням структури резерву сумнівних боргів встановлено, що перед ДП "Завод імені Малишева" рахується дебіторська заборгованість в сумі 19 285,01 тис. грн, яка виникла згідно договору від 23.04.2009 № 420-305дп, укладеного між Підприємством в особі генерального директора Бурківського В.А. і ДП "Завод імені Малишева" в особі генерального директора Подгорного А.Т. на поставку продукції в рамках виконання державного контракту між МОУ і ДП "Завод імені В.А. Малишева".</p> <p>Згідно п.4.3 Договору загальна сума договору становить 57 608 418,71 гривень. Умови договору зі сторони Підприємства виконані в повному обсязі, тобто поставлено весь обсяг продукції.</p> <p>Також, рахується заборгованість кредиторська заборгованість перед ДП "Завод</p>	<p>До пункту 2.2.6.1. Наявність значного обсягу дебіторської та кредиторської заборгованості, а також неефективна претензійно-позовна робота призводить (може призвести) до втрати доходів та збільшення витрат Підприємства.</p> <p>У п.2.2.6.1. аудиторів наводять випадки існування ймовірності не проведення оплати підприємствами ДП «Завод ім. Малишева» (19 285.01 тис.грн.), ЛНДРТІ (790,49 тис.грн.), ТОВ «Промгаз України» (46,69 тис.грн.), а також випадки, коли підприємство не скористалось правом стягнення з контрагентів пені, річних і інфляційних: з ДП «Київський бронетанковий завод» (52,82 тис. грн.), «Шепетівський ремонтний завод» (814,65 тис.грн.) і пені з ТОВ «Меридіан ВДМ»(31,13 тис.грн.).</p> <p>«Існування ймовірності не проведення</p>	<p>Заперечення не приймається.</p> <p>Відповідно до пункту 4.4. Методики № 728 під час аудиту досліджуються зовнішні і внутрішні фактори ризику (ризикові операції), які негативно впливають на діяльність об'єкта аудиту.</p> <p>Так, зовнішні фактори ризику (ризикові операції) є незалежними від об'єкта аудиту, але безпосередньо впливають на його діяльність та фінансові результати. До зовнішніх акторів ризику можна віднести, зокрема, форс-мажорні обставини.</p> <p>Тому в ході аудиту було досліджено структуру дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги, а також резерву сумнівних боргів станом на 30.10.2017. За результатами дослідження встановлено наявність дебіторської заборгованості 3-х підприємств-боржників, зокрема ДП "Завод імені В.О. Малишева" (перебуває у стадії банкрутства), Львівського науково-</p>

імені В.О. Малишева" в сумі 67,58 тис. грн згідно договору від 10.12.2007 №954дп.

Згідно ухвали господарського суду Харківської області від 27.12.2011 у справі №5023/10655/11 [55] стосовно ДП "Завод імені В.О. Малишева" порушено справу про банкрутство. Вимоги Підприємства включено до четвертої черги.

Варто зазначити, між Підприємством та ДП "Завод імені В.О. Малишева" підписано акт звірки взаєморозрахунків станом на 01.10.2017 та відповідно підтверджено вказану заборгованість за договором від 23.04.2009 № 420-305дп.

Проте, враховуючи, що ДП "Завод імені В.О. Малишева" перебуває у стадії банкрутства, існує значна ймовірність непроведення оплати ДП "Завод імені В.О. Малишева" та, як наслідок, втрати активів Підприємства у подальшому у вигляді дебіторської заборгованості на суму 19352,58 тис. гривень.

...Також, згідно акту від 30.09.2016 комісією Підприємства нараховано резерв сумнівних боргів:

1. Львівський науково-дослідний радіотехнічний інститут м. Львів (далі – ЛНДРТІ) за виконану частину дослідно-конструкторської роботи згідно угоди від 17.07.2000 № 641 на суму 790485,30 грн Заборгованість рахується з 03.09.2009 згідно рішення суду від 03.09.2009 по справі № 12/140 [56]. Постановою від 17.12.2009

оплати» має характер суб'єктивного припущення, якого не повинно бути в аудиторському звіті. У справі про банкрутство ДП «Завод ім. Малишева» підприємство визнано кредитором на вищезгадану суму, по ЛНДРТІ і ТОВ «Промгаз України» є накази господарських судів, які знаходяться на виконанні у Державній виконавчій службі.

Підприємством не стягнуто пеню, % річних і інфляційні з ДП «Київський бронетанковий завод» і ДП «Шепетівський ремонтний завод» тому, що за погодженням сторін в договори з цими підприємствами було внесено зміни, а саме: перенесено строки платежів. Тому порушення строку платежів з їх боку не відбулося і підстави для стягнення пені, % річних і інфляційних відсутні.

Вносити зміни до укладених договорів – наше законне право. Так, стаття 651 ЦКУ зазначає, що зміна або розірвання договору допускається лише за згодою сторін, якщо інше не встановлено договором або законом, а у статті 653 ЦКУ зазначено, що у разі зміни договору зобов'язання сторін змінюються відповідно до змінених умов щодо предмета, місця, строків виконання тощо. Ч. 3 ст. 173 Господарського кодексу України передбачено, що сторони можуть за взаємною згодою конкретизувати або розширити зміст господарського зобов'язання в процесі його виконання, якщо законом не встановлено інше. В нашому

дослідного радіотехнічного інституту (накладено арешт на рахунки і нерухоме майно), Промгаз України м. Київ (ДВС Печерського районного управління юстиції не виконано наказ Господарського суду від 22.02.2011 про стягнення з ТОВ "Промгаз України" боргу) на суму 20189,76 тис грн. Вказана дебіторська заборгованість утворилась внаслідок незалежних від Підприємства причин, тому має характер зовнішнього фактору ризику втрати Підприємством активів у подальшому внаслідок неспроможності її погашення підприємствами-боржниками. Зазначений висновок наведений в аудиторському звіті.

Разом з цим, до внутрішніх факторів ризику належить укладання договорів із суб'єктами господарювання, які мають значну заборгованість перед об'єктом аудиту (п. 4.4. Методики № 728). При цьому, Підприємство, маючи значну суму дебіторської заборгованості ДП "Завод імені В.О. Малишева", в подальшому уклало ряд договорів на постачання продукції. А віднесення Підприємством дебіторської заборгованості ДП "Завод імені В.О. Малишева", ЛНДРТІ, Промгаз України м. Київ до резерву сумнівних боргів (рахунок 38) безпосередньо свідчить про наявність сумнівів у Підприємства щодо імовірності погашення цієї заборгованості.

Щодо заперечення, яке стосується невикористання підприємством права стягнення з контрагентів пені, річних і

Франківським відділом виконавчої служби Львівського міського управління відкрито виконавче провадження за наказом Господарського суду Львівської області від 23.11.2009 № 12/140 [58] по стягненню з ЛНДРТІ на користь Підприємства заборгованості, але у зв'язку з арештом рахунків та нерухомого майна ЛНДРТІ на виконання зведеного виконавчого впровадження погашення заборгованості ЛНДРТІ є сумнівним.

Враховуючи зазначене, існує значна ймовірність непроведення оплати ЛНДРТІ та, як наслідок, втрати активів Підприємства у подальшому у вигляді дебіторської заборгованості на суму 790,49 тис. гривень.

2. Промгаз України м. Київ – частка сплаченого авансу за постачання газу згідно договору від 27.09.2007 за № 210/7 на суму 46687,14 грн. На виконанні ДВС Печерського районного управління юстиції знаходиться наказ Господарського суду від 22.02.2011 за №17/154 про стягнення з ТОВ "Промгаз України" боргу, але для цього часу наказ не виконано.

Враховуючи зазначене, існує значна ймовірність неповернення коштів Промгаз України м. Київ та, як наслідок, втрати активів Підприємства у майбутньому у вигляді дебіторської заборгованості на суму 46,69 тис. гривень.

....Також, в ході аудиту встановлено, що між Підприємством в особі генерального

випадку інше законом не встановлено.

інфляційних втрат з ДП «Київський бронетанковий завод» (52,82 тис. грн), «Шепетівський ремонтний завод» (814,65 тис. грн) і пені з ТОВ «Меридіан ВДМ» (31,13 тис. грн.) повідомляємо наступне.

По-перше, в аудиторському звіті відсутнє твердження про не стягнення пені з ТОВ «Меридіан ВДМ» (31,13 тис. грн).

По-друге, відповідно до пункту 4.4. Методики № 728, внутрішні фактори ризику (ризикові операції) є наслідком прийнятих і реалізованих управлінських рішень об'єкта аудиту в частині володіння, використання та розпорядження фінансовими ресурсами, необоротними та іншими активами і можуть ним регулюватися.

Виходячи із зазначеного, в ході аудиту було проаналізовано ефективність прийнятих управлінських рішень, зокрема, щодо неодноразового продовження терміну виконання договорів контрагентами Підприємства в частині оплати за відпущену продукцію. Як результат, встановлено, що неодноразове продовження терміну остаточного розрахунку ДП «Шепетівський ремонтний завод» призвело до відволікання обігових коштів Підприємства на виготовлення продукції в сумі 1793,44 тис. грн, а у зв'язку із укладанням додаткових угод до Договору втрачено можливість нарахування і стягнення пені, інфляційних втрат, 3 % річних, як це передбачено умовами договору, розрахунково в сумі

директора Корева Г.С. та Державним підприємством "Київський бронетанковий завод" (далі – КБТЗ) в особі в. о. директора Шкавро В.П. укладено договір від 14.07.2016 № 4816 на виготовлення та поставку продукції.

...Згідно п. 6.1 Договору за несвоєчасну сплату остаточного платежу Покупець сплачує пеню в розмірі 0,1 % від неоплаченої суми за кожний день прострочення, але не більше подвійної облікової ставки Національного банку України, що діяла в період, за який сплачується пеня.

...Підприємство, в свою чергу, не скористалося правом застосування способу забезпечення виконання контрагентом зобов'язань за договором, що призвело до втрати можливості отримання доходу від застосування заходів впливу до боржника, зокрема, нарахування пені за прострочення оплати, інфляційних втрат та 3 % річних розрахунково на суму **52,82 тис. грн** *Розрахунок в Додатку 24 до звіту.* Претензійно - позовна робота по стягненню зазначеної суми Підприємством не проводилась.

Між Підприємством в особі генерального директора Корева Г.С. та ДП "**Шепетівський ремонтний завод**" (Покупець) в особі в.о. директора Турінського О.Ф. укладено договір від 21.12.2015 № 3515 на виготовлення та постачання продукції. Вартість договору -

814,65 тис. гривень.

По-третє, згідно умов договору від 14.07.2016 № 4816, укладеного Підприємством з ДП "Київський бронетанковий завод", а саме п. 3.4, передбачено, що остаточний платіж вартості продукції Покупець сплачує протягом 10-ти банківських днів з дати відвантаження кожної партії продукції відповідно Протоколу погодження договірної ціни на кожну партію продукції. Згідно наданих до аудиту документів встановлено, що Підприємством виконано умови договору в частині поставки продукції, при цьому останню партію продукції відпущено відповідно до товарно-транспортної накладної від 25.01.2017 № 17006. Проте ДП "Київський бронетанковий завод" не проведено оплату продукції в термін до 08.02.2017, як це передбачено п. 3.4 Договору.

В ході аудиту встановлено, що Підприємство претензійно - позовну роботу по стягненню з ДП "Київський бронетанковий завод" простроченої суми оплати вартості отриманої продукції не проводило, тому і зроблено висновок про те, що Підприємство не скористалось правом застосування способу забезпечення виконання контрагентом зобов'язань за договором, що призвело до втрати можливості отримання доходу від застосування заходів впливу до боржника, зокрема, нарахування пені за прострочення

які відповідно до наданих документів здійснюють роботи, аналогічні тим, на виконання яких були укладені договори ЦПХ.

Слід зазначити, що роботи, які виконувались згідно з укладеними договорами ЦПХ, були передбачені планом організаційно-технічних заходів ДП НВК «Фотоприлад» для виконання працівниками архітектурно-будівельного відділу.

...Проведеним аналізом анкет встановлено, що працівники архітектурно-будівельного відділу згідно своїх посадових інструкцій та поданих місячних звітів про виконання фактично виконаних робіт виконували аналогічні роботи, на які Підприємство уклало ЦПХ з фізичними особами. Анкети в Додатку 31 до звіту.

Таким чином, при наявності 14 працівників архітектурно-будівельного відділу, Підприємством проведено витрати на оплату ремонтно-будівельних робіт за договорами ЦПХ з фізичними особами, на що спрямовано 327964,07 грн

Також аудитом встановлено, що при наявності на Підприємстві центральної бухгалтерії з штатною та фактичною чисельністю в кількості 13 осіб, протягом періоду з 01.10.2016 по 30.04.2017 були укладені договори з двома фізичними особами (Козловською Н.В. та Лисенком Г.Ю.) на надання послуг з питань бухгалтерського обліку щодо діяльності ДП

тари для транспортування виробів, які випускаються підприємством, на ДП НВК «Фотоприлад» створено архітектурно-будівельний відділ у складі: начальник АБВ, майстер, комплектувальник, 2 маляра, 4 столяри-верстатники, та комплексна бригада з 5 робітників.

Ремонтом приміщень займаються 7 робітників різних професій.

Згідно планів організаційно-технічних заходів, огляду виробничих будівель та споруд, колективного договору та наряд/замовлень цехів та відділів підприємства передбачених на 2017 р. складає 48 500 н/год.

Архітектурно-будівельний відділ може виконати роботи на 26 300 н/год за рік.

Щоб не збільшувати чисельність відділу, на виконання цих об'ємів робіт залучалися професійні фахівці. Крім того роботи, які виконувалися не робітниками відділу, сезонні і разові.

Наприклад, покрівельні роботи виконували професійні покрівельники, яких в штаті архітектурно-будівельного відділу немає.

Щодо підвісних стель, то роботи виконувались в стислі строки, обмежених умовах та в робочих цехах, не зупиняючи технологічний та виробничий процеси. Тому були залучені високопрофесійні фахівці, які виконали роботи високопрофесійно та в обумовлені стислі строки.

обсяг витрат нормо-годин, необхідних для виконання ремонтних робіт, натомість визначено обсяг робіт в абсолютних показниках: п.м, кв м, шт. тощо.

Як слідує з пояснення Підприємства, до складу АБВ входять начальник, майстер, комплектувальник, 2 маляри, 4 столяри-верстатники та комплексна бригада з 5 робітників; ремонтом приміщень займаються 7 робітників різних професій.

При цьому, під час аудиту було встановлено, що значна частина робіт, які були передбачені планом організаційно-технічних заходів ДП НВК «Фотоприлад» для виконання працівниками архітектурно-будівельного відділу, виконувались фізичними особами згідно з укладеними договорами ЦПХ.

Зазначене також підтверджено за результатами проведеного в ході аудиту анкетування працівників АБВ. Так, проведеним аналізом анкет встановлено, що працівники АБВ згідно своїх посадових інструкцій та поданих місячних звітів про виконання фактично виконаних робіт виконували аналогічні роботи, на які Підприємство уклало договори ЦПХ з фізичними особами.

На підставі зазначеного, за результатами аудиту зроблено висновок про те, що при наявності 14-ти працівників АБВ, Підприємством проведено витрати на оплату ремонтно-будівельних робіт за

НВК «Фотоприлад».

...Крім того, за наявності працівників центральної бухгалтерії у випробувально-технічному центрі "Метріс" згідно штату рахувався бухгалтер 1 категорії на 0,5 ставки, обов'язки якого виконував інженер з метрології 1 категорії відділу головного метролога на умовах сумісництва, на оплату праці якого за період з 01.10.2016 по 30.04.2017 спрямовано 25597,69 гривень.

Таким чином, при наявності 13 працівників центральної бухгалтерії, Підприємством проведено витрати на оплату бухгалтерських послуг за договорами ЦПХ з фізичними особами, в сумі 68075,00 грн та оплату на умовах сумісництва в сумі 25597,69 гривень.

...Таким чином, укладання цивільно-правових угод ДП НВК «Фотоприлад» з фізичними особами на виконання робіт (надання послуг), при наявності відповідних структурних підрозділів, призвело до додаткових витрат протягом періоду аудиторського дослідження на загальну суму 521991,91 грн ...

У звіті відсутній розрахунок норми чисельності працівників бухгалтерії з врахуванням норми часу на виконання більшості операцій з бухгалтерського обліку, передбачений Міжгалузевими нормативами чисельності робітників бухгалтерського обліку, затверджені наказом Мінпраці від 26.09.2003р. №269.

При визначенні необхідної кількості працівників бухгалтерії необхідно враховувати загальну кількість працівників підприємства та кількість його структурних одиниць (відділів, бюро, секторів тощо), розрахунків у визначенні часу, необхідного бухгалтеру для виконання тої чи іншої операції, і в підрахунку кількості таких операцій за певний період. При цьому мають бути враховані фактори (показники), які впливають на завантаженість бухгалтерії та які впливають на трудомісткість обліку, а саме: чисельність працівників підприємства та його обороти, кількість видів діяльності та об'єктів обліку підприємства, особливості документообігу та рівень автоматизації обліку на підприємстві.

Таким чином, висновок державних аудиторів щодо залучення фізичних осіб на виконання робіт (надання послуг) за цивільно-правовими угодами при наявності відповідних структурних підрозділів, який ґрунтується лише на аналізі положень про структурні підрозділи та посадових інструкцій працівників без врахування обсягів

договорами ЦПХ з фізичними особами на суму 327964,07 грн.

Відповідно до розділу 2 «Нормативи чисельності працівників бухгалтерського обліку» Міжгалузевих нормативів чисельності робітників бухгалтерського обліку, затверджених наказом Міністерства праці та соціальної політики України від 26.09.2003 № 269, при загальній чисельності працюючих на підприємстві в кількості 775-ти осіб та 26-ти виробничих підрозділів, з урахуванням того, що бухгалтерський облік та звітність виконуються на ПЕОМ (застосовується 1С Бухгалтерія), нормативна чисельність працівників бухгалтерського обліку підприємства становить 12,6 чол., тобто приймається як 13 чол.

Аудитом встановлено, що саме така кількість працівників бухгалтерії була затверджена і фактично зайнята на Підприємстві. При цьому, укладались договори з двома фізичними особами на надання послуг з питань бухгалтерського обліку щодо діяльності ДП НВК «Фотоприлад». Надані послуги цими фізичними особами ідентичні посадовим обов'язкам працівників бухгалтерії Підприємства, про що детально описано у аудиторському звіті.

Зважаючи на зазначене, у звіті зроблено висновок про те, що при наявності 13-ти працівників центральної бухгалтерії, Підприємством проведено витрати на оплату бухгалтерських послуг за договорами ЦПХ з

	<p>виконуваної роботи на загальну суму 521991,91 грн. вважаємо необґрунтованими.</p>	<p>фізичними особами в сумі <u>68075,00</u> гривень.</p>
<p>Ст. 98-101</p> <p>Аудиторським дослідженням встановлено, що між Підприємством в особі генерального директора Корево Г.С. та фізичною особою підприємцем Штрассером Олександром Георгійовичем укладено договори від 14.02.2017 № 5317 та від 21.05.2015 № 1915 на постачання продукції, зокрема Ш2.7.230.002, Ш2.7.233.004, Ш2.7.508.002, Ш2.7.508.003, Ш2.7.230.002, Ш2.7.233.004 та ін.</p> <p>...</p> <p>Таким чином, неврахування адміністративних витрат та витрат на збут при формуванні вартості вищевказаної продукції призвело до <u>реалізації продукції за ціною, нижчою від собівартості, на суму 9003,96 гривень.</u></p>	<p>До пункту 2.2.6.4. Реалізація продукції за ціною, нижчою від собівартості, та заниження розміру прибутку при формуванні ціни призводить до упущених вигод (неотриманих доходів) Підприємства.</p> <p>В досліджувальному періоді Підприємство уклало договори від 14.02.2017 № 5317 та від 21.05.2015 № 1915 на постачання продукції, зокрема Ш2.7.230.002, Ш2.7.233.004, Ш2.7.508.002, Ш2.7.508.003, Ш2.7.230.002, Ш2.7.233.004 з ФОП Штрассер Олександр Георгійович укладено договори від 14.02.2017 № 5317 та від 21.05.2015 № 1915 на постачання продукції. Даний вид продукції не являється основним і виконується за наряд-замовленнями цехом № 107.</p> <p>В зв'язку з відсутністю завантаження працівників цеху № 107 та з метою недопущення простою і збереження кількості кваліфікованих працівників цеху та порівнявши розмір заробітної плати працівників, які виконували дане замовлення прийшло до висновку, що в разі відсутності виконання замовлення підприємство, відповідно до затвердженої таблиці тарифних ставок робітників підприємства, мало б доплатити працівникам різницю між тарифною сіткою та фактичною заробітною платою в сумі 16 853,82 грн., що значно</p>	<p>Заперечення не приймається, оскільки має пояснювальний характер і підтверджує результати дослідження зазначеного фактору ризику, відображені в аудиторському звіті.</p>

	<p>перевищує невраховані адміністративні витрати та витрати на збут, які складають 9003,96 грн.</p> <p>Тож, підприємством було прийнято рішення про прийняття разового замовлення на оптичні деталі за мінімальним рівнем витрат (накази були надані до аудиту).</p>	
<p>Сторінки 104-105</p> <p>В ході проведення аудиту встановлено, що в бухгалтерському обліку ДП НВК «Фотоприлад» рахуються транспортні засоби з нульовою вартістю, при цьому використовується у фінансово-господарській діяльності та відповідно приносять економічну вигоду Підприємству, а саме автомобілі: тойота авалон 2008 року випуску (первісна вартість – 286,99 тис.грн), фольксваген каравела 2008 року випуску (первісна вартість - 297,99 тис.грн), тойота секвоя V8 2008 року випуску (первісна вартість - 170,93 тис.грн), дачія логан 2009 року випуску (первісна вартість – 110,29 тис.гривень).</p> <p>Варто зазначити, що відповідно до п. 16 Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби", затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 № 92 [30], підприємство/установа може переоцінювати об'єкт основних засобів, якщо залишкова вартість цього об'єкта суттєво відрізняється від його справедливої вартості на дату балансу, а відповідно до п.</p>	<p>До пункту 2.2.7. Недостатній рівень ефективності управління майном може мати негативний вплив на результати фінансово-господарської діяльності Підприємства.</p> <p>Стосовно переоцінки майна слід зазначити, що проведення переоцінки основних засобів не є обов'язковим для підприємства згідно П(С)БО 7 п. 16, тому висновок аудиту щодо недостовірних даних у фінансовій звітності підприємства є хибним. Проведення переоцінки основних засобів має наслідком збільшення собівартості та ціни продукції. Окрім того, при визначенні дійсної вартості ОЗ для цілей їх переоцінки необхідно залучення спеціалістів-оцінювачів, що призведе до додаткових витрат, а тому на даний час проведення переоцінки наявних активів є економічно не вигідно.</p> <p>Пунктом 17 П(С)БО 7 визначено, що при здійсненні переоцінки об'єкту основних засобів, залишкова вартість яких дорівнює нулю та які продовжують використовуватися, обов'язково визначається ліквідаційна вартість.</p>	<p>Заперечення не приймається</p> <p>Відповідно до п. 16 Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби" (далі - П(С)БО 7), затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 № 92 [30], підприємство/установа <u>може переоцінювати об'єкт основних засобів, якщо залишкова вартість цього об'єкта суттєво відрізняється від його справедливої вартості на дату балансу.</u></p> <p>Проте відповідно до п. 17 зазначеного положення для таких об'єктів, що продовжують використовуватися, обов'язково визначається ліквідаційна вартість.</p> <p>Крім того, відповідно до п. 23 П(С)БО 7 нарахування амортизації здійснюється протягом строку корисного використання (експлуатації) об'єкта, який встановлюється підприємством при визнанні цього об'єкта активом, і призупиняється на період його реконструкції, модернізації, добудови, дообладнання та консервації.</p>

17 зазначеного положення для таких об'єктів, що продовжують використовуватися, обов'язково визначається ліквідаційна вартість.

Таким чином, непроведення на Підприємстві переоцінки наявних активів призводить до внесення недостовірних даних у фінансову звітність Підприємства щодо рівня зносу основних засобів.

Підприємством не проводилась переоцінка основних засобів, тому їх ліквідаційна вартість дорівнює нулю.

Крім того, положення П(С)БО № 121 «Основні засоби», який використовується у бухгалтерському обліку бюджетних підприємств не використовується у бухгалтерському обліку державних комерційних підприємств, тому висновки цього пункту не відповідають положенням облікової політики підприємства.

Списання повністю амортизованих основних фондів підприємства за рішенням керівника суб'єкта господарювання проводиться на підставі Порядку списання об'єктів державної власності, затвердженому Постановою КМУ від 08.11.2007 № 1314.

В Законі України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" від 16.07.1999 № 996 наведено визначення поняття «активи» – це ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до отримання економічних вигод у майбутньому. Метою ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансове становище результати діяльності та рух грошових коштів підприємства.

Як було встановлено в ході аудиту, Підприємством використовуються у господарській діяльності автомобілі (Тойота авалон 2008 року випуску, Фольксваген каравела 2008 року випуску, Тойота секвоя V8 2008 року випуску, Дачія логан 2009 року випуску), які перебувають у робочому стані, та які відповідно приносять економічну вигоду, проте мають залишкову вартість, рівну нулю, що не відповідає справедливій вартості зазначених автомобілів.

Враховуючи вищезазначене, непроведення на Підприємстві переоцінки наявних активів, а саме транспортних засобів, які використовуються у господарській діяльності та приносять економічну вигоду, призводить до внесення недостовірних даних у фінансову звітність Підприємства щодо рівня зносу основних засобів.

Сторінка 106

В ході проведення аудиторського дослідження встановлено, що на балансі Підприємства обліковуються дві одиниці об'єктів житлового фонду, а саме: однокімнатна квартира № 19 площею 34,8 кв.м первісною вартістю у сумі 41196,07 грн, залишковою – 14981,94 грн (станом на 31.10.2017) та трикімнатна квартира № 20 площею 62,3 кв.м первісною вартістю в сумі 88814,55 грн, залишковою – 32317,55 грн (станом на 31.10.2017), які введенні в експлуатацію 01.03.1999 та розташовані у м. Харкові, просп. Гагаріна, 46.

ДП НВК «Фотоприлад» не проводилась індексація балансової вартості об'єктів житлового фонду (однокімнатної квартири № 19 та трикімнатної квартири № 20 у м. Харкові) з моменту введення в експлуатацію (01.03.1999) по даний час, як це передбачено п. 2 постанови Кабінету Міністрів України «Про порядок індексації вартості об'єктів житлового фонду» від 31.08.1996 № 1024 (далі – Постанова № 1024) [62], внаслідок чого первісна вартість об'єктів житлового фонду станом на

Процедура проведення індексації житлового фонду на даний момент не визначена законодавством (Податковий кодекс України та інші нормативно-правові акти з бухгалтерського обліку.)

На даний час актуальна незалежна оцінка житлового фонду.

Окрім вищенаведеного в П(С)БО 7 об'єкт основних засобів може бути переоцінено з одночасної переоцінкою всіх об'єктів групи основних засобів, до якої належить об'єкт. Але індексація житлового фонду та переоцінка основних засобів - це різні процедури.

Тому індексація житлового фонду не проводилась.

Слід зазначити, що у Ваших запереченнях міститься недостовірна інформація щодо невідповідності висновків пункту положення П(С)БО № 121 «Основні засоби», оскільки інформація щодо посилання на П(С)БО № 121 «Основні засоби» в аудиторському звіті відсутня.

Заперечення не приймається, наведена інформація частково наведена як пояснення

Процедура приведення балансової вартості об'єктів існуючого житлового фонду у відповідність з реальною вартістю будівництва житла регламентується постановою Кабінету Міністрів України «Про порядок індексації вартості об'єктів житлового фонду» від 31.08.1996 № 1024, у п. 2 якої визначено, що індексація балансової вартості об'єктів житлового фонду в 1997 році та наступних роках проводиться до 15 лютого кожного року за станом на 1 січня відповідно до індексів, затверджуваних Державним комітетом у справах містобудування та архітектури за погодженням з Державним комітетом по житлово-комунальному господарству, Міністерством статистики та Міністерством економіки.

Таким чином, внаслідок непроведення Підприємством індексації балансової вартості об'єктів житлового фонду (однокімнатної квартири № 19 та трикімнатної квартири № 20 у м. Харкові) з

01.01.2017 розрахунково занижена на загальну суму 1 274 106,10 гривень.

...

Сторінка 108

Так, на підставі наказу генерального директора ДК «Укроборонпром» С. Громова «Про передачу в комунальну власність об'єктів соціальної сфери» від 20.11.2012 № 279, ДП НВК «Фотоприлад» має передати в комунальну власність територіальної громади м. Черкаси об'єкт соціальної сфери, а саме гуртожиток, розташований у м. Черкаси по вул. Пастерівській, 44. Наказом від 20.11.2012 № 279 визначено, що передача зазначеного майна оформляється актом приймання-передачі, який подається у місячний термін до Концерну.

Разом з тим, до аудиту надано лист від Департаменту економіки та розвитку від 30.05.2013 № 11818-01-15, а також лист виконавчого комітету Черкаської міської ради від 16.10.2015 № 11218-01-15 щодо необхідності виконання Підприємством у гуртожитку комплексу робіт для приведення у відповідність до архітектурно-будівельних, санітарно-гігієнічних, протипожежних та інших норм і стандартів (зокрема: заміна водопідігрівача з улаштуванням регулятора температури, капітальний ремонт пасажирського ліфта, капітальний ремонт

Відповідно до ст.6 «Положення про порядок передачі в комунальну власність **державного житлового фонду**, що перебував у повному господарському віданні або в оперативному управлінні підприємств, установ та організацій» затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України 6.11.1995 № 891, комісія з питань приймання відомчого житлового фонду в комунальну власність визначає технічний стан житлового будинку та об'єктів комунального призначення, що його обслуговують, відповідно до правил фізичного зносу житлових будинків, затверджених Держжитлокомунгоспом.

Якщо житловий будинок та об'єкти комунального призначення, що їх обслуговують, відповідно висновків цієї комісії визнані такими, що потребують ремонту, орган, який утворив комісію, приймає рішення про джерела фінансування у тому числі з **залученням коштів підприємств, установ і організацій, які передають житловий фонд у комунальну власність.**

Тому підприємству було запропоновано виконання комплексу робіт,

моменту введення в експлуатацію (01.03.1999) по даний час, первісну вартість двох об'єктів житлового фонду станом на 01.01.2017 занижено на загальну суму 1 274 106,10 гривень.

Заперечення не приймається

Аудиторський звіт містить інформацію (згідно наданих до аудиту листів Департаменту економіки та розвитку від 30.05.2013 № 11818-01-15, а також виконавчого комітету Черкаської міської ради від 16.10.2015 № 11218-01-15) щодо необхідності виконання Підприємством у гуртожитку комплексу робіт для приведення у відповідність до архітектурно-будівельних, санітарно-гігієнічних, протипожежних та інших норм і стандартів (зокрема: заміна водопідігрівача з улаштуванням регулятора температури, капітальний ремонт пасажирського ліфта, капітальний ремонт рулонної покрівлі, встановлення показника назви вулиці та номеру будинку, облаштування прямих металевими щитами, проведення реконструкції внутрішньобудинкової мережі для можливості укладання договорів на користування електропостачання мешканцями гуртожитку).

Слід зазначити, що доходи, отримані від діяльності гуртожитку протягом 2016 року становлять 910,0 тис.грн, при цьому витрати – 1 014,0 тис.грн, відповідно

рулонної покрівлі, встановлення показника назви вулиці та номеру будинку, облаштування приямків металевими щитами, проведення реконструкції внутрішньобудинкової мережі для можливості укладання договорів на користування електропостачанням мешканцями гуртожитку).

Фактично Підприємством було передане зазначене нерухоме майно у грудні 2016 року. Так, до аудиту надано рішення виконавчого комітету Черкаської міської ради «Про затвердження акту прийому-передачі гуртожитку по вул. Пастерівській, 44, на баланс КП «Придніпровська служба утримання будинків» від 07.12.2016 № 1672, на підставі якого було здійснено передачу будівлі гуртожитку 1974 року побудови площею 4216 кв.м, первісна вартість якого становить 1 063,9 тис.грн, залишкова – 309,41 тис.гривень.

Слід зазначити, що доходи, отримані від діяльності гуртожитку протягом 2016 року становлять 910,0 тис.грн, при цьому витрати – 1 014,0 тис.грн, відповідно збиток внаслідок перевищення витрат над доходами – 104,0 тис.гривень.

Таким чином, тривалий термін передачі гуртожитку в комунальну власність, обумовлений необхідністю проведення комплексу робіт для приведення його у відповідність до архітектурно-будівельних, санітарно-гігієнічних, протипожежних та інших норм і стандартів, призвів до

визначених у листах Департаменту економіки та розвитку Черкаської міської ради від 30.05.2013 №11818-01-15, 11.12.2013 №13827-01-15, 13.02.2014 №15-01-9, 07.11.2014 №12247-01-15, 19.12.2014 №13605-01-15, 24.04.2015 №4115-01-15, а саме: заміна водопідігрівача з улаштуванням регулятора температури, капітальний ремонт пасажирського ліфта, капітальний ремонт рулонної покрівлі, встановлення показнику назви вулиці та номеру будинку, облаштування приямків металевими щитами, проведення реконструкції внутрішньобудинкової мережі для можливості укладання договорів на користування електропостачанням мешканцями гуртожитку, що вплинуло на термін передачі будівлі гуртожитку.

Тому, висновок державних аудиторів щодо понесення непродуктивних витрат на утримання гуртожитку вважаємо суб'єктивним.

перевищення витрат над доходами – 104,0 тис.гривень.

Таким чином, в аудиторському звіті міститься висновок про те, що тривалий термін передачі гуртожитку в комунальну власність, обумовлений необхідністю проведення комплексу робіт для приведення його у відповідність до архітектурно-будівельних, санітарно-гігієнічних, протипожежних та інших норм і стандартів, призвів до непродуктивних витрат на утримання гуртожитку внаслідок перевищення витрат над доходами від його діяльності за 2016 рік на загальну суму 104,0 тис. грн (в тому числі за IV квартал 2016 року на суму 54,0 тис.гривень).

непродуктивних витрат на утримання гуртожитку внаслідок перевищення витрат над доходами від його діяльності за 2016 рік на загальну суму 104,0 тис. грн (в тому числі за IV квартал 2016 року на суму 54,0 тис.гривень).

Сторінки 109-112

...Варто зазначити, що ч. 4 ст. 7 Закону України «Про передачу об'єктів права державної та комунальної власності» від 03.03.1998 № 147/98 (далі – Закон № 147/98) [5] визначено, що об'єкти соціальної інфраструктури передаються разом з майном підприємств, що обслуговували ці об'єкти, у тому числі основними фондами, ремонтно-будівельними базами, майстернями, транспортними засобами, прибиральною технікою, в частині, що визначається комісією з питань передачі об'єктів, яка здійснює передачу. Разом з житловим фондом передаються вбудовані і прибудовані приміщення, зовнішні мережі електро-, тепло-, газо-, водопостачання та водовідведення, а також будівлі, призначені для обслуговування цього фонду (бойлерні, котельні, каналізаційні та водопровідні споруди, обладнання тощо).

В той же час, відповідно до ч. 1 ст. 6 Закону № 147/98 [5] передача об'єктів здійснюється комісією з питань передачі об'єктів, до складу якої входять представники виконавчих органів відповідних рад, місцевих

До аудиторського звіту не додано пояснення генерального директора ДП НВК «Фотоприлад» щодо питання з передачі об'єктів соціальної сфери з державної до комунальної власності (стор. 114-116). В доповнення до цього пояснення з питання не включення до складу комісії представника органу, уповноваженого управляти державним майном, інформуємо про те, що згідно з п. 2 ст. 6 Закону України «Про передачу об'єктів права державної та комунальної власності» передбачено, що у разі передачі об'єктів у комунальну власність комісію утворює виконавчий орган відповідної сільської, селищної, міської, районної у місті ради. **Тобто, в цьому випадку включення до складу комісії представника органу, уповноваженого управляти державним майном, покладено на виконавчий орган місцевого самоврядування.**

Так, висновок державних аудиторів щодо передачі окремого індивідуально визначеного майна на суму 658,11 тис.грн. без згоди суб'єкта управління безпідставним.

Заперечення не приймається,

оскільки має пояснювальний характер і підтверджує результати дослідження зазначеного фактору ризику, відображені в аудиторському звіті.

Слід зазначити, що у Ваших запереченнях міститься недостовірна інформація щодо невключення до аудиторського звіту пояснення генерального директора ДП НВК «Фотоприлад» стосовно питання з передачі об'єктів соціальної сфери з державної до комунальної власності. Зазначене пояснення висвітлене у аудиторському звіті на сторінках 111-112, а саме:

По даному факту генеральний директор Корево Г.С. пояснив: *«Для передачі об'єктів соціальної сфери з державної до комунальної власності, а саме: дитячого оздоровчого табору «Лісова казка», будівель спортивного комплексу з басейном та медико-санітарної частини, ДП НВК «Фотоприлад» супровідним листом від 14.03.2017 за № 01-12/116 до ДК «Укроборонпром» надіслано документи згідно з переліком, встановленим постановою КМ України від 21.09.1998 № 1482 «Про передачу об'єктів права*

органів виконавчої влади, органів, уповноважених управляти державним майном, самоврядних організацій, фінансових органів, підприємств, трудових колективів підприємств, майно яких підлягає передачі. Проте, до складу комісії, визначеної рішенням виконавчого комітету Черкаської міської ради від 07.12.2016 № 1672 та від 06.06.2017 № 562 [37], № 563 [38], № 564 [39], виконавчим органом міської ради не включено представника органу, уповноваженого управляти державним майном.

Крім того, п. 5 Порядку списання об'єктів державної власності, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 08.11.2007 № 1314 [19] визначено, що списання майна здійснюється суб'єктом господарювання, на балансі якого воно перебуває, на підставі прийнятого суб'єктом управління рішення про надання згоди на його списання. Слід зазначити, що наказами ДК «Укроборонпром» від 05.05.2017 № 182 [45], від 05.05.2017 № 181 [46], від 05.05.2017 № 183 [47] не передбачено передачу іншого майна, окрім будівлі спортивного комплексу з басейном, ДОТ «Лісова казка», будівлі медико-санітарної частини з подальшим списанням майна з балансу ДП НВК «Фотоприлад».

Таким чином, ДП НВК «Фотоприлад» разом із будівлями спорткомплексу з басейном, ДОТ «Лісова казка», будівлі медико-санітарної частини передано інше

державної та комунальної власності».

За результатами розгляду цих документів згідно з вимогами п. 8 ст. 7 Закону України «Про особливості управління об'єктами державної власності в оборонно-промислому комплексі» та відповідно до наказів ДК «Укроборонпром» від 20.11.2012 № 279, 05.05.2017 № 181, № 182 та № 183, ДП НВК «Фотоприлад» отримано згоду на передачу об'єктів соціальної сфери з державної до комунальної власності, а саме: гуртожитку, дитячого оздоровчого табору «Лісова казка», будівель спортивного оздоровчого комплексу з басейном та медико-санітарної частини.

Згідно з п. 4 ст. 7 Закону України «Про передачу об'єктів права державної та комунальної власності передбачено, що об'єкти соціальної інфраструктури передаються разом з майном підприємств, що обслуговували ці об'єкти, у тому числі основними фондами, ремонтно-будівельними базами, майстернями, транспортними засобами, притиральною технікою, в частині, що визначається комісією з питань передачі об'єктів, яка здійснює передачу. Разом з житловим фондом передаються вбудовані і прибудовані приміщення, зовнішні мережі електро-, тепло-, газо-, водопостачання та водовідведення, а також будівлі, призначені для обслуговування цього фонду (бойлерні, котельні, каналізаційні та водопровідні споруди, обладнання тощо).

З урахуванням цієї норми Закону та за

окреме індивідуально визначене майно без згоди суб'єкта управління на загальну суму 658,11 тис. грн (в тому числі основних засобів, вартість яких перевищує 20,0 тис. грн, на суму 80,17 тис. гривень).

результатами проведеної передачі вищевказаних об'єктів ДП НВК «Фотоприлад» супровідними листами від 17.02.2017 № 01-12/81 та від 13.06.2017 № 01-12/254 до ДК «Укроборонпром» надіслано затверджені рішеннями Черкаської міської ради акти прийому-передачі з відповідним переліком переданого майна, що повністю відповідає вимогам законодавства щодо процедури передачі та наказів ДК «Укроборонпром» з цього питання».

Відповідно до ч. 1 ст. 6 Закону № 147/98 [5] передача об'єктів здійснюється комісією з питань передачі об'єктів, до складу якої входять представники виконавчих органів відповідних рад, місцевих органів виконавчої влади, органів, уповноважених управляти державним майном, самоврядних організацій, фінансових органів, підприємств, трудових колективів підприємств, майно яких підлягає передачі. Проте, до складу комісії, визначеної рішенням виконавчого комітету Черкаської міської ради від 07.12.2016 № 1672 та від 06.06.2017 № 562 [37], № 563 [38], № 564 [39], виконавчим органом міської ради не включено представника органу, уповноваженого управляти державним майном.

Крім того, п. 5 Порядку списання об'єктів державної власності, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 08.11.2007 № 1314 [19] визначено, що списання майна здійснюється суб'єктом

Сторінки 113-116

Під час обстеження об'єктів нерухомості промислового майданчика № 1 (далі – Проммайданчик № 1), які розташовані за адресою: м. Черкаси, вул. Б.Вишневецького, 85, загальна площа яких становить 64190,8 кв.м (первісна вартість на загальну суму – 24 141,96 тис.грн, залишкова – 7 449,23 тис.грн) встановлено, що Підприємством не використовується будівля виробничого корпусу № 3 площею 12504 кв.м, первісна вартість якої 3 914,88 тис.грн, залишкова – 1 485,02 тис.грн, а також

Стосовно можливої оренди будівлі виробничого корпусу № 3 та будівлі адміністративного корпусу № 3: державними аудиторами під час обстеження об'єктів нерухомості промислового майданчика № 1 було встановлено, що Підприємством не використовується будівля виробничого корпусу № 3 площею 12504 кв.м, а також частина будівлі адміністративного корпусу № 3 площею 3780 кв.м

Під час візуального обстеження виробничого корпусу № 3 встановлено, що в

господарювання, на балансі якого воно перебуває, на підставі прийнятого суб'єктом управління рішення про надання згоди на його списання. Слід зазначити, що наказами ДК «Укроборонпром» від 05.05.2017 № 182 [45], від 05.05.2017 № 181 [46], від 05.05.2017 № 183 [47] не передбачено передачу іншого майна, окрім будівлі спортивного комплексу з басейном, ДОТ «Лісова казка», будівлі медико-санітарної частини з подальшим списанням майна з балансу ДП НВК «Фотоприлад».

Таким чином, ДП НВК «Фотоприлад» разом із будівлями спорткомплексу з басейном, ДОТ «Лісова казка», будівлі медико-санітарної частини передано інше окреме індивідуально визначене майно без згоди суб'єкта управління на загальну суму 658,11 тис. грн (в тому числі основних засобів, вартість яких перевищує 20,0 тис. грн, на суму 80,17 тис. гривень).

Заперечення не приймається

Відповідно до пункту 4.4. Методики № 728, внутрішні фактори ризику (ризикові операції) є наслідком прийнятих і реалізованих управлінських рішень об'єкта аудиту в частині володіння, використання та розпорядження фінансовими ресурсами, необоротними та іншими активами і можуть ним регулюватися.

Виходячи із зазначеного, в ході аудиту було проаналізовано ефективність прийнятих управлінських рішень, зокрема, щодо

частина будівлі адміністративного корпусу № 3 площею 3780 кв.м, первісна вартість якої 1 023,50 тис.грн, залишкова – 271,17 тис.грн. Слід зазначити, що місце розташування зазначених будівель дозволяє можливість передачі в оренду.

Під час візуального обстеження встановлено, що зазначені будівлі перебувають у незадовільному стані (обірвані кабелі електричних мереж, демонтовані радіатори, частково демонтовані труби водопостачання та водовідведення, вентиляційні системи, пошкоджений дах, у зв'язку з чим в приміщення будівель потрапляє сніг та дощ, розбиті вікна, пошкоджені стіни (облущена фарба, пліснява) та підлоги та інше) та потребують капітального ремонту. У зв'язку із відсутністю (демонтажем) комунікацій у будівлі виробничого корпусу № 3 та будівлі адміністративного корпусу № 3, зазначені об'єкти нерухомості не опалюються, відсутнє електропостачання, водопостачання та водовідведення. Будівлі знаходяться під наглядом охорони.

...Таким чином, ДП НВК «Фотоприлад» не ініціювалось питання щодо передачі в оренду будівлі виробничого корпусу № 3 площею 12 504 кв.м, первісна вартість якої 3 914,88 тис.грн, залишкова – 1 485,02 тис.грн, а також частини будівлі адміністративного корпусу № 3 площею 3 780 кв.м, первісна вартість якої 1 023,50 тис.грн, залишкова – 271,17 тис.грн, що

будівлі обірвані кабелі електричних мереж, демонтовані радіатори, частково демонтовані труби водопостачання та водовідведення, вентиляційні системи, пошкоджений дах, у зв'язку з чим в приміщення будівлі потрапляє сніг та дощ, розбиті вікна, пошкоджені стіни (облущена фарба, пліснява) та підлоги та інше та потребують капітального ремонту. У зв'язку з відсутністю (демонтажем) комунікацій у будівлі виробничого корпусу № 3, об'єкт не опалюється, відсутнє електропостачання, водопостачання та водовідведення.

На запит державних аудиторів було надано пояснення, що демонтаж електричних мереж, радіаторів, труб водопостачання та водовідведення, вентиляційних систем та доведення виробничого корпусу № 3 до відповідного стану було здійснено у 2009 році на підставі колишнього генерального директора підприємства ДП НВК «Фотоприлад». Проведення заходів та робіт по відновленню зазначеної одиниці нерухомого майна передбачає значних фінансових витрат.

При цьому, володіючи даною інформацією, державні аудитори все ж таки розраховують можливий економічний ефект від здачі вищезазначеного нерухомого майна в оренду.

Важко уявити підприємство, з діяльністю у сфері проектно-конструкторських робіт (одна із складових технічної підготовки виробництва нових

ефективного використання нерухомого майна. Як результат, встановлено наступне.

Під час обстеження об'єктів нерухомості промислового майданчика № 1 (далі – Проммайданчик № 1), які розташовані за адресою: м. Черкаси, вул. Б.Вишневецького, 85, загальна площа яких становить 64190,8 кв.м (первісна вартість на загальну суму – 24 141,96 тис.грн, залишкова – 7 449,23 тис.грн) встановлено, що Підприємством не використовується будівля виробничого корпусу № 3 площею 12504 кв.м, первісна вартість якої 3 914,88 тис.грн, залишкова – 1 485,02 тис.грн, а також частина будівлі адміністративного корпусу № 3 площею 3780 кв.м, первісна вартість якої 1 023,50 тис.грн, залишкова – 271,17 тис.грн. **Слід зазначити, що місце розташування зазначених будівель дозволяє можливість передачі в оренду.**

При цьому, протягом періоду, охопленого аудитом, Підприємством понесено витрати на утримання зазначених будівель на загальну суму 56 158,23 грн (в тому числі сплачено податку на землю – 34 439,72 грн, витрати на охорону – 21 718,51 грн) в той час, як економічна вигода відсутня.

Крім того, Підприємством не використовувалась частина будівлі інженерно-лабораторного корпусу площею 11 404,8 кв.м, первісна вартість якого 7 007,9 тис.грн, залишкова 2 326,31 тис.грн, а саме ДП НВК «Фотоприлад» використовується 1-

розташовані за адресою: м. Черкаси, вул. Б.Вишневецького, 85.

При цьому, протягом періоду, охопленого аудитом, Підприємством понесено витрати на утримання зазначених будівель на загальну суму 56 158,23 грн (в тому числі сплачено податку на землю – 34 439,72 грн, витрати на охорону – 21 718,51 грн) в той час, як економічна вигода відсутня.

Орієнтовним підрахунком можливого економічного ефекту від здачі в оренду зазначеного нерухомого майна протягом жовтня 2016 року – жовтня 2017 року встановлено, що за умови передачі будівлі виробничого корпусу № 3 площею 12 504 кв.м (первісна вартість - 3 914,88 тис.грн, залишкова – 1 485,02 тис. грн) в оренду за ставкою 10 % (наприклад, проектно-конструкторські роботи), можливо було б отримати дохід на загальну суму 468 846,80 грн, в тому числі Підприємством (70 %) на суму 328 192,76 грн, державним бюджетом (30 %) на суму 140 654,04 гривень.

За умови передачі будівлі адміністративного корпусу № 3 площею 3 780 кв.м (первісна вартість - 1 023,50 тис.грн, залишкова – 271,17 тис.грн) в оренду під 18 % (наприклад, використання майна під офісні приміщення), можливо було б отримати дохід на загальну суму 220 633,36 грн, в тому числі Підприємством (70 %) на суму 154 443,35 грн, державним бюджетом (30 %) на суму 66 190,01 гривень. *Розрахунки орендної плати у Додатку 48 до звіту.*

виробів, яка представляє собою сукупність робіт з проектування виробів, а також конструкторський нагляд та супроводження у процесі їх виготовлення), яка б уклала договір оренди будівлі, яка потребує капітального ремонту.

Також аудиторам була надана інформація, що підприємство зацікавлено використовувати вільні площі виробничого корпусу №3 для розміщення виробництва додаткових видів продукції.

Стосовно передачі в оренду частини будівлі адміністративного корпусу № 3 площею 3780 кв.м, варто зазначити, що 1 та 2 поверх 9-ти поверхової будівлі задіяні у виробничій діяльності підприємства, де розташовані структурні підрозділи. Внутрішньою конструкцією будівлі не передбачено автономного використання ліфтів, аварійного виходу та основного сходового прольоту. Підприємство є режимним та має стратегічне значення, перебувати на підприємстві можуть лише працівники підприємства після проходження пропускнуго режиму та особи, які з дозволу керівника підприємства отримали тимчасову перепустку (представники підприємств, з якими укладені договори, представники органів державної влади тощо).

Тож, підприємство не може забезпечити передачу в оренду частини адміністративного корпусу №3 (з третього поверху по дев'ятий), в зв'язку з відсутністю можливості надання автономного доступу потенційним орендарям на вищезазначені

й та 2-й поверх 9-ти поверхової будівлі, розташованої на Проммайданчику № 1. Інші сім поверхів, які не задіяні у господарській (виробничій) діяльності, від'єднані від системи опалення, електро-, водопостачання, водовідведення не використовуються. В той же час, витрати на утримання частини будівлі, що не використовуються, за досліджений період становили 22,94 тис.грн (в тому числі сплата податку на землю у сумі 14,06 тис.грн, витрати на охорону – 8,88 тис.гривень).

Варто зазначити, що наявність вільних площ Проммайданчика № 1, зокрема частина будівлі інженерно-лабораторного корпусу площею 11404,8 кв.м (з 3 по 9 поверх), дозволяє переміщення обладнання для подальшого використання з 1 та 2 поверху 9-ти поверхової будівлі адміністративного корпусу № 3 з метою ефективного використання нерухомого майна Проммайданчика № 1.

Проте, ДП НВК «Фотоприлад» не ініціювалось питання щодо передачі в оренду будівлі виробничого корпусу № 3 площею 12 504 кв.м, а також частини будівлі адміністративного корпусу № 3 площею 3 780 кв.м, що розташовані за адресою: м. Черкаси, вул. Б.Вишневецького, 85.

Орієнтовним підрахунком можливого економічного ефекту від здачі в оренду будівлі виробничого корпусу № 3 площею 12 504 кв.м за ставкою 10 % (наприклад, проектно-конструкторські роботи), а також

Загальна площа будівель Проммайданчика № 1, яка не задіяна у господарській діяльності Підприємства становить 19949,0 кв.м, що становить 31,1 % від загальної площі нерухомого майна, розташованого на Проммайданчику № 1.

Таким чином, неініціювання та невжиття ДП НВК «Фотоприлад» та ДК «Укроборонпром» управлінських заходів щодо забезпечення ефективного використання державного майна може свідчити про упущені вигоди (неотримані доходи) від оренди на загальну суму 689 480,16 грн (в тому числі Підприємством на суму 482 636,11 грн, державним бюджетом на суму 206 844,05 гривень).

Крім того, Підприємством не використовувалась частина будівлі інженерно-лабораторного корпусу площею 11 404,8 кв.м, первісна вартість якого 7 007,9 тис.грн, залишкова 2 326,31 тис.грн, а саме ДП НВК «Фотоприлад» використовується 1-й та 2-й поверх 9-ти поверхової будівлі, розташованої на Проммайданчику № 1. Інші сім поверхів, які не задіяні у господарській (виробничій) діяльності, від'єднані від системи опалення, електро-, водопостачання, водовідведення не використовуються. В той же час, витрати на утримання частини будівлі, що не використовуються, за досліджений період становили 22,94 тис.грн (в тому числі сплата податку на землю у сумі 14,06 тис.грн, витрати на охорону – 8,88 тис.гривень).

поверхи без порушення режиму підприємства.

В зв'язку із вищезазначеним, вважаємо припущення державних аудиторів про упущені вигоди (неотримані доходи) від можливої оренди на загальну суму 689 480,16 грн, про непродуктивні витрати на утримання приміщень, які не використовуються та не забезпечують позитивний економічний ефект в процесі діяльності підприємства, на загальну суму 56 158,23 гривень - суб'єктивними.

будівлі адміністративного корпусу № 3 площею 3 780 кв.м за ставкою 18 % (наприклад, використання майна під офісні приміщення) протягом жовтня 2016 року – жовтня 2017 року встановлено, що за умови передачі їх в оренду, можливо було б отримати дохід на загальну суму 689480,16 грн, в тому числі Підприємством (70 %) на суму 482636,11 грн, державним бюджетом (30 %) на суму 206844,05 гривень.

Таким чином, неініціювання та невжиття ДП НВК «Фотоприлад» та ДК «Укроборонпром» управлінських заходів щодо забезпечення ефективного використання державного майна може свідчити про упущені вигоди (неотримані доходи) від оренди на загальну суму 689 480,16 грн (в тому числі Підприємством на суму 482 636,11 грн, державним бюджетом на суму 206 844,05 гривень).

Ст. 122-126

Під час аудиторського дослідження встановлено, що в дослідженому періоді керівництвом Підприємства не повною мірою здійснювався комплекс заходів для запобігання окремих негативних наслідків, які виникли при діяльності Підприємства, про що свідчить інформація, викладена у попередніх розділах звіту.

Відповідно до п. 7.2 Статуту [40] управління Підприємством здійснюється керівником, який підзвітний Концерну. Керівник призначається на посаду та звільняється з посади Концерном.

...

Водночас, відповідно до Положення про бюро економічної безпеки Підприємства, затвердженого генеральним директором Корево Г.С. 01.09.2015, визначено функції та обов'язки працівників бюро економічної безпеки щодо здійснення заходів по виявленню та попередженню економічних ризиків, які можуть негативно позначитись на діяльності підприємства в цілому, підготовки пропозицій з цих питань (п. 1), забезпечення проведення перевірок юридичних осіб, від яких надходять комерційні пропозиції на товари та послуги з метою запобігання, встановленню партнерських стосунків з суб'єктами, які мають сумнівну репутацію. Проводити економічний аналіз матеріалів, опрацювання та реалізації договорів (п. 2), своєчасно виявляти негативні чинники, які

2.2.8. Неналежна організація внутрішнього контролю може не дозволити своєчасно і в повній мірі виявити всі недоліки в діяльності Підприємства та може призвести до надання уповноваженим користувачам недостовірної інформації при веденні та оформленні господарських операцій.

На підприємстві наявне бюро економічної безпеки, яке здійснює заходи по виявленню та попередженню економічних ризиків, які можуть негативно позначитись на діяльності підприємства в цілому, підготовки пропозицій з цих питань (п. 1), забезпечує проведення перевірок юридичних осіб, від яких надходять комерційні пропозиції на товари та послуги з метою запобігання, встановленню партнерських стосунків з суб'єктами, які мають сумнівну репутацію. Також проводить економічний аналіз матеріалів, опрацьовує проекти договорів (п. 2), своєчасно виявляє негативні чинники, які можуть вплинути на якісне виконання своїх зобов'язань за діючими договорами, запобігає укладенню договорів з контрагентами, які не мають права на виконання робіт у сфері ВПК та відповідного досвіду (п. 3), проводить комплексні і тематичні перевірки в усіх підрозділах Підприємства згідно плану-графіка, затвердженого генеральним директором із залученням, при необхідності, фінансово-економічних служб підприємства.

Заперечення не приймається, оскільки має пояснювальний характер і підтверджує результати дослідження зазначеного фактору ризику, відображені в аудиторському звіті.

можуть вплинути на якісне виконання своїх зобов'язань за діючими договорами, запобігання укладенню договорів з контрагентами, які не мають права на виконання робіт у сфері ОПК та відповідного досвіду (п. 3), проведення комплексних і тематичних перевірок в усіх підрозділах Підприємства згідно плану-графіка, затвердженого генеральним директором із залученням, при необхідності, фінансово-економічних служб підприємства:

...Слід зазначити, що план-графік проведення комплексних і тематичних перевірок в підрозділах Підприємства до аудиту не надано.

До аудиту надано інформацію щодо проведеної роботи бюро економічної безпеки. Так, бюро проводиться робота щодо контролю якості поставлених ТМЦ, причин виникнення дебіторської та кредиторської заборгованості, кваліфікації постачальників продукції, проведення позапланових інвентаризацій тощо.

Результати перевірок оформляються у вигляді службової записки заступнику генерального директора з безпеки Бугайову В.О.

Під час аудиторського дослідження встановлено невиконання окремими структурними підрозділами покладених на них функцій та зобов'язань в частині здійснення контролю при виконанні умов укладених договорів, а саме в частині

підтвердження форс-мажорних обставин в терміни, які передбачені договорами (про вказані факти описано в розділі 2.2.6.1 Звіту), ненарахування штрафних санкцій за невиконання умов договорів (про вказані факти описано в розділі 2.2.6.1 Звіту), непроведення в окремих випадках позовної роботи щодо стягнення дебіторської заборгованості (про вказані факти описано в розділі 2.2.6.1 Звіту) тощо.

...Отже, запроваджена Підприємством система внутрішнього контролю не повною мірою забезпечує належний рівень контролю за фінансово - господарською діяльністю Підприємства.

«01» березня 2018 року

Начальник відділу контролю у галузі промисловості, енергетики,
транспорту та фінансових послуг
Управління Північного офісу Держаудитслужби в Черкаській області

В.Товкес